תלמוד בבלי · סדר קדשים

בכורות

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

בכורות

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/בכורות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 5
דף ב: 5
דף ג. 7
דף ג: 8
דף ד. 9
דף ד: 10
דף ה. 12
דף ה: 13
דף ו. 15
דף ו: 16
דף ז. 18
דף ז: 19
דף ח. 20
דף ח: 22
דף ט. 23
דף ט: 24
דף י. 26
דף י: 26
דף יא. 28
דף יא: 30
דף יב. 31
דף יב: 32
דף יג. 33
דף יג: 35
דף יד. 36
דף יד: 37
דף טו. 38
דף טו: 39
דף טז. 40
דף טז: 42
דף יז. 43
דף יז: 44
דף יח. 45
דף יח: 46
דף יט. 48
דף יט: 48
דף כ. 49
דף כ: 50
דף כא. 51
דף כא: 51
דף כב. 52
דף כב: 53
דף כג. 53
דף כג: 54
דף כד. 55
דף כד: 56
דף כה. 57
דף כה: 58
דף כו. 60
דף כו: 61
דף כז. 62
דף כז: 63
דף כח. 63
דף כח: 65
דף כט. 66
דף כט: 67
דף ל. 68
דף ל: 69
דף לא. 70
דף לא: 71
דף לב. 72
דף לב: 74

דף לג. 75
דף לג: 76
דף לד. 77
דף לד: 78
דף לה. 79
דף לה: 81
דף לו. 82
דף לו: 83
דף לז. 85
דף לז: 86
דף לח. 87
דף לח: 89
דף לט. 90
דף לט: 92
דף מ. 93
דף מ: 95
דף מא. 96
דף מא: 98
דף מב. 99
דף מב: 100
דף מג. 101
דף מג: 102
דף מד. 103
דף מד: 105
דף מה. 107
דף מה: 108
דף מו. 110
דף מו: 111
דף מז. 112
דף מז: 113
דף מח. 115
דף מח: 115
דף מט. 117
דף מט: 118
דף נ. 118
דף נ: 119
דף נא. 120
דף נא: 121
דף נב. 122
דף נב: 123
דף נג. 124
דף נג: 125
דף נד. 126
דף נד: 126
דף נה. 128
דף נה: 129
דף נו. 130
דף נו: 130
דף נז. 132
דף נז: 133
דף נח. 134
דף נח: 135
דף נט. 136
דף נט: 137
דף ס. 138
דף ס: 139
דף סא. 140

דף ב.

מַתְנִי׳ **הַלּוֹקֵחַ עוּבַּר חֲמוֹרוֹ** שֶׁל נָכְרִי, וְהַמּוֹכֵר לוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי, הַמִּשְׁתַּתֵּף לוֹ, וְהַמְקַבֵּל הֵימֶנּוּ, וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְּקַבָּלָה — פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״בִּישְׂרָאֵל״, אֲבָל לֹא בַּאֲחֵרִים.

גְּמָ׳ כָּל הָנֵי לְמָה לִי?

צְרִיכִי, דְּאִי תְּנָא לוֹקֵחַ — הֲוָה אָמֵינָא מִשּׁוּם דְּקָא מַיְיתֵי לַהּ לִקְדוּשָּׁה, אֲבָל מוֹכֵר דְּקָא מַפְקַע לַהּ מִקְּדוּשָּׁה — אֵימָא לֵיקְנְסֵיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְהַמִּשְׁתַּתֵּף לוֹ, לְמָה לִי? לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: שׁוּתָּפוּת גּוֹי חַיֶּיבֶת בִּבְכוֹרָה, קַמַשְׁמַע לַן דִּפְטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה.

וְהַמְקַבֵּל, לְמָה לִי? מִשּׁוּם דְּקָא בָּעֵי לְמֵיתְנֵי וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְּקַבָּלָה.

וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְּקַבָּלָה, לְמָה לִי? אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וְעִיקַּר בְּהֵמָה דִּישְׂרָאֵל הִיא, לֵיקְנְסֵיהּ, דִּלְמָא אָתֵי לְאִיחַלּוֹפֵי בִּבְהֵמָה אַחֲרִיתִי, קַמַשְׁמַע לַן.

תְּנַן הָתָם: רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בַּשְּׁבוּרָה, בֶּן בְּתִירָא מַתִּיר בַּסּוּס.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: עוּבָּר מָה לִי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה? טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה הָתָם דִּשְׁרֵי, מִשּׁוּם דִּשְׁבוּרָה, עוּבָּר נָמֵי שְׁבוּר הוּא. אוֹ דִלְמָא: שְׁבוּרָה לָאו הַיְינוּ אוֹרְחֵיהּ, אֲבָל עוּבָּר, כֵּיוָן דְּהַיְינוּ אוֹרְחֵיהּ, לָאו שָׁבוּר הוּא?

תָּא שְׁמַע: וְהַמּוֹכֵר לוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי. וְלָא פְּלִיג רַבִּי יְהוּדָה.

וְלִיטַעְמָיךְ, הַמִּשְׁתַּתֵּף לוֹ, וְהַמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְּקַבָּלָה, דִּלְא קָתָנֵי — הָכִי נָמֵי דְּלָא פְּלִיג?

אֶלָּא — פְּלִיג, וְלָא קָתָנֵי. הָכָא נָמֵי — פְּלִיג, וְלָא קָתָנֵי.

תָּא שְׁמַע: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַמְקַבֵּל בְּהֵמָה מִן הַגּוֹי וְיָלְדָה — מַעֲלִין אוֹתוֹ בְּשָׁוְויוֹ, וְנוֹתֵן חֲצִי דָּמָיו לַכֹּהֵן. וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְּקַבָּלָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי — קוֹנְסִים אוֹתוֹ עַד עֶשְׂרָה בְּדָמָיו, וְנוֹתֵן כָּל דָּמָיו לַכֹּהֵן.

דף ב:

מַאי לָאו אַעוּבָּר? לָא, אַבְּהֵמָה.

וְהָא ״דָּמָיו״ קָתָנֵי! תְּנִי ״דָּמֶיהָ״. וְהָא ״נוֹתֵן כָּל דָּמָיו לַכֹּהֵן״ קָתָנֵי, וְאִי בְּהֵמָה — כֹּהֵן מַאי עֲבִידְתֵּיהּ? הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — כְּגוֹן דְּיָהֵיב לֵיהּ בְּהֵמָה מְעַבְּרָתָא לְפַטּוֹמַהּ, דְּמִיגּוֹ דְּקָנְסִינַן לֵיהּ אַבְּהֵמָה, קָנְסִינַן לֵיהּ אַעוּבָּר.

אָמַר רַב אָשֵׁי: תָּא שְׁמַע, רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בַּשְּׁבוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִתְרַפְּאוֹת. הָא יְכוֹלָה לְהִתְרַפְּאוֹת — אָסַר, וְהָא עוּבָּר נָמֵי כְּיָכוֹל לְהִתְרַפְּאוֹת דְּמֵי. שְׁמַע מִינַּהּ.
וְאֵיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַמַּתְנִיתִין, וְהַמּוֹכֵר לוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי. לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּתָנַן: רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בַּשְּׁבוּרָה!
אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יְהוּדָה — שְׁבוּרָה, לָאו הַיְינוּ אוֹרְחֵיהּ; עוּבָּר, הַיְינוּ אוֹרְחֵיהּ.
תָּא שְׁמַע: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַמְקַבֵּל בְּהֵמָה מִן הַגּוֹי וְיָלְדָה — מַעֲלִין אוֹתוֹ בְּשָׁוְיוֹ, וְנוֹתֵן חֲצִי דָּמָיו לַכֹּהֵן. וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְּקַבָּלָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי — קוֹנְסִין אוֹתוֹ עַד עֲשָׂרָה בְּדָמָיו, וְנוֹתֵן כָּל דָּמָיו לַכֹּהֵן. מַאי לָאו אַעוּבָּר? לָא, אַבְּהֵמָה.
וְהָא דָּמָיו קָתָנֵי! תְּנִי "דָּמֶיהָ". וְהָא "נוֹתֵן כָּל דָּמָיו לַכֹּהֵן" קָתָנֵי, וְאִי בְּהֵמָה — כֹּהֵן מַאי עֲבִידְתַּיהּ? הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — כְּגוֹן דְּיָהֵיב בְּהֵמָה מְעַבַּרְתָּא לְפַטּוֹמַהּ, דְּמִיגּוֹ דְּקָנְסִינַן לֵיהּ אַבְּהֵמָה — קָנְסִינַן לֵיהּ אַעוּבָּר.
אָמַר רַב אָשֵׁי, תָּא שְׁמַע: רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בַּשְּׁבוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִתְרַפְּאוֹת. הָא יְכוֹלָה לְהִתְרַפְּאוֹת — אָסוּר, וְהַאי נָמֵי כְּיָכוֹל לְהִתְרַפְּאוֹת דְּמֵי. שְׁמַע מִינַּהּ.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: מָכַר בְּהֵמָה לְעוּבָּרְיָהּ, מַאי? תִּיבְעֵי לְרַבִּי יְהוּדָה, תִּיבְעֵי לְרַבָּנַן.
תִּיבְעֵי לְרַבִּי יְהוּדָה: עַד כָּאן לָא קָא שָׁרֵי רַבִּי יְהוּדָה אֶלָּא בַּשְּׁבוּרָה, דְּלָא אָתְיָא לְאִיחַלּוֹפֵי, אֲבָל שְׁלֵמָה דְּאָתְיָא לְאִיחַלּוֹפֵי — אָסַר.
אוֹ דִלְמָא, וּמָה שְׁבוּרָה דִּפְסָקָה מִינֵּיהּ, וְכָל שֶׁכֵּן שְׁלֵמָה דְּלָא פְּסָקָה מִינֵּיהּ?
תִּיבְעֵי לְרַבָּנַן: עַד כָּאן לָא קָאָסְרִי רַבָּנַן אֶלָּא בִּשְׁבוּרָה, דִּפְסָקָה מִינֵּיהּ, אֲבָל שְׁלֵמָה דְּלָא פְּסָקָה מִינֵּיהּ — שָׁרוּ.
אוֹ דִלְמָא: וּמָה שְׁבוּרָה דְּלָא אָתְיָא לְאִיחַלּוֹפֵי — אָסְרִי, וְכָל שֶׁכֵּן שְׁלֵמָה דְּאָתְיָא לְאִיחַלּוֹפֵי.
וְטַעְמָא דְּרַבָּנַן מִשּׁוּם הָכִי הוּא? וְהָתַנְיָא: אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה: וַהֲלֹא מַרְבִּיעִין עָלֶיהָ וְיוֹלֶדֶת! אַלְמָא מִשּׁוּם עוּבָּרְיָהּ הוּא.
הָכִי קָאָמְרִי לֵיהּ: טַעְמָא דִּידַן מִשּׁוּם דְּאָתְיָא לְאִיחַלּוֹפֵי בִּבְהֵמָה, אֶלָּא אַתְּ, מַאי טַעְמָא שָׁרִית? מִשּׁוּם דְּאֵין יְכוֹלָה לְהִתְרַפְּאוֹת, כְּמַאן דְּזַבְּנַהּ לִשְׁחִיטָה דָּמֵי.
וַהֲלֹא מַרְבִּיעִין עָלֶיהָ וְיוֹלֶדֶת, וְכֵיוָן דְּמַרְבִּיעִין עָלֶיהָ וְיוֹלֶדֶת — מְשַׁהֵא לַהּ!
וַאֲמַר לְהוּ: לִכְשֶׁתֵּלֵד, דְּלֹא מְקַבֶּלֶת זָכָר.
תָּא שְׁמַע, וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְּקַבָּלָה, וְלָא קָתָנֵי: "אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי"!
וְלִיטַעְמָיךְ, הַמִּשְׁתַּתֵּף לוֹ דְּלָא קָתָנֵי, הָכִי נָמֵי דְּרַשַּׁאי? וְהָא אָמַר אֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל: אָסוּר לְאָדָם שֶׁיַּעֲשֶׂה שׁוּתָּפוּת עִם הַגּוֹי, שֶׁמָּא יִתְחַיֵּיב לוֹ שְׁבוּעָה וְנִשְׁבָּע לוֹ בְּשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלּוֹ, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה: "לֹא יִשָּׁמַע עַל פִּיךָ"!

אֶלָּא, תְּנָא מְכִירָה, וְהוּא הַדִּין לְשׁוּתָּפוּת. הָכִי נָמֵי, תְּנָא מְכִירָה וְהוּא הַדִּין לְקַבָּלָנוּת. וּמַאי שְׁנָא מְכִירָה דְּנָקֵט? דְּעִיקָּר מְכִירָה הִיא.

תָּא שְׁמַע: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַמְקַבֵּל בְּהֵמָה מִן הַגּוֹי וְיָלְדָה — מַעֲלִין אוֹתוֹ בְּשָׁוְויוֹ, וְנוֹתֵן חֲצִי דָּמָיו לַכֹּהֵן. וְהַנּוֹתֵן בְּקַבָּלָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי — קוֹנְסִין אוֹתוֹ עַד עֲשָׂרָה בְּדָמָיו, וְנוֹתֵן כָּל דָּמָיו לַכֹּהֵן.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל זְמַן שֶׁיַּד הַגּוֹי בָּאֶמְצַע — פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה.

דף ג.

מַאי לָאו אַבְּהֵמָה? לָא, אַעוּבָּר.

דַּיְקָא נָמֵי דְּקָתָנֵי: קוֹנְסִין אוֹתוֹ עַד עֲשָׂרָה בְּדָמָיו, שְׁמַע מִינַּהּ.

מְסַיְּעָא לֵיהּ לְרֵישׁ לָקִישׁ, דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: הַמּוֹכֵר בְּהֵמָה גַּסָּה לְגוֹי — קוֹנְסִין אוֹתוֹ עַד עֲשָׂרָה בְּדָמֶיהָ.

דַּוְקָא אוֹ לָאו דַּוְקָא? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ לְגוֹי — קוֹנְסִין אוֹתוֹ עַד מֵאָה בְּדָמָיו! שָׁאנֵי עֶבֶד, דְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא מַפְקַע לֵיהּ מִמִּצְוֹת.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: הַמּוֹכֵר בְּהֵמָה גַּסָּה לְגוֹי — קוֹנְסִין אוֹתוֹ עַד מֵאָה בְּדָמֶיהָ.

תְּנַן: וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְּקַבָּלָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי — קוֹנְסִין אוֹתוֹ עַד עֲשָׂרָה בְּדָמֶיהָ!

מְכִירָה — פְּסָקָה מִינֵּיהּ, קַבָּלָנוּת — לָא פְּסָקָה מִינֵּיהּ.

דַּוְקָא אוֹ לָאו דַּוְקָא? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ לְגוֹי — קוֹנְסִין אוֹתוֹ עַד עֲשָׂרָה בְּדָמָיו! שָׁאנֵי עֶבֶד, דְּלָא הָדַר לֵיהּ.

בְּהֵמָה מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם דְּקָא הָדְרָא לֵיהּ, נִיקְנְסֵיהּ טְפֵי חַד! אֶלָּא, עֶבֶד — מִילְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא הִיא, וְכָל מִילְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא לָא גְּזְרוּ בֵּיהּ רַבָּנַן.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל זְמַן שֶׁיַּד הַגּוֹי כּוּ'. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: וּשְׁנֵיהֶם מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ, "כָּל בְּכוֹר".

רַבָּנַן סָבְרִי: "בְּכוֹר" — מִקְצָת בְּכוֹר מַשְׁמַע, כְּתַב רַחֲמָנָא "כָּל" — עַד דְּאִיכָּא כּוּלֵּיהּ. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: "בְּכוֹר" — כּוּלֵּיהּ בְּכוֹר מַשְׁמַע, כְּתַב רַחֲמָנָא "כָּל" — דַּאֲפִילּוּ כָּל דְּהוּא.

אִיבָּעֵית אֵימָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא "בְּכוֹר" רוּבָּא מַשְׁמַע, מָר סָבַר: "כָּל" מַשְׁמַע לְמַלּוֹיֵי אֲתָא, וּמָר סָבַר: לְגָרוֹעֵי אָתָא.

וְכַמָּה תְּהֵא שׁוּתָּפוּת שֶׁל גּוֹי, וּתְהֵא פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה? אָמַר רַב הוּנָא: אֲפִילּוּ אָזְנוֹ. מַתְקֵיף לַהּ רַב נַחְמָן: וְלֵימָא לֵיהּ: "שְׁקֵיל אָזְנָךְ וְזִיל"!

אִיתְמַר, רַב חִסְדָּא אָמַר: דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתוֹ נְבֵלָה, וְרָבָא אָמַר: דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתוֹ טְרֵיפָה.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? בִּטְרֵיפָה חַיָּה. לְמַאן דְּאָמַר דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתוֹ טְרֵיפָה — קָסָבַר טְרֵיפָה אֵינָהּ חַיָּה, וּלְמַאן דְּאָמַר דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתוֹ נְבֵלָה — אֲבָל טְרֵיפָה חַיָּה.

אַמְרוּהָ רַבָּנַן קַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא: הָא דְּרַב הוּנָא, וְרַב חִסְדָּא וְרָבָא — לָא פְּלִיגִי, הָא בּוֹ, הָא בְּאִמּוֹ.

אֲמַר לְהוּ רַב פָּפָּא: מַאי שְׁנָא בּוֹ, דְּבָעֵינַן "כָּל בְּכוֹר" וְלֵיכָּא? אִמּוֹ נָמֵי בָּעֵינַן "כָּל מִקְנְךָ תִּזָּכֶר" וְלֵיכָּא! אֶלָּא, לָא שְׁנָא.

מַתְקֵיף לַהּ מָר בַּר רַב אָשֵׁי: מַאי שְׁנָא מִנְּפָלִים, דְּאַף עַל גַּב דְּלָאו בְּנֵי חִיּוּתָא נִינְהוּ קָדְשִׁי, דְּאָמַר מָר: "פֶּטֶר שֶׁגֶר בְּהֵמָה" — שֶׁגֶר בִּבְהֵמָה!

הָתָם, כֵּיוָן דְּלָא עָרִיבוּ בְּהוּ חוּלִּין — קָרֵינָא בְּהוּ בִּבְהֵמָה "כָּל בְּכוֹר", הָכָא, כֵּיוָן דְּעָרִיבוּ בְּהוּ חוּלִּין — לָא קָרֵינָא בְּהוּ "כָּל בְּכוֹר".

רַבִּי אֶלְעָזָר לָא עַל לְבֵי מִדְרְשָׁא, אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַבִּי אַסִּי, אֲמַר לֵיהּ: מַאי אָמוּר רַבָּנַן בֵּי מִדְרְשָׁא? אֲמַר לֵיהּ:

דף ג:

הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֲפִילּוּ מוּם קַל. וְהִדְתְנַן: רְחֵל שֶׁיָּלְדָה מִין עֵז וְעֵז שֶׁיָּלְדָה מִין רָחֵל — פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה, וְאֵם יֵשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִין — חַיָּיב. מוּם קָבוּעַ הָוֵי לִשְׁחוֹט עָלָיו.

בְּשִׁלְמָא מוּם קַל — קָא מַשְׁמַע לַן כִּדְרַב הוּנָא, וּלְאַפּוֹקֵי מִדְּרַב חִסְדָּא וְרָבָא.

אֶלָּא מוּם קָבוּעַ — מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? דְּכֵיוָן דְּאִישְׁתַּנִּי הָוֵה לֵיהּ מוּמָא? תְּנֵינָא: וּפִיו דּוֹמֶה כְּשֶׁל חֲזִיר — הֲרֵי זֶה מוּם!

וְכִי תֵּימָא, הָתָם נִשְׁתַּנָּה בְּדָבָר שֶׁאֵין בְּמִינוֹ קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה, הָכָא נִשְׁתַּנָּה בְּדָבָר שֶׁבְּמִינוֹ קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה, הָא נָמֵי תְּנֵינָא: עֵינוֹ אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה.

וְתַנָּא גְּדוֹלָה — גְּדוֹלָה כְּשֶׁל עֵגֶל, וּקְטַנָּה — קְטַנָּה כְּשֶׁל אַוָּוז. בִּשְׁלָמָא קְטַנָּה כְּשֶׁל אַוָּוז, אֵין בְּמִינוֹ קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה, אֶלָּא גְּדוֹלָה כְּשֶׁל עֵגֶל — יֵשׁ בְּמִינוֹ קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה! אֶלָּא לָאו מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן: כֵּיוָן דְּאִישְׁתַּנִּי הָוֵה לֵיהּ מוּמָא?

לָא, מִשּׁוּם דְּהָוֵה לֵיהּ "שָׁרוּעַ". הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּתָנַן: מוּמִין אֵלּוּ, בֵּין קְבוּעִין בֵּין עוֹבְרִין — פּוֹסְלִין. יָתֵר עֲלֵיהֶן אָדָם: עֵינָיו שְׁתֵּיהֶן גְּדוֹלוֹת, שְׁתֵּיהֶן קְטַנּוֹת.

גַּבֵּי אָדָם הוּא דִּכְתִיב: "אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן", דְּבָעֵינַן אִישׁ שָׁוֶה בְּזַרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, אֲבָל בְּהֵמָה, שְׁתֵּיהֶן גְּדוֹלוֹת שְׁתֵּיהֶן קְטַנּוֹת — נָמֵי לָא הָוֵי מוּמָא.

אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה, מַאי טַעְמָא? אִי מִשּׁוּם שִׁינּוּי — אֲפִילּוּ שְׁתֵּיהֶן גְּדוֹלוֹת, שְׁתֵּיהֶן קְטַנּוֹת נָמֵי! אֶלָּא לָאו מִשּׁוּם דְּהָוֵה לֵיהּ "שָׁרוּעַ"?

לָא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ מִשּׁוּם שִׁינּוּי, שִׁינּוּי הָוֵי מוּמָא. וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ: אֶפִּילּוּ שְׁתֵּיהֶן גְּדוֹלוֹת, שְׁתֵּיהֶן קְטַנּוֹת? הָתָם, אִי מֵחֲמַת בְּרִיּוּתָא יַתִּירָא — תַּרְוַוְיְיהוּ בָּעֵי לְמֵיבְרָא, אִי מֵחֲמַת כְּחִישׁוּתָא יַתִּירָא — תַּרְוַוְיְיהוּ בָּעֵי מִיכְחַשׁ.

הָהִיא גִּיּוֹרְתָּא דַּהֲווֹ מָסְרִין לַהּ אַחֵי חֵיוָתָא לְפַטּוֹמַהּ, אֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אֲמַר לַהּ: לֵית דְּחַשׁ לַהּ לְהָא דְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: שׁוּתָּפוּת גּוֹי חַייֶבֶת בִּבְכוֹרָה.

רַב מָרִי בַּר רָחֵל הַוְיָא לֵיהּ הָהִיא חֵיוָתָא, הֲוָה מַקְנֶה לְאוּדְנַיְיהוּ לְגוֹי, וְאָסַר לְהוּ בְּגִיזָּה וַעֲבוֹדָה, וְיֵהֵיב לְהוּ לְכֹהֲנִים, וּכְלַאי חֵיוָתָא דְּרַב מָרִי בַּר רָחֵל.

וְכִי מֵאַחַר דְּאָסַר לְהוּ בְּגִיזָּה וַעֲבוֹדָה, וְיֵהֵיב לְהוּ לְכֹהֲנִים, אַמַּאי מַקְנֶה לְהוּ לְאוּדְנַיְיהוּ לְגוֹי, דִּלְמָא אָתֵי בְּהוּ לִידֵי תַּקָּלָה? אִי הָכִי, מַאי טַעְמָא כְּלוֹ חֵיוָתָא דְּרַב מָרִי? מִשּׁוּם דְּמַפְקַע לְהוּ מִקְדּוּשָׁתַייהוּ.

וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה: מוּתָּר לְאָדָם לְהַטִּיל מוּם בִּבְכוֹר קוֹדֶם שֶׁיֵּצֵא לָאֲוִיר הָעוֹלָם! הָתָם מִקְדּוּשַׁת מִזְבֵּחַ קָא מַפְקַע לֵיהּ, מִקְדּוּשַׁת כֹּהֵן לָא מַפְקַע לֵיהּ. הָכָא אֲפִילּוּ מִקְדּוּשַׁת כֹּהֵן קָא מַפְקַע לֵיהּ.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: רַב מָרִי בַּר רָחֵל יָדַע לְאַקְנוֹיֵי קִנְיָן גָּמוּר, וְחָזֵי לֵיהּ אִינִישׁ אַחֲרִינָא, וְאָזֵיל וְעָבֵיד, וְסָבַר רַב מָרִי מִילְתָא הוּא דַּעֲבַד, וְאָתֵי בָּהּ לִידֵי תַּקָּלָה.

מַתְנִי' כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם פְּטוּרִין, מִקַּל וָחוֹמֶר: אִם פָּטְרוּ אֶת שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, דִּין הוּא שֶׁיִּפְטְרוּ אֶת שֶׁל עַצְמָן.

דף ד.

גְּמָ' אֵינָהוּ פָּטְרִי?! אָדָם — אָדָם פָּטַר, בְּהֵמָה — בְּהֵמָה פָּטְרָה, דִּכְתִיב: "קַח אֶת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בֶּהֱמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֶמְתָּם"!

אָמַר אַבָּיֵי, הָכִי קָאָמַר: כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם פְּטוּרִין בְּהֶמְתָּם מִקַּל וְחוֹמֶר — אִם הִפְקִיעָה בְּהֶמְתָּם שֶׁל לְוִיִּם בְּהֵמָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, דִּין הוּא שֶׁתַּפְקִיעַ אֶת שֶׁל עַצְמָן.

אֲמַר לֵיהּ רָבָא: וְהָא "פָּטְרוּ" אֵינָהוּ קָתָנֵי!

וְעוֹד, אִם אִיתָא, אֲפִילּוּ מִבְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה נִפְטְרוּ! אַלְמָה תְּנַן: לֹא נִפְטְרוּ מִבְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה, אֶלָּא מִפִּדְיוֹן הַבֵּן וּפֶטֶר חֲמוֹר?

אֶלָּא אָמַר רָבָא, הָכִי קָתָנֵי: כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם פָּטְרוּ הֵן עַצְמָן מִקַּל וָחוֹמֶר, אִם הִפְקִיעָה קְדוּשָּׁתָן שֶׁל לְוִיִּם קְדוּשַׁת שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, לֹא יַפְקִיעַ אֶת שֶׁל עַצְמָן?

אַשְׁכְּחַן אָדָם, בְּהֵמָה טְמֵאָה מְנָלַן? אָמַר קְרָא: ״אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֵת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֵת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה״, כֹּל שֶׁיֵּשְׁנוֹ בִּבְכוֹר אָדָם — יֶשְׁנוֹ בִּבְכוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה, וְכֹל שֶׁאֵינוֹ בִּבְכוֹר אָדָם — אֵינוֹ בִּבְכוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה.

אֲמַר לֵיהּ רַב סְפָרָא לְאַבָּיֵי: לְדִידָךְ דְּאָמְרַתְּ בְּהֶמְתָּם, בֵּן לֵוִי דַּהֲוָה לֵיהּ שֶׁה דְּאַפְקַע — לַיפְקַע, דִּלְא הֲוָה לֵיהּ שֶׁה דִּלַיפְקַע — לָא לַיפְקַע!

בֵּין לְדִידָךְ, בֵּין לְרָבָא, בֵּן חֹדֶשׁ דְּאַפְקַע — לַיפְקַע, פָּחוֹת מִבֶּן חֹדֶשׁ דִּלְא אַפְקַע — לָא לַיפְקַע!

לְוִיָּה לָא תַּיפְקַע? אַלְמָה אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: לְוִיָּה שֶׁיָּלְדָה — בְּנָהּ פָּטוּר מֵחֲמֵשׁ סְלָעִים?

הָא לָא קַשְׁיָא, כִּדְמָר בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא, דְּאָמַר: ״פֶּטֶר רֶחֶם״ בְּפֶטֶר רֶחֶם תְּלָה רַחֲמָנָא.

וְאַהֲרֹן שֶׁלֹּא הָיָה בְּאוֹתוֹ מִנְיָן — לָא לַיפְקַע! דְּתַנְיָא: לָמָּה נָקוּד עַל ״אַהֲרֹן״ שֶׁבְּחוֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים — שֶׁלֹּא הָיָה בְּאוֹתוֹ מִנְיָן.

אָמַר קְרָא: ״הַלְוִיִּם״, הוּקְשׁוּ כָּל הַלְוִיִּם זֶה לָזֶה.

כֹּהֲנִים מְנָלַן? כִּדְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מְקוֹמוֹת נִקְרְאוּ כֹּהֲנִים ״לְוִיִּם״, וְזֶה אֶחָד מֵהֶן: ״וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּנֵי צָדוֹק״.

דף ד:

וּלְדוֹרוֹת מְנָלַן? אָמַר קְרָא: ״וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם״, ״וְהָיוּ״ — בַּהֲוָוְיֵיתָן יְהוּ.

וּמַאי דִּבְשָׁה? אָמַר רַב חִסְדָּא: נֶאֱמַר כֶּסֶף לְדוֹרוֹת, וְנֶאֱמַר שֶׂה לְדוֹרוֹת.

מָה כֶּסֶף הָאָמוּר לְדוֹרוֹת — בּוֹ פָּדוּ לְדוֹרוֹת, בּוֹ פָּדוּ לְאוֹתָהּ שָׁעָה, אַף שֶׂה הָאָמוּר לְדוֹרוֹת — בּוֹ פָּדוּ לְדוֹרוֹת, בּוֹ פָּדוּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה.

מָה לְכֶסֶף — שֶׁכֵּן פּוֹדִין בּוֹ הֶקְדֵּשׁוֹת וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי!

אֶלָּא, אָמַר קְרָא: ״אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֵת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה״, מָה בְּכוֹר אָדָם לֹא חִלַּקְתָּ בֵּין לְדוֹרוֹת בֵּין לְאוֹתָהּ שָׁעָה — בְּכֶסֶף, אַף בְּהֵמָה טְמֵאָה לֹא תַּחְלוֹק בּוֹ בֵּין לְדוֹרוֹת בֵּין לְאוֹתָהּ שָׁעָה — בְּשֶׂה.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: שֶׂה אֶחָד שֶׁל בֶּן לֵוִי פָּטַר כַּמָּה פִּטְרֵי חֲמוֹרִים מִישְׂרָאֵל. אָמַר אַבָּיֵי: תֵּדַע, שֶׁהֲרֵי מָנָה הַכָּתוּב עוֹדְפִים בָּאָדָם, וְלֹא מָנָה עוֹדְפִין בִּבְהֵמָה.

מַאי? דִּילְמָא לָא הֲוֵי נְפִישִׁי לְהוּ בְּהֵמוֹת טוּבָא? לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ! דִּכְתִיב: ״וּמִקְנֵה רַב הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי גָד״.

דִּילְמָא אֲפִילּוּ הָכִי, פְּשׁוּטִים דִּלְוִים הָווּ קָיְימִי לְבַהֲדֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל! אָמַר קְרָא: "וְאֶת בֶּהֱמַת הַלְוִים תַּחַת בְּהֶמְתָּם", בְּהֵמָה אַחַת תַּחַת בְּהֵמוֹת הַרְבֵּה.

וְאֵימָא בְּהֵמָה רַבָּה? אִם כֵּן, לִיכְתּוֹב קְרָא אוֹ "בְּהֵמָה תַּחַת בְּהֵמָה" אוֹ "בְּהֶמְתָּם תַּחַת בְּהֶמְתָּם"! מַאי "בֶּהֱמַת... תַּחַת בְּהֶמְתָּם"? שְׁמַע מִינַּהּ חַד פָּטַר טוּבָא.

אָמַר רָבָא, אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: וּפוֹדֶה בּוֹ פְּעָמִים הַרְבֵּה. וְרַבִּי חֲנִינָא טַעְמָא דְּמַתְנִיתִין מְפָרֵשׁ, וְהָכִי קָאָמַר: מַאי טַעְמָא פּוֹדֶה בּוֹ פְּעָמִים הַרְבֵּה? מִשּׁוּם דְּשֶׁה אֶחָד שֶׁל בֶּן לֵוִי פּוֹטֵר כַּמָּה פִּטְרֵי חֲמוֹרִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

אִיתְמַר, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: קִדְּשׁוּ בְּכוֹרוֹת בַּמִּדְבָּר, וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: לֹא קִדְּשׁוּ בְּכוֹרוֹת בַּמִּדְבָּר.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: קִדְּשׁוּ בְּכוֹרוֹת בַּמִּדְבָּר, דְּרַחֲמָנָא אָמַר לִיקְדְּשׁוּ, דִּכְתִיב: "קַדֶּשׁ לִי כָל בְּכוֹר".

וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: לֹא קִדְּשׁוּ בְּכוֹרוֹת בַּמִּדְבָּר, מִדִּכְתִיב: "וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ", וּכְתִיב בָּתְרֵיהּ: "וְהַעֲבַרְתָּ", מִכְּלָל דְּמֵעִיקָּרָא לָא קִדּוּשׁ.

אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרֵישׁ לָקִישׁ: עַד שֶׁלֹּא הוּקַם הַמִּשְׁכָּן הָיוּ בָּמוֹת מוּתָּרוֹת וַעֲבוֹדָה בִּבְכוֹרוֹת! אֲמַר לֵיהּ: בְּאוֹתָן שֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, בֶּן שָׁנָה בַּר מֵיעְבַּד עֲבוֹדָה הוּא?

וּדְקָאֲרֵי לַהּ, מַאי קָאֲרֵי לַהּ?

הָכִי קָא קַשְׁיָא לֵיהּ: אִי אָמְרַתְּ בְּשִׁלְמָא דִּלָּא פָּסֵיק קְדוּשְׁתַּיְיהוּ — הָנָךְ דְּמֵעִיקָּרָא נָמֵי לָא פָּקְעָא קְדוּשְׁתַּיְיהוּ, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ דְּפָסֵק קְדוּשְׁתַּיְיהוּ — הָנָךְ דְּמֵעִיקָּרָא נָמֵי פָּקְעָא לֵיהּ קְדוּשְׁתַּיְיהוּ.

וְאִידַּךְ: דִּקְדוּשׁ — קְדוּשׁ, דְּלָא קְדוּשׁ — לָא קְדוּשׁ.

אֵיתִיבֵיהּ: אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן, קָרְבוּ בּוֹ לָהֶם בְּיִשְׂרָאֵל נְדָרִים וּנְדָבוֹת, חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת, בְּכוֹרוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת. הָכִי נָמֵי — בְּאוֹתָן שֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם. וּמִינַּהּ: אוֹתוֹ הַיּוֹם הוּא דְּקָרוּב, מִיכָּן וְאֵילָךְ לָא קָרוּב!

אִיכָּא דְּאָמְרִי: אֵיתִיבֵיהּ רֵישׁ לָקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן: אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן קָרְבוּ לָהֶם יִשְׂרָאֵל נְדָרִים וּנְדָבוֹת חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת בְּכוֹרוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת. אוֹתוֹ הַיּוֹם — אִין, מִיכָּן וְאֵילָךְ — לָאו! אֵימָא: מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם וְאֵילָךְ.

וּמַאי קַמַשְׁמַע לַן? מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם — אִין, מֵעִיקָּרָא — לָא. אַלְמָא חוֹבוֹת בְּבָמָה לָא קָרוּב.

תָּא שְׁמַע, נִמְצָאתָ אַתָּה אוֹמֵר: בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת קִדְּשׁוּ בְּכוֹרוֹת לְיִשְׂרָאֵל — בְּמִצְרַיִם, וּבַמִּדְבָּר, וּבִכְנִיסָתָן יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ. בְּמִצְרַיִם מַהוּ אוֹמֵר? "קַדֶּשׁ לִי כָל בְּכוֹר". בַּמִּדְבָּר הוּא

אוֹמֵר: ״כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל״. בִּכְנִיסָתָם לָאָרֶץ הוּא אוֹמֵר: ״וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ... וְהַעֲבַרְתָּ״.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת הוּזְהֲרוּ עַל הַבְּכוֹרוֹת לִיקָּדֵשׁ, וְלֹא קָדְשׁוּ. וּבְמִצְרַיִם נָמֵי לָא קָדוֹשׁ? הָא קָאָמְרִינַן דְּקָדוֹשׁ! הָכִי אָמַר: מֵהֶן קָדְשׁוּ, וּמֵהֶן לֹא קָדְשׁוּ.

מַתְקֵיף לַהּ רַב פָּפָּא: וּבַמִּדְבָּר לֹא קָדְשׁוּ? וְהָכְתִיב: ״פְּקֹד כָּל בְּכֹר זָכָר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל״! אֶלָּא, אִי אִיתְּמַר הָכִי אִיתְּמַר: רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: קָדְשׁוּ וְלֹא פָּסְקוּ, וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: קָדְשׁוּ

דף ה.

וּפָסְקוּ.

בִּשְׁלָמָא רֵישׁ לָקִישׁ, כִּדְאָמַר טַעַם, אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן — מַאי טַעְמָא?

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: רַבִּי יוֹחָנָן חָזַאי בְּחֶילְמָא דְּמִילְתָא מְעַלְּיָתָא אָמֵינָא, אָמַר קְרָא ״לִי יִהְיוּ״ — בַּהֲוָיָתָן יְהוּ.

וְרַבִּי יוֹחָנָן, ״וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ... וְהַעֲבַרְתָּ״ מַאי עָבֵיד לֵיהּ? הַהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: עֲשֵׂה מִצְוָה זוֹ שֶׁבִּשְׁבִילָהּ תִּיכָּנֵס לָאָרֶץ.

אָמַר לֵיהּ רַב מָרְדֳּכַי לְרַב אָשֵׁי: אַתּוּן הָכִי מַתְנִיתוּ לַהּ, אֲנַן אֵיפְכָא מַתְנִינַן לַהּ, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לֹא קָדְשׁוּ בְּכוֹרוֹת בַּמִּדְבָּר, וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: קָדְשׁוּ בְּכוֹרוֹת בַּמִּדְבָּר.

אָמַר לֵיהּ: וְאֶפְכִית נָמֵי תִּיוּבְתָא, וְאֶפְכִיתוּ לַהּ לְהָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר? אָמַר לֵיהּ: לֹא קָדְשׁוּ לְהוּ — לֹא הוּצְרְכוּ לִיקָּדֵשׁ.

אִי הָכִי, הַיְינוּ דִּידָן! קָא מַשְׁמַע לַן: חַיָּיב אָדָם לוֹמַר בִּלְשׁוֹן רַבּוֹ.

שָׁאַל קוּנְטְרוּקוּס הַשַּׂר אֶת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: בְּפָרָטָן שֶׁל לְוִיִּם אַתָּה מוֹצֵא עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת, בְּכֻלָּן אַתָּה מוֹצֵא עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף, וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת לְהֵיכָן הָלְכוּ?

אָמַר לוֹ: אוֹתָן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת בְּכוֹרוֹת הָיוּ, וְאֵין בְּכוֹר מַפְקִיעַ בְּכוֹר. מַאי טַעְמָא? אָמַר אַבָּיֵי: דַּיּוֹ לַבְּכוֹר שֶׁיַּפְקִיעַ קְדוּשַׁת עַצְמוֹ.

וְעוֹד שְׁאָלוֹ: בְּגִיבּוּי כֶּסֶף אַתָּה מוֹצֵא מָאתַיִם וְאַחַת כִּכָּר וְאַחַת עֶשְׂרֵה מָנֶה, דִּכְתִיב: ״בֶּקַע לַגֻּלְגֹּלֶת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְגוֹ׳״,

וּבְנְתִינַת הַכֶּסֶף אַתָּה מוֹצֵא מְאַת כִּכָּר, דִּכְתִיב: ״וַיְהִי מְאַת כִּכַּר הַכֶּסֶף לָצֶקֶת וְגוֹ׳״. מֹשֶׁה רַבְּכֶם גַּנָּב הָיָה, אוֹ קוּבְּיוּסְטוּס הָיָה, אוֹ אֵינוֹ בָּקִי בְּחֶשְׁבּוֹנוֹת? נָתַן מֶחֱצָה וְנָטַל מֶחֱצָה, וּמֶחֱצָה שָׁלֵם לֹא הֶחֱזִיר.

אָמַר לוֹ: מֹשֶׁה רַבֵּינוּ גִּיזְבָּר נֶאֱמָן הָיָה, וּבָקִי בְּחֶשְׁבּוֹנוֹת הָיָה, וּמָנָה שֶׁל קוֹדֶשׁ כָּפוּל הָיָה. הָוֵי בַּהּ רַב אַחַאי: מַאי קָא קַשְׁיָא לֵיהּ, ״וַיְהִי מְאַת כִּכַּר הַכֶּסֶף לָצֶקֶת וְגוֹ׳״? הָנָךְ לָצֶקֶת, וְאִינָךְ בֵּי גַזָּא! כְּתַב קְרָא אַחֲרִינָא: ״וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מְאַת כִּכָּר וְגוֹ׳״.

וּדְקָאָמַר לֵיהּ: מָנֶה שֶׁל קוֹדֶשׁ כָּפוּל הָיָה, מָנָא לֵיהּ?
אִילֵימָא מִינֵּיהּ, שֶׁהֲרֵי כָּאן שִׁבְעִים וְאֶחָד מָנֶה — ”וְאֶת הָאֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים עָשָׂה וַוִּים לָעֲמוּדִים”, וְלֹא מְנָאן הַכָּתוּב אֶלָּא בִּפְרוֹטְרוֹט, וְאִם אִיתָא — מֵאָה וְאֶחָד כִּכָּר וְאַחַת עֶשְׂרֵה מָנֶה מִיבְּעֵי לֵיהּ!
אֶלָּא, מִדְּלֹא מְנָאן הַכָּתוּב אֶלָּא בִּפְרוֹטְרוֹט, שְׁמַע מִינַּהּ: מָנֶה שֶׁל קוֹדֶשׁ כָּפוּל הָיָה.
וְדִילְמָא כְּלֵלֵי קָחָשִׁיב בְּכַכְּרֵי, פְּרָטֵי לָא קָא חָשִׁיב בְּכַכְּרֵי!
אֶלָּא מֵהָכָא: ”וּנְחֹשֶׁת הַתְּנוּפָה שִׁבְעִים כִּכָּר וְאַלְפַּיִם וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁקֶל”, שֶׁהֲרֵי כָּאן תִּשְׁעִים וְשִׁשָּׁה מָנֶה, וְלֹא מְנָאן הַכָּתוּב אֶלָּא בִּפְרוֹטְרוֹט, שְׁמַע מִינַּהּ: מָנֶה שֶׁל קוֹדֶשׁ כָּפוּל הָיָה.
וְדִילְמָא פְּרָטָא רַבָּה קָא חָשִׁיב בְּכַכְּרֵי, פְּרָטָא זוּטָא לָא קָחָשִׁיב בְּכַכְּרֵי!
אֶלָּא אָמַר רַב חִסְדָּא: מֵהָכָא, ”וְהַשָּׁקֶל עֶשְׂרִים גֵּרָה עֶשְׂרִים שְׁקָלִים חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים שְׁקָלִים עֲשָׂרָה וַחֲמִשָּׁה שָׁקֶל הַמָּנֶה יִהְיֶה לָכֶם”.

דף ה:

וְהָא מָאתַן וְאַרְבָּעִין הָווֹיִין! אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ: מָנֶה שֶׁל קוֹדֶשׁ מָנֶה כָּפוּל הָיָה.
וּשְׁמַע מִינַּהּ, מוֹסִיפִין עַל הַמִּדּוֹת, וְאֵין מוֹסִיפִין יָתֵר עַל שְׁתוּת, וּשְׁמַע מִינַּהּ שְׁתוּתָא מִלְּבַר.
אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: שָׁאַלְתִּי אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּבֵית מוֹתְבָא רַבָּא, מָה נִשְׁתַּנּוּ פִּטְרֵי חֲמוֹרִים מִפִּטְרֵי סוּסִים וּגְמַלִּים? אָמַר לִי: גְּזֵירַת הַכָּתוּב הִיא, וְעוֹד שֶׁסִּפֵּייעוּ יִשְׂרָאֵל בְּשָׁעַת יְצִיאָתָם מִמִּצְרַיִם, שֶׁאֵין לְךָ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הָיוּ עִמּוֹ תִּשְׁעִים חֲמוֹרִים לוּבִים טְעוּנִים מִכַּסְפָּהּ וּזְהָבָהּ שֶׁל מִצְרַיִם.
וְעוֹד שְׁאַלְתִּיו: מַאי לְשׁוֹן ”רְפִידִים”? וְאָמַר לִי: רְפִידִים שְׁמָהּ. כְּתַנָּאֵי: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: רְפִידִים שְׁמָהּ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: שֶׁרִיפוּ עַצְמָן מִדִּבְרֵי תוֹרָה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: ”לֹא הִפְנוּ אָבוֹת אֶל בָּנִים מֵרְפְיוֹן יָדָיִם”.
וְעוֹד שְׁאַלְתִּיו: מַאי לְשׁוֹן ”שִׁטִּים”? וְאָמַר לִי: שִׁטִּים שְׁמָהּ. כְּתַנָּאֵי: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שִׁטִּים שְׁמָהּ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: שֶׁנִּתְעַסְקוּ בְּדִבְרֵי שְׁטוּת.
”וַתִּקְרָאן לָעֹם לִזְבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן” — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: עֲרוּמוֹת פָּגְעוּ בָּהֶן, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: שֶׁנַּעֲשׂוּ כוּתִּן בַּעֲלֵי קְרִיין.

מַתְנִי’ פְּרָה שֶׁיִּלְדָּה מִין חֲמוֹר, וַחֲמוֹר שֶׁיִּלְדָּה כְּמִין סוּס — פִּטּוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ”פֶּטֶר חֲמוֹר” ”פֶּטֶר חֲמוֹר” שְׁנֵי פְּעָמִים, עַד שֶׁיִּהֵא הַיּוֹלֵד חֲמוֹר וְהַנּוֹלָד חֲמוֹר.

וּמַה הֵם בַּאֲכִילָה? בְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁיָּלְדָה כְּמִין בְּהֵמָה טְמֵאָה — מוּתָּר בַּאֲכִילָה, וּטְמֵאָה שֶׁיָּלְדָה כְּמִין בְּהֵמָה טְהוֹרָה — אָסוּר בַּאֲכִילָה, שֶׁהַיּוֹצֵא מִן הַטָּמֵא — טָמֵא, וְהַיּוֹצֵא מִן הַטָּהוֹר — טָהוֹר.

גְּמָ׳ תְּנַן הָתָם: רְחֵל שֶׁיָּלְדָה מִין עֵז, וְעֵז שֶׁיָּלְדָה מִין רָחֵל — פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה, וְאִם יֵשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִין — חַיָּיב.

מָנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב יְהוּדָה, דְּאָמַר קְרָא: ״אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר״ — שֶׁיִּהֵא הוּא שׁוֹר וּבְכוֹרוֹ שׁוֹר, ״בְּכוֹר כֶּשֶׂב״ — שֶׁיִּהֵא הוּא כֶּשֶׂב וּבְכוֹרוֹ כֶּשֶׂב, ״בְּכוֹר עֵז״ — שֶׁיִּהֵא הוּא עֵז וּבְכוֹרוֹ עֵז.

יָכוֹל אֲפִילּוּ יֵשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אַךְ״ — חִלֵּק.

וְהָא תַּנָּא ״פֶּטֶר״ ״פֶּטֶר״ קָנָסֵיב לַהּ, לְפָרָה!

הוּא דְּאָמַר כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, דְּתַנְיָא: רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: ״אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר״ — עַד שֶׁיִּהֵא הוּא שׁוֹר וּבְכוֹרוֹ שׁוֹר, ״בְּכוֹר כֶּשֶׂב״ — עַד שֶׁיִּהֵא הוּא כֶּשֶׂב וּבְכוֹרוֹ כֶּשֶׂב, ״אוֹ בְכוֹר עֵז״ — עַד שֶׁיִּהֵא הוּא עֵז וּבְכוֹרוֹ עֵז.

יָכוֹל אֲפִילּוּ יֵשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אַךְ״ — חִלֵּק.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? תַּנָּא דִּידַן סָבַר: גַּלִּי רַחֲמָנָא בִּקְדוּשַּׁת דָּמִים, וְהוּא הַדִּין בִּקְדוּשַּׁת הַגּוּף.

וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: גַּלִּי רַחֲמָנָא בִּקְדוּשַּׁת הַגּוּף, וְהוּא הַדִּין בִּקְדוּשַּׁת דָּמִים, וְגָמַר קְדוּשַּׁת דָּמִים מִקְדוּשַּׁת הַגּוּף.

וְתַנָּא דִּידַן, הַאי ״בְּכוֹר״ ״בְּכוֹר״ מַאי עָבֵיד לֵיהּ? מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא.

דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: לָמָּה נֶאֶמְרוּ אֵימוּרִין בִּבְכוֹר שׁוֹר, אֵימוּרִין בִּבְכוֹר כֶּשֶׂב, אֵימוּרִין בִּבְכוֹר עֵז?

צְרִיכָא, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא בִּבְכוֹר שׁוֹר — שֶׁכֵּן נִתְרַבָּה בִּנְסָכִים.

כֶּשֶׂב — שֶׁכֵּן נִתְרַבָּה בְּאַלְיָה.

בְּעֵז — שֶׁכֵּן נִתְרַבָּה אֵצֶל עֲבוֹדָה זָרָה בְּיִחִיד.

חֲדָא מֵחֲדָא לָא אָתְיָא, תֵּיתֵי חֲדָא מִתַּרְתֵּי!

בְּהֵי לָא לִיכְתּוֹב? לָא לִיכְתּוֹב רַחֲמָנָא בְּשׁוֹר, וְתֵיתֵי מֵהָנָךְ — מָה לְהָנָךְ, שֶׁכֵּן נִתְרַבּוּ אֵצֶל פְּסָחִים!

לָא לִכְתּוֹב בְּכֶשֶׂב, וְתֵיתֵי מֵהָנָךְ — מָה לְהָנָךְ שֶׁכֵּן נִתְרַבּוּ אֵצֶל עֲבוֹדָה זָרָה בְּצִיבּוּר!

לָא נִיכְתּוֹב רַחֲמָנָא בְּעֵז, וְתֵיתֵי מֵהָנָךְ — מָה לְהָנָךְ שֶׁכֵּן יֵשׁ בָּהֶן צַד רִבּוּי אֵצֶל מִזְבֵּחַ! הִילְכָּךְ צְרִיכִי.

וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, אִם כֵּן לִיכְתּוֹב קְרָא ״אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר כֶּשֶׂב וְעֵז״, ״בְּכוֹר״ ״בְּכוֹר״ לְמָה לִי? אֶלָּא לְאוֹ שְׁמַע מִינַּהּ: עַד שֶׁיִּהֵא הוּא שׁוֹר וּבְכוֹרוֹ שׁוֹר.

וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, הַאי ״פֶּטֶר חֲמוֹר״ ״פֶּטֶר חֲמוֹר״ מַאי עָבֵיד לֵיהּ?
מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכְדְתַנְיָא: רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, מִתּוֹךְ שֶׁנֶּאֱמַר ״אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה״, שׁוֹמֵעַ אֲנִי אֲפִילּוּ פִּטְרֵי סוּסִים וּגְמַלִּים? תַּלְמוּד לוֹמַר ״פֶּטֶר חֲמוֹר״ — פֶּטֶר חֲמוֹר אָמַרְתִּי לְךָ, וְלֹא פִּטְרֵי סוּסִים וּגְמַלִּים.
וַעֲדַיִין אֲנִי אוֹמֵר: פִּטְרֵי חֲמוֹר בְּשֶׁה, פִּטְרֵי סוּסִים וּגְמַלִּים בְּכָל דָּבָר.

דף ו.

תַּלְמוּד לוֹמַר: ״פֶּטֶר חֲמוֹר״ ״פֶּטֶר חֲמוֹר״ שְׁנֵי פְּעָמִים — פִּטְרֵי חֲמוֹרִים אָמַרְתִּי לְךָ, וְלֹא פִּטְרֵי סוּסִים וּגְמַלִּים.
פָּרִיךְ רַב אַחַאי: אִי כְּתַב רַחֲמָנָא חַד, הֲוָה אָמֵינָא דָּבָר שֶׁהָיָה בַּכְּלָל, וְיָצָא מִן הַכְּלָל לְלַמֵּד, לֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָא אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כּוּלּוֹ יָצָא, וּלְעוֹלָם בְּשֶׁה.
כְּתַב רַחֲמָנָא ״פֶּטֶר חֲמוֹר״ אַחֲרִינָא, פִּטְרֵי חֲמוֹרִים וְלֹא פִּטְרֵי סוּסִים וּגְמַלִּים, וְאֵימָא: מַעֲטִינְהוּ מִשֶּׁה, וּלְעוֹלָם בְּכָל דָּבָר!
אִם כֵּן, לְכְתוֹב רַחֲמָנָא: ״פֶּטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה״ וַ״חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה״. ״פֶּטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה״, ״פֶּטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה״ לְמָה לִי? פִּטְרֵי חֲמוֹרִים אָמַרְתִּי לְךָ, וְלֹא פִּטְרֵי סוּסִים וּגְמַלִּים.
וְתַנָּא דִּידַן, לְמַעוֹטֵי סוּסִים וּגְמַלִּים, מְנָא לֵיהּ?
אָמַר רַב פָּפָּא: כָּל מְקֻנְךָ תִּזְכָּר — כְּלַל, שׁוֹר וְשֶׂה וַחֲמוֹר — פְּרַט, כְּלָל וּפְרָט — אֵין בַּכְּלָל אֶלָּא מַה שֶּׁבַּפְּרָט, שׁוֹר וְשֶׂה וַחֲמוֹר — אִין, מִידֵּי אַחֲרִינָא — לָא.
וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי? ״פֶּטֶר״ הִפְסִיק הָעִנְיָן, וְרַבָּנָן? וְי״ו הַדַּר עָרְבֵיהּ קְרָא.
וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי? לָא לְכְתוֹב לָא וְי״ו וְלָא ״פֶּטֶר״.
וְרַבָּנָן? אַיְידֵי דְּהָא קְדוּשַׁת דָּמִים, וְהָא קְדוּשַׁת הַגּוּף — פְּסֵיק לְהוּ וַהֲדַר עָרֵיב לְהוּ.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: פָּרָה שֶׁיָּלְדָה מִין חֲמוֹר, וְיֵשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִין — מַהוּ?
עַז שֶׁיָּלְדָה מִין רָחֵל, וְרָחֵל שֶׁיָּלְדָה מִין עַז, דְּכִי יֵשׁ מִקְצָת סִימָנִין — חַיֶּיבֶת בִּבְכוֹרָה, דְּהָא טְהוֹרָה וְהָא טְהוֹרָה, הָא קְדוּשַׁת הַגּוּף וְהָא קְדוּשַׁת הַגּוּף.
הָכָא, דְּהָא טְמֵאָה וְהָא טְהוֹרָה, הָא קְדוּשַׁת הַגּוּף וְהָא קְדוּשַׁת דָּמִים — לָא, אוֹ דִלְמָא: כֵּיוָן דְּאִידֵי וְאִידֵי בְּנֵי מִיקְדָּשׁ בִּבְכוֹרָה — קָדוֹשׁ?
וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר: כֵּיוָן דְּאִידֵי וְאִידֵי מִיקְדָּשׁ בִּבְכוֹרָה קָדוֹשׁ, חֲמוֹר שֶׁיָּלְדָה מִין סוּס מַהוּ? הָכָא וַדַּאי לָא בַּת מִיקְדָּשׁ בִּבְכוֹרָה הוּא, אוֹ דִלְמָא כֵּיוָן דְּמִין טְמֵאָה הוּא קָדוֹשׁ?

אִם תִּמְצָא לוֹמַר: כֵּיוָן דִּמְּיִן טְמֵאָה הוּא קָדוֹשׁ, פָּרָה שֶׁיָּלְדָה מִין סוּס מַהוּ? הָכָא וַדַּאי הָא טְהוֹרָה וְהָא טְמֵאָה, הָא בַּת מִיקְדַּשׁ בִּבְכוֹרָה וְהָא לָא בַּת מִיקְדַּשׁ בִּבְכוֹרָה, אוֹ דִלְמָא סִימָנִין מִילְּתָא הִיא?

תָּא שְׁמַע: בְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁיָּלְדָה מִין בְּהֵמָה טְמֵאָה — פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה, אִם יֵשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִין — חַיֶּיבֶת בִּבְכוֹרָה. מַאי לָאו אֲפִילּוּ פָּרָה שֶׁיָּלְדָה מִין סוּס? לֹא, פָּרָה שֶׁיָּלְדָה מִין חֲמוֹר.

תָּא שְׁמַע: פָּרָה שֶׁיָּלְדָה מִין חֲמוֹר, וַחֲמוֹר שֶׁיָּלְדָה מִין סוּס — פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה, אִם יֵשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִין — חַיֶּיבֶת בִּבְכוֹרָה. מַאי לָאו אַתַּרְוַיְיהוּ? לָא, אַפָּרָה שֶׁיָּלְדָה מִין חֲמוֹר.

אֲבָל חֲמוֹר שֶׁיָּלְדָה מִין סוּס, לְמַאי קָתָנֵי לַהּ? לִפְטוּרָא? פְּשִׁיטָא! הַשְׁתָּא, וּמָה פָּרָה שֶׁיָּלְדָה מִין חֲמוֹר, דְּאִידֵּי וְאִידֵּי בְּנֵי מִיקְדַּשׁ בִּבְכוֹרָה נִינְהוּ, אָמְרַתְּ: אִם יֵשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִין — אִין, וְאִי לָא — לָא, חֲמוֹר שֶׁיָּלְדָה מִין סוּס מִיבַּעְיָא?

אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ: הָתָם הוּא דְּיֵשׁ לָהּ קַרְנַיִם, וְהָא אֵין לָהּ קַרְנַיִם; הָא פַּרְסוֹתֶיהָ סְדוּקוֹת, וְהָא פַּרְסוֹתֶיהָ קְלוּטוֹת.

אֲבָל הָכָא, דְּאִידֵּי וְאִידֵּי אֵין לָהּ קַרְנַיִם, אִידֵּי וְאִידֵּי פַּרְסוֹתֶיהָ קְלוּטוֹת, אֵימָא חֲמוֹר אָדוֹם בְּעָלְמָא הוּא, קָמַשְׁמַע לַן.

וּמָה הֵן בַּאֲכִילָה כּוּ'. לְמָה לִי לְמֵיתְנֵי "שֶׁהַיּוֹצֵא"?

סִימָנָא בְּעָלְמָא הוּא, דְּלָא תִּיחַלַּף לָךְ, דְּלָא תֵּימָא: זִיל בָּתְרֵיהּ דִּידֵיהּ, וְהַאי טָהוֹר מְעַלְּיָא הוּא, וְהַאי טָמֵא מְעַלְּיָא הוּא, אֶלָּא זִיל בָּתַר אִימֵּיהּ.

מְנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנַן: "אַךְ אֶת זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִיסֵי הַפַּרְסָה" — יֵשׁ לְךָ שֶׁהוּא מַעֲלֶה גֵּרָה וּמַפְרִיס פַּרְסָה וְאִי אַתָּה אוֹכְלוֹ, וְאֵיזֶה זֶה? טָהוֹר שֶׁנּוֹלַד מִן הַטָּמֵא. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא טָמֵא הַנּוֹלָד מִן הַטָּהוֹר, וּמַאי "מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִיסֵי הַפַּרְסָה"?

דף ו:

הָכִי קָאָמַר: דָּבָר הַבָּא מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִיסֵי הַפַּרְסָה לָא תֵּיכוֹל, תַּלְמוּד לוֹמַר: "גָּמָל... טָמֵא הוּא" — הוּא טָמֵא, וְאֵין טָמֵא הַנּוֹלָד מִן הַטָּהוֹר טָמֵא אֶלָּא טָהוֹר.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: "גָּמָל" "גָּמָל" שְׁנֵי פְּעָמִים, אֶחָד גָּמָל הַנּוֹלָד מִן הַגְּמַלָּה, וְאֶחָד גָּמָל הַנּוֹלָד מִן הַפָּרָה.

וְרַבָּנַן, הַאי "גָּמָל" "גָּמָל" מַאי עָבְדִי לֵיהּ? חַד לֶאֱסוֹר עַצְמוֹ, וְחַד לֶאֱסוֹר חֲלָבוֹ. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, לֶאֱסוֹר חֲלָבוֹ מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מֵ"אֶת הַגָּמָל". וְרַבָּנַן, "אֶתִּים" לָא דָּרְשִׁי.

כִּדְתַנְיָא: שִׁמְעוֹן הָעַמְסוֹנִי הָיָה דּוֹרֵשׁ כָּל ״אֵת״ וְ״אֵת״ שֶׁבַּתּוֹרָה, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְ״אֶת ה׳ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא״ פֵּירַשׁ. אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו: רַבִּי, כָּל ״אֶתְּיִן״ שֶׁדָּרַשְׁתָּ מָה תְּהֵא עֲלֵיהֶם? אָמַר לָהֶם: כְּשֵׁם שֶׁקִּבָּלְתִּי שָׂכָר עַל הַדְּרִישָׁה, כָּךְ אֲנִי מְקַבֵּל שָׂכָר עַל הַפְּרִישָׁה.

עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא וְלִימֵּד: ״אֶת ה׳ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא״ — לְרַבּוֹת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אָשֵׁי: אֶלָּא מֵעַתָּה, טַעְמָא דְּרַבָּנַן מ״גָּמָל״ ״גָּמָל״, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מ״אֶת הַגָּמָל״, הָא לָאו הָכִי הָוָה אָמֵינָא חָלָב דִּבְהֵמָה טְמֵאָה שְׁרֵי?

מַאי שְׁנָא מֵהָא דְּתַנְיָא: ״הַטְּמֵאִים״ — לֶאֱסוֹר צֵירָן, וְרוֹטְבָן, וְקִיפָּה שֶׁלָּהֶן?

אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל דִּבְהֵמָה טְהוֹרָה נָמֵי חִידּוּשׁ הוּא, דְּאָמַר מַר: דָּם נֶעְכָּר וְנַעֲשָׂה חֶלֶב, וְכֵיוָן דְּחִידּוּשׁ הוּא — בִּבְהֵמָה טְמֵאָה נָמֵי לִישְׁתְּרֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר דָּם נֶעְכָּר וְנַעֲשָׂה חֶלֶב, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר אֵיבֶּרְיָהּ מִתְפָּרְקִין הֵימֶנָּה וְאֵין נַפְשָׁהּ חוֹזֶרֶת עָלֶיהָ עַד עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חֹדֶשׁ, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וְלֵיכָּא מִידֵּי דְּאָתֵי מֵחַי וְשָׁרְיֵיהּ רַחֲמָנָא, וְהַאי חֶלֶב כִּי אֲבַר מִן הַחַי הוּא, וּשְׁרֵי, וְהֵילְכָךְ אֲפִילּוּ בִּבְהֵמָה טְמֵאָה לִישְׁתְּרֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְחֶלֶב דִּבְהֵמָה טְהוֹרָה מְנָלַן דִּשְׁרֵי? אִילֵימָא מִדְּאָסַר רַחֲמָנָא ״בָּשָׂר בְּחֶלְבּ״, הָא לְחוּדֵיהּ שְׁרֵי, וְאֵימָא: חֶלֶב לְחוּדֵיהּ אָסוּר בַּאֲכִילָה וּמוּתָּר בַּהֲנָאָה, בָּשָׂר בְּחֶלֶב — בַּהֲנָאָה נָמֵי אָסוּר!

וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּשָׁרֵי בַּהֲנָאָה, מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ לְמֵילְקֵי עַל בִּישׁוּלֵיהּ!

אֶלָּא מִדְּגָלֵי רַחֲמָנָא דִּבְפִסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין, ״תִּזְבַּח״ — וְלֹא גִּיזָּה, ״בָּשָׂר״ — וְלֹא חֶלֶב, הָא דְּחוּלִּין שְׁרֵי.

וְאֵימָא: דְּחוּלִּין אָסוּר בַּאֲכִילָה וּשְׁרֵי בַּהֲנָאָה, דְּקָדָשִׁים בַּהֲנָאָה נָמֵי אָסוּר!

אֶלָּא, מִדִּכְתִיב: ״וְדֵי חֶלֶב עוֹזִים לְלַחְמְךָ לְלֶחֶם בֵּיתֶךָ וְחַיִּים לְנַעֲרוֹתֶיךָ״.

וְדִילְמָא לִסְחוֹרָה? אֶלָּא מִדִּכְתִיב ״וְאֵת עֶשֶׂרֶת חֲרִיצֵי הֶחָלָב״.

וְדִלְמָא לִסְחוֹרָה? אַטּוּ דַּרְכָּהּ שֶׁל מִלְחָמָה לִסְחוֹרָה?!

וְאִיבָּעֵית אֵימָא מֵהָכָא: ״אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ״, וְאִי לָא דִּשְׁרֵי, מִשְׁתַּבַּח לַן קְרָא בְּמִידֵּי דְּלָא חֲזֵי? וְאִיבָּעֵית אֵימָא מֵהָכָא: ״לְכוּ שִׁבְרוּ וֶאֱכֹלוּ, וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְּלֹא כֶסֶף וּבְלֹא מְחִיר יַיִן וְחָלָב״.

אֶלָּא מֵעַתָּה, ״שָׁפָן״ ״שָׁפָן״, ״אַרְנֶבֶת״ ״אַרְנֶבֶת״, ״חֲזִיר״ ״חֲזִיר״, לְהֲנֵי הוּא דְּאָתוּ?

אֶלָּא לְכִדְתַנְיָא: לָמָּה נִשְׁנוּ בַּבְּהֵמָה — מִפְּנֵי ״הַשִּׂסוּעָה״, וּבָעוֹפוֹת — מִפְּנֵי ״הָרָאָה״.

״גָּמָל״ ״גָּמָל״ נָמֵי לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא! כֹּל הֵיכָא דְּאִיכָּא לְמִידְרָשׁ דָּרְשִׁינַן.

תָּנוּ רַבָּנַן: רָחֵל שֶׁיָּלְדָה מִין עֵז, וְעֵז שֶׁיָּלְדָה מִין רָחֵל — פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה, וְאִם יֵשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִים — חַייֶבֶת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עַד שֶׁיִּהֵא רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ דּוֹמֶה לְאִמּוֹ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: לַאֲכִילָה, מִי בָּעֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ, אוֹ לָא?

לְעִנְיַן בְּכוֹרָה, כְּתִיב: ״אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר״, עַד שֶׁיִּהֵא הוּא שׁוֹר וּבְכוֹרוֹ שׁוֹר. אֲבָל לְאֵכִילָה, גָּמָל הוּא דְּאָמַר רַחֲמָנָא דַּאֲסִיר, הָא

דף ז.

אִישְׁתַּנִּי מִגָּמָל שַׁפִּיר דָּמֵי, אוֹ דִלְמָא לָא שְׁנָא?

תָּא שְׁמַע: בְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁיָּלְדָה מִין בְּהֵמָה טְמֵאָה — אָסוּר בַּאֲכִילָה, וְאִם דּוֹמֶה רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ לְאִמּוֹ — חַיָּיב בִּבְכוֹרָה. שְׁמַע מִינַּהּ: לַאֲכִילָה נָמֵי בָּעֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ!

לָא, לִבְכוֹרָה דַּוְקָא. דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָא שָׁבְקַהּ לַאֲכִילָה וְקָם לֵיהּ אַבְכּוֹר. שְׁמַע מִינַּהּ: לִבְכוֹרָה הוּא דְּבָעֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ, אֲבָל לַאֲכִילָה — לָא.

לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ: לַאֲכִילָה נָמֵי בָּעֵי, וּבְכוֹרָה אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב ״אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר״, עַד שֶׁיִּהֵא הוּא שׁוֹר וּבְכוֹרוֹ שׁוֹר, וְלֹא תִּיסְגֵּי לֵיהּ בְּרֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ עַד דְּאִיכָּא כּוּלֵּיהּ, קָמַשְׁמַע לַן.

תָּא שְׁמַע: ״אַךְ אֶת זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִיסֵי הַפַּרְסָה״, זֶה — אִי אַתָּה אוֹכֵל, אֲבָל אַתָּה אוֹכֵל הַבָּא בְּסִימָן אֶחָד.

וְאִי זֶה זֶה הַבָּא בְּסִימָן אֶחָד? זֶה טָמֵא הַנּוֹלָד מִן הַטָּהוֹר, וְעִבּוּרוֹ מִן הַטָּהוֹר.

יָכוֹל אֲפִילּוּ עִבּוּרוֹ מִן הַטָּמֵא? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״שֵׁה כְּשָׂבִים וְשֵׂה עִזִּים״, עַד שֶׁיִּהֵא אָבִיו כֶּבֶשׂ וְאִמּוֹ כִּבְשָׂה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא בָּא הַכָּתוּב לְהַתִּיר אֶת הַמּוּתָּר, אֶלָּא לְהוֹסִיף עַל הַמּוּתָּר, וְאֵיזֶה זֶה? טָמֵא הַנּוֹלָד מִן הַטָּהוֹר וְעִבּוּרוֹ מִן הַטָּמֵא. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא עִבּוּרוֹ מִן הַטָּהוֹר? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״שׁוֹר שֵׂה כְּשָׂבִים וְשֵׂה עִזִּים״ מִכָּל מָקוֹם.

קָרֵי לֵיהּ ״טָמֵא״, כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְקָאָמַר: אֲבָל אַתָּה אוֹכֵל הַבָּא בְּסִימָן אֶחָד!

הַאי תַּנָּא סָבַר לֵיהּ כְּוָותֵיהּ בַּחֲדָא, וּפְלִיג עֲלֵיהּ בַּחֲדָא.

וְאֵיכָּא דְּמַקְשֵׁי וּמוֹתֵיב: עִבּוּרוֹ מִן הַטָּמֵא — מִי מִעַבְּרָא?

וְהָאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לְעוֹלָם אֵין מִתְעַבֶּרֶת לֹא טְמֵאָה מִן הַטָּהוֹר, וְלֹא טְהוֹרָה מִן הַטָּמֵא, וְלֹא גַּסָּה מִן הַדַּקָּה, וְלֹא דַּקָּה מִן הַגַּסָּה, וְלֹא בְּהֵמָה מִן חַיָּה, וְלֹא חַיָּה מִן בְּהֵמָה.

חוּץ מֵרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וּמַחְלוֹקְתּוֹ, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים חַיָּה מִתְעַבֶּרֶת מִבְּהֵמָה!

וְאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: דְּאִיעַבַּר מִקָּלוּט בֶּן פָּרָה, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן קָאָמַר, וְקָאָמַר: אֲבָל אַתָּה אוֹכֵל הַבָּא בְּסִימָן אֶחָד!

הַאי תַּנָּא סָבַר לַהּ כְּוָותֵיהּ בַּחֲדָא, וּפְלִיג עֲלֵיהּ בַּחֲדָא.

לְמֵימְרָא, דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: זֶה וָזֶה גּוֹרֵם — מוּתָּר, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר: זֶה וָזֶה גּוֹרֵם — אָסוּר?

וְהָא אִיפְּכָא שְׁמְעִינַן לְהוּ: וְלַד טְרֵיפָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא יִקְרַב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יִקְרַב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ!

בְּעָלְמָא סָבַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: זֶה וָזֶה גּוֹרֵם — אָסוּר, וְשָׁאנֵי הָכָא, דְּאִם כֵּן נִכְתּוֹב קְרָא: ״שֵׂה כְּשָׂבִים וְעִזִּים״, ״שֵׂה״ ״וְשֵׂה״ לָמָּה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ: שֵׂה — מִכָּל מָקוֹם.

וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר לְךָ: בְּעָלְמָא זֶה וָזֶה גּוֹרֵם — מוּתָּר, וְהָכָא אִם כֵּן לִכְתּוֹב קְרָא: ״שׁוֹר כֶּשֶׂב וָעֵז״, ״כְּשָׂבִים וְעִזִּים״ לָמָּה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ עַד שֶׁיִּהְיֶה אָבִיו כֶּבֶשׂ וְאִמּוֹ כִּבְשָׂה.

תָּא שְׁמַע: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, ״גָּמָל״ ״גָּמָל״ שְׁנֵי פְּעָמִים — אֶחָד גָּמָל הַנּוֹלָד מִן הַגָּמָל, וְאֶחָד גָּמָל הַנּוֹלָד מִן הַפָּרָה, וְאִם רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ דּוֹמֶה לְאִמּוֹ — מוּתָּר בַּאֲכִילָה.

שְׁמַע מִינַּהּ, לַאֲכִילָה נָמֵי בָּעֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ, שְׁמַע מִינַּהּ.

שֶׁהַיּוֹצֵא מִן הַטְּמֵא וְכוּ'. בְּעוֹ מִינַּהּ מֵרַב שֵׁשֶׁת: מֵי רַגְלַיִם שֶׁל חֲמוֹר, מַהוּ?

וְתִיבְּעֵי לֵיהּ דְּסוּסִים וּגְמַלִּים? דְּסוּסִים וּגְמַלִּים לָא מִיבַּעְיָא לְהוּ, דִּלְא עֲכִירִי וְלָא דָּמוּ לְחָלָב, מַיָּא עוּל מַיָּא נְפוּק. כִּי קָמִיבַּעְיָא לְהוּ דַּחֲמוֹר, דַּעֲכִירִי וְדָמוּ לְחָלָב, מַאי? מִגּוּפֵיהּ קָא מִיצְטַעֵי וַאֲסִירִי, אוֹ דִלְמָא מַיָּא עוּל מַיָּא נְפוּק, וְהַאי דַּעֲכִירִי — הַבְלָא דְּבִישְׁרָא הוּא?

אָמַר לְהוּ רַב שֵׁשֶׁת, תְּנֵיתוּהּ: שֶׁהַיּוֹצֵא מִן הַטְּמֵא — טָמֵא, וְהַיּוֹצֵא מִן הַטָּהוֹר — טָהוֹר. ״מִטְּמֵא״ לָא קָאָמַר, אֶלָּא ״מִן

דף ז:

הַטְּמֵא״, וְהָנֵי נָמֵי מִינָא דְּטָמֵא הוּא.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי, דְּסוּסִים וּגְמַלִּים לָא קָא מִיבַּעְיָא לְהוּ, דִּלְא שָׁתוּ אִינָשֵׁי. כִּי קָמִיבַּעְיָא לְהוּ דַּחֲמוֹר, דְּשָׁתוּ אִינָשֵׁי וּמְעַלּוּ לְיַרְקוֹנָא, מַאי?

אָמַר לְהוּ רַב שֵׁשֶׁת, תְּנֵיתוּהָ: הַיּוֹצֵא מִן הַטְּמֵא טָמֵא, וְהַיּוֹצֵא מִן הַטָּהוֹר טָהוֹר — וְהָנֵי נָמֵי מִטְּמֵא קָאָתֵי.

מֵיתִיבִי: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ דְּבַשׁ דְּבוֹרִים מוּתָּר? מִפְּנֵי שֶׁמַּכְנִיסוֹת אוֹתוֹ לְגוּפָן, וְאֵין מְמַצּוֹת אוֹתוֹ מִגּוּפָן.

הוּא דְּאָמַר כְּרַבִּי יַעֲקֹב, דְּאָמַר: דּוּבְשָׁא רַחֲמָנָא שַׂרְיֵיהּ.

דְּתַנְיָא, רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: ״אַךְ אֶת זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל שֶׁרֶץ הָעוֹף״ — זֶה אַתָּה אוֹכֵל, וְאִי אַתָּה אוֹכֵל שֶׁרֶץ עוֹף טָמֵא.

שֶׁרֶץ עוֹף טָמֵא בְּהֶדְיָא כְּתִיב! אֶלָּא שֶׁרֶץ עוֹף טָמֵא אִי אַתָּה אוֹכֵל, אֲבָל אַתָּה אוֹכֵל מַה שֶּׁעוֹף טָמֵא מַשְׁרִיץ, וְאֵיזֶה זֶה? זֶה דְּבַשׁ דְּבוֹרִים.

יָכוֹל אַף דְּבַשׁ הַגַּזִּין וְהַצִּירְעִין? אָמַרְתָּ: לֹא. וּמָה רָאִיתָ לְרַבּוֹת דְּבוֹרִים, וּלְהוֹצִיא הַגַּזִּין וְהַצִּירְעִין? מְרַבֶּה אֲנִי דְּבַשׁ דְּבוֹרִים שֶׁאֵין לוֹ שֵׁם לָוִוי, וּמוֹצִיא אֲנִי דְּבַשׁ הַגַּזִּין וְהַצִּירְעִין שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם לָוִוי.

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּתַנְיָא: דְּבַשׁ הַגַּזִּין וְהַצִּירְעִין טָהוֹר וּמוּתָּר בַּאֲכִילָה? דְּלָא כְּרַבִּי יַעֲקֹב. טָהוֹר — אַלְמָא בָּעֵי מַחְשָׁבָה. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: דְּבַשׁ בְּכַוָּורְתוֹ מְטַמֵּא טוּמְאַת אֱוכָלִין שֶׁלֹּא בְּמַחְשָׁבָה.

חָלֵי דְּיַחְמוּרְתָּא, סְבוּר רַבָּנַן לְמֵימַר: בֵּיעֵי נִינְהוּ וַאֲסִירָן. אָמַר רַב סָפְרָא: זְרָעָא דְּאַיָּלָא הוּא, דְּאָזֵיל בָּתַר אַיָּלְתָּא, וְאַיְידֵי דְּרַחְמָהּ צַר לָא מִזְדַּקְקָא, וְאָזֵיל בָּתַר יַחְמוּרְתָּא וְנָתְרֵי.

אָמַר רַב הוּנָא: עוֹר הַבָּא כְּנֶגֶד פָּנָיו שֶׁל חֲמוֹר — מוּתָּר, מַאי טַעְמָא? פֵּירְשָׁא בְּעָלְמָא הוּא.

אֲמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא: תַּנְיָא דְּמְסַיַּע לָךְ: עוֹר הַבָּא כְּנֶגֶד פָּנָיו שֶׁל אָדָם, בֵּין חַי בֵּין מֵת — טָהוֹר. מַאי לָאו בֵּין הוּא חַי וְאִמּוֹ חַיָּה, בֵּין הוּא מֵת וְאִמּוֹ מֵתָה?

לָא, בֵּין הוּא חַי וְאִמּוֹ מֵתָה, בֵּין הוּא מֵת וְאִמּוֹ חַיָּה. וְהָתַנְיָא: בֵּין הוּא חַי וְאִמּוֹ חַיָּה, בֵּין הוּא מֵת וְאִמּוֹ מֵתָה! אִי תַּנְיָא, תַּנְיָא.

מַתְנִי' דָּג טָמֵא שֶׁבָּלַע דָּג טָהוֹר, מוּתָּר בַּאֲכִילָה, וְטָהוֹר שֶׁבָּלַע דָּג טָמֵא, אָסוּר בַּאֲכִילָה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ גִּידּוּלוֹ.

גְּמָ' טַעְמָא דְּחֲזַיניהּ דִּבְלַע, הָא לָא חֲזַיניהּ דִּבְלַע — אָמְרִי: אַשְׁרוֹצֵי אַשְׁרֵיץ.

מְנָלַן? דְּתַנְיָא: דָּג טָמֵא מַשְׁרִיץ, דָּג טָהוֹר מֵטִיל בֵּיצִים. אִי הָכִי, כִּי חֲזִינָא דִּבְלַע אָמְרִינַן: הַאי אִיעַכָּלָא, וְהַאי אַשְׁרוֹצֵי אַשְׁרֵיץ!

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: כְּגוֹן שֶׁמְּצָאוֹ דֶּרֶךְ הֲרֵיעִי. רַב פָּפָּא אָמַר: כְּגוֹן שֶׁמְּצָאוֹ דֶּרֶךְ בֵּית הַבְּלִיעָה. רַב נַחְמָן אָמַר: כְּגוֹן שֶׁמְּצָאוֹ שָׁלֵם.

רַב אָשֵׁי אָמַר: רוֹב דָּגִים בְּמִינָן מַשְׁרִיצִין, וּכְמִי שֶׁבָּלַע לְפָנֵינוּ דָּמֵי.

תָּנוּ רַבָּנַן: דָּג טָמֵא — מַשְׁרִיץ, דָּג טָהוֹר — מֵטִיל בֵּיצִים, כָּל הַמּוֹלִיד — מֵנִיק, וְכָל הַמֵּטִיל בֵּיצִים — מְלַקֵּט, חוּץ מֵעֲטַלֵּף שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁמֵּטִיל בֵּיצִים — מֵנִיק.

דף ח.

הַדּוֹלְפָנִין פָּרִין וְרַבִּין כִּבְנֵי אָדָם. מַאי דּוֹלְפָנִין? אָמַר רַב יְהוּדָה: בְּנֵי יַמָּא.

כֹּל שֶׁבֵּיצָיו מִבַּחוּץ — מוֹלִיד, וְכֹל שֶׁבִּפְנִים — מֵטִיל בֵּיצִים.

אִינִי? וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל: אֲווּז וַאֲווּז בָּר כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה, וְהָוֵינַן בָּהּ: מַאי טַעְמָא? אָמַר אַבָּיֵי: זֶה בֵּיצָיו מִבַּחוּץ, וְזֶה בֵּיצָיו מִבִּפְנִים, וְתַרְוַיְיהוּ מְטִילֵי בֵּיצִים!

אֶלָּא, כֹּל שֶׁזִּכְרוּתוֹ מִבַּחוּץ — מוֹלִיד, מִבִּפְנִים — מֵטִיל בֵּיצִים.

כֹּל שֶׁתַּשְׁמִישׁוֹ בַּיּוֹם — יוֹלֵד בַּיּוֹם, בַּלַּיְלָה — יוֹלֵד בַּלַּיְלָה, כֹּל שֶׁתַּשְׁמִישׁוֹ בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה — יוֹלֵד בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה.

תַּשְׁמִישׁוֹ בַּיּוֹם יוֹלֵד בַּיּוֹם — תַּרְנְגוֹל, בַּלַּיְלָה יוֹלֵד בַּלַּיְלָה — עֲטַלֵּף, תַּשְׁמִישׁוֹ בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה יוֹלֵד בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה — אָדָם וְכֹל דְּדָמֵי לֵיהּ.

לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְכִדְרַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא, דְּאָמַר רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא: בָּדַק בְּקִינָּה שֶׁל תַּרְנְגוֹלִין מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב וְלֹא מָצָא בָּהּ בֵּיצָה, וּלְמָחָר הִשְׁכִּים וּמָצָא בָּהּ בֵּיצָה — מוּתֶּרֶת בַּאֲכִילָה בְּיוֹם טוֹב, אֵימַר: לֹא בָּדַק יָפֶה.

וַהֲלֹא בָּדַק יָפֶה! אֵימַר: יָצְתָה רוּבָּהּ וְחָזְרָה הֵוָה, וְכִדְרַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בֵּיצָה שֶׁיָּצְתָה רוּבָּהּ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב וְחוֹזֶרֶת — מְוּתֶּרֶת לְאוֹכְלָהּ בְּיוֹם טוֹב.

כֹּל שֶׁתַּשְׁמִישׁוֹ וְעִיבּוּרוֹ שָׁוֶה — יוֹלְדִים וּמְגַדְּלִים זֶה מִזֶּה. הַכֹּל מְשַׁמְּשִׁין פָּנִים כְּנֶגֶד עוֹרֶף, חוּץ מִשְּׁלֹשָׁה שֶׁמְּשַׁמְּשִׁין פָּנִים כְּנֶגֶד פָּנִים, וְאֵלּוּ הֵן: דָּג, וְאָדָם, וְנָחָשׁ.

וּמַאי שְׁנָא הָנֵי תְּלָתָא? כִּי אָתָא רַב דִּימִי אָמְרִי בְּמַעְרְבָא: הוֹאִיל וְדִיבְּרָה עִמָּהֶם שְׁכִינָה.

תָּנָא: גְּמָל — אָחוֹר כְּנֶגֶד אָחוֹר.

תָּנוּ רַבָּנָן: תַּרְנְגוֹלֶת — לְעֶשְׂרִים וְאֶחָד יוֹם, וּכְנֶגְדָּהּ בָּאֵילָן — לוּז, כֶּלֶב — לַחֲמִשִּׁים יוֹם, וּכְנֶגְדּוֹ בָּאֵילָן — תְּאֵינָה, חָתוּל — לַחֲמִשִּׁים וּשְׁנַיִם יוֹם, וּכְנֶגְדּוֹ בָּאֵילָן — תּוּת, חֲזִיר — לְשִׁשִּׁים יוֹם, כְּנֶגְדּוֹ בָּאֵילָן — תַּפּוּחַ, שׁוּעָל וְכָל מִינֵי שְׂרָצִים — שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, וּכְנֶגְדָּם בָּאֵילָן — תְּבוּאָה.

בְּהֵמָה דַּקָּה טְהוֹרָה — לַחֲמִשָּׁה חֳדָשִׁים, וּכְנֶגְדָּן בָּאִילָן — גֶּפֶן. בְּהֵמָה גַּסָּה טְמֵאָה — לִשְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ, וּכְנֶגְדּוֹ בָּאִילָן — דֶּקֶל. טְהוֹרָה — לְתִשְׁעָה חֳדָשִׁים, וּכְנֶגְדָּהּ בָּאִילָן — זַיִת. הַזְּאֵב וְהָאֲרִי וְהַדּוֹב וְהַנָּמֵר וְהַבַּרְדְּלָס וְהַפִּיל וְהַקּוֹף וְהַקִּיפּוֹף — לְשָׁלֹשׁ שָׁנִים, וּכְנֶגְדָּן בָּאִילָן — בְּנוֹת שׁוּחַ.

אֶפְעֶה לְשִׁבְעִים שָׁנָה, וּכְנֶגְדּוֹ בָּאִילָן — חָרוּב. חָרוּב זֶה, מִשְּׁעַת נְטִיעָתוֹ עַד שְׁעַת גְּמַר פֵּירוֹתָיו — שִׁבְעִים שָׁנָה, וְימֵי עִיבּוּרוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים. נָחָשׁ לְשֶׁבַע שָׁנִים, וּלְאוֹתוֹ רָשָׁע לֹא מָצִינוּ חָבֵר. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: מוֹכְסָסִים.

מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, וּמָטוּ בָּהּ מִשּׁוּם דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֲרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה". אִם מִבְּהֵמָה נִתְקַלְקְלָה, מֵחַיָּה לֹא כָּל שֶׁכֵּן? אֶלָּא, לוֹמַר לְךָ: כְּשֵׁם שֶׁנִּתְקַלְקְלָה הַבְּהֵמָה מֵחַיָּה, אֶחָד לְשִׁבְעָה, וּמַאי נִיהוּ? חֲמוֹר מֵחָתוּל, כָּךְ נִתְקַלֵּל הוּא מִבְּהֵמָה, אַחַת לְשֶׁבַע, דְּהָוֶה לֵיהּ שֵׁב שְׁנֵי.

אֵימָא: כְּשֵׁם שֶׁנִּתְקַלְקְלָה חַיָּה מִבְּהֵמָה, אַחַת לְשָׁלֹשׁ שָׁנִים, וּמַאי נִיהוּ? אֲרִי מֵחֲמוֹר, כָּךְ נִתְקַלֵּל הוּא מֵחַיָּה אַחַת לְשָׁלֹשׁ שָׁנִים, דְּהָוֶה לֵיהּ תֵּשַׁע שָׁנִים.

דף ח:

מִי כְּתִיב "מִכָּל הַחַיָּה וּמִכָּל הַבְּהֵמָה"? "מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכֹּל הַחַיָּה" כְּתִיב! אָרוּר הוּא מִבְּהֵמָה שֶׁנִּתְקַלְּלָה מֵחַיָּה.

וְאֵימָא: כְּשֵׁם שֶׁנִּתְקַלְּלָה בְּהֵמָה מֵחַיָּה אֶחָד לְשָׁלֹשׁ, וּמַאי נִיהוּ? עֵז מֵחָתוּל, כָּךְ נִתְקַלֵּל הוּא מִבְּהֵמָה אֶחָד לְשָׁלֹשׁ, דְּהַוֶה לֵיהּ חֲמֵיסַר יַרְחֵי!

אִיבָּעֵית אֵימָא: "מִכָּל הַבְּהֵמָה" כְּתִיב. אִי בָּעֵית אֵימָא: קְלָלָה הוּא, קְלָלָה שְׁדִי עִילָּוֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ קֵיסָר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: נָחֹשׁ לְכַמָּה מֵיעַבַּר וּמוֹלֵיד? אָמַר לֵיהּ: לְשַׁב שְׁנֵי. וְהָא סָבֵי דְּבֵי אַתּוּנָא אַרְבְּעִינְהוּ, וְאוֹלִיד לְתִלְתִּ! הָנְהוּ מִיעַבְּרִי הֲווֹ מֵעִיקָּרָא אַרְבַּע. וְהָא קְמְשַׁמְּשִׁי שַׁמּוֹשֵׁי! אִינְהוּ נָמֵי מְשַׁמְּשִׁי כְּאָדָם.

וְהָא חַכִּימֵי אִינְהוּ? אֲנַן חֲכִימִינַן מִינַּיְיהוּ. אִי חֲכִימַתְּ, זִיל זַכִּינְהוּ וְאַיְתִינְהוּ לִי! אָמַר לֵיהּ: כַּמָּה הָווּ? שִׁיתִּין גַּבְרֵי.

אָמַר לֵיהּ: עֲבִיד לִי סְפִינְתָּא דְּאִית בַּהּ שִׁיתִּין בָּתֵּי, וְכֹל בֵּיתָא אִית בַּהּ שִׁיתִּין בִּיסְתַּרְקֵי. עֲבַד לֵיהּ. כִּי מְטָא לְהָתָם לְבֵי טַבָּחָא, אַשְׁכְּחֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא דְּקָא פָּשֵׁיט חֵיוְתָא. אָמַר לֵיהּ: רֵישָׁךְ לְזַבּוֹנֵי? אֲמַר לֵיהּ: אִין. אָמַר לֵיהּ: בְּכַמָּה? אֲמַר לֵיהּ: בְּפַלְגָא דְּזוּזָא. יְהַב לֵיהּ. לְסוֹף, אָמַר לֵיהּ: אֲנָא רֵישָׁא דְּחֵיוְתָא אֲמַרִי לָךְ? אָמַר לֵיהּ: אִי בָּעֵית דְּאֶשְׁבְּקָךְ סַגִּי אַחְוִי לִי פִּיתְחָא דְּבֵי אַתּוּנָא. אָמַר לֵיהּ: מִסְתְּפֵינָא דְּכֹל דְּמַחְוֵי קָטְלִי לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ: דְּרִי כְּרֵיכָא דִּקְנֵיא, וְכִי מָטֵית לְהָתָם זְקֹף כְּמַאן דְּקָא מִתְּפַח.

אַשְׁכַּח דַּרְבָּנָאֵי מַגַּוַּאי וְדַרְבָּנָאֵי מִבָּרַאי, דְּאִי חָזוּ כַּרְעָא דְּעָיְילָא — קָטְלִי לְהוּ לְבָרַאי, וּדְנָפְקָא — קָטְלִי לְהוּ לְגַוַּאי.

אַפְכֵּהּ לְסַנְדָּלֵיהּ — קָטְלִי לְהוּ לְגַוַּאי, אַפְכֵּהּ לְסַנְדָּלֵיהּ — קָטְלִי לְהוּ לְכוּלְּהוּ.

אַשְׁכַּח יָנוֹקִי מְלָעֵיל, סָבֵי מִלְּתַחַת. אָמַר: אִי יְהֵיבְנָא שְׁלָמָא לְהָנֵי, קָטְלִי לִי הָנֵי, סָבְרִי: אֲנַן עָדִיפְנַן, דַּאֲנַן קַשְׁיְינַן טְפֵי וְאִינְהוּ דַּרְדַּקֵי.

אָמַר: שְׁלָמָא לְכוּ. אֲמַרוּ לֵיהּ: מַאי עֲבִידְתָּיךְ? אָמַר לְהוּ: אֲנָא חַכִּימָא דִּיהוּדָאי אֲנָא, בָּעֵינָא לְמִיגְמַר חֲכְמְתָא מִינַּייכוּ. אִי הָכִי, נִיבְעֵי לָךְ! אָמַר לְהוּ: לְחַיֵּי, אִי זָכֵיתוּ — כֹּל דְּבָעֵיתוּ עֲבִידוּ בִּי, וְאִי זָכֵינָא בְּכוּ — אֵיכְלוּ גַּבַּאי בִּסְפִינְתָּא.

אֲמַרוּ לֵיהּ: הַהוּא גַּבְרָא דְּאָזֵיל וּבָעֵי אִתְּתָא וְלָא יָהֲבוּ לֵיהּ, מַאי חָזֵי לֵיהּ דְּאָזֵיל הֵיכָא דְּמִדְּלוּ מִינַּיהּ? שְׁקַל סִיכְתָא, דְּצַהּ לְתַתַּאי — לָא עָאל, לְעִילַּאי — עָאל. אֲמַר: הַאי נָמֵי מִיתְרְמֵי בַּת מַזָּלֵיהּ.

גַּבְרָא דְּאוֹזֵיף וְטָרֵיף, מַאי חָזָא דַּהֲדַר אוֹזֵיף? אֲמַר לְהוּ: גַּבְרָא אָזַל לְאַגְמָא, קָטַל קַמָּא טוּנָא וְלָא מָצֵי בֵּיהּ, קָטֵיל וּמַנַּח עִילָּוֵיהּ, עַד (דְּאִיתְרְמֵי) [דְּמִיתְרְמֵי] אִינִישׁ מַדְלֵי לֵיהּ.

אֲמַרוּ לֵיהּ: אִימָא לַן מִילֵּי דִּבְדִיאֵי! אֲמַר לְהוּ: הֲוָה הַהוּא כּוּדַנְיָתָא דִּילִידָא, וַהֲוָה תְּלֵי לֵיהּ פִּיתְקָא, וּכְתַב בֵּיהּ דְּמַסֵּיק בְּבֵי אַבָּא מְאָה אַלְפָּא זוּזֵי. אֲמַרוּ לֵיהּ: וְכוּדַנְיָתָא מִי יָלְדָה? אֲמַר לְהוּ: (הֵי נִיהוּ) [הָנֵי נִינְהוּ] מִילֵּי דִּבְדִיאֵי.

מִילְחָא כִּי סָרְיָא, בְּמַאי מָלְחִי לַהּ? אֲמַר לְהוּ: בְּסִילְתָּא דְּכוּדַנְיָתָא. וּמִי אִיכָּא סִילְתָּא לְכוּדַנְתָּא? וּמִילְחָא מִי סָרֵי?

בְּנִי לַן בֵּיתָא בַּאֲוִירָא דְּעָלְמָא! אֲמַר שֵׁם, תְּלָא בֵּין רְקִיעָא לְאַרְעָא. אֲמַר לְהוּ: אַסִּיקוּ לִי לִיבְנֵי וְטִינָא. מְצִיעֲתֵיהּ דְּעָלְמָא הֵיכָא? זַקְפַהּ לְאֶצְבַּעְתֵּיהּ, אֲמַר לְהוּ: הָכָא. אֲמַרוּ לֵיהּ: וּמִי יֵימַר? אַיְיתוֹ אַשְׁלֵי וּמְשַׁחוּ.

אִית לַן בֵּירָא בְּדַבְרָא, עַיְילֵא לְמָתָא! אֲמַר לְהוּ: אַפְּשִׁילוּ לִי חַבְלֵי מִפָּארֵי וַאֲעַיְילֵיהּ. אִית לַן רֵיחָיָא דְּתִבְרָא, חַיְיטֵיהּ. אֲמַר: כְּרוּכוּ לִי מִינַּיהּ גַּרְדֵי וְאֵיחַיְיטֵיהּ.

מְשָׁרָא דְּסַכֵּינֵי בְּמַאי קָטְלִי? בְּקַרְנָא דַּחֲמָרָא. וּמִי אִיכָּא קַרְנָא לַחֲמָרָא? וּמִי אִיכָּא מְשָׁרָא דְּסַכֵּינֵי?

אַיְיתוֹ לֵיהּ תְּרֵי בֵּיעֵי, אֲמַרוּ לֵיהּ: הֵי דְּזַגְתָּא אוּכַּמְתִּי וְהֵי דְּזַגְתָּא חִיוַּורְתִּי? אַיְיתִי לְהוּ אִיהוּ תְּרֵי גְּבִינֵי, אֲמַר לְהוּ: הֵי דְּעִיזְּא אוּכַּמְתִּי וְהֵי דְּעִיזְּא חִיוַּורְתִּי?

וַרְצוּצָא דְּמִית, מַהֵיכָא נָפֵיק רוּחֵיהּ? מֵהֵיכָא דְּעָל נָפֵק. אַחְוִי לַן מָנָא דְּלָא שָׁוֵי חֲבִילֵיהּ! אַיְיתִי (כֹּל חַד וְחַד) בּוּדְיָא, פַּשְׁטֵיהּ. לָא הֲוָה עָיֵיל בְּתַרְעָא. אֲמַר לְהוּ: אַיְיתוֹ מָרֵי סִיתְרוּהּ. הַיְינוּ מָנָא דְּלָא שָׁוֵי חֲבִילֵיהּ.

אַיְתִינְהוּ כֹּל חַד וְחַד, כִּי חָזֵי שִׁיתִּין בִּיסְתַּרְקֵי, אֲמַר: כּוּלְהוּ חַבְרַאי לְהָכָא אָתוּ. אֲמַר לֵיהּ לְסָפוֹנָא: שְׁרִי סְפִינְתָּךְ. בַּהֲדֵי דְּקָאתוּ שְׁקַל עַפְרָא מֵעַפְרַיְיהוּ.

דף ט.

כִּי מָטֵי לְבֵי בְּלִיעֵי, מְלָא כּוּזָא דְּמַיָּא מִבֵּי בְּלִיעֵי. כַּד אֲתוֹ, אוֹקְמִינְהוּ קַמֵּי קֵיסָר. חֲזָנְהוּ דַּהֲווֹ מְעַנֵּי, אֲמַר לֵיהּ: הָנֵי לָאו נִינְהוּ. שְׁקַל מֵעַפְרַיְיהוּ וּשְׁדָא עִילְוַיְיהוּ, אַקְשׁוֹ לְאַפֵּי מַלְכָּא. אֲמַר לֵיהּ: כֹּל דְּבָעֵית עֲבֵיד בְּהוּ.

אַיְיתִינְהוּ מַיָּא דְּאַיְיתִי מִבֵּי בְּלִיעֵי, שְׁדִינְהוּ בְּתִיגְדָּא, אֲמַר לְהוּ: מַלְיוּהּ לְהוּ וְאֵיזִילוּ לְכוּ. מְלוֹ וּשְׁדוֹ בֵּיהּ קַמְאֵי קַמְאֵי, וּבְלַע לְהוּ, מְלוֹ עַד דְּשָׁמֵיט כַּתְפַּיְיהוּ, וּבְלוֹ לְהוּ וַאֲזוּל.

מַתְנִי' חֲמוֹרָה שֶׁלֹּא בִיכְּרָה וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים — נוֹתֵן טָלֶה אֶחָד לַכֹּהֵן, זָכָר וּנְקֵבָה — מַפְרִישׁ טָלֶה אֶחָד לְעַצְמוֹ.

שְׁתֵּי חֲמוֹרָיו שֶׁלֹּא בִּיכְּרוּ וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים — נוֹתֵן שְׁנֵי טְלָאִים לַכֹּהֵן. זָכָר וּנְקֵבָה, אוֹ שְׁנֵי זְכָרִים וּנְקֵבָה — נוֹתֵן טָלֶה אֶחָד לַכֹּהֵן. שְׁתֵּי נְקֵבוֹת וְזָכָר, אוֹ שְׁנֵי זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵבוֹת — אֵין לַכֹּהֵן כְּלוּם.

אַחַת בִּיכְּרָה, וְאַחַת שֶׁלֹּא בִּיכְּרָה, וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים — נוֹתֵן טָלֶה אֶחָד לַכֹּהֵן; זָכָר וּנְקֵבָה — מַפְרִישׁ טָלֶה אֶחָד לְעַצְמוֹ.

שֶׁנֶּאֱמַר: ”וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה“, מִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים, זָכָר וּנְקֵבָה, גָּדוֹל וְקָטָן, תָּמִים וּבַעַל מוּם, פּוֹדֶה בּוֹ פְּעָמִים הַרְבֵּה, נִכְנָס לְדִיר לְהִתְעַשֵּׂר, וְאִם מֵת — נֶהֱנִין בּוֹ.

גְּמָ׳ מַאן תַּנָּא? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: דְּלָא כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, דְּאִי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי — הָאָמַר אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם!

אָמַר אַבָּיֵי: אֶפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, שָׁאנֵי הָתָם דִּכְתִיב ”הַזְּכָרִים לַה׳“.

וְלִיגְמַר מִינֵּיהּ! הָא מַיְעֵט רַחֲמָנָא ”הַזְּכָרִים“.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: לֵימָא דְּלָא כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, דְּאִי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי — הָאָמַר אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם! אָמַר אַבָּיֵי: אֶפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, שָׁאנֵי הָתָם דִּכְתִיב ”הַזְּכָרִים לַה׳“.

בִּשְׁלָמָא לְרַבִּי יִרְמְיָה, דְּלָא מוֹקֵי לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי — הַיְינוּ דְּלָא קָתָנֵי ”וְיָצְאוּ שְׁנֵי רָאשֵׁיהֶן כְּאֶחָד“, אֶלָּא לְאַבָּיֵי — לֵיתְנֵי ”וְיָצְאוּ שְׁנֵי רָאשֵׁיהֶן כְּאֶחָד“!

וְעוֹד, תַּנְיָא: חֲמוֹרוֹ שֶׁלֹּא בִּיכְּרָה וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים, וְיָצְאוּ שְׁנֵי רָאשֵׁיהֶן כְּאֶחָד, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: שְׁנֵיהֶן לַכֹּהֵן, שֶׁנֶּאֱמַר ”הַזְּכָרִים לַה׳“.

וְהָא כִּי כְּתִיב הַאי, בְּקִדּוּשֵׁת הַגּוּף הוּא דִּכְתִיב! אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר ”הַזְּכָרִים לַה׳“, תִּיּוּבְתָּא דְּאַבָּיֵי, תִּיּוּבְתָּא.

דף ט:

וְרַבָּנַן, לֵימָא קָסָבְרִי רַבָּנַן מִקְצָת רֶחֶם מַקְדִּישׁ? דְּאִי כּוּלֵּיהּ רֶחֶם מַקְדִּישׁ — נְהִי דְּאִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם, חֲצִיצָה מִיהָא אִיכָּא!

אָמַר רַב: מִין בְּמִינוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ.

זָכָר וּנְקֵבָה — מַפְרִישׁ טָלֶה כּוּ׳. וְכֵיוָן דִּלְעַצְמוֹ הוּא, לְמָה לִי לְאַפְרוֹשֵׁי? לְאַפְקוֹעֵי לְאֵיסוּרֵיהּ מִינֵּיהּ.

אַלְמָא, כֵּיוָן דְּלָא מַפְקַע לְאֵיסוּרֵיהּ, אָסוּר בַּהֲנָאָה. מַתְנִיתִין מַנִּי? רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּתַנְיָא: פֶּטֶר חֲמוֹר אָסוּר בַּהֲנָאָה, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר עוּלָּא: יֵשׁ לְךָ דָּבָר שֶׁצָּרִיךְ פְּדָיָיה וּמוּתָּר? וְלָא?! וְהָרֵי בְּכוֹר אָדָם שֶׁצָּרִיךְ פְּדָיָיה וּמוּתָּר! אֶלָּא, יֵשׁ לְךָ דָּבָר שֶׁהַקְּפִידָה עָלָיו תּוֹרָה בְּשֶׂה וּמוּתָּר?

וּמִי הִקְפִּידָה?! וְהָא רַב נְחֶמְיָה בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף פָּרִיק לֵיהּ בְּשִׁילְקֵי בְּשָׁוְויוֹ! בְּשָׁוְויוֹ לָא קָאָמְרִינַן, כִּי קָאָמְרִינַן שֶׁלֹּא בְּשָׁוְויוֹ, וְהָכִי קָאָמַר: יֵשׁ לְךָ דָּבָר שֶׁהִקְפִּידָה עָלָיו תּוֹרָה לְאַפְקוֹעֵי לְאִיסּוּרֵיהּ בְּשֶׁה?

וַהֲרֵי מַעֲשֵׂר, שֶׁהִקְפִּידָה עָלָיו תּוֹרָה בְּכֶסֶף צוֹרִי, וּתְנַן: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּמֵזִיד — קִידֵּשׁ! בְּפֶטֶר חֲמוֹר נָמֵי מִיקַּדְּשָׁא, כִּדְרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אִשָּׁה יוֹדַעַת שֶׁאֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִתְחַלֵּל עַל יָדָהּ, וְעוֹלָה וְאוֹכֶלְתּוֹ בִּירוּשָׁלַיִם.

הָכָא נָמֵי, אִשָּׁה יוֹדַעַת דְּפֶטֶר חֲמוֹר אִיסּוּרָא אִית בֵּיהּ, וּפָרְקָא לֵיהּ בְּשֶׁה, וּמַקְדְּשָׁא בָּהָךְ דְּבֵינֵי וּבֵינֵי.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַאי טַעְמָא? אָמַר עוּלָּא: יֵשׁ לְךָ דָּבָר שֶׁפִּדְיוֹנוֹ מוּתָּר וְהוּא אָסוּר?

וְלָא? וַהֲרֵי שְׁבִיעִית, דְּפִדְיוֹנָהּ מוּתָּר, וְהִיא אָסוּרָה!

שְׁבִיעִית נָמֵי פִּדְיוֹנָהּ אָסוּר, דְּאָמַר מָר: הָאַחֲרוֹן אַחֲרוֹן אָסוּר.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּהַאי קְרָא קָמִיפַּלְגִי, דְּתַנְיָא: "לֹא תַעֲבֹד בִּבְכוֹר שׁוֹרֶךָ" — אֲבָל אַתָּה עוֹבֵד בְּשֶׁלְּךָ וּבְשֶׁל אֲחֵרִים, "וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ" — אֲבָל אַתָּה גּוֹזֵז שֶׁלְּךָ וְשֶׁל אֲחֵרִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: "לֹא תַעֲבֹד בִּבְכוֹר שׁוֹרֶךָ" — אֲבָל אַתָּה עוֹבֵד בִּבְכוֹר אָדָם, "לֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ" — אֲבָל אַתָּה גּוֹזֵז בְּכוֹר חֲמוֹר.

בִּשְׁלָמָא לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, הַיְינוּ דִּכְתִיב תְּרֵי קְרָאֵי, אֶלָּא לְרַבִּי יְהוּדָה, תְּרֵי קְרָאֵי לְמַעוֹטֵי שֶׁלְּךָ וְשֶׁל אֲחֵרִים לָמָּה לִי? וְתוּ לְרַבִּי יְהוּדָה, בְּכוֹר אָדָם נָמֵי נֵימָא דַּאֲסִירִי!

אֶלָּא דְּכוּלֵּי עָלְמָא "שׁוֹרֶךָ" לְמַעוֹטֵי בְּכוֹר אָדָם הוּא דַּאֲתָא, כִּי פְּלִיגִי בְּ"צֹאנֶךָ". דְּרַבִּי יְהוּדָה לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: שׁוּתָּפוּת גּוֹי חַייֶבֶת בִּבְכוֹרָה, וְכִי אִיצְטְרִיךְ קְרָא לְמִישְׁרֵי בְּגִזָּה וַעֲבוֹדָה.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר: שׁוּתָּפוּת גּוֹי פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה, וּלְעִנְיַן גִּזָּה וַעֲבוֹדָה לָא אִיצְטְרִיךְ קְרָא, כִּי אִיצְטְרִיךְ קְרָא לְפֶטֶר חֲמוֹר.

בִּשְׁלָמָא לְרַבִּי יְהוּדָה, הַיְינוּ דִּכְתִיב "צֹאנֶךָ" וְ"שׁוֹרֶךָ", אֲטוּ "צֹאנֶךָ". אֶלָּא לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, "שׁוֹרֶךָ" וְ"צֹאנֶךָ" לָמָּה לִי? קַשְׁיָא.

אָמַר רַבָּה: וּמוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן לְאַחַר עֲרִיפָּה, שֶׁהוּא אָסוּר.

מַאי טַעְמָא? גָּמַר "עֲרִיפָּה" "עֲרִיפָּה" מֵעֶגְלָה עֲרוּפָה.

אָמַר רָבָא: מְנָא אָמֵינָא לֵיהּ דְּתַנְיָא: הָעָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם, וְשׁוֹר הַנִּסְקָל, וְעֶגְלָה עֲרוּפָה, וְצִיפּוֹרֵי מְצוֹרָע, וּפֶטֶר חֲמוֹר, וּבְשַׂר בְּחָלָב — כּוּלָּן מִטַּמְּאִין טוּמְאַת אֻוכָלִין.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כּוּלָּן אֵין מִטַּמְּאִין טוּמְאַת אֻוכָלִין, וּמוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּבָשַׂר בְּחָלָב שֶׁמִּטַּמֵּא טוּמְאַת אֻוכָלִין, הוֹאִיל וְהָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר.

וְאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? דִּכְתִיב: ”מִכָּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל“, אוֹכֶל שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְהַאֲכִילוֹ לַאֲחֵרִים — קָרוּי אוֹכֶל, שֶׁאִי אַתָּה יָכוֹל לְהַאֲכִילוֹ לַאֲחֵרִים — אֵינוֹ קָרוּי אוֹכֶל.

דף י.

אִי הָכִי, בָּשָׂר בְּחָלָב מַאי אִירְיָא דְּהָיְתָה לָהּ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר? תִּיפּוֹק לִי דְּאוֹכֶל שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְהַאֲכִילוֹ לַאֲחֵרִים הוּא!

דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: בָּשָׂר בְּחָלָב אָסוּר בַּאֲכִילָה וּמוּתָּר בַּהֲנָאָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ”כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַה' אֱלֹהֶיךָ“, וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר: ”וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי“, מָה לְהַלָּן אָסוּר בַּאֲכִילָה וּמוּתָּר בַּהֲנָאָה, אַף כָּאן אָסוּר בַּאֲכִילָה וּמוּתָּר בַּהֲנָאָה!

חָדָא וְעוֹד קָאָמַר: חָדָא — דְּאוֹכֶל שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְהַאֲכִילוֹ לַאֲחֵרִים הוּא, וְעוֹד — לְדִידֵיהּ נָמֵי הֲרֵי הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר.

וְאִם אִיתָא דְּלְאַחַר עֲרִיפָה שָׁרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, לִיתְנֵי: וּמוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּפֶטֶר חֲמוֹר וּבָשָׂר בְּחָלָב שֶׁמִּטַּמְּאִין טוּמְאַת אֻכָלִין!

אִי דְּחַשִּׁיב עֲלֵיהּ — הָכִי נָמֵי; הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — דְּלָא חַשִּׁיב עֲלֵיהּ.

וְטַעְמָא מַאי מְטַמְּאֵי רַבָּנַן? אָמְרוּהָ רַבָּנַן קַמֵּיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת: הוֹאִיל וְאִיסּוּרוֹ חִישּׁוּבוֹ.

וּלְרַבָּנַן מִי אָמַר הוֹאִיל וְאִיסּוּרוֹ חִישּׁוּבוֹ? וְהָא תְּנַן: שְׁלֹשָׁה עָשָׂר דְּבָרִים אָמְרוּ בְּנִבְלַת עוֹף טָהוֹר, וְזוֹ אַחַת מֵהֶן — צְרִיכָה מַחְשָׁבָה, וְאֵינָהּ צְרִיכָה הֶכְשֵׁר.

וְאִי אִיסּוּרוֹ חִישּׁוּבוֹ, לְמָה לִי מַחְשָׁבָה? הָא מַנִּי? רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא.

תָּא שְׁמַע: נִבְלַת בְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּכָל מָקוֹם, וְנִבְלַת עוֹף הַטָּהוֹר וְהַחֵלֶב בַּשְּׁווּקִים — אֵינָן צְרִיכִין מַחְשָׁבָה וְלֹא הֶכְשֵׁר. הָא טְמֵאָה בָּעֲיָא מַחְשָׁבָה.

וְכִי תֵּימָא: הָא מַנִּי רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא — הָא מִדְּסֵיפָא רַבִּי שִׁמְעוֹן הָוֵי, רֵישָׁא לָאו רַבִּי שִׁמְעוֹן. דְּקָתָנֵי סֵיפָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף הַגָּמָל וְהָאַרְנֶבֶת וְהַשָּׁפָן וְהַחֲזִיר אֵינָן צְרִיכִין לֹא מַחְשָׁבָה וְלֹא הֶכְשֵׁר. וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מָה טַעַם? הוֹאִיל וְיֵשׁ בָּהֶן סִימָנֵי טָהֳרָה.

אֶלָּא אָמַר רָבָא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא אָמְרִינַן אִיסּוּרוֹ חִישּׁוּבוֹ, וְאִי דְּעַרְפֵיהּ מִיעְרַף — הָכִי נָמֵי,

דף י:

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? כְּגוֹן שֶׁשְּׁחָטוֹ לְהִתְלַמֵּד בּוֹ, וּבִפְלוּגְתָּא דְּנִימּוֹס וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: סָח לִי נִימוֹס, אָחִיו שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הַגַּרְסִי, שֶׁהַשּׁוֹחֵט אֶת הָעוֹרֵב לְהִתְלַמֵּד בּוֹ — דָּמוֹ מַכְשִׁיר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: דַּם שְׁחִיטָה לְעוֹלָם מַכְשִׁיר.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא! אֶלָּא לָאו אִיסּוּרוֹ חִישֵּׁבוֹ אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ.

תַּנָּא קַמָּא סָבַר: דָּמוֹ מַכְשִׁיר לְעָלְמָא, אֲבָל לְגוּפֵיהּ בָּעֵי מַחְשָׁבָה.

וַאֲתָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְמֵימַר: דַּם שְׁחִיטָה לְעוֹלָם מַכְשִׁיר, וַאֲפִילּוּ לְגוּפֵיהּ נָמֵי לָא בָּעֵי מַחְשָׁבָה.

מַמַּאי? דִּילְמָא טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָתָם — דְּשָׁאנֵי עוֹרֵב, הוֹאִיל וְיֵשׁ בּוֹ סִימָנֵי טָהֳרָה.

וּמִנָּלַן דְּסִימָנֵי טָהֳרָה מִילְּתָא הִיא? דְּקָתָנֵי עָלָהּ דְּהַהִיא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מָה טַעַם? הוֹאִיל וְיֵשׁ בּוֹ סִימָנֵי טָהֳרָה.

וְכִי תֵּימָא: אִי מִשּׁוּם סִימָנֵי טָהֳרָה, מַאי אִירְיָא לְהִתְלַמֵּד? אֲפִילּוּ לְהִתְעַסֵּק נָמֵי! אִין הָכִי נָמֵי, וּמִשּׁוּם נִימוֹס.

אֵיתִיבֵיהּ: לֹא רָצָה לִפְדּוֹתוֹ — עוֹרְפוֹ בְּקוֹפִיץ מֵאֲחוֹרָיו וְקוֹבְרוֹ, וְאָסוּר בַּהֲנָאָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר!

אֵימָא: וּמַחַיִּים אָסוּר בַּהֲנָאָה, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר.

וְהָא מִדְּסֵיפָא מֵחַיִּים הָוֵי, רֵישָׁא לְאוֹ מֵחַיִּים.

דְּקָתָנֵי סֵיפָא: לֹא יְמִיתֶנּוּ, לֹא בְּקֶנֶה וְלֹא בְּמַגָּל וְלֹא בְּקֶרְדּוֹם וְלֹא בְּמַגֵּירָה, וְלֹא יַכְנִיסֶנּוּ לַחֶדֶר וְיִנְעוֹל דֶּלֶת לְפָנָיו בִּשְׁבִיל שֶׁיָּמוּת, וְאָסוּר בְּגִיזָּה וַעֲבוֹדָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר!

רֵישָׁא וְסֵיפָא מֵחַיִּים, רֵישָׁא — בַּהֲנָאַת דָּמָיו, סֵיפָא — בַּהֲנָאַת גּוּפוֹ.

וּצְרִיכָא, דְּאִי תְּנָא הֲנָאַת דָּמָיו — בְּהָהוּא קָא שָׁרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲבָל בַּהֲנָאַת גּוּפוֹ אֵימָא מוֹדֶה לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה. וְאִי תְּנָא בַּהֲנָאַת גּוּפוֹ — בְּהָהִיא קָאָסַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲבָל בַּהֲנָאַת דָּמָיו אֵימָא מוֹדֶה לְרַבִּי שִׁמְעוֹן. צְרִיכָא.

וְכֵן אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן לְאַחַר עֲרִיפָה שֶׁהוּא אָסוּר.

וְאָמַר רַב נַחְמָן: מְנָא אָמֵינָא לַהּ? דְּתַנְיָא: "וַעֲרַפְתּוֹ", נֶאֱמַר כָּאן עֲרִיפָה, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן עֲרִיפָה, מָה לְהַלָּן אָסוּר — אַף כָּאן אָסוּר.

מַנִּי? אִילֵימָא רַבִּי יְהוּדָה — מֵחַיִּים מֵיסַר אֲסַר! אֶלָּא לָאו רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא?

אֲמַר לֵיהּ רַב שֵׁשֶׁת: סָפְרָא חַבְרֵיךְ תַּרְגּוּמָהּ: לְעוֹלָם רַבִּי יְהוּדָה, וְאִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: עֲרִיפָה בִּמְקוֹם פְּדִיָּיה עוֹמֶדֶת, מָה פְּדִיָּיה מַתֶּרֶת — אַף עֲרִיפָה מַתֶּרֶת, קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר רַב נַחְמָן: מְנָא אָמֵינָא לַהּ? מִדְּתַנְיָא לֵוִי: הוּא הִפְסִיד מָמוֹנוֹ שֶׁל כֹּהֵן, לְפִיכָךְ יוּפְסַד מָמוֹנוֹ.

מַנִּי? אִילֵימָא רַבִּי יְהוּדָה — הָא מַיפְסַד וְקָאֵי! אֶלָּא לָאו רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא?
אִיבָּעֵית אֵימָא: רַבִּי יְהוּדָה, וְאִיבָּעֵית אֵימָא רַבִּי שִׁמְעוֹן.
אִיבָּעֵית אֵימָא: רַבִּי יְהוּדָה, אַפְּסֵידָא דְּבֵינֵי בֵּינֵי.
וְאִיבָּעֵית אֵימָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן, לִפְחַת מִיתָה.
וְכֵן אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן לְאַחַר עֲרִיפָה שֶׁהוּא אָסוּר, וְרַבִּי יוֹחָנָן, וְאִי תֵּימָא רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: עֲדַיִין הִיא מַחְלוֹקֶת.
אִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ לְהָא דְּרַב נַחְמָן, אַהָא: "הַמְקַדֵּשׁ בְּפֶטֶר חֲמוֹר אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת". לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: לְאַחַר עֲרִיפָה, וְדִבְרֵי הַכֹּל.
אִיכָּא דְּאָמְרִי: הָא מַנִּי? לָא רַבִּי יְהוּדָה וְלָא רַבִּי שִׁמְעוֹן. אִי רַבִּי שִׁמְעוֹן — תִּיקְדַּשׁ בְּכוּלֵּיהּ, אִי רַבִּי יְהוּדָה — תִּיקְדַּשׁ בְּהָךְ דְּבֵינֵי בֵּינֵי!
אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ אָמַר רַב: לְעוֹלָם רַבִּי יְהוּדָה, וּכְגוֹן שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה אֶלָּא שֶׁקֶל, וְסָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה. דְּתַנְיָא: "תִּפְדֶּה" "תִּפְדֶּה" — תִּפְדֶּה מִיָּד, תִּפְדֶּה כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין פְּדְיָיה פְּחוּתָה מִשֶּׁקֶל.
אָמַר מָר: "תִּפְדֶּה" "תִּפְדֶּה" — תִּפְדֶּה מִיָּד, תִּפְדֶּה כָּל שֶׁהוּא. פְּשִׁיטָא!
אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וְאִיתַּקַּשׁ לִבְכוֹר אָדָם, מָה בְּכוֹר אָדָם אַחַר שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ, הַאי נָמֵי אַחַר שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ.
קָא מַשְׁמַע לַן: "תִּפְדֶּה" — מִיָּד, "תִּפְדֶּה" — כָּל שֶׁהוּא.
רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין פְּדְיָיה פְּחוּתָה מִשֶּׁקֶל. מִמָּה נַפְשָׁךְ: אִי מַקֵּישׁ לִבְכוֹר אָדָם — חֲמֵשׁ לִיבְעֵי, וְאִי לָא מַקֵּישׁ — שֶׁקֶל מְנָא לֵיהּ?
לְעוֹלָם לָא מַקֵּישׁ, אָמַר רָבָא: אָמַר קְרָא "וְכָל עֶרְכְּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ", כָּל עֶרְכִּין שֶׁאַתָּה מַעֲרִיךְ לֹא יְהוּ פְּחוּתִין מִשֶּׁקֶל.
וְרַבָּנַן: הַהוּא

דף יא.

בְּהֶשֵּׂג יָד כְּתִיב.
אָמַר רַב נַחְמָן: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי חֲכָמִים, וְכַמָּה? אָמַר רַב יוֹסֵף: אֲפִילּוּ פַּטְרוֹזָא בַּר דַּנְקָא, אָמַר רָבָא: אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא גָּדוֹל וְקָטָן.
פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא כּוּלֵּי הַאי לָא? אִי נָמֵי, פַּטְרוֹזָא לָא? קָא מַשְׁמַע לַן.
רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה הֲוָה לֵיהּ פֶּטֶר חֲמוֹר, שַׁדְּרֵיהּ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי טַרְפוֹן, אֲמַר לֵיהּ: כַּמָּה בָּעֵינָא לְמִיתַּב לְכֹהֵן? אָמַר לֵיהּ: הֲרֵי אָמְרוּ: עַיִן יָפָה בְּסֶלַע, עַיִן רָעָה בְּשֶׁקֶל, בֵּינוֹנִית בְּרִגְיָא. אָמַר רָבָא: הִלְכְתָא בְּרִגְיָא. וְכַמָּה? תְּלָתָא זוּזֵי. רִגְיָל הָכָא וְרִגְיָל הָכָא.

קַשְׁיָא הִלְכְתָא אַהִלְכְתָא! לָא קַשְׁיָא, כָּאן — בְּבָא לִימָּלֵךְ, כָּאן — בְּעוֹשֶׂה מֵעַצְמוֹ.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פֶּטֶר חֲמוֹר וְאֵין לוֹ שֶׂה לִפְדּוֹתוֹ — פּוֹדֵהוּ בְּשָׂוִיו. לְמַאן? אִילֵימָא לְרַבִּי יְהוּדָה — הָא אָמַר: הִקְפִּידָה עָלָיו תּוֹרָה בְּשֶׂה! אֶלָּא לְרַבִּי שִׁמְעוֹן.
רַב אַחָא מַתְנִי הָכִי, רָבִינָא קַשְׁיָא לֵיהּ: רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן — הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה! וּסְתָם לַן תַּנָּא כְּרַבִּי יְהוּדָה, וְאַתְּ אָמְרַתְּ הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן?!
אֶלָּא, אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יְהוּדָה, לֹא יְהֵא חָמוּר מִן הַהֶקְדֵּשׁ, וְלֹא אָמְרָה תּוֹרָה "בְּשֶׂה" לְהַחְמִיר עָלָיו אֶלָּא לְהָקֵל עָלָיו. רַב נַחְמָן בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף פָּרֵיק לֵיהּ בְּשִׁילְקֵי בְּשָׂוִיו.
אָמַר רַב שֵׁזְבִי אָמַר רַב הוּנָא: הַפּוֹדֶה פֶּטֶר חֲמוֹר שֶׁל חֲבֵירוֹ, פִּדְיוֹנוֹ פָּדוּי. אִיבַּעְיָא לְהוּ: פִּדְיוֹנוֹ לַפּוֹדֶה, אוֹ דִלְמָא פִּדְיוֹנוֹ לַבְּעָלִים?
אַלִּיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן לָא תִּיבְעֵי לָךְ, כֵּיוָן דְּאָמַר מוּתָּר בַּהֲנָאָה — מָמוֹנָא דִּבְעָלִים הוּא, כִּי תִּיבְעֵי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר אָסוּר בַּהֲנָאָה.
לְהֶקְדֵּשׁ מְדַמֵּי לֵיהּ, וְרַחֲמָנָא אָמַר: "וְנָתַן הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ", אוֹ דִלְמָא, כֵּיוָן דְּקָנֵי לְהוּ בְּבֵינֵי וּבֵינֵי, לָא דָּמֵי לְהֶקְדֵּשׁ?
אָמַר רַב נַחְמָן, תָּא שְׁמַע: הַגּוֹנֵב פֶּטֶר חֲמוֹר שֶׁל חֲבֵירוֹ — מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל לִבְעָלִים, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ עַכְשָׁיו — יֵשׁ לוֹ לְאַחַר מִכָּאן.
מַנִּי? אִילֵימָא רַבִּי שִׁמְעוֹן, אַמַּאי אֵין לוֹ עַכְשָׁיו? אֶלָּא פְּשִׁיטָא רַבִּי יְהוּדָה.
וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לְהֶקְדֵּשׁ מְדַמֵּינַן לֵיהּ, "וְגָנַב מִבֵּית הָאִישׁ" אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא מִבֵּית הֶקְדֵּשׁ! וְתוּ לָא מִידֵּי.
אַחַת בִּיכָרָה וְאַחַת שֶׁלֹּא בִּיכָרָה [כוי]. תָּנוּ רַבָּנָן: כֵּיצַד אָמְרוּ נִכְנַס לְדִיר לְהִתְעַשֵּׂר?
אִי אַתָּה יָכוֹל לוֹמַר בְּבָא לְיַד כֹּהֵן, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ: הַלָּקוּחַ וְשֶׁנִּיתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה, אֶלָּא בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ לוֹ עֲשָׂרָה סְפֵק פְּטָרֵי חֲמוֹרִים בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שֶׁמַּפְרִישׁ עֲלֵיהֶן עֲשָׂרָה שֶׁיִּין, וּמְעַשְּׂרָן, וְהֵן שֶׁלּוֹ.
מְסַיַּע לֵיהּ לְרַב נַחְמָן, דְּאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ לוֹ עֲשָׂרָה סְפֵק פְּטָרֵי חֲמוֹרִים — מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן עֲשָׂרָה שֶׁיִּין, וּמְעַשְּׂרָן, וְהֵן שֶׁלּוֹ.
וְאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ לוֹ עֲשָׂרָה פְּטָרֵי חֲמוֹרִים וַדַּאִין בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שֶׁנִּפְלוּ מִבֵּית אֲבִי אִמּוֹ כֹּהֵן, וְאוֹתוֹ אֲבִי אִמּוֹ כֹּהֵן נָפְלוּ לוֹ מִבֵּית אֲבִי אִמּוֹ יִשְׂרָאֵל. מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן עֲשָׂרָה שֶׁיִּין, וּמְעַשְּׂרָן, וְהֵן שֶׁלּוֹ.
וְאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ לוֹ טְבָלִים מְמוֹרָחִין בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שֶׁנִּפְלוּ מִבֵּית אֲבִי אִמּוֹ כֹּהֵן, וְאוֹתוֹ אֲבִי אִמּוֹ כֹּהֵן נָפְלוּ לוֹ מִבֵּית אֲבִי אִמּוֹ יִשְׂרָאֵל — מְעַשְּׂרָן וְהֵן שֶׁלּוֹ.

וּצְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן קַמַּיְיתָא — מִשּׁוּם דְּקָא מַפְרִישׁ וְקָאֵי.
אֲבָל הָכָא — מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ כְּמִי שֶׁלֹּא הוּרְמוּ דְּמָיְין, אֵימָא לָא.
וְאִי אַשְׁמְועִינַן הָכָא — דְּאֶפְשָׁר לְעַשּׁוֹרֵי מִינֵּיהּ וּבֵיהּ, דְּהָא מַנַּח, אֲבָל הָתָם — כֵּיוָן דְּשֶׁה מֵעָלְמָא בָּעֵי אִתּוֹיֵי, וּמַפְרִישׁ וְקָאֵי, אֵימָא לָא, צְרִיכָא.
אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נָתָן אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: הַלּוֹקֵחַ טְבָלִים

דף יא:

מְמוֹרָחִין מִן הַגּוֹי, מְעַשְּׂרָן וְהֵן שֶׁלּוֹ.
דְּמָרְחִינְהוּ מַאן? אִילֵימָא דְּמָרְחִינְהוּ גּוֹי — "דְּגָנְךָ" אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא דְּגַן גּוֹי!
אֶלָּא דְּמָרְחִינְהוּ יִשְׂרָאֵל מֵרְשׁוּת גּוֹי. מְעַשְּׂרָן, דְּאֵין קִנְיָן לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִיַּד מַעֲשֵׂר, וְהֵן שֶׁלּוֹ — דְּאָמַר לֵיהּ: קָאָתֵינָא מִכֹּחַ גַּבְרָא דְּלָא מָצֵית (אֵישְׁתַּעֵית) [אִישְׁתַּעוֹיֵי] דִּינָא בַּהֲדֵיהּ.
תְּנַן הָתָם: הַמַּפְקִיד פֵּירוֹתָיו אֵצֶל הַכּוּתִי וְאֵצֶל עַם הָאָרֶץ, בְּחֶזְקָתָן לַמַּעֲשֵׂר וְלַשְּׁבִיעִית.
אֵצֶל הַגּוֹי — כְּפֵירוֹתָיו, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: דְּמַאי.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לְהַפְרִישׁ — כּוּתִּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי, כִּי פְּלִיגִי — לִיתְּנָן לְכֹהֵן. תַּנָּא קַמָּא סָבַר: וַדַּאי חַלְּפִינְהוּ, וּבָעֵי מִיתְּנִינְהוּ לְכֹהֵן, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר: דְּמַאי.
יָתֵיב רַב דִּימִי וְקָאָמַר לְהָא שְׁמַעְתָּא, אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: טַעְמָא דְּמִסַּפְקָא לַן אִי חַלְּפִינְהוּ אִי לָא חַלְּפִינְהוּ, הָא וַדַּאי חַלְּפִינְהוּ — דְּכוּתִּי עָלְמָא בָּעֵי לְמִיתְּבִינְהוּ לְכֹהֵן, וְהָאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: הַלּוֹקֵחַ טְבָלִים מִן הַגּוֹי מְמוֹרָחִין — מְעַשְּׂרָן וְהֵן שֶׁלּוֹ!
דִּילְמָא כָּאן בִּתְרוּמָה גְּדוֹלָה, כָּאן בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר!
אַזְכְּרַתַּן מִילְּתָא דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מְנַיִן לַלּוֹקֵחַ טְבָלִים מְמוֹרָחִין מִן הַגּוֹי שֶׁהוּא פָּטוּר מִתְּרוּמַת מַעֲשֵׂר? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאֶל הַלְוִיִּם תְּדַבֵּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כִּי תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", טְבָלִים שֶׁאַתָּה לוֹקֵחַ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל — אַתָּה מַפְרִישׁ מֵהֶן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְנוֹתְנָהּ לַכֹּהֵן, טְבָלִים שֶׁאַתָּה לוֹקֵחַ מִן הַגּוֹי — אִי אַתָּה מַפְרִישׁ מֵהֶן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְנוֹתְנָהּ לַכֹּהֵן.
וְאִם מֵת נֶהֱנִים בּוֹ. דְּמֵית הֵיכָא? אִילֵימָא דְּמֵית בֵּי כֹהֵן, וְנֶהֱנֶה בּוֹ כֹּהֵן — פְּשִׁיטָא, מָמוֹנָא דִּידֵיהּ הוּא! אֶלָּא, דְּמֵית בֵּי בָּעֲלִים וְנֶהֱנֶה בּוֹ כֹּהֵן — הָא נָמֵי פְּשִׁיטָא!
סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא, כֹּל כַּמָּה דְּלָא מְטָא לִידֵיהּ לָא זָכָה בֵּיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן דְּמֵעִידָּנָא דְּאַפְרְשֵׁיהּ, בִּרְשׁוּתֵיהּ דְּכֹהֵן קָאֵי.

דף יב.

מַתְנִי' אֵין פּוֹדִין לֹא בְּעֻגֶל וְלֹא בְּחַיָּה, לֹא בִּשְׁחוּטָה וְלֹא בִּטְרֵיפָה, וְלֹא בְּכִלְאַיִם וְלֹא בְּכוֹי. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר בִּכְלְאַיִם מִפְּנֵי שֶׁהוּא שֶׂה, וְאוֹסֵר בְּכוֹי מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק. נִתְּנוּ לְכֹהֵן — אֵין הַכֹּהֵן רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ עַד שֶׁיְּפָרִישׁ שֶׂה תַּחְתָּיו.

גְּמָ' מַתְנִיתִין מַנִּי? בֶּן בַּג בַּג הִיא, דְּתַנְיָא: בֶּן בַּג בַּג אוֹמֵר: נֶאֱמַר כָּאן "שֶׂה", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "שֶׂה", מָה לְהַלָּן פָּרָט לְכָל הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ, אַף כָּאן פָּרָט לְכָל הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ.

אִי מָה לְהַלָּן זָכָר תְּמִים וּבֶן שָׁנָה, אַף כָּאן זָכָר תְּמִים וּבֶן שָׁנָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תִּפְדֶּה" "תִּפְדֶּה" — רִיבָּה.

אִי "תִּפְדֶּה" "תִּפְדֶּה" רִיבָּה, אֲפִילּוּ כֹּל הָנֵי נָמֵי? אִם כֵּן, "שֶׂה" "שֶׂה" מַאי אַהֲנִי לֵיהּ?

אִיבַּעְיָא לְהוּ: מַהוּ לִפְדּוֹת בְּבֶן פְּקוּעָה? אַלִּיבָּא דְּרַבִּי מֵאִיר לָא תִּיבְּעֵי לָךְ, דְּכֵיוָן דְּאָמַר רַבִּי מֵאִיר: בֶּן פְּקוּעָה טָעוּן שְׁחִיטָה, שֶׂה מְעַלְיָא הוּא. אֶלָּא כִּי תִּבְּעֵי לָךְ אַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן, דְּאָמְרִי: שְׁחִיטַת אִמּוֹ מְטַהַרְתּוֹ.

כְּבִישְׁרָא בְּדִיקוּלָא דְּמֵי, אוֹ דִלְמָא: כֵּיוָן דְּהַשְׁתָּא מִיהָא רָהֵיט וְאָזֵיל, "שֶׂה" קָרֵינָא בֵּיהּ? מָר זוּטְרָא אָמַר: אֵין פּוֹדִין, וְרַב אָשֵׁי אָמַר: פּוֹדִין.

אָמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְמָר זוּטְרָא: מַאי דַּעְתָּיךְ? דִּילְפַּתְּ מִפֶּסַח. אִי מָה לְהַלָּן זָכָר תְּמִים וּבֶן שָׁנָה, אַף כָּאן זָכָר תְּמִים וּבֶן שָׁנָה! "תִּפְדֶּה" "תִּפְדֶּה" — רִיבָּה.

אִי "תִּפְדֶּה" "תִּפְדֶּה" רִיבָּה, אֲפִילּוּ בֶּן פְּקוּעָה נָמֵי! אִם כֵּן, "שֶׂה" "שֶׂה" מַאי אַהֲנִי לֵיהּ?

אִיבַּעְיָא לְהוּ: מַהוּ לִפְדּוֹת בִּנְדָמָה? אַלִּיבָּא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לָא תִּיבְּעֵי לָךְ, הַשְׁתָּא בִּכְלְאַיִם פָּרְקִינַן, בִּנְדָמָה מִיבַּעְיָא?

כִּי תִּיבְּעֵי לָךְ אַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן, בִּכְלְאַיִם הוּא דְּלָא פָּרְקִינַן, בִּנְדָמָה פָּרְקִינַן, אוֹ דִלְמָא לָא שְׁנָא?

תָּא שְׁמַע: פָּרָה שֶׁיָּלְדָה מִין עֵז — אֵין פּוֹדִין, הָא רָחֵל שֶׁיָּלְדָה מִין עֵז — פּוֹדִין. מַנִּי? אִילֵימָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר — הָא בִּכְלְאַיִם נָמֵי פָּרְקִינַן! אֶלָּא לָאו רַבָּנַן הִיא?

לָא, לְעוֹלָם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיא, גּוּפַהּ קָא מַשְׁמַע לַן דְּפָרָה שֶׁיָּלְדָה מִין עֵז — אֵין פּוֹדִין. לָא תֵּימָא: זִיל אַבָּתְרֵיהּ דִּידֵיהּ, וְהַאי עֵז מְעַלְיָא הוּא, אֶלָּא זִיל בָּתַר אִימֵּיהּ — וְהַאי עֵגֶל הוּא.

תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל: אֵיזֶהוּ כִלְאַיִם? רָחֵל שֶׁיָּלְדָה מִין עֵז, וְאָבִיו שֶׂה. אָבִיו שֶׂה, כִּלְאַיִם הוּא? נִדְמֶה הוּא! אֶלָּא, אֵיזֶהוּ דָּמֵי לְכִלְאַיִם, דְּשַׁוְיוּהּ רַבָּנַן כִּי כִלְאַיִם? רָחֵל שֶׁיָּלְדָה מִין עֵז, וְאָבִיו שֶׂה.

לְמַאי? אִי לְקַדָּשִׁים — מֵהֵיכָא דְּמַמְעֲטַ כִּלְאַיִם, מֵהָתָם מְמַעֲטַ נִדְמֶה, דְּתַנְיָא: "שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב" — פָּרָט לְכִלְאַיִם, "אוֹ עֵז" — פָּרָט לְנִדְמֶה!

אִי לִבְכוֹר, "אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר" אָמַר רַחֲמָנָא, עַד שֶׁיְּהֵא הוּא שׁוֹר וּבְכוֹרוֹ שׁוֹר!

אֶלָּא לְמַעֲשֵׂר, ״תַּחַת״ ״תַּחַת״ מִקֶּדֶשִׁים גָּמַר! אֶלָּא לְפֶטֶר חֲמוֹר.
לָא, לְעוֹלָם לְמַעֲשֵׂר, וּכְגוֹן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִין, מַהוּ דְּתֵימָא ״הַעֲבָרָה״ ״הַעֲבָרָה״ מִבְּכוֹר גָּמַר,
קָא מַשְׁמַע לַן, ״תַּחַת״ ״תַּחַת״ מִקֶּדֶשִׁים גָּמַר.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: מַהוּ לִפְדּוֹת בִּפְסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין?
אַלִּיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן לָא תִּיבְּעֵי לָךְ, כֵּיוָן דְּאָמַר מוּתָּר בַּהֲנָאָה — חוֹלִין הוּא, כִּי תִּיבְּעֵי לָךְ אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר אָסוּר בַּהֲנָאָה.
מַאי? כֵּיוָן דְּאָסוּר בַּהֲנָאָה, אֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר?
אוֹ דִלְמָא, כֵּיוָן דְּלָא תָּפֵיס פִּדְיוֹנוֹ, אַפְקוֹעֵי אִיסּוּרָא בְּעָלְמָא הוּא?
אָמַר רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא: מִי זוּטַר מַאי דִּכְתִיב בֵּהוּ, ״כַּצְּבִי וְכָאַיָּל״? מָה צְּבִי וְאַיָּל אֵין פּוֹדִין, אַף פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין אֵין פּוֹדִין!
הַשְׁתָּא דְּאָתֵית לְהָכִי,

דף יב:

לְרַבִּי שִׁמְעוֹן נָמֵי, ״צְבִי וְאַיָּל״ כְּתִיב בֵּהוּ.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: מַהוּ לִפְדּוֹת בְּבֶהֱמַת שְׁבִיעִית?
וַדַּאי — לָא תִּיבְּעֵי לָךְ, לַאֲכִילָה אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא לִסְחוֹרָה. כִּי תִּיבְּעֵי לָךְ — סָפֵק.
וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן לָא תִּיבְּעֵי לָךְ, דְּלֵית לֵיהּ סָפֵק, כִּי תִּיבְּעֵי לָךְ אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה.
מַאי כֵּיוָן דְּמַפְרֵישׁ טָלֶה וְהוּא לְעַצְמוֹ, ״לְאָכְלָה״ קָרִינָא בֵּיהּ, אוֹ דִילְמָא: כֵּיוָן דְּכַמָּה דְּלָא מַפְקַע אִיסּוּרֵיהּ לָא מִישְׁתְּרֵי, כִּסְחוֹרָה דָּמֵי?
תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: בֶּהֱמַת שְׁבִיעִית אֵין פּוֹדִין בָּהּ אֶת הַוַּדַּאי, אֲבָל פּוֹדִין בָּהּ אֶת הַסָּפֵק.
וְאָמַר רַב חִסְדָּא: בֶּהֱמַת שְׁבִיעִית פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה, וְחַיֶּיבֶת בַּמַּתָּנוֹת.
פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה — ״לְאָכְלָה״ אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא לִשְׁרֵיפָה, וְחַיֶּיבֶת בַּמַּתָּנוֹת — דְּ״לְאָכְלָה״ קָרִינָא בַּהּ.
מֵיתִיבִי: הָאוֹכֵל מֵעִיסַּת שְׁבִיעִית עַד שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתָהּ — חַיָּיב מִיתָה.
וְאַמַּאי? כֵּיוָן דְּאִילּוּ מִטַּמְּיָא בַּת שְׂרֵיפָה הִיא, ״לְאָכְלָה״ אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא לִשְׂרֵיפָה!
שָׁאנֵי הָכָא, דִּכְתִיב ״לְדוֹרוֹתֵיכֶם״.
תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: מְנַיִן לְאוֹכֵל מֵעִיסַּת שְׁבִיעִית עַד שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתָהּ שֶׁחַיָּיב מִיתָה — שֶׁנֶּאֱמַר: ״לְדוֹרוֹתֵיכֶם״.
וְלִגְמַר מִינַּהּ! הָתָם עִיקָּר לַאֲכִילָה, הָכָא עִיקָּר לִשְׂרֵיפָה.

נְתָנוֹ לְכֹהֵן כּוּ׳. תְּנֵינָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנַן: יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה לוֹ פֶּטֶר חֲמוֹר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְאָמַר לוֹ הַכֹּהֵן: ״תְּנֵהוּ לִי וַאֲנִי אֶפְדֶּהוּ״ — הֲרֵי זֶה לֹא יִתְּנוּ לוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן פְּדָאוֹ בְּפָנָיו.
אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: זֹאת אוֹמֶרֶת נֶחְשְׁדוּ הַכֹּהֲנִים עַל פִּטְרֵי חֲמוֹרִים. פְּשִׁיטָא!
מַהוּ דְּתֵימָא: הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּמַחְזַק לַן דְּמִיקְּרֵי, אֲבָל בִּסְתָמָא לָא — קָא מַשְׁמַע לַן דְּמוֹרֶה בַּהּ הֶיתֵּירָא.

מַתְנִי׳ הַמַּפְרִישׁ פִּדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר וְמֵת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חַיָּיבִין בְּאַחֲרָיוּתוֹ, כְּחֲמֵשׁ סְלָעִים שֶׁל בֶּן, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חַיָּיבִין בְּאַחֲרָיוּתוֹ, כְּפִדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי.
הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי צָדוֹק עַל פִּדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר שֶׁמֵּת, שֶׁאֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם. מֵת פֶּטֶר חֲמוֹר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִקָּבֵר, וּמוּתָּר בַּהֲנָאָתוֹ שֶׁל טָלֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין צָרִיךְ לְהִקָּבֵר, וְטָלֶה לַכֹּהֵן.

גְּמָ׳ אָמַר רַב יוֹסֵף: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? דִּכְתִיב: ״אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה וְגוֹ׳״, מָה בְּכוֹר אָדָם חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ, אַף בְּכוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ.
אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אִי מָה בְּכוֹר אָדָם מוּתָּר בַּהֲנָאָה, אַף בְּכוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה מוּתָּר! וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי, וְהָתְנַן: מֵת פֶּטֶר חֲמוֹר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִקָּבֵר. מַאי יִקָּבֵר? לְאוּ דְּאָסוּר בַּהֲנָאָה?
לָא, יִקָּבֵר כִּבְכוֹר אָדָם. אֶלָּא, אָדָם בְּכוֹר הוּא דְּבָעֵי קְבוּרָה, פָּשׁוּט לָא בָּעֵי קְבוּרָה?
וְעוֹד תַּנְיָא: מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְפֵק פֶּטֶר חֲמוֹר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ — שֶׁמַּפְרִישׁ טָלֶה עָלָיו, וְהוּא שֶׁלּוֹ!
אֶלָּא אָמַר רָבָא: אָמַר קְרָא ״אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה״, לִפְדְיָיה הִקַּשְׁתִּיו, וְלֹא לְדָבָר אַחֵר.
תְּנַן הָתָם: הָעֲרָכִין — בִּשְׁעָתָן, וּפִדְיוֹן הַבֵּן — אַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, פִּדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר — לְאַלְתַּר.
וּפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר לְאַלְתַּר? וּרְמִינְהִי: אֵין בַּעֲרָכִין, וּבְפִדְיוֹן הַבֵּן, וּבִנְזִירוּת, וּבְפֶטֶר חֲמוֹר — פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים.
וּמוֹסִיפִין עַד עוֹלָם!
אָמַר רַב נַחְמָן: לוֹמַר שֶׁאִם פְּדָאוֹ — פָּדוּי, מִכְּלָל דִּבְנוֹ אִם פְּדָאוֹ אֵינוֹ פָּדוּי? וְהָאִיתְּמַר: הַפּוֹדֶה אֶת בְּנוֹ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, רַב אָמַר: בְּנוֹ פָּדוּי!
לְאוּ אִיתְּמַר עֲלַהּ, אָמַר רָבָא: דִּכְוָלֵּי עָלְמָא ״מֵעַכְשָׁיו״ — אֵין בְּנוֹ פָּדוּי.

דף יג.

רַב שֵׁשֶׁת אָמַר: לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו.
מֵתִיב רְמֵי בַּר חָמָא: מְצָוָתוֹ כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם, מִכָּאן וְאֵילָךְ — אוֹ פּוֹדֵהוּ אוֹ עוֹרְפוֹ. מַאי לְאוּ מְצָוָה לְשַׁהוֹתוֹ כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם? לָא, מְצָוָה לִפְדּוֹתוֹ כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם.

אִי הָכִי, "מִכָּאן וְאֵילָךְ אוֹ פּוֹדֵהוּ אוֹ עוֹבֵר עָלָיו" מִיבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא אָמַר רָבָא: לָא קַשְׁיָא, הָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּמַקֵּשׁ, הָא רַבָּנַן דְּלָא מַקְשִׁי.

מַתְנִי' לֹא רָצָה לִפְדּוֹתוֹ — עוֹרְפוֹ מֵאֲחוֹרָיו וְקוֹבְרוֹ. מִצְוַת הַפְּדָיָיה קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת עֲרִיפָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "אִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ".

מִצְוַת יְעִידָה קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת הַפְּדָיָיה, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֲשֶׁר לֹא יְעָדָהּ וְהֶפְדֵּהוּ".

מִצְוַת הַיִּיבּוּם קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת חֲלִיצָה, בָּרִאשׁוֹנָה שֶׁהָיוּ מִתְכַּוְונִין לְשֵׁם מִצְוָה, וְעַכְשָׁיו שֶׁאֵין מִתְכַּוְונִין לְשֵׁם מִצְוָה, אָמְרוּ: מִצְוַת חֲלִיצָה קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת יִבּוּם.

מִצְוַת הַגְּאוּלָּה בְּאָדוֹן, הוּא קוֹדֵם לְכָל אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאִם לֹא יִגְאַל וְנִמְכַּר בְּעֶרְכֶּךָ".

הָדַרַן עָלָךְ הַלּוֹקֵחַ עוּבַּר חֲמוֹרוֹ.

מַתְנִי' **הַלּוֹקֵחַ עוּבַּר פָּרָתוֹ** שֶׁל נָכְרִי, וְהַמּוֹכֵר לוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי, וְהַמַּשְׁתַּתֵּף לוֹ, וְהַמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְּקַבָּלָה — פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר "בִּישְׂרָאֵל", אֲבָל לֹא בַּאֲחֵרִים.

הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם חַיָּיבִים, שֶׁלֹּא נִפְטְרוּ מִבְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה, אֶלָּא מִפִּדְיוֹן הַבֵּן וּמִפֶּטֶר חֲמוֹר.

גְּמָ' מַאי אִירְיָא דְּתָנֵי עוּבַּר חֲמוֹרוֹ בְּרֵישָׁא, וַהֲדַר תָּנֵי עוּבַּר פָּרָתוֹ? לִיתְנֵי בְּרֵישָׁא עוּבַּר פָּרָתוֹ, דְּקִדּוּשַׁת הַגּוּף הוּא, וַהֲדַר לִיתְנֵי עוּבַּר חֲמוֹרוֹ, דְּקִדּוּשַׁת דָּמִים הוּא.

אָמְרִי בְּמַעְרָבָא: אִיבָּעֵית אֵימָא, אַיְידֵי דַּחֲבִיבָא לֵיהּ, כְּדְרַבִּי חֲנִינָא, וְאִי בָּעֵית אֵימָא, אַיְידֵי דְּזוּטְרָן מִילֵּיהּ דְּבְהֵמָה טְמֵאָה, פְּסֵיק וְשָׁדֵי לַהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָנִי אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ מְשׁוּם רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּתַן מָעוֹת לְגוֹי בִּבְהֶמְתּוֹ בְּדִינֵיהֶם, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מָשַׁךְ — קָנָה, וְחַייֶבֶת בִּבְכוֹרָה. וְגוֹי שֶׁנָּתַן מָעוֹת לְיִשְׂרָאֵל בִּבְהֶמְתּוֹ בְּדִינֵיהֶם, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מָשַׁךְ — קָנָה, וּפָטוּר מִן הַבְּכוֹרָה.

אָמַר מָר: יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּתַן מָעוֹת לְגוֹי בְּדִינֵיהֶם, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מָשַׁךְ — קָנָה וְחַייֶבֶת בִּבְכוֹרָה. מַאי "בְּדִינֵיהֶם"? אִי נִימָא בְּדִינֵיהֶם דְּגוּפֵיהּ, דְּאָתֵי בְּקַל וְחוֹמֶר: אִם גּוּפֵיהּ קָנֵי לֵיהּ יִשְׂרָאֵל בְּכֶסֶף, דִּכְתִיב "לְרֶשֶׁת אֲחוּזָּה",

הִקִּישׁוֹ הַכָּתוּב לַאֲחוּזָּה, מָה אֲחוּזָּה נִקְנֵית בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה, אַף עֶבֶד כְּנַעֲנִי נִקְנֶה בְּכֶסֶף. מָמוֹנוֹ — לֹא כָּל שֶׁכֵּן הוּא?

אִם כֵּן, אֲפִילּוּ בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה נָמֵי! וְעוֹד, יִשְׂרָאֵל מִישְׁרָאֵל יוֹכִיחַ, דְּגוּפֵיהּ קָנֵי לֵיהּ בְּכֶסֶף, מָמוֹנוֹ בְּמַשִּׁיכָה!

אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: בְּדִינֵיהֶם שֶׁפְּסָקָה לָהֶם תּוֹרָה, "אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ" — מִיַּד עֲמִיתֶךָ הוּא דְּבְמַשִּׁיכָה, הָא מִיַּד גּוֹי בְּכֶסֶף.

וְאֵימָא: מִיַּד גּוֹי — כְּלָל כְּלָל לָא! אָמְרִי: לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, קַל וָחוֹמֶר הוּא — אִם גּוּפוֹ קוֹנֶה, מָמוֹנוֹ לֹא כָּל שֶׁכֵּן?

וְאֵימָא: מִיַּד גּוֹי — עַד דְּאֵיכָּא תַּרְתֵּי! אָמְרִי: וְלָאו קַל וָחוֹמֶר הוּא? גּוּפוֹ בְּאַחַת, מָמוֹנוֹ בִּשְׁתַּיִם?! וְאֵימָא: אוֹ בְּהָא אוֹ בְּהָא, דּוּמְיָא דַּ״עֲמִיתֶךָ״.

מָה ״עֲמִיתֶךָ״ בַּחֲדָא, אַף גּוֹי נָמֵי בַּחֲדָא.

אָמַר מָר: וְגוֹי שֶׁנִּתַּן מָעוֹת לְיִשְׂרָאֵל בִּבְהֶמְתּוֹ בְּדִינֵיהֶן, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מָשַׁךְ — קָנָה, וּפָטוּר מִן הַבְּכוֹרָה. מַאי בְּדִינֵיהֶן? אִילֵימָא בְּדִינֵיהֶן דְּגוּפֵיהּ, מִשּׁוּם דְּאָתֵי בְּקַל וָחוֹמֶר: אִם גּוּפוֹ יִשְׂרָאֵל קָנֵי לֵיהּ בְּכֶסֶף, דִּכְתִיב ״מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ״, מָמוֹנוֹ לֹא כָּל שֶׁכֵּן?

יִשְׂרָאֵל מִישְׂרָאֵל יוֹכִיחַ, דְּגוּפוֹ קָנֵי בְּכֶסֶף, מָמוֹנוֹ בְּמַשִּׁיכָה! אֶלָּא אָמַר אַבַּיֵי: בְּדִינֵיהֶם שֶׁפְּסָקָה לָהֶם תּוֹרָה, ״וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ״ — לַעֲמִיתֶךָ בְּמַשִּׁיכָה, הָא לְגוֹי בְּכֶסֶף.

וְאֵימָא: לְגוֹי כְּלָל כְּלָל לָא! אָמְרִי: לָאו קַל וָחוֹמֶר הוּא? אִם גּוּפוֹ קָנָה, מָמוֹנוֹ לֹא כָּל שֶׁכֵּן?

אֵימָא: לְגוֹי עַד דְּאֵיכָּא תַּרְתֵּי! לָאו קַל וָחוֹמֶר הוּא? גּוּפוֹ בְּאֶחָד, מָמוֹנוֹ בִּשְׁתַּיִם?!

וְאֵימָא: אוֹ בְּהָא אוֹ בְּהָא, דּוּמְיָא דַּ״עֲמִיתֶךָ״;

דף יג:

מָה ״עֲמִיתֶךָ״ בְּאַחַת, אַף גּוֹי נָמֵי בְּאַחַת.

אָמְרִי: וּלְאֵמֵימָר דְּאָמַר מְשִׁיכָה בְּגוֹי קוֹנָה, הָנִיחָא אִי סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר: דְּבַר תּוֹרָה מָעוֹת קוֹנוֹת, מְשִׁיכָה לֹא, אַהֲנִי ״לַעֲמִיתֶךָ״ — לַעֲמִיתֶךָ בְּכֶסֶף, לְגוֹי בְּמַשִּׁיכָה.

אֶלָּא אִי סָבַר לַהּ כְּרֵישׁ לָקִישׁ, דְּאָמַר: מְשִׁיכָה מְפוֹרֶשֶׁת מִן הַתּוֹרָה, לַעֲמִיתֶךָ בְּמַשִּׁיכָה, וּלְגוֹי בְּמַשִּׁיכָה, ״לַעֲמִיתֶךָ״ לְמָה לִי?

אָמְרִי: לַעֲמִיתֶךָ אַתָּה מַחְזִיר אוֹנָאָה, וְאִי אַתָּה מַחְזִיר אוֹנָאָה לְגוֹי. לְגוֹי — מֵ״אַל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו״ נִפְקָא!

חַד בְּגוֹי, וְחַד בְּהֶקְדֵּשׁ, וּצְרִיכִי, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא חַד — הֲוָה אָמֵינָא: לְגוֹי הוּא דְּאֵין לוֹ אוֹנָאָה, אֲבָל הֶקְדֵּשׁ — יֵשׁ לוֹ אוֹנָאָה, קָא מַשְׁמַע לַן.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר גְּזֵילוֹ אָסוּר — הַיְינוּ דְּאִצְטְרִיךְ קְרָא לְמִישְׁרֵי אוֹנָאָה, אֶלָּא אִי סָבַר לַהּ כְּמַאן דְּאָמַר גְּזֵילוֹ שֶׁל גּוֹי מוּתָּר, אוֹנָאָה מִיבַּעְיָא? אָמְרִי: אִי סָבַר לַהּ כְּמַאן דְּאָמַר גְּזֵילוֹ מוּתָּר — עַל כּוֹרְחָיךְ כְּרַבִּי יוֹחָנָן סְבִירָא לֵיהּ.

מֵיתִיבִי: הַלּוֹקֵחַ גְּרוּטָאוֹת מִן הַגּוֹיִם, וּמָצָא בָּהֶן עֲבוֹדָה זָרָה — אִם עַד שֶׁלֹּא נָתַן מָעוֹת מָשַׁךְ — יַחֲזִיר, וְאִם מִשֶּׁנָּתַן מָעוֹת מָשַׁךְ — יוֹלִיךְ הֲנָאָה לְיָם הַמֶּלַח.

וְאִי אָמְרַתְּ מָעוֹת קוֹנוֹת, מְשִׁיכָה לְמָה לִי? הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו לְדוֹן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל. אִי הָכִי, מָעוֹת לְמָה לִי? הָכִי קָאָמַר: אַף עַל פִּי שֶׁנָּתַן מָעוֹת, אִי מָשַׁךְ — אִין, וְאִי לָא — לָא.

אִי הָכִי, קַשְׁיָא רֵישָׁא! אָמַר אַבָּיֵי: רֵישָׁא מִשּׁוּם דְּאִיכָּא מִקָּח טָעוּת. אָמַר לֵיהּ רָבָא: רֵישָׁא מִשּׁוּם דְּאִיכָּא מִקָּח טָעוּת, סֵיפָא לֵיכָּא מִקָּח טָעוּת?

אֶלָּא אָמַר רָבָא: רֵישָׁא וְסֵיפָא מִקָּח טָעוּת, רֵישָׁא דְּלָא יָהֵיב זוּזֵי — לָא מִיחְזֵי כַּעֲבוֹדָה זָרָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל, סֵיפָא דְּיָהֵיב זוּזֵי — מִיחְזֵי כַּעֲבוֹדָה זָרָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל.

וְאַבַּיֵי אָמַר לָךְ: רֵישָׁא מִקָּח טָעוּת, דְּלָא יָדַע, דְּהָא לָא יָהֵיב לֵיהּ זוּזֵי. סֵיפָא לָאו מִקָּח טָעוּת הוּא, דְּכֵיוָן דְּיָהֵיב זוּזֵי, כִּי קָא מָשֵׁיךְ — אִיבְּעִי לְעַיּוֹנֵי וַהֲדַר מִימְשָׁךְ.

רַב אָשֵׁי אָמַר: מִדְּרֵישָׁא מְשִׁיכָה אֵינָהּ קוֹנָה, סֵיפָא נָמֵי מְשִׁיכָה אֵינָהּ קוֹנָה, וְאַיְידֵי דְּתָנָא רֵישָׁא "מָשַׁךְ", תָּנָא סֵיפָא נָמֵי "מָשַׁךְ".

רָבִינָא אָמַר: מִדְּסֵיפָא מְשִׁיכָה קוֹנָה, רֵישָׁא נָמֵי מְשִׁיכָה קוֹנָה, וְרֵישָׁא הָכִי קָאָמַר: אִם לֹא נָתַן וְלֹא מָשַׁךְ — יַחְזוֹר. מַאי יַחְזוֹר? יַחְזוֹר בִּדְבָרִים.

קָסָבַר: דְּבָרִים יֵשׁ בָּהֶם מִשּׁוּם מְחוּסְּרֵי אֲמָנָה, וְהָנֵי מִילֵּי — יִשְׂרָאֵל מִיִּשְׂרָאֵל, דְּקָיְימִי בְּדִבּוּרַיְיהוּ, אֲבָל יִשְׂרָאֵל מִגּוֹיִם, דְּאֵינְהוּ לָא קָיְימִי בְּדִבּוּרַיְיהוּ — לָא.

דף יד.

מַתְנִי' כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁקָּדַם מוּם קָבוּעַ לְהֶקְדֵּשָׁן וְנִפְדּוּ — חַיָּבִין בַּבְּכוֹרָה וּבַמַּתָּנוֹת, וְיוֹצְאִין לְחוּלִּין לִיגָּזֵז וְלֵיעָבֵד, וְלָדָן וַחֲלָבָן מוּתָּר לְאַחַר פִּדְיוֹנָן.

וְהַשּׁוֹחֲטָן בַּחוּץ פָּטוּר, וְאֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה, וְאִם מֵתוּ — יִפָּדוּ, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר.

וְכָל שֶׁקָּדַם הֶקְדֵּשָׁן אֶת מוּמָן, אוֹ מוּם עוֹבֵר לְהֶקְדֵּשָׁן, וּלְאַחַר מִכָּאן נוֹלַד לָהֶן מוּם קָבוּעַ לְהֶקְדֵּשָׁן וְנִפְדּוּ — פְּטוּרִין מִן הַבְּכוֹרָה וּמִן הַמַּתָּנוֹת, וְאֵינָן יוֹצְאִין לְחוּלִּין לִיגָּזֵז וְלֵיעָבֵד.

וְלָדָן וַחֲלָבָן אָסוּר לְאַחַר פִּדְיוֹנָן, וְהַשּׁוֹחֲטָן בַּחוּץ חַיָּיב, וְעוֹשִׂין תְּמוּרָה, וְאִם מֵתוּ — יִקָּבְרוּ.

גְּמָ' טַעְמָא דְּנִפְדּוּ, הָא לֹא נִפְדּוּ — פְּטוּרִין מִן הַבְּכוֹרָה וּמִן הַמַּתָּנוֹת. קָסָבַר: קְדוּשַׁת דָּמִים מְדַחָה מִן הַבְּכוֹרָה וּמִן הַמַּתָּנוֹת.

וְיוֹצְאִין לְחוּלִּין וְכוּ'. טַעְמָא דְּנִפְדּוּ, הָא לֹא נִפְדּוּ — אֲסִירִי בְּגִיזָּה וַעֲבוֹדָה. מְסַיַּיע לֵיהּ לְרַבִּי אֶלִיעֶזֶר, דְּאָמַר: קָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת אֲסוּרִין בְּגִיזָּה וַעֲבוֹדָה?

אָמְרִי: לָא, קְדוּשַׁת דָּמִים לַמִּזְבֵּחַ הוּא דְּמִיחַלְּפָא בִּקְדוּשַׁת הַגּוּף לַמִּזְבֵּחַ, גְּזִרוּ בָּהּ רַבָּנַן, אֲבָל קָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת — לָא.

וְלָדָן וַחֲלָבָן מוּתָּר כּוּ׳. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּאִיעַבַּר וְאִתְיְלִיד לְאַחַר פִּדְיוֹנָן — פְּשִׁיטָא, חוּלִּין נִינְהוּ! אֶלָּא דְּאִיעַבַּר לִפְנֵי פִּדְיוֹנָן, וְאִתְיְלִיד לְאַחַר פִּדְיוֹנָן.
הָא לִפְנֵי פִּדְיוֹנָן — אָסִירִי.

דף יד:

נִפְדִּין תְּמִימִים אוֹ אֵין נִפְדִּין תְּמִימִין?
תָּא שְׁמַע: הַמַּתְפִּיס בַּעֲלֵי מוּמִין קְבוּעִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, וְיָלְדוּ — יִמָּכְרוּ, וְאֵין צְרִיכִין מוּם, שֶׁאֵין קְדוּשָּׁה חָלָה עֲלֵיהֶן, שֶׁלֹּא יְהֵא טָפֵל חָמוּר מִן הָעִיקָּר.
טַעְמָא, שֶׁלֹּא יְהֵא טָפֵל חָמוּר מִן הָעִיקָּר, אֲבָל הִקְדִּישׁ זָכָר לְדָמָיו — קָדוֹשׁ קְדוּשַּׁת הַגּוּף.
מְסַיַּיע לֵיהּ לְרָבָא, דְּאָמַר רָבָא: הִקְדִּישׁ זָכָר לְדָמָיו — קָדוֹשׁ קְדוּשַּׁת הַגּוּף.
וְהַשּׁוֹחֲטָן בַּחוּץ פָּטוּר. רַבִּי אֶלְעָזָר מַתְנֵי ״חַיָּיב״, וּמוֹקֵי לַהּ בְּבָמַת יָחִיד.
דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מִנַּיִן לַזּוֹבֵחַ בְּהֵמָה בַּעֲלַת מוּם בְּבָמַת יָחִיד בִּשְׁעַת הֶיתֵּר הַבָּמוֹת, שֶׁהוּא בְּלֹא תַּעֲשֶׂה? שֶׁנֶּאֱמַר: ״לֹא תִזְבַּח לַה׳ אֱלֹהֶיךָ שׁוֹר וָשֶׂה״, אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְבָמָה גְּדוֹלָה, דִּכְתִיב: ״עִוֶּרֶת אוֹ שָׁבוּר וְגוֹ׳״, תְּנֵהוּ עִנְיָן לְבָמַת יָחִיד.
אֵימָא: אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְקָדְשֵׁי קָדָשִׁים — תְּנֵהוּ עִנְיָן לְבָכוֹר, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וְקָדוֹשׁ כְּשֶׁהוּא בַּעַל מוּם — לֵיקְרֵב נָמֵי כְּשֶׁהוּא בַּעַל מוּם, קָא מַשְׁמַע לַן דְּלָא!
אָמְרִי: בְּכוֹר בְּהֶדְיָא כְּתִיב בֵּיהּ ״פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר לֹא תִזְבָּחֶנּוּ״.
וְאֵימָא: אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְקָדְשֵׁי קָדָשִׁים — תְּנֵהוּ עִנְיָן לְמַעֲשֵׂר, דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וְקָדוֹשׁ בְּמוּמוֹ, דִּכְתִיב: ״לֹא יִבָּקֵר בֵּין טוֹב לְרַע״, נִקְרֵב נָמֵי בְּמוּמֵיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן דְּלָא!
אָמְרִי: מַעֲשֵׂר נָמֵי גְּמַר ״הַעֲבָרָה״ ״הַעֲבָרָה״ מִבְּכוֹר.
אֵימָא: תְּנֵהוּ עִנְיָן לִתְמוּרַת קָדָשִׁים, דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּקְדוֹשָׁה כְּשֶׁהִיא בַּעֲלַת מוּם, דִּכְתִיב: ״לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אוֹתוֹ וְגוֹ׳״, קָרֵיבָה נָמֵי כְּשֶׁהִיא בַּעֲלַת מוּם, קָא מַשְׁמַע לַן דְּלָא!
אָמַר קְרָא: ״וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ״, מַקִּישׁ תְּמוּרָתוֹ לוֹ — מָה הוּא בַּעַל מוּם לֹא, אַף תְּמוּרָתוֹ בַּעַל מוּם לֹא.
מַתְקִיף לַהּ רַבִּי זֵירָא: אֵימָא, תְּנֵהוּ עִנְיָן לְוַלְדוֹת קָדָשִׁים, דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּקְדוֹשִׁין כְּשֶׁהֵן בַּעֲלֵי מוּמִין אַגַּב אִמָּן, כְּשֶׁהֵן בַּעֲלֵי מוּמִין נָמֵי קָרְבִי, קָא מַשְׁמַע לַן דְּלָא!
אָמַר רָבָא: כְּבָר פַּסְקָהּ תַּנָּא דִּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: ״רַק קָדְשֶׁיךָ אֲשֶׁר יִהְיוּ לְךָ וּנְדָרֶיךָ״ — ״רַק קָדְשֶׁיךָ״ אֵלּוּ הַתְּמוּרוֹת, ״אֲשֶׁר יִהְיוּ לְךָ״ אֵלּוּ הַוְּלָדוֹת, ״וּנְדָרֶיךָ״ — הִקִּישָׁן הַכָּתוּב לְנֶדֶר, מָה נֶּדֶר בַּעַל מוּם לֹא, אַף הָנֵי נָמֵי בַּעַל מוּם לֹא.

וְאֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה, מַאי טַעְמָא? דְּאָמַר קְרָא: "לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר וְגוֹ'". הַשְׁתָּא רַע בְּטוֹב אָמְרַתְּ לֹא, טוֹב בְּרַע מִיבַּעְיָא? אֶלָּא טוֹב מֵעִיקָּרוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, רַע מֵעִיקָּרוֹ אֵין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה.

אִם מֵתוּ יִפָּדוּ. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאָמַר: קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ הָיוּ בִּכְלַל הָעֲמָדָה וְהָעֲרָכָה, קָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת לֹא הָיוּ בִּכְלַל הָעֲמָדָה וְהָעֲרָכָה.

דִּתְנַן, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: קָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת, אִם מֵתוּ — יִפָּדוּ. וּמוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּבַעַל מוּם מֵעִיקָּרוֹ שֶׁנִּפְדֶּה. מַאי טַעְמָא? דְּאָמַר קְרָא: "אוֹתָהּ" "אוֹתָהּ" — לְמַעוֹטֵי בַּעַל מוּם מֵעִיקָּרָא.

אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: אִם מֵתוּ — יִקָּבְרוּ. מַאן חֲכָמִים? תְּנָא דְּבֵי לֵוִי הוּא, דְּתָנָא דְּבֵי לֵוִי: הַכֹּל הָיוּ בִּכְלַל הָעֲמָדָה וְהָעֲרָכָה, וַאֲפִילּוּ בַּעַל מוּם מֵעִיקָּרוֹ.

וְכֵן תָּנָא דְּבֵי לֵוִי בְּמַתְנִיתֵיהּ: אֲפִילּוּ חַיָּה, אֲפִילּוּ עוֹף, וְהָכְתִיב "אוֹתָהּ"! "אוֹתָהּ" לְתָנָא דְּבֵי לֵוִי קְשָׁיָא.

אֲבָל רַבָּנַן דִּפְלִיגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, מַאי? הָכִי נָמֵי דְּאִם מֵתוּ יִפָּדוּ? אִי הָכִי,

דף טו.

"זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן וּמַחְלוֹקְתּוֹ" מִיבַּעְיָא לֵיהּ!

אָמְרִי: רַב כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, דְּאָמַר לְרַבָּנַן: קָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת הָיוּ בִּכְלַל הָעֲמָדָה וְהָעֲרָכָה, קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ לֹא הָיוּ בִּכְלַל הָעֲמָדָה וְהָעֲרָכָה, וְלֹא מִיתּוֹקְמָא מַתְנִיתִין כְּרַבָּנַן, דְּקָתָנֵי סֵיפָא: וְאִם מֵתוּ יִקָּבְרוּ.

אָמַר: מִמַּאי דְּהָא "מֵתוּ יִקָּבְרוּ" מְשׁוּם דְּבָעֵי הָעֲמָדָה וְהָעֲרָכָה הוּא? דִּלְמָא מְשׁוּם דְּאֵין פּוֹדִין אֶת הַקֳּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לַכְּלָבִים הוּא! אָמְרִי: אִם כֵּן, נִיתְנֵי: "אִם נַעֲשׂוּ טְרֵיפָה יִקָּבְרוּ". וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם רַב כְּרַבִּי יוֹחָנָן סְבִירָא לֵיהּ, וּתְנִי: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן וּמַחְלוֹקְתּוֹ. אֲבָל קֹדֶם הֶקְדֵּשָׁן וְכוּ'. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנַן: "צְבִי", מָה צְבִי פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה, אַף פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין פְּטוּרִין מִן הַבְּכוֹרָה.

אוֹצִיא אֲנִי אֶת הַבְּכוֹרָה, וְלֹא אוֹצִיא אֶת הַמַּתָּנוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אַיָּל", מָה אַיָּל פָּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה וּמִן הַמַּתָּנוֹת, אַף פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין פְּטוּרִין מִן הַבְּכוֹרָה וּמִן הַמַּתָּנוֹת.

אִי מָה צְבִי וְאַיָּל חֻלְּבָן מוּתָּר, אַף פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין חֻלְבָּן מוּתָּר? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אַךְ" — חִלֵּק.

אָמַר מָר: אוֹצִיא אֶת הַבְּכוֹר, וְלֹא אוֹצִיא אֶת הַמַּתָּנוֹת. מַאי שְׁנָא אוֹצִיא אֶת הַבְּכוֹר — שֶׁאֵין שָׁוֶה בַּכֹּל, וְלֹא אוֹצִיא אֶת הַמַּתָּנוֹת — שֶׁשָּׁווֹת בַּכֹּל. תַּלְמוּד לוֹמַר: "אַיָּל".

אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: אִי מָה צְבִי וְאַיָּל, אֵין אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ נוֹהֵג בָּהֶן, אַף פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין אֵין אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ נוֹהֵג בּוֹ!

אֲמַר לֵיהּ: לְמַאי מְדַמֵּית לְהוּ? אִי לְחוּלִּין — ״אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ״ נוֹהֵג בּוֹ, וְאִי לְקָדָשִׁים — ״אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ״ נוֹהֵג בּוֹ!

אֲמַר לֵיהּ: אִי הָכִי, גַּבֵּי חֻלְבּוֹ נָמֵי נֵימָא הָכִי: לְמַאי מְדַמֵּית לְהוּ? אִי לְחוּלִּין — חֻלְבָּן אָסוּר, וְאִי לְקָדָשִׁים — חֻלְבָּן אָסוּר!

אֶלָּא, לָאו מִי אָמְרַתְּ ״אַף״ וְלֹא חֻלְבָּן? אֵימַר נָמֵי ״אַף״ וְלֹא אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ.

רָבָא אָמַר: ״אַף״ לְאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ הוּא דַּאֲתָא, וְחֻלְבּוֹ מ״דָּמוֹ״ נָפְקָא, דִּכְתִיב: ״רַק אֶת דָּמוֹ לֹא תֹאכֵל״.

מַאי ״דָּמוֹ״? אִילֵימָא דָּמוֹ מַמָּשׁ, לָא יְהֵא אֶלָּא דָּמָן דִּצְבִי וְאַיָּל, אַטּוּ דָּמָן דִּצְבִי וְאַיָּל מִי שְׁרֵי? אֶלָּא ״דָּמוֹ״ — חֻלְבּוֹ.

וְלִיכְתּוֹב רַחֲמָנָא ״חֻלְבּוֹ״! אִי כְּתַב רַחֲמָנָא ״חֵלֶב״, הֲוָה אָמֵינָא: אַהֲנִי הֵיקֵּישָׁא וְאַהֲנִי קְרָא. אַהֲנִי הֵיקֵּישָׁא לְמַעוֹטֵי מִכְּרֵת, דְּכִי כְּתַב כָּרֵת — אַאוֹכֶל חֵלֶב בְּהֵמָה הוּא דִּכְתִיב, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כִּי כָל אוֹכֵל חֵלֶב מִן הַבְּהֵמָה״.

וְאַהֲנִי קְרָא לְמֵיקַם עֲלֵיהּ בְּלָאו בְּעַלְמָא, לְהָכִי אַפְּקֵיהּ רַחֲמָנָא בִּלְשׁוֹן ״דָּמוֹ״, לוֹמַר לָךְ: מָה דָּמוֹ בְּכָרֵת — אַף חֻלְבּוֹ בְּכָרֵת.

וְהָא תְּנָא ״אַף״, וְלֹא חֻלְבּוֹ, קָאָמַר!

הָכִי קָאָמַר: אִילּוּ לֹא נֶאֱמַר ״דָּמוֹ״, הָיִיתִי אוֹמֵר ״אַף״ — וְלֹא חֻלְבּוֹ, עַכְשָׁיו שֶׁנֶּאֱמַר ״דָּמוֹ״, לְאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ הוּא דַּאֲתָא.

וְאֵינָן יוֹצְאִין לְחוּלִּין. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: ״תִּזְבַּח״ — וְלֹא גִּיזָּה, ״בָּשָׂר״ — וְלֹא חָלָב, ״וְאָכַלְתָּ״ — וְלֹא לִכְלָבֶיךָ, מִכָּאן שֶׁאֵין פּוֹדִין אֶת הַקָּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לִכְלָבִים.

דף טו:

אִיכָּא דְּאָמְרִי: ״תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ״ — אֵין לְךָ בָּהֶן הֶיתֵּר אֲכִילָה אֶלָּא מִשְּׁעַת זְבִיחָה וְאֵילָךְ, אֲבָל פּוֹדִין אֶת הַקָּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לִכְלָבִים, הָכִי נָמֵי דְּאָמַר.

וּוְלָדָן וַחֲלָבָן אָסוּר לְאַחַר פִּדְיוֹנָן. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּאִיעַבַּר וְאִיתְיְלִיד לְאַחַר פִּדְיוֹנָן — אַמַּאי? וְלַד צְבִי וְאַיָּל נִינְהוּ! אֶלָּא דְּאִיעַבַּר לִפְנֵי פִּדְיוֹנָן וְאִיתְיְלִיד לְאַחַר פִּדְיוֹנָן. הָא לִפְנֵי פִּדְיוֹנָן — מִיקְדַּשׁ נָמֵי קָדְשֵׁי.

מְנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: ״זָכָר״ — לְרַבּוֹת אֶת הַוָּלָד, ו״נְקֵבָה״ — לְרַבּוֹת אֶת הַתְּמוּרָה. וְאֵין לִי אֶלָּא וְלַד תְּמִימִין וּתְמוּרַת תְּמִימִים, וְלַדֵּי בַּעֲלֵי מוּמִין וּתְמוּרַת בַּעֲלֵי מוּמִין מִנַּיִן? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר ״אִם זָכָר״ — לְרַבּוֹת וְלַד בַּעֲלֵי מוּמִין, ״אִם נְקֵבָה״ — לְרַבּוֹת תְּמוּרַת בַּעֲלֵי מוּמִין.

אוֹתָן וְלָדוֹת שֶׁלְּאַחַר פִּדְיוֹנָן, מָה תְּהֵא עֲלֵיהֶן? לִפְנֵי פִּדְיוֹנָן — מִיפְלָג פְּלִיגִי בְּהוּ, אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר: קָדְשֵׁי לִיקָרַב, וְאִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר: קָדְשֵׁי לִרְעָיָיה.

דִּלְאַחַר פִּדְיוֹנָן, מָה תְּהֵא עֲלֵיהֶן? אָמַר רַב הוּנָא: כּוֹנְסָן לַכִּיפָּה, וְהֵן מֵתִין. דְּהֵיכִי לֵיעְבֵּיד? לִיקָרְבִינְהוּ — מִכֹּחַ קְדוּשָּׁה דְּחוּיָה קָאָתוּ, לִיפְרְקִינְהוּ — לָא אַלִּימִי לְמִיתְפַּס פִּדְיוֹנָן.

אָמְרִי בְּמַעְרְבָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי חֲנִינָא: סָמוּךְ לְפִדְיוֹנָן מַתְפִּיסָן לְשֵׁם אוֹתוֹ זֶבַח. סָמוּךְ לְפִדְיוֹנָן? לֵימְרָא דִּבְנֵי פִּדְיָיה נִינְהוּ? אֶלָּא אֵימָא: סָמוּךְ לְפִדְיוֹן אִמָּן מַתְפִּיסָן לְשֵׁם אוֹתוֹ זֶבַח. טַעְמָא מַאי? אָמַר רַבִּי לֵוִי: גְּזֵירָה שָׁמָא יְגַדֵּל מֵהֶן עֲדָרִים עֲדָרִים.

בָּעָא מִינֵּיהּ רָבִינָא מֵרַב שֵׁשֶׁת: מַהוּ שֶׁמַּתְפִּיסָן לְכָל זֶבַח שֶׁיִּרְצֶה? אָמַר לֵיהּ: אֵין מַתְפִּיסָן. מַאי טַעְמָא? אָמַר לֵיהּ: גְּמַר "בִּשְׁעָרֶיךָ" "בִּשְׁעָרֶיךָ" מִבְּכוֹר, מָה בְּכוֹר אֵין מַתְפִּיסָן לְכָל זֶבַח שֶׁיִּרְצֶה, דִּכְתִיב: "אַךְ בְּכוֹר אֲשֶׁר יִבֻּכַּר לַה' בִּבְהֵמָה וְגוֹ' לֹא יַקְדִּישׁ אִישׁ אֹתוֹ", אַף הָנֵי אֵין מַתְפִּיסָן לְכָל זֶבַח שֶׁיִּרְצֶה.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת: קָדָשִׁים שֶׁקָּדַם מוּם קָבוּעַ לְהֶקְדֵּישָׁן וְנִפְדּוּ — חַיָּיבִין בַּבְּכוֹרָה וּבַמַּתָּנוֹת, בֵּין לִפְנֵי פִּדְיוֹנָן בֵּין לְאַחַר פִּדְיוֹנָן — הַגּוֹזֵז וְהָעוֹבֵד בָּהֶן אֵינוֹ סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים, בֵּין לִפְנֵי פִּדְיוֹנָן בֵּין לְאַחַר פִּדְיוֹנָן — אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה.

וְלִפְנֵי פִּדְיוֹנָן — מוֹעֲלִין בָּהֶן, וּלְאַחַר פִּדְיוֹנָן — אֵין מוֹעֲלִין בָּהֶן, וּוַלְדוֹתֵיהֶן — חוֹל, וְנִפְדִּין תְּמִימִים, וּמַתְפִּיסָן לְכָל זֶבַח שֶׁיִּרְצֶה. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: הֲרֵי הֵן כְּחוּלִּין לְכָל דִּבְרֵיהֶם, אֵין לְךָ בָּהֶם אֶלָּא מִצְוַת עִלּוּי בִּלְבָד.

אֲבָל קָדַם הֶקְדֵּישָׁן אֶת מוּמָן, אוֹ מוּם עוֹבֵר לְהֶקְדֵּישָׁן, וּלְאַחַר מִכָּאן נוֹלַד מוּם קָבוּעַ וְנִפְדּוּ — פְּטוּרִין מִן הַבְּכוֹרָה וּמִן הַמַּתָּנוֹת, בֵּין לִפְנֵי פִּדְיוֹנָן בֵּין לְאַחַר פִּדְיוֹנָן. הַגּוֹזֵז וְהָעוֹבֵד בָּהֶן סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים, וּבֵין לִפְנֵי פִּדְיוֹנָן בֵּין לְאַחַר פִּדְיוֹנָן — עוֹשִׂין תְּמוּרָה.

לִפְנֵי פִּדְיוֹנָן — מוֹעֲלִין בָּהֶן, וּלְאַחַר פִּדְיוֹנָן — אֵין מוֹעֲלִין בָּהֶן, וּוַלְדוֹתֵיהֶן קוֹדֶשׁ, וְאֵין נִיפְדִּין תְּמִימִין, וְאֵין מַתְפִּיסָן לְכָל זֶבַח שֶׁיִּרְצֶה. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: הֲרֵי הֵן כְּהֶקְדֵּשׁ לְכָל דִּבְרֵיהֶם, וְאֵין לְךָ בָּהֶן אֶלָּא הֶיתֵּר אֲכִילָה בִּלְבָד.

"כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר" דְּרֵישָׁא — לְאוֹתוֹיֵי שׁוֹחֲטָן בְּחוּץ דְּפָטוּר, "כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר" דְּסֵיפָא —

דף טז.

לְאוֹתוֹיֵי חֲלָבוֹ.

אָמַר מָר: אֵין נִפְדִּין תְּמִימִין, וְאֵין מַתְפִּיסָן לְכָל זֶבַח שֶׁיִּרְצֶה. תְּמִימִים הוּא דְּלָא מִיפְּרְקִי, הָא בַּעֲלֵי מוּמִין — מִיפְּרְקִי. לְכָל שֶׁיִּרְצֶה הוּא דְּאֵין מַתְפִּיסָן, הָא לְאוֹתוֹ זֶבַח — מַתְפִּיסָן. הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ? דְּמַתְפִּיסָן לְאוֹתוֹ זֶבַח, וְנִפְדִּין בְּמוּמָן. נֵימָא תֵּיהֲוֵי תְּיוּבְתָּא דְּרַב הוּנָא?

אָמַר לְךָ רַב הוּנָא: הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ בַּעֲלֵי מוּמִין אֵין נִפְדִּין, וְאַיְידֵי דִּתְנָא רֵישָׁא ״נִפְדִּין תְּמִימִים״ — תְּנָא נָמֵי סֵיפָא ״אֵין נִפְדִּין תְּמִימִים״, וְאַיְידֵי דִּתְנָא רֵישָׁא ״לְכָל זֶבַח שֶׁיִּרְצֶה״ — תְּנָא נָמֵי סֵיפָא ״לְכָל זֶבַח שֶׁיִּרְצֶה״.

וְהַשּׁוֹחֲטָן בַּחוּץ פָּטוּר. רַב הוּנָא מַתְנֵי חַיָּיב, וּמוֹקֵים לַהּ בְּדּוּקִין שֶׁבְּעַיִן, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר: אִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ.

בֵּין לִפְנֵי פִּדְיוֹנוֹ בֵּין לְאַחַר פִּדְיוֹנוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: וּתְמוּרָתוֹ לְאַחַר פִּדְיוֹנוֹ מַתָּה. מַאי טַעְמָא? הֵיכִי לֵיעְבֵּיד? לֵיקְרְבֵיהּ — מִכֹּחַ קְדוּשָּׁה דְּחוּיָה קָאָתְיָא, לֵיפְרְקֵהּ — לָא אַלִּימָא לְמֵיתְפַּס פִּדְיוֹנָהּ, הִלְכָךְ מֵתָה.

מַתְקֵיף לַהּ רַב עַמְרָם: וְתִיתְכֵּיל בְּמוּמָהּ לַבָּעָלִים! וְכִי מָה בֵּין זוֹ לְתָמוּרַת בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר? דִּתְנַן: תְּמוּרַת בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר, הֵן וּוְלָדָן וּוְלַד וְלָדָן עַד סוֹף כָּל הָעוֹלָם — הֲרֵי הֵן כִּבְכוֹר וּמַעֲשֵׂר, וְיֵאָכְלוּ בְּמוּמָן לַבְּעָלִים!

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: זֶה שֵׁם אִמּוֹ עָלָיו וְזֶה שֵׁם אִמּוֹ עָלָיו, זֶה כּוֹחוֹ תְּמוּרַת בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר מִיקַּרְיָא, מָה בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר בְּמוּמָן מִיתְאֲכְלָן לַבְּעָלִים, אַף תְּמוּרָתָן מִיתְאֲכְלָא.

וְזֶה שֵׁם אִמּוֹ עָלָיו, תְּמוּרַת קָדָשִׁים מִיקַּרְיָא, מָה קָדָשִׁים לָא מִיתַּכְלִי אֶלָּא בְּפִדְיוֹן — אַף תְּמוּרָתָן נָמֵי לָא מִיתַּכְלִי אֶלָּא בְּפִדְיוֹן, וְהָא לָא אַלִּימָא לְמֵיתְפַּס פִּדְיוֹנַהּ.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב נַחְמָן: מִנַּיִן לִתְמוּרַת פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין שֶׁמֵּתָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה... טָמֵא״, הַאי מִיבְּעֵי לֵיהּ לְחָמֵשׁ חַטָּאוֹת מֵתוֹת! הָהוּא מִ״מַּפְרִיסֵי הַפַּרְסָה טָמֵא״ נָפְקָא.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: מִנַּיִן לְחָמֵשׁ חַטָּאוֹת מֵתוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִמַּפְרִיסֵי הַפַּרְסָה... טָמֵא״. חָמֵשׁ חַטָּאוֹת מֵתוֹת, הֵילְכָתָא גְּמִירִי לַהּ, אֶלָּא כִּי אֲתָא קְרָא לְתָמוּרַת אָשָׁם.

תְּמוּרַת אָשָׁם נָמֵי הֵילְכָתָא הִיא, כֹּל שֶׁבַּחַטָּאת מֵתָה — בָּאָשָׁם רוֹעָה!

אֶלָּא, לְעוֹלָם חָמֵשׁ חַטָּאוֹת מֵתוֹת, וְאִצְטְרִיךְ קְרָא וְאִצְטְרִיךְ הֵילְכָתָא, דְּאִי מִקְּרָא הֲוָה אָמֵינָא לְרַעְיֵיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן הֵילְכָתָא לְמֵיתָה. וְאִי מֵהֵילְכָתָא הֲוָה אָמֵינָא: הֵיכָא דַּעֲבַד אִיקְּרֵי וַאֲכַל מֵהֲנֵי חָמֵשׁ חַטָּאוֹת — אִיסּוּרָא אִיכָּא, לָאו לֵיכָּא, קָמַשְׁמַע לַן דְּאִיכָּא לָאו.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְאַקּוֹשֵׁי דְּבָר הַבָּא מִמַּעֲלֵי גֵּרָה לְדָבָר הַבָּא ״מִמַּפְרִיסֵי הַפַּרְסָה״, מָה לְהַלָּן בְּמֵיתָה — אַף כָּאן בְּמֵיתָה.

מַתְנִי׳ הַמְקַבֵּל צֹאן בַּרְזֶל מִן הַגּוֹי —

דף טז:

וְלִדּוֹתֵיהֶן פְּטוּרִין, וְלָדֵי וְלִדּוֹתֵיהֶן חַיָּיבִין. הֶעֱמִיד וְלִדּוֹתֵיהֶן תַּחַת אִמּוֹתֵיהֶן — וְלָדֵי וְלָדוֹת פְּטוּרִין, וּוְלָדֵי וְוִלְדֵי וְוִלְדוֹת חַיָּיבִים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֲפִילּוּ עַד עֲשָׂרָה פְּטוּרִים, שֶׁאַחֲרָיוּתָן לַנָּכְרִי.

רָחֵל שֶׁיָּלְדָה מִין עֵז, וְעֵז שֶׁיָּלְדָה מִין רָחֵל — פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה, וְאִם יֵשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִין — חַיָּיב.

גְּמָ' לְמֵימְרָא, דְּכֵיוָן דְּלָא נָקֵט מָרָא זוּזֵי — בִּרְשׁוּתָא דְּמָרָא קָיְימָא? וּרְמִינְהוּ: אֵין מְקַבְּלִין צֹאן בַּרְזֶל מִישְׂרָאֵל מִפְּנֵי שֶׁהוּא רִבִּית, אַלְמָא בִּרְשׁוּתָא דְּמָקַבֵּל קָיְימָא!

אָמַר אַבָּיֵי: לָא קַשְׁיָא, הָא דְּקַבֵּיל עֲלֵיהּ אוּנְסָא וְזוֹלָא, וְהָא דְּלָא קַבֵּיל עֲלֵיהּ אוּנְסָא וְזוֹלָא. אָמַר לֵיהּ רָבָא: דְּקַבֵּיל עֲלֵיהּ אוּנְסָא וְזוֹלָא, "צֹאן בַּרְזֶל" קָרֵית לֵיהּ? וְעוֹד, מַאי פַּסְקָא? וְעוֹד, אַדְּתָנֵי סֵיפָא אֲבָל מְקַבְּלִין צֹאן בַּרְזֶל מִן הַגּוֹי — לִיפְלוֹג וְלֵיתְנֵי בְּדִידַהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? דְּלָא קַבֵּיל עֲלֵיהּ אוּנְסָא וְזוֹלָא, אֲבָל קַבֵּיל עֲלֵיהּ אוּנְסָא וְזוֹלָא — שַׁפִּיר דָּמֵי!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: אִידֵּי וְאִידֵּי דְּלָא קַבֵּיל עֲלֵיהּ אוּנְסָא וְזוֹלָא, וְהָכָא גַּבֵּי בְּכוֹרָה הֵיינוּ טַעְמָא, דְּאִילּוּ אָתֵי גּוֹי בָּעֵי זוּזֵי וְלָא יָהֵיב לֵיהּ — תְּפֵיס לַהּ לִבְהֵמָה, וְאִי לָא מַשְׁכַּח לַהּ לִבְהֵמָה — תְּפֵיס וְלָדוֹת דִּידַהּ, וַהֲרֵי יַד גּוֹי בָּאֶמְצַע, וְכֹל יַד גּוֹי בָּאֶמְצַע — פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה.

הֶעֱמִיד וְלָדוֹתֵיהֶן תַּחַת אִמּוֹתֵיהֶן — וְלָדֵי וְלָדוֹת פְּטוּרִים. אָמַר רַב הוּנָא: וְלָדוֹת פְּטוּרִין, וַוּלְדֵי (ולדותיהן) [וְלָדוֹת] חַיָּיבִין. וְרַב יְהוּדָה אָמַר: וַלְדֵי וְלָדוֹת נָמֵי פְּטוּרִין, וַוּלְדֵי וַלְדֵי וְלָדוֹת חַיָּיבִין.

תְּנַן: הֶעֱמִיד וְלָדוֹת תַּחַת אִמּוֹתֵיהֶן — וַלְדֵי וְלָדוֹת פְּטוּרִין. טַעְמָא דְּהֶעֱמִיד, הָא לֹא הֶעֱמִיד — לָא. תְּיוּבְתָּא דְּרַב יְהוּדָה!

אָמַר לָךְ רַב יְהוּדָה: הוּא הַדִּין, אַף עַל גַּב דְּלֹא הֶעֱמִיד, וְהָא קָא מַשְׁמַע לַן: אֲפִילּוּ הֶעֱמִיד נָמֵי.

דְּאוֹרְחֵיהּ דְּגוֹי לְמִיתְפַּס בְּנָהּ, וְהָוֵי כְּמִי דְּלֹא הֶעֱמִיד — וַלְדֵי וְלָדוֹת פְּטוּרִין, וַוּלְדֵי וַלְדֵי וְלָדוֹת חַיָּיבִין.

תְּנַן: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֲפִילּוּ עַד עֲשָׂרָה דּוֹרוֹת פְּטוּרִין, שֶׁאַחֲרָיוּתָן לַנָּכְרִי. בִּשְׁלָמָא לְרַב יְהוּדָה דְּאָמַר: נָחִית תַּנָּא קַמָּא לְדָרֵי —

דף יז.

הַיְינוּ דַּאֲמַר לֵיהּ רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: אֲפִילּוּ עַד עֲשָׂרָה דּוֹרוֹת פְּטוּרִין. אֶלָּא לְרַב הוּנָא דְּאָמַר: לָא נָחֵית תַּנָּא קַמָּא לְדָרֵי, מַאי ״אֲפִילּוּ עַד עֲשָׂרָה דּוֹרוֹת״? אָמַר לְךָ רַב הוּנָא: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אַ״הֶעָמִיד״ קָאֵי דְּנָחֵית לְדָרֵי.

תָּא שְׁמַע: הַמְקַבֵּל צֹאן בָּרְזֶל מִן הַגּוֹי — וְלָדוֹת פְּטוּרִין, וְוֹלְדֵי וְלָדוֹת לֹא. תִּיוּבְתָּא דְּרַב יְהוּדָה! אָמַר לְךָ רַב יְהוּדָה, אֵימָא: הֵן וּוַלְדוֹתֵיהֶן.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: הֵן וּוַלְדוֹתֵיהֶן פְּטוּרִין, תִּיוּבְתָּא דְּרַב הוּנָא! אָמַר לְךָ רַב הוּנָא: אֵימָא הֵן וְוֹלְדוֹת — פָּטוּר, וְוַלְדֵי וְלָדוֹת — חַיָּיב.

רָחֵל שֶׁיָּלְדָה מִין עֵז כּוּ׳. אָתָא רַב אוֹשַׁעְיָא מִנְּהַרְדְּעָא, וְאַיְיתִי מַתְנִיתָא בִּידֵיהּ: רָחֵל בַּת עֵז, וְעֵז בַּת רָחֵל — רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין.

אָמַר לֵיהּ רַב הוֹשַׁעְיָא לְרַבָּה: כִּי עַיְילַתְּ לְקַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא, בְּעֵי מִינַּיהּ: רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב לְמַאי? אִילֵימָא לִבְכוֹרָה — וְלֵית לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר ״אַף בְּכוֹר שׁוֹר״ עַד שֶׁיְּהֵא הוּא שׁוֹר וּבְכוֹרוֹ שׁוֹר?

אֶלָּא לְרֹאשִׁית הַגֵּז, וְלֵית לֵיהּ הָא דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כְּבָשִׂים שֶׁצַּמְרָן קָשֶׁה פְּטוּרִין מֵרֹאשִׁית הַגֵּז, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּמִגֵּז כְּבָשֶׂיךָ יִתְּחַמָּם״?

אֲמַר לֵיהּ: נִיחְזֵי אֲנַן, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? בְּרָחֵל שֶׁיָּלְדָה מִין עֵז, וְאָבִיו תַּיִּישׁ, וּבְחוֹשְׁשִׁין לְזֶרַע הָאָב לְעִנְיַן אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ קְמִיפַּלְגִי, דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר: חוֹשְׁשִׁין לְזֶרַע הָאָב, וְרַבָּנַן סָבְרִי: אֵין חוֹשְׁשִׁין לְזֶרַע הָאָב.

אִי הָכִי, לִיפַּלְגוּ בְּחוֹשְׁשִׁין לְזֶרַע הָאָב בְּעָלְמָא, בִּפְלוּגְתָּא דַּחֲנַנְיָה וְרַבָּנַן!

אֶלָּא, לְעוֹלָם לִבְכוֹרָה, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — בְּרָחֵל בַּת רָחֵל בַּת עֵז. מָר סָבַר: זִיל בָּתַר אִימֵּיהּ, וְהַאי לָאו נִדְמֶה הוּא.

וּמָר סָבַר: זִיל בָּתַר אִימֵּיהּ דְּאִימֵּיהּ, וְהַאי נִדְמֶה הוּא.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא, בְּרָחֵל בַּת עֵז בַּת רָחֵל, מָר סָבַר: חָזְרוּ שֵׁיֵּיוֹת לִמְקוֹמָן, וּמָר סָבַר: לֹא חָזְרוּ שֵׁיֵּיוֹת לִמְקוֹמָן.

רַב אֲשִׁי אָמַר: כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִקְצָת סִימָנִין, וּמַאן חֲכָמִים? רַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאָמַר: עַד שֶׁיְּהֵא רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ דּוֹמֶה לְאִמּוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מוֹדֶה רַבִּי מֵאִיר בְּשָׂעִיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ דְּבָעֵינַן בֶּן שְׁעִירָה, מַאי טַעְמָא? אָמַר קְרָא: ״אֶחָד״ הַמְיוּחָד וּבָא מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית.

וְהָא מֵהָכָא נָפְקָא? מֵהָתָם נָפְקָא — ״שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב״ — פָּרָט לְכִלְאַיִם, ״אוֹ עֵז״ — פָּרָט לְנִדְמֶה.

צָרִיכָא, דְּאִי מֵהָתָם הֲוָה אָמֵינָא: הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלָא נָחֵת לְדָרֵי, אֲבָל הֵיכָא דִּנְחֵת — אֵימָא לָא. וְאִי מֵהָכָא הֲוָה אָמֵינָא: הָנֵי מִילֵּי לְגַבֵּי קָרְבַּן חוֹבָה, אֲבָל נְדָבָה — לָא, צְרִיכָא.

אָמַר רַבִּי אַחָא בַּר יַעֲקֹב: הַכֹּל מוֹדִים דְּאֵין לוֹקִין עַל צַמְרוֹ מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז״, מָה פִּשְׁתָּן שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה — אַף צֶמֶר שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה.

אָמַר רַב פָּפָּא: הַכֹּל מוֹדִים שֶׁצַּמְרוֹ פָּסוּל לִתְכֶלֶת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז... גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה לָךְ״, מָה פִּשְׁתָּן שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה — אַף צֶמֶר שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: הַכֹּל מוֹדִים שֶׁאֵין צַמְרוֹ מִטַּמֵּא בִּנְגָעִים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״בְּבֶגֶד צֶמֶר אוֹ בְּבֶגֶד פִּשְׁתִּים״, מָה פִּשְׁתִּים שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה — אַף צֶמֶר שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה.

אָמַר רַב אַשִׁי: אַף אֲנוּ נֹאמַר, הִדְלָה הַגָּפָן עַל גַּבֵּי תְּאֵינָה — יֵינוֹ פָּסוּל לִנְסָכִים. מַאי טַעְמָא? ״זֶבַח וּנְסָכִים״ — מָה זֶבַח שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה, אַף נְסָכִים שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנּוּ.

מַתְקֵיף לַהּ רָבִינָא: הִדְלָה פִּשְׁתָּן עַל גַּבֵּי הֵיגָא — הָכִי נַמִּי דְּלִישְׁתַּנֵּי? אִם כֵּן לֹא מָצִית אֲמַרְתְּ ״מָה פִּשְׁתָּן שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה״, דְּהָא פִּשְׁתָּן נָמֵי מִשְׁתַּנֵּי! אֲמַר לֵיהּ: זֶה נִשְׁתַּנָּה רֵיחוֹ, וְזֶה לֹא נִשְׁתַּנָּה רֵיחוֹ.

מַתְנִי׳ רָחֵל שֶׁלֹּא בִּיכְּרָה וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים, וְיָצְאוּ שְׁנֵי רָאשֵׁיהֶן כְּאַחַת — רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: שְׁנֵיהֶן לַכֹּהֵן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״הַזְּכָרִים לַה׳״, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִי אֶפְשָׁר לְצַמְּצֵם, אֶלָּא אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לַכֹּהֵן.

רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: הַכֹּהֵן בּוֹרֵר לוֹ אֶת הַיָּפֶה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן, וְהַשֵּׁנִי יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב.

דף יז:

וְחַיָּיב בַּמַּתָּנוֹת, וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. מֵת אֶחָד מֵהֶן — רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: יַחְלוֹקוּ, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. זָכָר וּנְקֵבָה — אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם.

גְּמָ׳ אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: לְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי שְׁמָעִינַן לֵיהּ דְּאָמַר אֶפְשָׁר לְצַמְּצֵם בִּידֵי שָׁמַיִם, וְכָל שֶׁכֵּן בִּידֵי אָדָם, וְרַבָּנַן — בִּידֵי שָׁמַיִם אִי אֶפְשָׁר לְצַמְּצֵם, בִּידֵי אָדָם מַאי?

תָּא שְׁמַע: חוּט שֶׁל סִיקְרָא חוֹגְרוֹ בָּאֶמְצַע, לְהַבְדִּיל בֵּין דְּמִים הָעֶלְיוֹנִים וּבֵין דְּמִים הַתַּחְתּוֹנִים. וְאִי אָמְרַתְּ אִי אֶפְשָׁר לְצַמְּצֵם בִּידֵי אָדָם, זִימְנִין דְּקָא יָהֵיב עֶלְיוֹנִים לְמַטָּה וְתַחְתּוֹנִים לְמַעְלָה! דְּמַרְוַוח בָּה פּוּרְתָּא.

תָּא שְׁמַע מִמִּדַּת כֵּלִים, מִמִּדַּת מִזְבֵּחַ. שְׁאנֵי הָתָם, דְּרַחֲמָנָא אָמַר עֲבֵיד, וּבְכֹל הֵיכִי דְּמָצֵית לְמֵיעְבַּד נֵיחָא לֵיהּ, ״הַכֹּל בִּכְתָב מִיַּד ה׳ עָלַי הִשְׂכִּיל״.

אָמַר רַב קַטִּינָא, תָּא שְׁמַע: חִלְּקוּ לִשְׁנַיִם וְהֵן שָׁוִין — שְׁנֵיהֶן טְמֵאִים, לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם. אָמַר רַב כָּהֲנָא: שָׁאנֵי כְּלִי חֶרֶס הוֹאִיל וְיֵשׁ בּוֹ גּוּמּוֹת.

תָּא שְׁמַע: נִמְצָא מְכוּוָּן בֵּין שְׁתֵּי עֲיָירוֹת, שְׁתֵּיהֶן מְבִיאוֹת שְׁתֵּי עֶגְלוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. מַאי טַעְמָא?

לָאו מִשּׁוּם דְּקָסָבַר בִּידֵי אָדָם אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם, וּקְרוֹבָה — וַאֲפִילּוּ קְרוֹבוֹת?

לָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר

דף יח.

סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, דְּאָמַר: אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם בִּידֵי שָׁמַיִם, וְכָל שֶׁכֵּן בִּידֵי אָדָם.

נֵימָא כְּתַנָּאֵי: נִמְצָא מְכוּוָּן בֵּין שְׁתֵּי עֲיָירוֹת — לֹא הָיוּ עוֹרְפִין, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שְׁתֵּיהֶן מְבִיאוֹת שְׁתֵּי עֶגְלוֹת. מַאי לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר: אִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם?

וְתִיסְבְּרָא? אִי קָסָבַר תַּנָּא קַמָּא אִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם, אַמַּאי לֹא הָיוּ עוֹרְפִים? יָבִיאוּ עֶגְלָה אַחַת בְּשׁוּתָּפוּת וְיִתְּנוּ!

אֶלָּא, לְהָנֵי תַּנָּאֵי דְּכוּלֵּי עָלְמָא אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם, וְהָכָא בְּ"קְרוֹבָה" וְלֹא קְרוֹבוֹת קָמִיפַּלְגִי, דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר: "קְרוֹבָה" וְלֹא קְרוֹבוֹת, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: "קְרוֹבָה" וַאֲפִילּוּ קְרוֹבוֹת.

מַאי הָוֵי עָלַהּ? אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אַבִּין אָמַר רַב עַמְרָם: תְּנָא נִמְצָא מְכוּוָּן בֵּין שְׁתֵּי עֲיָירוֹת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שְׁתֵּיהֶן מְבִיאוֹת שְׁתֵּי עֶגְלוֹת, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יָבִיאוּ עֶגְלָה אַחַת בְּשׁוּתָּפוּת וְיִתְּנוּ.

מַאי קָסְבְרִי רַבָּנַן? אִי קָסְבְרִי רַבָּנַן דְּאֶפְשָׁר לְצַמְצֵם, וּקְרוֹבָה — וַאֲפִילּוּ קְרוֹבוֹת, לַיְיתֵי תַּרְתֵּי! וְאִי "קְרוֹבָה" וְלֹא קְרוֹבוֹת, אֲפִילּוּ חָדָא לָא לַיְיתֵי! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ קָסְבְרִי רַבָּנַן: אִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם, וַאֲפִילּוּ בִּידֵי אָדָם. שְׁמַע מִינַּהּ.

רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: בּוֹרֵר לוֹ אֶת הַיָּפֶה. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי טַרְפוֹן? קָא סָבַר: הָהוּא דְּבָרְיָא נָפֵק בְּרֵישָׁא.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: "מְשַׁמְּנִין" כּוּ'. אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַכֹּהֵן נוֹטֵל כְּחוּשָׁה. אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן: וְהָא אָנַן "מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן" תְּנַן! אָמַר לֵיהּ: עַד דַּאֲכַלְתְּ כַּפְנְיָיתָא בְּבָבֶל, תַּרְגֵּימְנָא מִסֵּיפָא.

דְּקָתָנֵי סֵיפָא: מֵת אֶחָד מֵהֶן, רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: יַחְלוֹקוּ, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ "מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן" דְּכִי הֲדָדֵי פְּלִיגִי, הָכִי נָמֵי (לִיפַּלְגִי) [לִיפְלוֹג] גַּבֵּי הֲדָדֵי! אֶלָּא מַאי "מְשַׁמְּנִין" — שׁוֹמֶן יְהֵא בֵּינֵיהֶן, דְּאָמַר לֵיהּ לְכֹהֵן: אַיְיתִי רְאָיָה דִּבְכוֹר הוּא וּשְׁקוֹל.

וְהַשַּׁנִי יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְחַיָּיב בְּמַתָּנוֹת, וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הוֹאִיל וְכֹהֵן בָּא עָלָיו מִשְּׁנֵי צְדָדִין, דְּאָמַר לֵיהּ: אִי בְּכוֹר הוּא — כּוּלֵּיהּ דִּידִי הוּא, אִי לָא בְּכוֹר הוּא — הַב לִי מַתָּנוֹת מִינֵּיהּ.

וְרַבִּי יוֹסֵי מַאי טַעְמָא? אָמַר רָבָא: עָשׂוּ שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה כְּזוֹכֶה, וְאַף עַל גַּב דְּלָא מָטָא לִידֵיהּ כְּמַאן דְּמָטָא לִידֵיהּ, וְזַבְּנֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל בְּמוּמֵיהּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הַכֹּל מוֹדִים בִּסְפֵק בְּכוֹר, שֶׁאֵין חֲלִיפִין בְּיַד כֹּהֵן, שֶׁחַיָּיב בְּמַתָּנוֹת. הַכֹּל מוֹדִים מַאן? רַבִּי יוֹסֵי? פְּשִׁיטָא! עַד כָּאן לָא קָא פָּטַר רַבִּי יוֹסֵי הָתָם, אֶלָּא דַּחֲלִיפִין בְּיַד כֹּהֵן, דְּעָשׂוּ שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה כְּזוֹכֶה, אֲבָל אֵין חֲלִיפִין בְּיַד כֹּהֵן — לָא!

מַהוּ דְּתֵימָא: טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּקָסָבַר דְּאִי מְחַיְּבַתְּ לֵיהּ בְּמַתָּנוֹת — אָתֵי לֵיהּ לִידֵי גִּיזָּה וַעֲבוֹדָה, אַף עַל גַּב דְּאֵין חֲלִיפִין בְּיַד כֹּהֵן, קָא מַשְׁמַע לַן.

וּמִי מָצֵית אָמְרַתְּ הָכִי? וְהָתָנֵי סִיפָא, שֶׁהָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר:

דף יח:

כֹּל שֶׁחֲלִיפָיו בְּיַד כֹּהֵן פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת, וְרַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב. חֲלִיפִין בְּיַד כֹּהֵן — אִין, אֵין חֲלִיפִין בְּיַד כֹּהֵן — לָא!

מַהוּ דְּתֵימָא: רַבִּי יוֹסֵי לִדְבָרָיו דְּרַבִּי מֵאִיר קָאָמַר לֵיהּ — לְדִידִי, אֲפִילּוּ אֵין חֲלִיפִין בְּיַד כֹּהֵן, דְּאִי מְחַיְּבַתְּ לֵיהּ בְּמַתָּנוֹת אָתֵי לֵיהּ לִידֵי גִּיזָּה וַעֲבוֹדָה; לְדִידָךְ, אוֹדֵי לִי מִיהָא הֵיכָא דַּחֲלִיפִין בְּיַד כֹּהֵן, דְּעָשׂוּ שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה כְּזוֹכֶה; וְאָמַר לֵיהּ רַבִּי מֵאִיר: לָא.

וְאָמַר רַב פָּפָּא: הַכֹּל מוֹדִים בִּסְפֵק מַעֲשֵׂר שֶׁפָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת. "הַכֹּל מוֹדִים" — מַאן? רַבִּי מֵאִיר? פְּשִׁיטָא! עַד כָּאן לָא קָמְחַיֵּיב רַבִּי מֵאִיר הָתָם אֶלָּא בִּסְפֵק בְּכוֹר, הוֹאִיל וּבָא עָלָיו כֹּהֵן מִשְּׁנֵי צְדָדִין, אֲבָל סָפֵק מַעֲשֵׂר — לָא.

מַהוּ דְּתֵימָא: טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר דִּלְמָא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת מַתָּנוֹת, אֲפִילּוּ סְפֵק מַעֲשֵׂר נָמֵי? קָא מַשְׁמַע לַן.

וּמִי מָצֵית אָמְרַתְּ הָכִי? וְהָקָתָנֵי סִיפָא, שֶׁהָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כֹּל שֶׁחֲלִיפָיו בְּיַד כֹּהֵן — פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת, וְרַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב!

מַהוּ דְּתֵימָא: רַבִּי מֵאִיר אֲפִילּוּ סְפֵק מַעֲשֵׂר מְחַיַּיב, וְהָא דְּמִיפַּלְגִי בַּחֲלִיפִין — לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּפָטַר אֲפִילּוּ הֵיכָא דְּכֹהֵן בָּא עָלָיו מִשְּׁנֵי צְדָדִין, קָא מַשְׁמַע לַן.

מֵת אֶחָד מֵהֶן, רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: יַחְלוֹקוּ. אַמַּאי יַחְלוֹקוּ? נִיחְזֵי: אִי שָׁמֵן מִית — דְּכֹהֵן הוּא, וְהַאי דְּאִיכָּא דְּבַעַל הַבַּיִת; וְאִי כְּחוּשׁ מִית — דְּבַעַל הַבַּיִת מִית, וְהַאי דְּאִיכָּא דְּכֹהֵן הוּא! אָמַר רַבִּי אַמֵּי: חָזַר בּוֹ רַבִּי טַרְפוֹן.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. אָמַר רַבִּי חִיָּיא: מָשָׁל דְּרַבִּי טַרְפוֹן לָמָּה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לִשְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֵצֶל רוֹעֶה, שֶׁמַּנִּיחַ רוֹעֶה בֵּינֵיהֶם וּמְסְתַּלֵּק.

וּמָשָׁל דְּרַבִּי עֲקִיבָא: לָמָּה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְאֶחָד שֶׁהִפְקִיד אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת, שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

אֶלָּא בְּמַאי פְּלִיגִי? רַבִּי עֲקִיבָא פְּלִיג בִּשְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֵצֶל רוֹעֶה, שֶׁמַּנִּיחַ רוֹעֶה וּמְסְתַּלֵּק? וְרַבִּי טַרְפוֹן פְּלִיג בְּאֶחָד שֶׁהִפְקִיד אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת? אָמַר רָבָא, וְאִיתֵּימָא רַב פָּפָּא: הַכֹּל מוֹדִים בִּשְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֵצֶל רוֹעֶה — שֶׁמַּנִּיחַ רוֹעֶה בֵּינֵיהֶם וּמְסְתַּלֵּק, וּבְאֶחָד שֶׁהִפְקִיד אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת — שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בַּחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת, וְרוֹעֶה כֹּהֵן. רַבִּי טַרְפוֹן סָבַר: אַקְנוֹיֵי קָא מַקְנֵי לֵיהּ בַּחֲצֵירוֹ, וְנִיחָא לֵיהּ דְּלִיתְעֲבִיד מִצְוָה בְּמָמוֹנֵיהּ, וְהָוֶה לֵיהּ כִּשְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֵצֶל רוֹעֶה, שֶׁמַּנִּיחַ רוֹעֶה בֵּינֵיהֶן וּמְסְתַּלֵּק.

וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: כֵּיוָן דְּאִית לֵיהּ פְּסֵידָא — לָא מַקְנֵי לֵיהּ מִידַּעַם, וְהָוֶה לֵיהּ כְּאֶחָד שֶׁהִפְקִיד אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת, שֶׁהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

מַתְנִי' שְׁתֵּי רְחֵילָיו שֶׁלֹּא בִּיכְּרוּ וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים — שְׁנֵיהֶם לַכֹּהֵן. זָכָר וּנְקֵבָה — הַזָּכָר לַכֹּהֵן. שְׁנֵי זְכָרִים וּנְקֵבָה — אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לַכֹּהֵן. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: הַכֹּהֵן בּוֹרֵר לוֹ אֶת הַיָּפֶה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן, וְהַשֵּׁנִי יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב.

וְחַיָּיב בַּמַּתָּנוֹת, רַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. מֵת אֶחָד מֵהֶן, רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: יַחְלוֹקוּ, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. שְׁתֵּי נְקֵבוֹת וְזָכָר אוֹ שְׁנֵי זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵבוֹת — אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם.

אַחַת בִּיכְּרָה, וְאַחַת לֹא בִּיכְּרָה, וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים, אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לַכֹּהֵן. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: הַכֹּהֵן בּוֹרֵר אֶת הַיָּפֶה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן, וְהַשֵּׁנִי יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב.

וְחַיָּיב בַּמַּתָּנוֹת. רַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר, שֶׁרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כֹּל שֶׁחֲלִיפָיו בְּיַד כֹּהֵן פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת.

וְרַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב. מֵת אֶחָד מֵהֶן, רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: יַחְלוֹקוּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. זָכָר וּנְקֵבָה — אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם.

גְּמָ' צְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמוּעִינַן קַמַּיְיתָא, בְּהָהִיא קָאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, דְּתָרֵי מֵחֲדָא.

אֲבָל רְחֵילָיו שֶׁלֹּא בִּיכְּרוּ, דְּתָרֵי מֵחֲדָא וְחַד מֵחֲדָא — אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַבִּי טַרְפוֹן, דְּהָוֵי דִּילִידָא חַד שְׁבִיחַ טָפֵי.

וְאִי אַשְׁמוּעִינַן הָא — בְּהָא קָאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, דְּתַרְוַיְיהוּ לֹא בִּיכְּרוּ, אֲבָל אַחַת בִּיכְּרָה וְאַחַת שֶׁלֹּא בִּיכְּרָה וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים — אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ לְרַבִּי טַרְפוֹן,

דף יט.

דְּהָךְ דְּלָא בִּיכְּרָה שְׁבִיחַ טְפֵי צְרִיכָא.

מַתְנִי' יוֹצֵא דּוֹפֶן וְהַבָּא אַחֲרָיו, רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: שְׁנֵיהֶם יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיֵאָכְלוּ בְּמוּמָן לַבְּעָלִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: שְׁנֵיהֶן אֵינָן בְּכוֹר, הָרִאשׁוֹן — מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ "פֶּטֶר רֶחֶם", וְהַשֵּׁנִי — מִפְּנֵי שֶׁקָּדְמוֹ אַחֵר.

גְּמָ' בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבִּי טַרְפוֹן מְסַפְּקָא לֵיהּ: בְּכוֹר לְדָבָר אֶחָד, אִי הָוֵי בְּכוֹר אִי לָא הָוֵי בְּכוֹר, וְרַבִּי עֲקִיבָא פְּשִׁיטָא לֵיהּ: בְּכוֹר לְדָבָר אֶחָד לָא הָוֵי בְּכוֹר.

תָּנוּ רַבָּנָן: מִכְּלָל הַצָּרִיךְ לִפְרָט וּמִפְרָט הַצָּרִיךְ לִכְלָל, כֵּיצַד? "קַדֵּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר", יָכוֹל אֲפִילּוּ נָקְבָה בַּמַּשְׁמָע? תַּלְמוּד לוֹמַר "זָכָר".

אִי "זָכָר", יָכוֹל אֲפִילּוּ יָצְתָה נְקֵבָה לְפָנָיו? תַּלְמוּד לוֹמַר: "פֶּטֶר רֶחֶם". אִי "פֶּטֶר רֶחֶם", יָכוֹל אֲפִילּוּ יָצָא אַחַר יוֹצֵא דּוֹפֶן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּכוֹר".

אָמַר לֵיהּ רַב שֵׁרֶבְיָא לְאַבָּיֵי: רֵישָׁא לָא קָנְסֵיב לַהּ תַּלְמוּדָא "בְּכוֹר", אַלְמָא בְּכוֹר לְדָבָר אֶחָד הָוֵי בְּכוֹר. סֵיפָא קָנְסֵיב לַהּ תַּלְמוּדָא "בְּכוֹר", אַלְמָא בְּכוֹר לְדָבָר אֶחָד לָא הָוֵי בְּכוֹר!

אָמַר לֵיהּ: לְעוֹלָם בְּכוֹר לְדָבָר אֶחָד לָא הָוֵי בְּכוֹר, וְרֵישָׁא הָכִי קָאָמַר: אִי זָכָר, יָכוֹל אֲפִילּוּ יוֹצֵא דּוֹפֶן? תַּלְמוּד לוֹמַר "פֶּטֶר רֶחֶם".

רַבִינָא אָמַר: לְעוֹלָם בְּכוֹר לְדָבָר אֶחָד הָוֵי בְּכוֹר, וְסֵיפָא הָכִי קָאָמַר: אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ יָצָא אַחֵר יוֹצֵא דּוֹפֶן קָדוֹשׁ, "בְּכוֹר" דִּכְתַב רַחֲמָנָא לְמָה לִי?

דף יט:

אִי לְמַעוֹטֵי הֵיכָא דְּיָצְתָה נְקֵבָה לְפָנָיו — מִ"פֶּטֶר רֶחֶם" נָפְקָא! אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ "בְּכוֹר" לְמַעוֹטֵי הֵיכָא דְּיוֹצֵא אַחַר יוֹצֵא דּוֹפֶן.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּפְתִּי לְרַבִינָא: אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בְּכוֹר לְדָבָר אֶחָד הָוֵי בְּכוֹר, תִּינַח הֵיכָא דְּיָצָא זָכָר יוֹצֵא דּוֹפֶן וְזָכָר דֶּרֶךְ רֶחֶם, דְּלָא קָדוֹשׁ, דְּאִימַּעוּט לֵידָה מִ"בְּכוֹר", דִּבְכוֹר לְרַחֲמִים אִיכָּא, בְּכוֹר לִזְכָרִים לֵיכָּא.

אֶלָּא הֵיכָא דְּיָצְתָה נְקֵבָה דֶּרֶךְ דּוֹפֶן וְזָכָר דֶּרֶךְ רֶחֶם — לִיקְדַּשׁ, דְּהָא אִיכָּא בְּכוֹר לִזְכָרִים וּבְכוֹר לְרֶחֶם! אֶלָּא מְחַוַּורְתָּא כִּדְאַבָּיֵי.

הָדַרַן עָלְךְ הַלּוֹקֵחַ עוּבַּר פָּרָתוֹ.

מַתְנִי' **הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה** מִן הַגּוֹי, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם בִּיכְּרָה אִם לֹא בִּיכְּרָה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: עֵז בַּת שְׁנָתָהּ — וַדַּאי לַכֹּהֵן, מִכָּאן וְאֵילָךְ — סָפֵק. רָחֵל בַּת שְׁתַּיִם — וַדַּאי לַכֹּהֵן, מִכָּאן וְאֵילָךְ — סָפֵק. פָּרָה וַחֲמוֹר בְּנוֹת שָׁלֹשׁ — וַדַּאי לַכֹּהֵן, מִכָּאן וְאֵילָךְ — סָפֵק.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: אִילּוּ בְּוָולְד הַבְּהֵמָה נִפְטֶרֶת כְּדָבָרֶיךָ, אֶלָּא אָמְרוּ: סִימָן הַוָּולְד בִּבְהֵמָה דַּקָּה — טִינּוּף, וּבַגַּסָּה — שִׁילְיָא, וּבָאִשָּׁה — שָׁפִיר וְשִׁילְיָא.

זֶה הַכְּלָל: כֹּל שֶׁיְּדוּעַ שֶׁבִּיכְרָה — אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם, וְכֹל שֶׁלֹּא בִּיכְרָה — הֲרֵי זֶה לַכֹּהֵן, וְאִם סָפֵק — יֵאָכֵל בְּמוּמוֹ לַבַּעֲלִים.

גְּמָ' מֵיכָן וְאֵילָךְ, אַמַּאי סָפֵק? הַלֵּךְ אַחַר רוֹב בְּהֵמוֹת, וְרוֹב בְּהֵמוֹת מִתְעַבְּרוֹת וְיוֹלְדוֹת בְּתוֹךְ שְׁנָתָן נִינְהוּ, וְהָא וַדַּאי מֵילַד אוֹלֵיד! לֵימָא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל כְּרַבִּי מֵאִיר סְבִירָא לֵיהּ, דְּחַיֵּישׁ לְמִיעוּטָא?

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, כִּי אָזְלִי בְּתַר רוּבָּא בְּרוּבָּא דְּאִיתֵיהּ קַמַּן, כְּגוֹן תֵּשַׁע חֲנוּיוֹת וְסַנְהֶדְרִין, אֲבָל רוּבָּא דְּלֵיתֵיהּ קַמַּן — לָא אָזְלִי רַבָּנַן בָּתַר רוּבָּא.

וְהָא קָטָן וּקְטַנָּה, דְּרוּבָּא דְּלֵיתֵיהּ קַמַּן, וְקָאָזְלִי רַבָּנַן בָּתַר רוּבָּא, דִּתְנַן: קָטָן וּקְטַנָּה לֹא חוֹלְצִין וְלֹא מְיַיבְּמִין, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמְרוּ לוֹ: יָפָה אָמַרְתָּ שֶׁאֵין חוֹלְצִין, "אִישׁ" כָּתוּב בַּפָּרָשָׁה, וּמַקְשִׁינַן אִשָּׁה לְאִישׁ.

מָה טַעַם אֵין מְיַיבְּמִין? אָמַר לָהֶם: קָטָן — שֶׁמָּא יִמְצָא סָרִיס, קְטַנָּה — שֶׁמָּא תִּמָּצֵא אַיְילוֹנִית, וְנִמְצְאוּ פּוֹגְעִין בְּעֶרְוָה.

וְרַבָּנַן, זִיל בָּתַר רוּבָּא קְטַנִּים, וְרוֹב קְטַנִּים לָאו סָרִיסִים נִינְהוּ; זִיל בָּתַר קְטַנּוֹת, וְרוֹב קְטַנּוֹת לָאו אַיְילוֹנִית נִינְהוּ!

אֶלָּא אָמַר רָבָא:

דף כ.

מְחַוְורְתָא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל כְּרַבִּי מֵאִיר סְבִירָא לֵיהּ, דְּחַיֵּישׁ לְמִיעוּטָא.

רָבִינָא אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, כִּי אָזְלִי רַבָּנַן בָּתַר רוּבָּא — בְּרוּבָּא דְּלָא תְּלֵי בְּמַעֲשֶׂה, אֲבָל רוּבָּא דִּתְלֵי בְּמַעֲשֶׂה — לָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: עֵז בַּת שְׁנָתָהּ — וַדַּאי לַכֹּהֵן, מֵיכָן וּלְהַלָּן — סָפֵק. רָחֵל בַּת שְׁתַּיִם — וַדַּאי לַכֹּהֵן, מֵיכָן וּלְהַלָּן — סָפֵק. פָּרָה בַּת שָׁלֹשׁ — וַדַּאי לַכֹּהֵן, מֵיכָן וּלְהַלָּן — סָפֵק. חֲמוֹרָה — כְּפָרָה.

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חֲמוֹרָה בַּת אַרְבַּע שָׁנִים. עַד כָּאן דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.

כְּשֶׁנֶּאֶמְרוּ דְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אָמַר לָהֶן: צְאוּ אִמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל: טָעִיתָ! אִילּוּ בְּוָולְד בִּלְבַד הַבְּהֵמָה נִפְטֶרֶת — הָיָה כִּדְבָרֶיךָ, אֶלָּא סִימָן הַוָּולְד בִּבְהֵמָה דַּקָּה — טִינּוּף, וּבַגַּסָּה — שִׁילְיָא, וּבָאִשָּׁה — שָׁפִיר וְשִׁילְיָא.

וַאֲנִי אֵין אֲנִי אוֹמֵר כֵּן, אֶלָּא: עֵז שֶׁטִּינְּפָה בַּת שִׁשָּׁה — יוֹלֶדֶת בְּתוֹךְ שְׁנָתָהּ, רָחֵל שֶׁטִּינְּפָה בַּת שְׁנָתָהּ — יוֹלֶדֶת בְּתוֹךְ שְׁתַּיִם. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: אֲנִי לֹא בָאתִי לִידֵי מִדָּה זוֹ, אֶלָּא: כֹּל

שֶׁיָּדוּעַ שֶׁבִּיכְּרָה — אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם, וְכֹל שֶׁלֹּא בִּיכְּרָה — הֲרֵי זוֹ לַכֹּהֵן, סָפֵק — יֵאָכֵל בְּמוּמוֹ לַבְּעָלִים.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ? לֵימָא בְּטִינּוּף פּוֹטֵר קָמִיפַּלְגִי, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר טִינּוּף אֵינוֹ פּוֹטֵר, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר טִינּוּף פּוֹטֵר?

אִי דַּחֲזִינָא דְּטַעְיוּף — דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּטִינּוּף פּוֹטֵר, וְהָכָא בְּחוֹשְׁשִׁין לְטִינּוּף קָא מִיפַּלְגִי: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: אֵין חוֹשְׁשִׁין לְטִינּוּף, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר: חוֹשְׁשִׁין לְטִינּוּף.

וְלָא חָיֵישׁ? וְהָאָמַר רָבָא: מְחַוַּורְתָּא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל כְּרַבִּי מֵאִיר סְבִירָא לֵיהּ, דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּט! כִּי חָיֵישׁ — לְחוּמְרָא, לְקוּלָּא — לָא חָיֵישׁ.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: בֵּין לְקוּלָּא בֵּין לְחוּמְרָא חָיֵישׁ, וְהָכָא בְּמִטַּנֶּפֶת וְחוֹזֶרֶת וְיוֹלֶדֶת בְּתוֹךְ שְׁנָתָהּ קָמִיפַּלְגִי, דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: מִטַּנֶּפֶת אֵינָהּ חוֹזֶרֶת וְיוֹלֶדֶת בְּתוֹךְ שְׁנָתָהּ, וְהָא מִדְּאוֹלִיד — וַדַּאי לָא טַנְיָיף. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר: מִטַּנֶּפֶת חוֹזֶרֶת וְיוֹלֶדֶת בְּתוֹךְ שְׁנָתָהּ.

וַאֲנִי אֵינִי אוֹמֵר כֵּן, אֶלָּא עַז שֶׁטִּינְּפָה בַּת שִׁשָּׁה — יוֹלֶדֶת תּוֹךְ שְׁנָתָהּ, רָחֵל שֶׁטִּינְּפָה בַּת שְׁנָתָהּ — יוֹלֶדֶת בְּתוֹךְ שְׁתַּיִם. מַאי אִיכָּא בֵּין גְּמָרֵיהּ לְסָבְרֵיהּ?

שֶׁטִּינְּפָה בְּסוֹף שִׁשָּׁה, וְאִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּזִעֲירִי, דְּאָמַר זְעֵירִי: אֵין טִינּוּף פָּחוֹת מִשִּׁלְשִׁים יוֹם.

לְגָמְרֵיהּ — אִית לֵיהּ דְּזִעֲירִי, לְסָבְרֵיהּ — לֵית לֵיהּ דְּזִעֲירִי.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא אִית לְהוּ דְּזִעֲירִי, וְהָכָא — בְּיוֹלֶדֶת לִמְקוּטָעִין קָמִיפַּלְגִי;

דף כ:

לְגָמְרֵיהּ — לָא אָמְרִינַן יוֹלֶדֶת לִמְקוּטָעִין, לְסָבְרֵיהּ — אָמְרִינַן יוֹלֶדֶת לִמְקוּטָעִין.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לָא אָמְרִינַן יוֹלֶדֶת, וְהָכָא בְּמִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ קָמִיפַּלְגִי. לְסָבְרֵיהּ — אָמְרִינַן מִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ, לְגָמְרֵיהּ — לָא אָמְרִינַן מִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: אֲנִי לֹא בָּאתִי לִידֵי מִדָּה זוֹ, אֶלָּא כֹּל שֶׁיָּדוּעַ כּוּ'. מַאי אִיכָּא בֵּין רַבִּי עֲקִיבָא לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ?

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא מִסּוּרָא: חֶלְבּ פּוֹטֵר אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ, רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: חֶלֶבּ פּוֹטֵר, הַלֶּבּ אַחַר רוֹב בְּהֵמוֹת, וְרוֹב בְּהֵמוֹת אֵין חוֹלְבוֹת אֶלָּא אִם כֵּן יוֹלְדוֹת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר: הָא אִיכָּא מִיעוּטָא דְּחוֹלְבוֹת אַף עַל פִּי שֶׁאֵין יוֹלְדוֹת.

וּמִי חָיֵישׁ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְמִיעוּט? וְהָתְנַן: הָיְתָה לָהּ חֲמוֹת — אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת, יָצְאָה מְלֵיאָה — חוֹשֶׁשֶׁת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת.

וְאָמְרִינַן: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ? קָסָבַר: רוֹב מְעוּבָּרוֹת יוֹלְדוֹת, וּמִיעוּט מַפִּילוֹת, וְכָל הַיּוֹלְדוֹת — מֶחֱצָה זְכָרִים וּמֶחֱצָה נְקֵבוֹת. סְמוֹךְ מִיעוּטָא דְּמַפִּילוֹת לְמֶחֱצָה דִּנְקֵבוֹת, וְהָווּ לְהוּ זְכָרִים מִיעוּטָא, וּלְמִיעוּטָא לָא חָיְישִׁינַן!

אֶלָּא אֵיפוֹךְ, וְהָתַנְיָא: חָלָב פּוֹטֵר, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: חָלָב אֵינוֹ פּוֹטֵר. תָּנוּ רַבָּנָן: גְּדָיָיה שֶׁיָּלְדָה שָׁלֹשׁ בָּנוֹת, וְכָל בְּנוֹתֶיהָ יָלְדוּ שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ — כּוּלָּן נִכְנָסוֹת לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֲנִי רָאִיתִי שֶׁעִישְׁרָה בְּתוֹךְ שְׁנָתָהּ. לָמָּה לִי לְמֵיתְנֵי שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ? תּוֹלֵיד חַד מִינַּייהוּ תְּלָת, וְאִינָךְ תַּרְתֵּי תַּרְתֵּי!

אַיְידֵי דְּאִיכָּא חָדָא דְּלָא סַגְיָא בְּלָא שָׁלֹשׁ, תְּנָא כּוּלְּהוּ דְּיָלְדוּ שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ. וּלְמָה לִי לְמֵיתְנֵי שָׁלֹשׁ כְּלָל? לֵילְדוּ כּוּלְּהוּ תַּרְתֵּי, וְתֵיהְדַּר אֵיהִי וְתוֹלֵיד בַּהֲדַיְיהוּ!

דף כא.

לֵימָא קָסָבַר: מְטַנֶּפֶת אֵינָהּ חוֹוֶרֶת וְיוֹלֶדֶת בְּתוֹךְ שְׁנָתָהּ. אִם תֵּימְצֵי לוֹמַר: מְטַנֶּפֶת חוֹוֶרֶת וְיוֹלֶדֶת בְּתוֹךְ שְׁנָתָהּ — יוֹלֶדֶת וַדַּאי אֵינָהּ חוֹוֶרֶת וְיוֹלֶדֶת בְּתוֹךְ שְׁנָתָהּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֲנִי רָאִיתִי גְּדָיָיה כּוּ'. מַאי אִיכָּא בֵּין תַּנָּא קַמָּא לְרַבִּי שִׁמְעוֹן? אִיכָּא בֵּינַייהוּ דְּזִעֲירִי.

תַּנָּא קַמָּא אִית לֵיהּ דְּזִעֲירִי, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן לֵית לֵיהּ דְּזִעֲירִי. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא אִית לְהוּ דְּזִעֲירִי, וְהָכָא בְּיוֹלֶדֶת לִמְקוּטָּעִין קָא מִיפַּלְגִי. לְתַנָּא קַמָּא אֵינָהּ יוֹלֶדֶת לִמְקוּטָּעִין, לְרַבִּי שִׁמְעוֹן יוֹלֶדֶת.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא אֵינָהּ יוֹלֶדֶת לִמְקוּטָּעִין, וְהָכָא בְּמִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ קָמִיפַּלְגִי: לְתַנָּא קַמָּא — לָא אָמְרִינַן מִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ, לְרַבִּי שִׁמְעוֹן — אָמְרִינַן מִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא אָמְרִינַן מִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ, וְהָכָא בִּמְחוּסַּר זְמַן נִכְנָס לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר קָמִיפַּלְגִי,

דף כא:

וְהָתַנְיָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: מְחוּסַּר זְמַן נִכְנָס לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר, וַהֲרֵי הֵן כִּבְכוֹר — מָה בְּכוֹר קָדוֹשׁ לִפְנֵי זְמַנּוֹ וְקָרֵב לְאַחַר זְמַנּוֹ, אַף מְחוּסַּר זְמַן קָדוֹשׁ לִפְנֵי זְמַנּוֹ וְקָרֵב לְאַחַר זְמַנּוֹ.

וְאַדְּיָלֵיף מִבְּכוֹר, נֵילֵיף מִקֳּדָשִׁים? מִסְתַּבְּרָא מִבְּכוֹר הֲוָה לֵיהּ לְמֵילַף, שֶׁכֵּן: גּוֹאֵל, מוּם, תְּמוּרַת, אֲכִילָה.

אַדְּרַבָּה, מִקֳּדָשִׁים הֲוָה לֵיהּ לְמֵילַף, שֶׁכֵּן זָכָר, קָדוֹשׁ, בְּמַתָּנוֹת, פָּשׁוּט. אֶלָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן "הַעֲבָרָה" "הַעֲבָרָה" גְּמִיר.

הֵיכִי דָּמֵי טִינּוּף? אָמַר רָבָא, כִּדְאָמְרִי רַעֲוָתָא: דְּצָלְתָא אֲצַר חֵיוְתָא. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: בַּעְבּוּעֵי דִּדְמָא. וְצָרִיךְ לְהַרְאוֹתוֹ לְחָכָם. חָכָם מְנָא יָדַע? אָמַר רַב פָּפָּא: רוֹעֶה חָכָם.

אָמַר רַב חִסְדָּא: הֲרֵי אָמְרוּ יְצִירַת הַוָּולָד בָּאִשָּׁה אַרְבָּעִים יוֹם. בָּעֵי רַב חִסְדָּא: בְּבְהֵמָה בְּכַמָּה? אֲמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: לָאו הַיְינוּ דְּזְעֵירִי, דְּאָמַר זְעֵירִי: אֵין טִינּוּף פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם? הַהוּא לְקַבֵּל אִיתְּמַר.

מָצִינוּ לוֹקֵחַ מִגּוֹי, לוֹקֵחַ מִיִּשְׂרָאֵל מַאי? אָמַר רַב: בְּכוֹר וַדַּאי, דְּאִם אִיתָא דְּבִכְּרָה — אִישְׁתַּבּוֹחֵי הֲוָה מִישְׁתַּבַּח לֵיהּ.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: בְּכוֹר סָפֵק, סָבַר לִשְׁחִיטָה קָא בָּעֵי לֵיהּ. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חוּלִּין וַדַּאִין, מַאי טַעְמָא? אִם אִיתָא דְּלֹא בִּכְּרָה, כֵּיוָן דְּאִיכָּא אִיסּוּרָא, אוֹדוֹעֵי הֲוָה מוֹדַע לֵיהּ.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר חוּלִּין: אִם לֹא הוֹדִיעוֹ — הוֹלֵךְ וְשׁוֹחֵט וְאֵינוֹ נִמְנָע. לֵימָא תֵּיהֲוֵי תְּיוּבְתָּא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל? הָתָם בְּמוֹכֵר תַּלְיָא מִילְּתָא, הָכָא בְּלוֹקֵחַ תַּלְיָא מִילְּתָא.

מַתְנִי' רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: בְּהֵמָה גַּסָּה שֶׁשָּׁפְעָה חֲרָרַת דָּם, הֲרֵי זוֹ תִּקָּבֵר, וּפְטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה.

גְּמ' תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: אֵינָהּ מְטַמְּאָה לֹא בְּמַגָּע וְלֹא בְּמַשָּׂא. וּמֵאַחַר דְּאֵינָהּ מְטַמְּאָה לֹא בְּמַגָּע וְלֹא בְּמַשָּׂא, אַמַּאי תִּקָּבֵר?

דף כב.

כְּדֵי לְפַרְסְמָהּ שֶׁנִּפְטְרָה מִן הַבְּכוֹרָה.

לְמֵימְרָא דְּוָולָד מְעַלְיָא הוּא, וְאַמַּאי אֵין מְטַמֵּא לֹא בְּמַגָּע וְלֹא בְּמַשָּׂא? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִשּׁוּם בִּיטּוּל בְּרוֹב נָגְעוּ בָּהּ.

וְאַזְדָּא רַבִּי יוֹחָנָן לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב — הָא דַּאֲמַרַן.

רַבִּי שִׁמְעוֹן מַאי הִיא? דְּתָנָן: הַשִּׁלְיָא בַּבַּיִת — הַבַּיִת טָמֵא. לֹא שֶׁהַשִּׁלְיָא וָלָד, אֶלָּא שֶׁאֵין שִׁלְיָא בְּלֹא וָלָד. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: וָלָד נִימּוֹק עַד שֶׁלֹּא יָצָא.

תְּנַן הָתָם: אֵין לְנָפָלִים פְּתִיחַת הַקֶּבֶר, עַד שֶׁיַּעֲגִילוּ רֹאשׁ כְּפִיקָה. מַאי כְּפִיקָה? אָמַר רַב הוּנָא: כְּפִיקָה שֶׁל צֶמֶר. אֲמַר לֵיהּ חִיָּיא בַּר רַב לְרַב הוּנָא: רַבִּי, פָּרִישׁ שֶׁל שְׁתִי אוֹ שֶׁל עֵרֶב? אֲמַר לֵיהּ: תַּנְיָא: פִּיקָה שֶׁל שְׁתִי, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁל עֵרֶב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: מִשֶּׁיֵּרָאוּ טְפִיפִיּוֹת. מַאי טְפִיפִיּוֹת? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק: כָּךְ הָיוּ מְפָרְשִׁין בִּירוּשָׁלַיִם: כִּפְרִידָה שֶׁכּוֹרַעַת לְהַטִּיל מֵימֶיהָ, וְנִרְאֵית פִּיקָה מִתּוֹךְ פִּיקָה.

אָמַר רַב הוּנָא: שְׁמַעְתִּי שְׁתֵּי פִּיקוֹת, אַחַת שֶׁל שְׁתִי וְאַחַת שֶׁל עֵרֶב, וְאֵין לִי לְפָרֵשׁ. כִּי אָתָא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שָׁלֹשׁ פִּיקוֹת שָׁמַעְתִּי, אַחַת שֶׁל שְׁתִי וְאַחַת שֶׁל עֵרֶב וְאַחַת

שֶׁל פִּיקָה גְּדוֹלָה שֶׁל סַקָּאִין, וְאֵין לִי לְפָרֵשׁ. כִּי אַתָא רָבִין פֵּירְשַׁהּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: שֶׁל אִשָּׁה כְּשֶׁל שִׁתִּי, שֶׁל בְּהֵמָה כְּשֶׁל עֶרֶב.

פִּיקָה גְּדוֹלָה שֶׁל סַקָּאִין, כְּדִתְנַן: גּוּשׁ הַבָּא מִבֵּית הַפְּרָס, מֵאֶרֶץ הָעַמִּים — שִׁיעוּרוֹ כְּפִיקָה גְּדוֹלָה שֶׁל סַקָּאִין, שֶׁהוּא כְּחוֹתַם הַמַּרְצוּפִין, וְיֶשְׁנוֹ בְּצַד הָעֶלְיוֹן שֶׁל מְגוּפַּת הֶחָבִית הַלַּחְמִית.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה: הַלּוֹקֵחַ צִיר מֵעַם הָאָרֶץ — מַשְׁקוֹ בְּמַיִם, וְטָהוֹר.

מִמָּה נַפְשָׁךְ, אִי מַיָּא רוּבָּא נִינְהוּ — כֵּיוָן דְּעָבֵיד לְהוּ הַשְׁקָה טָהֲרֵי לְהוּ, וְאִי רוּבָּא צִיר נִינְהוּ — צִיר לָא בַּר קְבוּלֵי טוּמְאָה הוּא. מַאי אִיכָּא — מִשּׁוּם הָנָךְ מִיעוּטָא דְּמַיָּא, הָנָךְ בָּטְלוּ לְהוּ בְּרוּבָּא.

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לִטְבוֹל בָּהֶן פִּיתּוֹ, אֲבָל לְקַדֵּירָה — לֹא, מָצָא מִין אֶת מִינוֹ וְנֵיעוֹר. יָתֵיב רַב דִּימִי וְקָאָמַר לְהָא שְׁמַעְתָּא. אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְכִי טוּמְאָה שֶׁבָּטְלָה חֲזָרָה וְנֵיעוֹרָה? אֲמַר לֵיהּ: וְאַתְּ לָא תִּסְבְּרַהּ? וְהָתְנַן: סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה

דף כב:

לְמֵאָה חוּלִּין טְהוֹרִין, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תֵּירוֹם וְתֵרָקֵב, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: הֵיא סְאָה שֶׁנָּפְלָה הֵיא סְאָה שֶׁעָלְתָה.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: תַּעֲלֶה, וְתֵיאָכֵל נִיקּוּדִים, אוֹ קְלָיוֹת, אוֹ תְּלוּשׁ בְּמֵי פֵּירוֹת, אוֹ תִּתְחַלֵּק לְעִיסוֹת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בְּמָקוֹם אֶחָד כְּבֵיצָה.

וְתָנֵי עֲלַהּ: אוֹתָן חוּלִּין

דף כג.

לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מָה תְּהֵא עֲלֵיהֶן? יֹאכְלוּ נִקּוּדִין, אוֹ קְלָיוֹת, אוֹ יְלוּשׁוּ בְּמֵי פֵּירוֹת, אוֹ תִּתְחַלֵּק לְעִיסוֹת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא כְּבֵיצָה בְּמָקוֹם אֶחָד. וְאָמַר עוּלָּא: מָה טַעַם? גְּזֵירָה שֶׁמָּא יָבִיא קַב חוּלִּין טְמֵאִים מִמָּקוֹם אַחֵר וְקַב וְעוֹד מִמִּין זֶה, סָבַר אֱלִיבַּטְלִינְהוּ בְּרוּבָּא, וְכֵיוָן דְּאִיכָּא הַאי מַשֶּׁהוּ — מָצָא מִין אֶת מִינוֹ וְנֵיעוֹר.

אָמַר לֵיהּ: אִם טוּמְאָה עוֹרֶרֶת טוּמְאָה, טָהֳרָה עוֹרֶרֶת טוּמְאָה?

אִיתְיְבֵיהּ: אֵפֶר כְּשֵׁר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּאֵפֶר מִקְלֶה, הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב לְטַמֵּא, וְאִי רוּבָּא אֵפֶר מִקְלֶה הוּא — לָא מְטַמֵּא. וְאִי אָמְרַתְּ: טוּמְאָה כְּמַאן דְּאִיתֵיהּ דָּמֵי, נְהִי דִּבְמַגָּע לָא מְטַמֵּא — לְטַמֵּא בְּמַשָּׂא!

הָא אִיתְמַר עֲלַהּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: טָהוֹר מִלְּטַמֵּא בְּמַגָּע, אֲבָל מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא.

וְהָאָמַר רַב חִסְדָּא: נְבֵילָה בְּטֵילָה בְּשִׁחוּטָה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִנְבֵילָה שֶׁתֵּיעָשֶׂה שְׁחוּטָה. נְהִי דִּבְמַגָּע לָא מְטַמֵּא, לְטַמֵּא בְּמַשָּׂא!

אֲמַר לֵיהּ: אַתּוּן בִּדְרַב חִסְדָּא מַתְנִיתוּ לַהּ, אֲנַן בִּדְרַבִּי חִיָּיא מַתְנִינַן לַהּ. תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: נְבֵילָה וּשְׁחוּטָה בְּטֵילוֹת זוֹ בָּזוֹ, וְאִיתְּמַר עֲלַהּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: טָהוֹר מִלְּטַמֵּא בְּמַגָּע, אֲבָל מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא.

וְהָא דִּתְנַן: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: בְּהֵמָה גַּסָּה שֶׁשְּׁפָעָה חֲרָרַת דָּם — הֲרֵי זוֹ תִּקָּבֵר, וְנִפְטֶרֶת מִן הַבְּכוֹרָה. וְתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: אֵינָהּ מְטַמְּאָה לֹא בְּמַגָּע וְלֹא בְּמַשָּׂא. אַמַּאי? דִּנְהִי בְּמַגָּע לָא מְטַמֵּא, תְּטַמֵּא בְּמַשָּׂא! אִישְׁתִּיק.

דִּלְמָא, וַדַּאי שְׁאנֵי הָכָא, דִּהְוָיָא לַהּ טוּמְאָה סְרוּחָה. הָנִיחָא לְבַר פְּדָא, דְּאָמַר: טוּמְאָה חֲמוּרָה עַד לְגֵר, וְטוּמְאָה קַלָּה עַד לְכֶלֶב, הָא לָא חָזְיָא לְגֵר. אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר:

דף כג:

אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ עַד לְכֶלֶב, הָא חָזְיָא לְכֶלֶב! קַשְׁיָא.

גּוּפָא, בַּר פְּדָא אָמַר: טוּמְאָה חֲמוּרָה עַד לְגֵר, וְטוּמְאָה קַלָּה עַד לְכֶלֶב. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ עַד לְכֶלֶב. מַאי טַעְמָא דְּבַר פְּדָא? דִּכְתִיב: "לֹא תֹאכְלוּ כָל נְבֵלָה לְגֵר וְגוֹ'", הָרְאוּיָה לַגֵּר קְרוּיָה "נְבֵילָה", וְשֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לַגֵּר אֵינָהּ קְרוּיָה "נְבֵילָה".

וְאִידַּךְ? לְמַעוֹטֵי הֵיכָא דְּהִסְרִיחָה מֵעִיקָּרָא. וְאִידַּךְ? הִסְרִיחָה מֵעִיקָּרָא לָא צְרִיכָא קְרָא לְמַעוֹטֵי, עַפְרָא בְּעָלְמָא הוּא.

תְּנַן: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: בְּהֵמָה גַּסָּה שֶׁשְּׁפָעָה חֲרָרַת דָּם, הֲרֵי זוֹ תִּקָּבֵר, וְנִפְטֶרֶת מִן הַבְּכוֹרָה. וְתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: אֵינָהּ מְטַמְּאָה לֹא בְּמַגָּע וְלֹא בְּמַשָּׂא. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מְשׁוּם בִּיטּוּל בְּרוֹב נָגְעוּ בָהּ.

מַאי אִירְיָא מְשׁוּם בִּיטּוּל בְּרוֹב? תִּיפּוֹק לִי דְּלָא אִיתְחֲזִי כְּלָל! הָא נָמֵי אִיתְחֲזִי מֵעִיקָּרָא אַגַּב אִימֵּיהּ.

תְּנַן הָתָם: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: צִיר טָהוֹר שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ מַיִם כָּל שֶׁהוּא — טָמֵא. אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: זֹאת אוֹמֶרֶת נָחְשְׁדוּ עַמֵּי הָאָרֶץ לְעָרֵב מֻחֲצָה בַּצִּיר. וּלְמָה לִי מֻחֲצָה? אֲפִילּוּ בְּצִיר מְמֻחֲצָה נָמֵי! וְהָנֵי מַשָּׁהוּ — הָוֵה לֵיהּ פַּלְגָא, וּפַלְגָא לָא בְּטִיל.

אֵימָא: עַד מֻחֲצָה. אִיבָּעֵית אֵימָא: טוּמְאַת עַם הָאָרֶץ דְּרַבָּנַן, טוּמְאַת מַשְׁקִין דְּרַבָּנַן. בְּרוּבָּא גְּזְרוּ רַבָּנַן, בְּפַלְגָא וּפַלְגָא לָא גְּזְרוּ בַּהּ רַבָּנַן.

מַתְנִי׳ רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מְנִיקָה מִן הַגּוֹי — אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל אַחֶרֶת הָיְתָה. נִכְנָס לְתוֹךְ עֶדְרוֹ וְרָאָה אֶת הַמַּבְכִּירוֹת מְנִיקוֹת, וְשֶׁאֵינָן מַבְכִּירוֹת מְנִיקוֹת — אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֵצֶל זוֹ, אוֹ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֵצֶל זוֹ.

גְּמָ׳ אָמַר רַב נַחְמָן מִשְׁמֵיהּ דְּרַב: הִלְכְתָא בְּכוּלֵּיהּ פִּירְקִין, בַּר מִפְּלוּגְתָּא. אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: אָמֵינָא כִּי נַיֵּים וְשָׁכֵיב רַב אָמַר לְהָא שְׁמַעְתָּא! אַהֲיָיא? אִילֵּימָא אַרִישָׁא — (מפליגי) [מִיפְּלָג פְּלִיגִי] רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְרַבִּי עֲקִיבָא!

אֶלָּא אַדְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב — מִשְּׁנַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב "קַב וְנָקִי".

אֶלָּא אַדְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מִפְּלָג פְּלִיג בְּבָרַיְיתָא! אֶלָּא אַדְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם — הָא אָמַר רַב חֲדָא זִימְנָא, דְּאָמַר רַב: הִלְכְתָא כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם! אֶלָּא אַשְּׁעַר בַּעַל מוּם מִיפְּלָג פְּלִיגִי עֲקִבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל וְרַבָּנַן!

לְעוֹלָם אַדְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְהָא קָא מַשְׁמַע לַן: דְּבָרַיְיתָא לָא פְּלוּגְתָּא הִיא.

וְכֵיוָן דְּאָמַר רַב: הִלְכְתָא בְּכוּלֵּיהּ פִּירְקִין בַּר מִפְּלוּגְתָּא,

דף כד.

הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם לְמָה לִי?

אִי אָמַר הִלְכְתָא דְּכוּלֵּיהּ פִּירְקִין, וְלָא אָמַר הִלְכְתָא כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם, הֲוָה אָמֵינָא: אַדְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם קָאֵי, וּמַאי "בְּכוּלֵּיהּ פִּירְקִין"? דְּרַבִּי יוֹסֵי תַּרְתֵּי אָמַר, וּפְלוּגְתָּא דְּבָרַיְיתָא פְּלוּגְתָּא הִיא.

אַשְׁמְעִינַן הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי — לְאַשְׁמוֹעִינַן דְּאַדְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל קָאֵי, וּפְלוּגְתָּא דְּבָרַיְיתָא לָאו פְּלוּגְתָּא הִיא.

מַאי בָּרַיְיתָא? דְּתַנְיָא: הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מְנִיקָה מִן הַגּוֹי, הַבָּא אַחֲרָיו בְּכוֹר מִסְפֵּק, מִפְּנֵי שֶׁמְּרַחֶמֶת אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ יוֹלֶדֶת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: דָּבָר בְּחֶזְקָתוֹ.

וְכֵן הָיָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַנִּכְנָס לְתוֹךְ עֶדְרוֹ בַּלַּיְלָה וְרָאָה כְּעֶשֶׂר כַּחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה, מַבְכִּירוֹת וְשֶׁאֵינָן מַבְכִּירוֹת, יוֹלְדוֹת, לְמָחָר הִשְׁכִּים וּמָצָא זְכָרִים (תְּלוּיוֹת) [תְּלוּיִין] בְּשֶׁאֵין מַבְכִּירוֹת, וּנְקֵבוֹת תְּלוּיוֹת בְּמַבְכִּירוֹת — אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֵצֶל זוֹ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: דָּבָר בְּחֶזְקָתוֹ דְּקָאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דְּאֵינָהּ מְרַחֶמֶת אֶלָּא אִם כֵּן יוֹלֶדֶת — הָא הֵיכָא דְּאוֹלִיד חָיְישִׁינַן לְרַחוּמֵי, אוֹ דִלְמָא: דִּידַהּ מְרַחֶמָא, דְּלָא דִּידַהּ לָא מְרַחֶמָא לֵיהּ?

לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְמִלְקָא עָלַהּ מִשּׁוּם "אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ". אִי אָמְרַתְּ דִּידַהּ מְרַחֶמָא, דְּלָא דִּידַהּ לָא מְרַחֶמָא — לָקֵי, וְאִי אָמְרַתְּ דְּלָא דִּידַהּ נָמֵי מְרַחֶמָא — לָא לָקֵי.

מַאי? תָּא שְׁמַע, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִן הַגּוֹי — אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל אַחֶרֶת הָיָה. מִי קָתָנֵי "הוּא"? "הָיָה" קָתָנֵי! הָכִי קָאָמַר: אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל אַחֶרֶת, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה לָהּ וָלָד מֵעִיקָּרָא.

תָּא שְׁמַע: נִכְנַס בְּתוֹךְ עֶדְרוֹ וְרָאָה אֶת הַמַּבְכִּירוֹת מְנִיקוֹת, וְאֶת שֶׁאֵינָן מַבְכִּירוֹת מְנִיקוֹת — אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֵצֶל זוֹ, אוֹ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֵצֶל זוֹ.

אַמַּאי? לֵיחוּשׁ דִּלְמָא רַחוֹמֵי רַחֵים! בְּמָקוֹם דִּידָהּ, לָא שָׁבְקָא דִּידַהּ וּמְרַחֲמָא דִּלָּא דִּידַהּ.

תָּא שְׁמַע: דָּבָר בְּחֶזְקָתוֹ כּוּ'. מַאי לָאו רֵישָׁא דּוּמְיָא דְּסֵיפָא? מָה סֵיפָא וַדַּאי דִּידַהּ, אַף רֵישָׁא וַדַּאי דִּידַהּ.

מִידֵּי אִירְיָא? הַאי כִּדְאִיתֵא, וְהַאי כִּדְאִיתֵא. וּמַאי "וְכֵן"? אַפְטוּרָהּ דְּבְכוֹרָה.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רָאָה חֲזִיר שֶׁכָּרוּךְ אַחַר רָחֵל, פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה, וְאָסוּר בַּאֲכִילָה "עַד יָבֹא וְיוֹרֶה צֶדֶק לָכֶם".

פְּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה — כְּמַאן? כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְאָסוּר בַּאֲכִילָה — כְּרַבָּנָן.

וְתוּ, אִי כְּרַבָּנָן, מַאי "עַד יָבֹא וְיוֹרֶה צֶדֶק לָכֶם"? "עַד שֶׁיְּיוַדַּע לְךָ דָּבָר" מִיבְּעֵי לֵיהּ!

וְכִי תֵּימָא: מְסַפְּקָא לֵיהּ אִי הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אִי כְּרַבָּנָן, אִי מְסַפְּקָא לֵיהּ — אַמַּאי פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה? וְתוּ: מִי מְסַפְּקָא לֵיהּ? וְהָאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּמִשְׁנָתֵינוּ — הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ, חוּץ מֵעֶרֶב, וְצֵיְדָן, וּרְאָיָה אַחֲרוֹנָה!

לְעוֹלָם פְּשִׁיטָא לֵיהּ הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, מִיהוּ מְסַפְּקָא לֵיהּ אִי סָבַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל יוֹלֶדֶת מְרַחֶמֶת, אוֹ אֵינָהּ מְרַחֶמֶת. אִי הָכִי, עַד דְּאַשְׁמְעִינַן חֲזִיר, לֵישְׁמְעִינַן טָלֶה, וּלְמֵילְקֵי עֲלֵיהּ מִשּׁוּם "אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ"!

חֲזִיר אִיצְּטְרִיכָא לֵיהּ, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן טָלֶה, הָוֶה אָמֵינָא: אִם תִּמְצָא לוֹמַר דְּסָבַר יוֹלֶדֶת מְרַחֶמֶת — דְּמִינַהּ, דִּלָּא מִינַהּ — לָא. אַשְׁמְעִינַן חֲזִיר, דְּמְרַחֶמֶת, וַאֲפִילּוּ דִּלָּאו מִינַהּ נָמֵי, דְּאִיכָּא לְמֵימַר דִּלְמָא מְרַחֲמָא.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בָּעֵי

דף כד:

אַחַאי בְּרִיבִי: רָאָה חֲזִיר שֶׁכָּרוּךְ אַחַר רָחֵל, מַהוּ? מַאי קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ? אִילֵּימָא לְבְכוֹרָה, וְקָמִיבַּעְיָא לֵיהּ אִי הִלְכְתָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אִי הִלְכְתָא כְּרַבָּנָן, תִּיבְּעֵי לֵיהּ טָלֶה! כִּי קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ, לְבְכוֹרָה וְאַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן, לַאֲכִילָה וְאַלִּיבָּא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

לְבְכוֹרָה, וַאֲפִילּוּ לְרַבָּנָן דְּאָמְרִי מְרַחֲמָא, כִּי מְרַחֲמָא דְּמִינַהּ, דִּלָּא מִינַהּ — לָא, אוֹ דִלְמָא דִּלָּא מִינַהּ נָמֵי מְרַחֲמָא?

לְאָכִילָה, וַאֲפִילּוּ לְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל — אִם תִּמְצָא לוֹמַר סָבַר: יוֹלֶדֶת מְרַחֶמָא דְּמִינַּהּ, דְּלָאו מִינַּהּ — לָא; אוֹ דִלְמָא: דְּלָאו מִינַּהּ נָמֵי מְרַחֶמָא? תֵּיקוּ.

מַתְנִי' רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם אוֹמֵר: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר, עוֹשֶׂה מָקוֹם בְּקוֹפִּיץ מִיכָּן וּמִיכָּן, וְתוֹלֵשׁ אֶת הַשַּׁעַר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְזִיזֶנּוּ מִמְּקוֹמוֹ, וְכֵן תּוֹלֵשׁ אֶת הַשַּׁעַר לִרְאוֹת מָקוֹם מוּם.

גְּמָ' אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם. בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַב הוּנָא: כְּנָגְדּוֹ בְּיוֹם טוֹב מַהוּ? טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם מִשּׁוּם דְּקָסָבַר תּוֹלֵשׁ לָאו הַיְינוּ גּוֹזֵז, וּבְיוֹם טוֹב אָסוּר, דְּהָוֵה לֵיהּ עוֹקֵר דָּבָר מִגִּידּוּלוֹ.

אוֹ דִלְמָא בְּעָלְמָא סָבַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם תּוֹלֵשׁ הַיְינוּ גּוֹזֵז, וְהַיְינוּ טַעְמָא דִּשְׁרֵי, דְּהָוֵה לֵיהּ דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּין, וּבְיוֹם טוֹב דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּין מוּתָּר?

אָמַר לְהוּ: זִילוּ שַׁיְילוּהּ לְרַב חֲנַנְאֵל, אִי אָמַר הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם, אֵיפְּשׁוֹט לְכוּ. אֲתוֹ שַׁיְילוּהּ, אָמַר לְהוּ: הָכִי אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם. אֲתוֹ לְקַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא, אָמַר לְהוּ: כְּנָגְדּוֹ בְּיוֹם טוֹב מוּתָּר. אֵיתְמַר נָמֵי, אָמַר רַב חֲנַנְיָה בַּר שֶׁלֶמְיָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: כְּנָגְדּוֹ בְּיוֹם טוֹב

דף כה.

מוּתָּר.

וּמִי אָמַר רַב הָכִי? וְהָא אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָשֵׁי מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: מְסוֹכָרְיָא דְּנַזְיֵיתָא אָסוּר לְהַדּוֹקֵיהּ בְּיוֹמָא טָבָא!

בְּהֶהִיא, אֲפִילּוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן מוֹדֶה, דְּאַבָּיֵי וְרָבָא דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן בִּפְסִיק רֵישֵׁיהּ וְלָא יָמוּת.

וְהָא אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָשֵׁי אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, וְרַב חָנָן בַּר אַמֵּי אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְרַב חִיָּיא בַּר אָבִין מַתְנֵי בְּלָא גַּבְרֵי: רַב אָמַר הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, וּשְׁמוּאֵל אָמַר הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן!

אֶלָּא, לְעוֹלָם סָבַר רַב: דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּין אָסוּר, וְתוֹלֵשׁ לָאו הַיְינוּ גּוֹזֵז, וּבְיוֹם טוֹב הַיְינוּ טַעְמָא דִּשְׁרֵי — דְּהָוֵה לֵיהּ עוֹקֵר דָּבָר מִגִּידּוּלוֹ כְּלְאַחַר יָד.

וְתוֹלֵשׁ לָאו הַיְינוּ גּוֹזֵז? וְהָתַנְיָא: הַתּוֹלֵשׁ אֶת הַכָּנָף, וְהַקּוֹטְמוֹ, וְהַמּוֹרְטוֹ — חַיָּיב שָׁלֹשׁ חַטָּאוֹת. וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: תּוֹלֵשׁ — חַיָּיב מִשּׁוּם גּוֹזֵז, קוֹטֵם — חַיָּיב מִשּׁוּם מְחַתֵּךְ, מְמָרֵט — חַיָּיב מִשּׁוּם מְמַחֵק! שְׁאנֵי כָּנָף, דְּהַיְינוּ אוֹרְחֵיהּ.

וּמִדְּרַב סָבַר כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם, רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם סָבַר לַהּ כְּרַב, וְסָבַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם דְּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּין אָסוּר?

וְהָתַנְיָא: שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת — עִיקָּרָן מַאֲדִים, וְרֹאשָׁן מַשְׁחִיר, רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם אוֹמֵר: גּוֹוֵז בְּמִסְפָּרַיִם, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

שָׁאנֵי פָּרָה, דְּלָאו בַּת גִּיזָּה הִיא. וְהָתַנְיָא: "לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ", וְאֵין לִי אֶלָּא שׁוֹר בַּעֲבוֹדָה וְצֹאן בְּגִיזָּה, מִנַּיִן לִיתֵּן אֶת הָאָמוּר שֶׁל זֶה בָּזֶה וְאֶת הָאָמוּר שֶׁל זֶה בָּזֶה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא תַעֲבֹד... וְלֹא תָגֹז"!

אֶלָּא, שָׁאנֵי פָּרָה, דְּקִדְּשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת הִיא. וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: קָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת אֲסוּרִין בְּגִיזָּה וַעֲבוֹדָה! מִדְּרַבָּנַן. וְהָאֵיכָּא אִיסּוּרָא דְּרַבָּנַן! אֶלָּא, שָׁאנֵי פָּרָה דְּלָא שְׁכִיחָא.

וְלִיחַלְּהּ וְלִפְקְקָהּ לְחוּלִּין, וְלִיגְזְזָהּ וְהֶדֵר לֵיקְדְּשָׁהּ! דָּמֶיהָ יָקְרִין. וְלֶיעְבֵּד לָהּ כְּדִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: הֶקְדֵּשׁ שָׁוֶה מָנֶה שֶׁחִילְּלוֹ עַל שָׁוֶה פְּרוּטָה מְחוּלָּל! אֵימוֹר דְּאָמַר שְׁמוּאֵל שֶׁחִילְּלוֹ, לְכִתְחִלָּה מִי אָמַר?

אִיבָּעֵית אֵימָא: רַב סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם, וְרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם לָא סָבַר לַהּ כְּרַב.

וְתוֹלֵשׁ אֶת הַשֵּׂעָר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְזִיזֶנּוּ מִמְּקוֹמוֹ. אָמַר רַב אָשֵׁי אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בַּיָּד, אֲבָל בִּכְלִי — אָסוּר. וְהָקָתָנֵי: עוֹשֶׂה מָקוֹם בְּקוֹפִיץ מִיכָּן וּמִיכָּן! תְּנִי: "לְקוֹפִיץ".

וְכֵן תּוֹלֵשׁ אֶת הַשֵּׂעָר לִרְאוֹת מוּם. אִיבַּעְיָא לְהוּ: לְכַתְּחִלָּה אוֹ דִיעֲבַד? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: תָּא שְׁמַע, צֶמֶר הַמְסוּבָּךְ בָּאוֹזֶן — רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשׁוּלָּם אוֹמֵר: תּוֹלְשׁוֹ וּמַרְאֶה אֶת מוּמוֹ. שְׁמַע מִינַּהּ לְכַתְּחִלָּה, שְׁמַע מִינַּהּ.

אָמַר רַב מָרִי: אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא, וְכֵן הַתּוֹלֵשׁ אֶת הַשֵּׂעָר לִרְאוֹת מָקוֹם מוּם. מַאי "וְכֵן"? אִילֵימָא שֶׁלֹּא (יְזִיזוּ אֶת) וְיָזִיזֶנּוּ מִמְּקוֹמוֹ — הַשְׁתָּא וּמָה שׁוֹחֵט, דְּשָׁחִיטָתוֹ מוֹכַחַת עָלָיו, לֹא יְזִיזֶנּוּ — לִרְאוֹת מָקוֹם מוּם מִיבַּעְיָא?

אֶלָּא לָאו אַתּוֹלֵשׁ? שְׁמַע מִינַּהּ לְכַתְּחִלָּה, שְׁמַע מִינַּהּ.

מַתְנִי' שְׂעַר בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנָּשַׁר, וְהִנִּיחוֹ בַּחֲלוֹן, וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטוֹ — עֲקִבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר,

דף כה:

וַחֲכָמִים אוֹסְרִין, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: לֹא בָזֶה הִתִּיר עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל, אֶלָּא שְׂעַר בַּעַל מוּם שֶׁנָּשַׁר וְהִנִּיחוֹ בַּחֲלוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵת — בָּזֶה עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר וַחֲכָמִים אוֹסְרִין.

צֶמֶר הַמְדוּלְדָּל בַּבְּכוֹר, אֶת שֶׁנִּרְאֶה עִם הַגִּיזָּה — מוּתָּר, וְאֶת שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה עִם הַגִּיזָּה — אָסוּר.

גְּמָ' מִכְּלָל דְּאָסַר, הַשְׁתָּא בְּמֵת — שְׁרֵי, שְׁחָטוֹ מִיבַּעְיָא?

אֶלָּא, לֹא בָּזֶה הִתִּיר עֲקַבְיָא וַחֲכָמִים אוֹסְרִין, שְׁחָטוֹ — דִּבְרֵי הַכֹּל שְׁרֵי, כִּי פְּלִיגִי בְּמֵת.
אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: מַחְלוֹקֶת בְּשֶׁהִתִּירוֹ מוּמְחֶה, דְּמָר סָבַר: גָּזְרִינַן דִּלְמָא אָתֵי לְשַׁהוֹיֵיהּ, וּמָר סָבַר: לָא גָּזְרִינַן, אֲבָל לֹא הִתִּירוֹ מוּמְחֶה — דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר.
מֵתִיב רַב שֵׁשֶׁת: בַּעֲלֵי מוּמִין אוֹסְרִין בְּכָל שֶׁהוּא, וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יְבַקֵּר.
וְהָוֵינַן בַּהּ: מַאי "יְבַקֵּר"? אִילֵימָא דְּבַעַל מוּם הוּא, וְלִישְׁקְלֵיהּ — מִכְּלָל דְּתַנָּא קַמָּא אָמַר לָאו?
אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: הָכָא בְּגִיזַּת בְּכוֹר בַּעַל מוּם עָסְקִינַן, שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּגִיזֵּי חוּלִּין. וּמַאן תַּנָּא קַמָּא? רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: נִשְׁחֲטוּ — אָסְרִי רַבָּנַן. וְרַבִּי יוֹסֵי לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: נִשְׁחֲטוּ — שָׁרוּ רַבָּנַן.
וְקָתָנֵי: "יְבוּקַּר", מַאי "יְבוּקַּר"? לָאו אִי "מוּם קָבוּעַ" אִי "מוּם עוֹבֵר" הוּא, אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא הִתִּירוֹ מוּמְחֶה.
אָמַר רָבָא: לֹא; יְבוּקַּר, אִי הִתִּירוֹ מוּמְחֶה — אֵין, וְאִי לָא — לָא.
כִּי סְלִיק רָבִין, אַמְרַהּ לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה. אֲמַר: בַּבְלָאֵי טַפְשָׁאֵי, מִשּׁוּם דְּיָתְבִי בְּאַרְעָא דַּחֲשׁוֹכָא אָמְרִי שְׁמַעְתָּא דְּמַחְשְׁכָן! לָא שְׁמִיעַ לְהוּ הָא דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַחְלוֹקֶת בְּשֶׁבָּדַק וְלֹא מָצָא.
וְקָמַיפַּלְגִי בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי מֵאִיר וְרַבָּנַן, דְּתָנַן, שֶׁהָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁהָיָה בְּחֶזְקַת טוּמְאָה — לְעוֹלָם הוּא בְּטוּמְאָתוֹ, עַד שֶׁתִּיוָּודַע הַטּוּמְאָה.
וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חוֹפֵר עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְסֶלַע אוֹ לִבְתוּלָה.
רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַחְלוֹקֶת כְּשֶׁבָּדַק וּמָצָא, וְקָמַיפַּלְגִי בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.
דְּתַנְיָא: שָׂדֶה שֶׁאָבַד בָּהּ קֶבֶר, נִכְנָס בְּתוֹכָהּ — טָמֵא. נִמְצָא בְּתוֹכָהּ קֶבֶר, נִכְנָס לְתוֹכָהּ — טָהוֹר, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: הוּא קֶבֶר שֶׁאָבַד הוּא קֶבֶר שֶׁנִּמְצָא, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: תֵּיבָּדֵק כָּל הַשָּׂדֶה כּוּלָּהּ.
וְרַבִּי אַסִּי, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא? אָמַר לָךְ: בִּשְׁלָמָא גַּבֵּי טוּמְאָה, אִימַּר בָּא עוֹרֵב וּנְטָלָהּ, בָּא עַכְבָּר וּנְטָלָהּ, אֶלָּא הָכָא — בַּעַל מוּם לְהֵיכָא אָזֵיל? וְאִידַּךְ? אִימַּר מוּם עוֹבֵר הָווּ וְאִיתַּסִּי.
וְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַבִּי אַסִּי? אָמַר לָךְ: בִּשְׁלָמָא שָׂדֶה, דִּרְכַּהּ לְמִיקְבַּר בַּהּ, כִּי הֵיכִי דִּקְבַר בָּהּ הַאי — קָבַר אִינָשׁ אַחֲרִינָא. אֶלָּא קְדָשִׁים, כִּיוָן דִּבְדִקִי לַן וְקָיְימִי, דִּרְכַּיְיהוּ לְמִיפַּל בְּהוּ מוּמָא? וְאִידַּךְ — אַגַּב דִּמְנַגְּחִי אַהֲדָדֵי, שְׁכִיחַ בְּהוּ מוּמָא.
מֵיתִיבִי: הַתּוֹלֵשׁ צֶמֶר מִבְּכוֹר תָּם, אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹלַד בּוֹ מוּם וּשְׁחָטוֹ — אָסוּר. טַעְמָא דְּתָם,

דף כו.

הָא בַּעַל מוּם שְׁרֵי, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִתִּירוּ מוּמְחֶה! תַּנָּא: כֹּל הֵיכָא דְּלֹא הִתִּירוּ מוּמְחֶה — תָּם קָרֵי לֵיהּ.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי: הַתּוֹלֶשׁ צֶמֶר מִבְּכוֹר תָּם, אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹלַד בּוֹ מוּם וּשְׁחָטוֹ — אָסוּר. בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁתָּלַשׁ מִמֶּנּוּ, וְאַחַר כָּךְ מֵת — עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא בָּזֶה הִתִּיר עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל, אֶלָּא בִּשְׁעַר בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנִּשַּׁר וְהִנִּיחוֹ בַּחֲלוֹן, וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטוֹ — בָּזֶה עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מוֹדָה אַבָּא חֲלַפְתָּא בְּזֶה שֶׁהוּא מוּתָּר, אֲבָל בְּייִחוּד אָמְרוּ חֲכָמִים: יַנִּיחֶנּוּ בַּחֲלוֹן, שֶׁמָּא יֵשׁ תִּקָּנָה. שְׁחָטוֹ — דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתָּר, מֵת — עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר וַחֲכָמִים אוֹסְרִים.

רַבִּי יוֹסֵי — הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא! אֶלָּא לָאו הִתִּירוּ מוּמְחֶה אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ?

דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר: הִתִּירוּ מוּמְחֶה — אִין, וְאִי לָא — לָא, וְאַתָּא רַבִּי יוֹסֵי לְמֵימַר: אַף עַל גַּב דְּלֹא הִתִּירוּ מוּמְחֶה!

אָמַר רָבָא: לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא אִי הִתִּירוּ מוּמְחֶה — אִין, אִי לֹא הִתִּירוּ — לָא, וְשָׁלֹשׁ מַחְלוֹקוֹת בַּדָּבָר, דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר: פְּלִיגִי בְּמֵת, וְהוּא הַדִּין לִשְׁחָטוֹ, וְהַאי דְּקָמַיפְּלְגִי בְּמֵת — לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּעֲקַבְיָא.

וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: בְּמֵת — דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר, כִּי פְּלִיגִי — בִּשְׁחָטוֹ, וַאֲתָא רַבִּי יוֹסֵי לְמֵימַר: בִּשְׁחָטוֹ — דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתָּר, כִּי פְּלִיגִי — בְּמֵת.

אָמַר רַב נַחְמָן: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, הוֹאִיל וּתְנַן בִּבְחִירָתָא כְּוָותֵיהּ, דִּתְנַן: שְׁעַר בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנִּשַּׁר וְהִנִּיחוֹ בַּחֲלוֹן, וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטוֹ — עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מַתְנִיתִין נָמֵי דַּיְקָא, דִּתְנַן: צֶמֶר הַמְּדוּלְדָּל בַּבְּכוֹר, אֶת שֶׁנִּרְאָה עִם הַגִּיזָּה — מוּתָּר, וְאֶת שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה — אָסוּר.

מַנִּי? אִילֵּימָא רַבִּי יוֹסֵי; וּבְמַאי? אִילֵּימָא בִּשְׁחָטוֹ — בֵּין עֲקַבְיָא בֵּין רַבָּנַן, אִידֵּי וְאִידֵּי מִשְׁרָא שָׁרֵי!

וְאֶלָּא בְּמֵת? וְאִי רַבָּנַן — אִידֵּי וְאִידֵּי מֵיסַר אָסְרִי, וְאִי עֲקַבְיָא — אִיפְּכָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ: נִרְאֶה עִם הַגִּיזָּה — אָסוּר, דְּמִיתָה קָאָסְרָה לֵיהּ; אֵינוֹ נִרְאֶה עִם הַגִּיזָּה — מוּתָּר, דְּמֵעִיקָּרָא תְּלִישׁ!

אֶלָּא פְּשִׁיטָא רַבִּי יְהוּדָה, וּבְמַאי? אִילֵּימָא בְּמֵת — בֵּין לַעֲקַבְיָא בֵּין לְרַבָּנַן, אִידֵּי וְאִידֵּי מֵיסַר אָסְרִי!

אֶלָּא לָאו בִּשְׁחָטוֹ? וְאִי עֲקַבְיָא — אִידֵּי וְאִידֵּי מִשְׁרָא שָׁרֵי! אֶלָּא לָאו רַבָּנַן הִיא? וּשְׁמַע מִינַּהּ: בִּשְׁחָטוֹ פְּלִיגִי. שְׁמַע מִינַּהּ.

בָּעֵי רַבִּי יַנַּאי: הַתּוֹלֵשׁ צֶמֶר מֵעוֹלָה תְּמִימָה, מַהוּ? תּוֹלֵשׁ? מִי אִיכָּא מַאן דְּשָׁרֵי? אֶלָּא, צֶמֶר שֶׁנִּתְלַשׁ מֵעוֹלָה תְּמִימָה, מַהוּ?

דְּחַטָּאת וְאָשָׁם לָא תִּיבְּעֵי לָךְ, דְּכֵיוָן דִּלְכַפָּרָה אָתוּ — לָא מְשַׁהוּ לְהוּ. דִּבְכוֹר וּמַעֲשֵׂר נָמֵי, דְּכֵיוָן דְּלָאו לְכַפָּרָה אָתוּ — מְשַׁהוּ לְהוּ. כִּי תִּיבְּעֵי לָךְ דְּעוֹלָה, מַאי? כֵּיוָן

דף כו:

דְּעִיקַּר לָאו לְכַפָּרָה אָתֵי — מְשַׁהֵי לַהּ, אוֹ דִלְמָא, כֵּיוָן דְּעוֹלָה נָמֵי מְכַפְּרָא אַעֲשֵׂה — לָא מְשַׁהֵי לַהּ?

תָּא שְׁמַע: הַתּוֹלֵשׁ צֶמֶר מִבְּכוֹר תָּם, אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹלַד בּוֹ מוּם, שְׁחָטוֹ — אָסוּר. טַעְמָא דְּתוֹלֵשׁ, הָא נְתָלַשׁ — שָׁרֵי, וְכָל שֶׁכֵּן עוֹלָה דְּלָא מְשַׁהֵי לַהּ!

הוּא הַדִּין אֲפִילּוּ נְתָלַשׁ נָמֵי אָסוּר, וְהַאי דְּקָתָנֵי "תּוֹלֵשׁ" לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּעֲקַבְיָא, דְּבַבְעַל מוּם אֲפִילּוּ בְּתוֹלֵשׁ נָמֵי שָׁרֵי.

וְהָאָנֵן "נָשַׁר" תְּנַן! תְּנָא "נָשַׁר" לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחָן דְּרַבָּנָן, תְּנָא "תּוֹלֵשׁ" לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּעֲקַבְיָא.

צֶמֶר הַמְדוּלְדָּל כּוּ'. הֵיכִי דָּמֵי "אֵינוֹ נִרְאֶה עִם הַגִּיזָּה"? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כֹּל שֶׁעִיקְּרוֹ הָפוּךְ כְּלַפֵּי רֹאשׁוֹ. רַב נָתָן בַּר אוֹשַׁעְיָא אָמַר: כֹּל שֶׁאֵינוֹ מִתְמַעֵךְ עִם הַגִּיזָּה.

וְרֵישׁ לָקִישׁ, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַב נָתָן בַּר אוֹשַׁעְיָא? אָמַר רַבִּי אִילְעָא: קְסָבַר רֵישׁ לָקִישׁ, לְפִי שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לַגִּיזָּה בְּלֹא נִימִין הַמְדוּלְדָּלוֹת.

הֲדַרַן עֲלָךְ הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה.

מַתְנִי' **עַד כַּמָּה** יִשְׂרָאֵל חַיָּיבִין לִיטַּפֵּל בִּבְכוֹר? בַּדַּקָּה — שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּבַגַּסָּה — חֲמִשִּׁים יוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּדַּקָּה — שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים. אָמַר לוֹ הַכֹּהֵן בְּתוֹךְ הַזְּמַן: "תְּנֵהוּ לִי" — הֲרֵי זֶה לֹא יִתְּנֶנּוּ לוֹ. וְאִם בַּעַל מוּם הוּא, וְאָמַר לוֹ: "תְּנֵהוּ לִי שֶׁאוֹכְלֶנּוּ" — מוּתָּר. וּבִשְׁעַת הַמִּקְדָּשׁ, אִם הָיָה תָּמִים, אָמַר לוֹ: "תֵּן [לִי] וְאַקְרִיבֶנּוּ" — מוּתָּר.

הַבְּכוֹר נֶאֱכָל שָׁנָה בְּשָׁנָה, בֵּין תָּם בֵּין בַּעַל מוּם, שֶׁנֶּאֱמַר: "לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְּשָׁנָה". נוֹלַד לוֹ מוּם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ — רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ — אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ אֶלָּא שְׁלֹשִׁים יוֹם.

גְּמָ' מְנָהֲנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב כָּהֲנָא: דְּאָמַר קְרָא "בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֶּן לִי", "כֵּן תַּעֲשֶׂה לְצֹאנֶךָ". "מְלֵאתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר", "כֵּן תַּעֲשֶׂה לְשׁוֹרְךָ".

אִיפּוֹךְ אֲנָא! מִסְתַּבְּרָא דְּמַקְדֵּם לְמַקְדֵּם, דְּמְאַחַר לְדִמְאַחַר. אַדְּרַבָּה, דִּסְמִיךְ לֵיהּ לְדִסְמִיךְ לֵיהּ!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: אָמַר קְרָא "תַּעֲשֶׂה", הוֹסִיף לְךָ הַכָּתוּב עֲשִׂיָּיה אַחֶרֶת בְּשׁוֹרְךָ.

וְאֵימָא: שִׁיתִּין! לֹא מְסָרְךָ הַכָּתוּב אֶלָּא לַחֲכָמִים.
תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: ״בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֶּן לִי״, ״כֵּן תַּעֲשֶׂה לְצֹאנְךָ״ — יָכוֹל אַף לְשׁוֹרְךָ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״תַּעֲשֶׂה״ — הוֹסִיף לְךָ הַכָּתוּב עֲשִׂייָה אַחֶרֶת בְּשׁוֹרְךָ, לֹא מְסָרְךָ הַכָּתוּב אֶלָּא לַחֲכָמִים.
מִכָּאן אָמְרוּ: עַד כַּמָּה יִשְׂרָאֵל חַיָּיבִין לְהִטַּפֵּל בִּבְכוֹר? בִּבְהֵמָה דַּקָּה — שְׁלֹשִׁים יוֹם, בְּגַסָּה — חֲמִשִּׁים יוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּדַּקָּה — שִׁלְשָׁה חֲדָשִׁים, מִפְּנֵי שֶׁטִּפּוּלָהּ מְרוּבֶּה. תָּנָא: מִפְּנֵי שֶׁשִּׁינֶיהָ דַּקּוֹת.
אִם אָמַר לוֹ הַכֹּהֵן בְּתוֹךְ הַזְּמַן ״תְּנֵהוּ לִי״, הֲרֵי זֶה לֹא יִתֵּן לוֹ. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּכֹהֵן הַמְסַיֵּיעַ בְּבֵית הַגָּרְנוֹת.
תָּנוּ רַבָּנָן: הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְהָעֲנִיִּים הַמְסַיְּיעִים בְּבֵית הָרוֹעִים, וּבְבֵית הַגָּרְנוֹת, וּבְבֵית הַמִּטְבָּחַיִם — אֵין נוֹתְנִין לָהֶם תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר בְּשָׂכָרָן, וְאִם עוֹשִׂין כֵּן חִילְּלוּ, וַעֲלֵיהֶן הַכָּתוּב אוֹמֵר: ״שְׁחַתָּם בְּרִית הַלֵּוִי״, וְאוֹמֵר: ״וְאֶת קָדְשַׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תְחַלְּלוּ וְלֹא תָמוּתוּ״.
מַאי ״וְאוֹמֵר״? וְכִי תֵּימָא: מִיתָה לָא — תָּא שְׁמַע: ״וְאֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תְחַלְּלוּ וְלֹא תָמוּתוּ״.
וּבְקֻשׁוּ חֲכָמִים לְקוֹנְסָן, וְלִהְיוֹת מַפְרִישִׁין עֲלֵיהֶן תְּרוּמָה מְשֻׁלֶּם, וּמִפְּנֵי מָה לֹא קְנָסוּם? דְּלָמָא אָתֵי לְאַפְרוֹשֵׁי מִן הַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב.
וּבְכוּלָּן יֵשׁ בָּהֶן

דף כז.

טוֹבַת הֲנָאָה לַבְּעָלִים.
כֵּיצַד? יִשְׂרָאֵל שֶׁהִפְרִישׁ תְּרוּמָה מִכְּרִיוֹ, וּמְצָאוֹ יִשְׂרָאֵל אַחֵר, וְאָמַר לוֹ: ״הֵא לְךָ סֶלַע זֶה, וּתְנֵהוּ לְבֶן בִּתִּי כֹּהֵן״ — מוּתָּר. אִם הָיָה כֹּהֵן לְכֹהֵן — אָסוּר.
וְתַנָּא מַאי טַעְמָא לָא קָאָמַר מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה? אָמַר לָךְ: תְּרוּמָה, דִּקְדוּשַׁת הַגּוּף הִיא, דְּכֵיוָן דְּלָא מִתַּחֲלָא — לָא אָתֵי לְמִיטְעֵי בַּהּ.
הָנֵי, כֵּיוָן דִּקְדוּשַׁת דָּמִים נִינְהוּ, אָתֵי לְמִיטְעֵי בְּהוֹן, דְּבַר מִיתַּחַל קְדוּשְׁתַּיְיהוּ אַאַרְבְּעָה זוּזֵי, וְאָתֵא לְמִינְהַג בְּהֶן מִנְהָג דְּחוּלִּין.
אָמַר רָבָא: תְּרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ — אֵין בָּהּ מִשּׁוּם כֹּהֵן הַמְסַיֵּיעַ בְּבֵית הַגָּרְנוֹת. רַב חָמָא יָהֵיב לֵיהּ לְשַׁמָּעֵיהּ.
אָמַר שְׁמוּאֵל: תְּרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ — בְּטֵילָה בְּרוֹב. רַבָּה מְבַטְּלָהּ בְּרוֹב, וְאוֹכֵל לָהּ בְּיֵמֵי טוּמְאָתוֹ.
רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ, כִּי מִתְרְמֵי לֵיהּ חַמְרָא דִּתְרוּמָה, הֲוָה רָמֵי תְּרֵי נַטְלֵי דְּחוּלִּין וַחֲדָא נַטְלָא דִּתְרוּמָה, וְשָׁקֵיל חַד. מִיכָּן וְאֵילָךְ, רָמֵי חֲדָא וְשָׁקֵיל חֲדָא.

וְאָמַר שְׁמוּאֵל: תְּרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ, אוֹכֵל וְהוֹלֵךְ, וְאַחַר כָּךְ מַפְרִישׁ.
וְאָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין תְּרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ אֲסוּרָה אֶלָּא בְּמִי שֶׁהַטּוּמְאָה יוֹצְאָה עָלָיו מִגּוּפוֹ, וְהָנֵי מִילֵּי בַּאֲכִילָה, אֲבָל בִּנְגִיעָה — לֵית לַן בַּהּ.
אָמַר רָבִינָא: הֵילְכָךְ, נִדָּה קוֹצָה חַלָּה, וְאוֹכֵל לָהּ כֹּהֵן קָטָן, וְאִי לֵיכָּא כֹּהֵן קָטָן — שָׂקְלָה לַהּ בְּרֵישׁ מַסָּא, וְשָׁדְיָא בְּתַנּוּרָא, וַהֲדַר מַפְרְשָׁא חַלָּה אַחֲרִיתִי, כִּי הֵיכִי דְּלֹא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת חַלָּה, וְאוֹכֵל לָהּ כֹּהֵן גָּדוֹל.
רַב נַחְמָן וְרַב עַמְרָם וְרַמֵּי בַּר חָמָא הֲווֹ קָאָזְלִי בְּאַרְבָּא, סְלֵיק רַב עַמְרָם לְאִפְּנוֹיֵי, אֲתַאי הָהִיא אִיתְּתָא עַלַּת קַמַּיְיהוּ, אָמְרָה לְהוּ: טְמֵא מֵת מַהוּ שֶׁיִּטְבּוֹל וְאוֹכֵל תְּרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ? אֲמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן לְרַמֵּי בַּר חָמָא:

דף כז:

וְכִי הַזֹּאת יֵשׁ לָנוּ? אָמַר לֵיהּ רַמֵּי בַּר חָמָא: לָא לֵיחוּשׁ לֵיהּ לְסָבָא. אַדְּהָכִי אֲתָא רַב עַמְרָם, אָמַר לְהוּ: הָכִי אָמַר רַב: טְמֵא מֵת טוֹבֵל וְאוֹכֵל בִּתְרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ.
וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ, דְּאָמַר מָר זוּטְרָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת: טְמֵא שֶׁרֶץ טוֹבֵל וְאוֹכֵל בִּתְרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ, וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ.
בְּכוֹר נֶאֱכָל שָׁנָה בְּשָׁנָה כּוּ'. מִדְּקָאָמַר "נוֹלַד בּוֹ מוּם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ", לְמֵימְרָא דִּלְשָׁנָה דִּידֵיהּ מָנִינַן. מְנָא הָנֵי מִילֵּי?
דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, דְּאָמַר קְרָא: "לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְּשָׁנָה", אֵיזוֹהִי שָׁנָה שֶׁנִּכְנֶסֶת בַּחֲבֶרְתָּהּ? הֱוֵי אוֹמֵר: שָׁנָה שֶׁל בְּכוֹר.
דְּבֵי רַב תְּנָא: "שָׁנָה בְּשָׁנָה" — יוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה זוֹ, וְיוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה זוֹ, לִימֵּד עַל הַבְּכוֹר שֶׁנֶּאֱכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד.
דְּבֵי רַב, מְנָא לְהוּ? יָלְפִי מִקֳּדָשִׁים, וְקָדְשִׁים גּוּפַיְיהוּ מְנָלַן? אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: אָמַר קְרָא "כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ" — שְׁנָתוֹ שֶׁלּוֹ, וְלֹא שָׁנָה שֶׁל מִנְיַן עוֹלָם.
וְרַב, נֶאֱכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מֵ"וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לְךָ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין" — הִקִּישׁוֹ הַכָּתוּב לְחָזֶה וְשׁוֹק שֶׁל שְׁלָמִים: מָה לְהַלָּן שְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, אַף כָּאן שְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד.

דף כח.

וְאִידַּךְ, אִי מֵהָתָם אֵיכָּא לְמֵימַר חָזֶה וְשׁוֹק שֶׁל תּוֹדָה.
וְאִידַּךְ, אָמַר קְרָא: "לְךָ יִהְיֶה" — הוֹסִיף לְךָ הַכָּתוּב הֶוְיָה אַחֶרֶת בַּבְּכוֹר.

וְאִידַּךְ, הָא מֵהָתָם אֵיכָּא לְמֵימַר: הַאי ״יִהְיֶה לָךְ״ — לִימֵּד עַל בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנּוֹתְנוֹ לְכֹהֵן, שֶׁלֹּא מָצִינוּ לוֹ בְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ.

וְאִידַּךְ, אָמַר ״וּבְשָׂרָם״ — אֶחָד תָּם וְאֶחָד בַּעַל מוּם, וְאִידַּךְ — ״וּבְשָׂרָם״ דְּהָנֵי בְּכוֹרוֹת דְּכוּלְּהוּ יִשְׂרָאֵל קָאָמַר.

נוֹלַד לוֹ מוּם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ, רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. אִיבַּעְיָא לְהוּ: הֵיכִי קָאָמַר? נוֹלַד לוֹ בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ, רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּלְאַחַר שְׁנָתוֹ נָמֵי שְׁלֹשִׁים? אוֹ דִלְמָא: הֵיכָא דְּנוֹלַד בּוֹ מוּם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ, רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְתוּ לָא, וְהֵיכָא דְּנוֹלַד לוֹ אַחַר שְׁנָתוֹ, אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ אֶלָּא שְׁלֹשִׁים?

תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: בְּכוֹר בִּזְמַן הַזֶּה, עַד שֶׁלֹּא נִרְאָה לְהַרְאוֹתוֹ לֶחָכָם — רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים, וּמִשֶּׁנִּרְאָה לְהַרְאוֹתוֹ לֶחָכָם, נוֹלַד לוֹ מוּם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ — רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ.

אַחַר שְׁנָתוֹ אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ אֶפִילּוּ יוֹם אֶחָד, וַאֲפִילּוּ שָׁעָה אַחַת. אֲבָל מִפְּנֵי הַשָּׁבַת אֲבֵידָה לַבְּעָלִים, אָמְרוּ: רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם.

וַעֲדַיִין תִּיבְּעֵי לִי: שְׁלֹשִׁים יוֹם אַחַר שְׁנָתוֹ, אוֹ דִלְמָא קוֹדֶם שְׁנָתוֹ?

תָּא שְׁמַע: נוֹלַד לוֹ מוּם בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ, מַשְׁלִימִין לוֹ חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם אַחַר שְׁנָתוֹ. שְׁמַע מִינַּהּ, מְסַיֵּיע לְרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: נוֹתְנִין לוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם מִשָּׁעָה שֶׁנּוֹלַד בּוֹ מוּם.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מִנַּיִן לִבְכוֹר שֶׁנּוֹלַד בּוֹ מוּם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ שֶׁנּוֹתְנִין לוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם אַחַר שְׁנָתוֹ? שֶׁנֶּאֱמַר: ״לִפְנֵי ה׳ אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְּשָׁנָה״, (אֵיזוֹ) [אֵילּוּ] הֵן יָמִים הַחֲשׁוּבִין שָׁנָה — הֱוֵי אוֹמֵר אֵלּוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם.

מֵיתִיבִי: נוֹלַד לוֹ מוּם בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ — מַשְׁלִימִין לוֹ חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם אַחַר שְׁנָתוֹ. הַשְׁלָמָה — אִין, מֵיהָבָא — לָאו! תִּיוּבְתָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, תִּיוּבְתָּא.

מַתְנִי׳ הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר וּמַרְאֶה אֶת מוּמּוֹ — רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הוֹאִיל וְנִשְׁחַט שֶׁלֹּא עַל פִּי מוּמְחֶה — אָסוּר. מִי שֶׁאֵינוֹ מוּמְחֶה וְרוֹאֶה אֶת הַבְּכוֹר, וְנִשְׁחַט עַל פִּיו — הֲרֵי זֶה יִקָּבֵר, וִישַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ.

גְּמָ׳ אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: בְּדוּקִין שֶׁבָּעַיִן — דְּכוּלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּאָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִשְׁתַּנִּין. לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בְּמוּמִין שֶׁבַּגּוּף, דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר: גְּזִרִינַן מוּמִין שֶׁבַּגּוּף אַטּוּ דּוּקִין שֶׁבָּעַיִן, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: לָא גְּזִרִינַן מוּמִין שֶׁבַּגּוּף אַטּוּ דּוּקִין שֶׁבָּעַיִן.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר וּמַרְאֶה אֶת מוּמָיו — רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּדוּקִין שֶׁבָּעַיִן אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִשְׁתַּנִּין, בְּמוּמִין שֶׁבַּגּוּף מוּתָּר, מִפְּנֵי שֶׁאֵין מִשְׁתַּנִּין. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר:

אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִשְׁתַּנִּין. מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִשְׁתַּנִּין סָלְקָא דַּעְתָּךְ? מוּמִין שֶׁבַּגּוּף מִי מִשְׁתַּנִּין?! אֶלָּא מִפְּנֵי הַמִּשְׁתַּנִּין.
אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק:

דף כח:

מַתְנִיתִין נָמֵי דַּיְקָא, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הוֹאִיל וְנִשְׁחַט שֶׁלֹּא עַל פִּי מוּמְחֶה אָסוּר. שְׁמַע מִינַּהּ קְנָסָא קָא קָנֵיס רַבִּי מֵאִיר, שְׁמַע מִינַּהּ.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: מִפְּנֵי הַמִּשְׁתַּנִּין — דְּכוּלְּהוּ מִשְׁתַּנִּי, אוֹ דִלְמָא אִיכָּא דְּמִשְׁתַּנֵּי וְאִיכָּא דְּלָא מִשְׁתַּנֵּי?
לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְאַכְחוֹשֵׁי סָהֲדֵי. אִי אָמְרַתְּ: כּוּלְּהוּ מִשְׁתַּנִּי — שַׁקְרֵי נִינְהוּ, וְאִי אָמְרַתְּ: אִיכָּא דְּמִשְׁתַּנֵּי וְאִיכָּא דְּלָא מִשְׁתַּנֵּי — סָמְכִינַן עֲלַיְיהוּ. מַאי?
תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: שָׁח לִי רַבִּי יֹאשִׁיָּה דְּמִן אוּשָׁא, בֹּא וְאַרְאֶךָּ בְּדוּקִין שֶׁהֵן מִשְׁתַּנִּים. מִדְּקָאָמַר לֵיהּ "בֹּא וְאַרְאֶךָּ", מִכְּלָל דְּאִיכָּא דְּמִשְׁתַּנֵּי וְאִיכָּא דְּלָא מִשְׁתַּנֵּי.
מִי שֶׁאֵינוֹ מוּמְחֶה, וְרָאָה אֶת הַבְּכוֹר וְנִשְׁחַט עַל פִּיו, הֲרֵי זֶה יִקָּבֵר, וִישַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ. לֵימָא תְּנַן סְתָמָא כְּרַבִּי מֵאִיר? דִּלְמָא בְּדוּקִין שֶׁבָּעַיִן, וְדִבְרֵי הַכֹּל.
תָּנָא: כְּשֶׁהוּא מְשֻׁלָּם — מְשֻׁלָּם רְבִיעַ לַדַּקָּה, וּמֻחֲצָה לַגַּסָּה. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב פָּפָּא: זֶה הֶפְסֵד מְרוּבֶּה, וְזֶה הֶפְסֵד מוּעָט.
אִי הָכִי, לְפוּם פְּסִידָא לִישַׁלֵּם! אָמַר רַב הוּנָא בַּר מָנוֹחַ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אַחָא בַּר אִיקָא: מְשׁוּם גְּזֵירַת מְגַדְּלֵי בְּהֵמָה דַּקָּה נָגְעוּ בָּהּ.

מַתְנִי' דָּן אֶת הַדִּין, וְזִכָּה אֶת הַחַיָּיב וְחִייֵב אֶת הַזַּכַּאי, טִימֵּא אֶת הַטָּהוֹר וְטִיהֵר אֶת הַטָּמֵא — מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי, וִישַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ. וְאִם הָיָה מוּמְחֶה לְבֵית דִּין — פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם.

גְּמָ' לֵימָא תְּנַן סְתָמָא כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּדַאֲיִן דִּינָא דִּגְרָמֵי? אָמַר רַבִּי אִילְעָא אָמַר רַב: כְּגוֹן שֶׁנָּשָׂא וְנָתַן בַּיָּד.
בִּשְׁלָמָא חִייֵב אֶת הַזַּכַּאי — כְּגוֹן שֶׁנָּשָׂא וְנָתַן בַּיָּד, אֶלָּא זִיכָּה אֶת הַחַיָּיב הֵיכִי דָּמֵי? אִי דַּאֲמַר לֵיהּ "פָּטוּר אַתָּה" — וְהָא לֹא נָשָׂא וְנָתַן בַּיָּד! אָמַר רָבִינָא: כְּגוֹן שֶׁהָיָה לוֹ מַשְׁכּוֹן וּנְטָלוֹ הֵימֶנּוּ.
טִימֵּא אֶת הַטָּהוֹר — דְּאַגַּע בָּהּ שֶׁרֶץ, טִיהֵר אֶת הַטָּמֵא — שֶׁעִירְבָן עִם פֵּירוֹתָיו.

מַתְנִי' וּמַעֲשֶׂה בְּפָרָה שֶׁנִּיטְּלָה הָאֵם שֶׁלָּהּ, וְהֶאֱכִילָהּ רַבִּי טַרְפוֹן לִכְלָבִים, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים בְּיִבְנֶה, וְהִתִּירוּהָ.

וְאָמַר תּוֹדוֹס הָרוֹפֵא: אֵין פָּרָה וַחֲזִירָה יוֹצְאָה מֵאֶלְכְּסַנְדְּרִיָּא שֶׁל מִצְרַיִם, שֶׁאֵין חוֹתְכִין הָאֵם שֶׁלָּהּ, בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תֵּלֵד.

אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: הָלְכָה חֲמוֹרְךָ טַרְפוֹן! אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: רַבִּי טַרְפוֹן, אַתָּה מוּמְחֶה לְבֵית דִּין, וְכָל הַמּוּמְחֶה לְבֵית דִּין פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם.

גְּמָ' וְתִיפּוֹק לֵיהּ, דְּטָעָה בִּדְבַר מִשְׁנָה, וְטָעָה בִּדְבַר מִשְׁנָה חוֹזֵר!

חֲדָא וְעוֹד קָאָמַר: חֲדָא — דְּטָעָה בִּדְבַר מִשְׁנָה חוֹזֵר, וְעוֹד — אִי נָמֵי בְּשִׁיקּוּל הַדַּעַת טָעִיתָה, מוּמְחֶה לְבֵית דִּין אַתָּה, וְכָל הַמּוּמְחֶה לְבֵית דִּין פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם.

מַתְנִי' הַנּוֹטֵל שָׂכָר לְהָיוֹת רוֹאֶה אֶת הַבְּכוֹרוֹת — אֵין שׁוֹחֲטִין עַל פִּיו, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה מוּמְחֶה.

דף כט.

כְּאִילָא בְּיַבְנֶה, שֶׁהִתִּירוּ לוֹ (בְּיַבְנֶה) חֲכָמִים לִהְיוֹת נוֹטֵל אַרְבַּע אִיסָּרוֹת לִבְהֵמָה דַּקָּה, וְשִׁשָּׁה לְגַסָּה, בֵּין תָּם וּבֵין בַּעַל מוּם.

גְּמָ' מַאי טַעְמָא? הַאי נָפִישׁ טִירְחֵיהּ, וְהַאי לָא נָפִישׁ טִירְחֵיהּ.

בֵּין תָּם וּבֵין בַּעַל מוּם. בִּשְׁלָמָא בַּעַל מוּם — מִשּׁוּם דְּקָא שָׁרֵי לֵיהּ, אֶלָּא תָּם אַמַּאי? דְּאִם כֵּן, אָתֵי לְמֵיחְשְׁדֵיהּ, וְאָמְרִי: הַאי בַּעַל מוּם תָּם הוּא, וְהַאי דְּקָא שָׁרֵי לֵיהּ — מִשּׁוּם אַגָּרָא. אִי הָכִי, תָּם נָמֵי אָמְרִי: בַּעַל מוּם הוּא, וְהַאי דְּלָא קָשָׁרֵי לֵיהּ סָבַר כִּי הֵיכִי דְּלִשְׁקוֹל אַגָּרֵיהּ זִימְנָא אַחֲרִיתִי! חַד זִימְנָא תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנַן, תְּרֵי זִימְנֵי לָא תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנַן.

מַתְנִי' הַנּוֹטֵל שְׂכָרוֹ לָדוּן — דִּינָיו בְּטֵילִים, לְהָעִיד — עֵדוּתָיו בְּטֵילִין, לְהַזּוֹת וּלְקַדֵּשׁ — מֵימָיו מֵי מְעָרָה, אֶפְרוֹ אֵפֶר מִקְלֶה.

אִם הָיָה כֹּהֵן, מְטַמְּאֵהוּ מִתְרוּמָתוֹ — מַאֲכִילוֹ וּמַשְׁקוֹ וְסָכוֹ, וְאִם הָיָה זָקֵן — מַרְכִּיבוֹ עַל הַחֲמוֹר, וְנוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל.

גְּמָ' מְנָהֲנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, דְּאָמַר קְרָא: "רְאֵה לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם וְגוֹ'", מָה אֲנִי בְּחִנָּם — אַף אַתֶּם בְּחִנָּם.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: "כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי ה' אֱלֹהָי" — מָה אֲנִי בְּחִנָּם, אַף אַתֶּם בְּחִנָּם. וּמִנַּיִן שֶׁאִם לֹא מָצָא בְּחִנָּם שֶׁיִּלְמַד בְּשָׂכָר? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֱמֶת קְנֵה". וּמִנַּיִן שֶׁלֹּא יֹאמַר: כְּשֵׁם שֶׁלִּמַּדְתִּיהָ בְּשָׂכָר כָּךְ אֲלַמְּדֶנָּה בְּשָׂכָר? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֱמֶת קְנֵה וְאַל תִּמְכֹּר".

לְהַזּוֹת וּלְקַדֵּשׁ — מֵימָיו מֵי מְעָרָה, אֶפְרוֹ אֵפֶר מִקְלֶה. וּרְמִינְהוּ: הַמְקַדֵּשׁ בְּמֵי חַטָּאת בְּאֵפֶר חַטָּאת — הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יִשְׂרְאֵל!

אָמַר אַבָּיֵי: לָא קַשְׁיָא — כָּאן בִּשְׁכַר הֶבְאָה וּמִלּוּי, כָּאן בִּשְׁכַר הַזָּאָה וְקִידּוּשׁ.

דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי הָכָא "לְהַזּוֹת וּלְקַדֵּשׁ", וְהָתָם קָתָנֵי "הַמְקַדֵּשׁ בְּמֵי חַטָּאת וּבְאֵפֶר חַטָּאת", שְׁמַע מִינַּהּ.

אִם הָיָה כֹּהֵן מְטַמְּאֵהוּ מִתְּרוּמָתוֹ כּוּ'. אֵיהוּ גּוּפֵיהּ הֵיכִי אָזֵיל?

לְבֵית הַפְּרָס דְּרַבָּנַן, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מְנַפֵּחַ אָדָם בֵּית הַפְּרָס וְהוֹלֵךְ.

דף כט:

וְרַב יְהוּדָה בַּר אַמֵּי מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה אָמַר: בֵּית הַפְּרָס שֶׁנִּידַּשׁ טָהוֹר.

אִי נָמֵי: בְּשֶׁאָר טוּמְאוֹת, דְּלָא מַזְהַר עֲלַיְיהוּ.

אִם הָיָה זָקֵן — מַרְכִּיבוֹ עַל הַחֲמוֹר. תְּנָא: כְּפוֹעֵל בָּטֵל. אָמַר אַבָּיֵי: כְּפוֹעֵל בָּטֵל שֶׁל אוֹתָהּ מְלָאכָה.

מַתְנִי' הֶחְשׁוּד עַל הַבְּכוֹרוֹת, אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ בְּשַׂר צְבָאִים, וְלֹא עוֹרוֹת שְׁאֵינָן עֲבוּדִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ עוֹרוֹת שֶׁל נְקֵבָה, וְאֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ צֶמֶר מְלוּבָּן וְצוֹאִי, אֲבָל לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ טָוִי וּבְגָדִים.

גְּמָ' בְּשַׂר צְבָאִים. דְּמִיחַלַּף בִּדְעֶגְלָה.

וְלֹא עוֹרוֹת שְׁאֵינָן עֲבוּדִים. הָא עֲבוּדִים זָבְנִינַן. אִם אִיתָא דִּבְכוֹר הָוֶה — לָא הֲוָה טָרַח בֵּיהּ, סָבַר: אִי שָׁמְעוּ בֵּיהּ רַבָּנַן מַפְסְדוּ לֵיהּ מִינַּאי.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ עוֹרוֹת שֶׁל נְקֵבָה. מַאי טַעְמָא? מִידָּע יָדְעִי.

וְתַנָּא קַמָּא, אִם כֵּן, זָכָר נָמֵי חֲזֵיק לְזִכְרוּתֵיהּ וְאָמַר "עַכְבָּרִים אַכְלוּהוּ", וְאִידַּךְ — בֵּי עַכְבָּרִים מִידָּע יָדְעִי.

וְאֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ צֶמֶר מְלוּבָּן וְצוֹאִי, הַשְׁתָּא צֶמֶר מְלוּבָּן לָא זָבְנִינַן, צוֹאִי מִיבַּעְיָא? אֶלָּא, חֲדָא קָתָנֵי: צֶמֶר מְלוּבָּן מִצּוֹאָתוֹ.

אֲבָל לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ טָוִי וּבְגָדִים. הַשְׁתָּא טָוִי זָבְנִינַן, בְּגָדִים מִיבַּעְיָא? מַאי בְּגָדִים? נַמְטֵי.

מַתְנִי' הֶחְשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית — אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ פִּשְׁתָּן, וְאֲפִילּוּ סָרָק, אֲבָל לוֹקְחִין מֵהֶם טָוִי וְאָרִיג.

גְּמָ' הַשְׁתָּא טָוִי זָבְנִינַן, אָרִיג מִיבַּעְיָא? מַאי "אָרִיג"? תִּיכֵּי.

מַתְנִי' הֶחְשׁוּד לְהִיוֹת מוֹכֵר תְּרוּמָה לְשׁוּם חוּלִּין — אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ אֲפִילּוּ מַיִם וָמֶלַח, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כֹּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ זִיקַת תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ.

גְּמָ' לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי קִרְבֵי דָּגִים, דִּמְעָרְבֵי בְּהוּ שֻׁמָּן זַיִת.

הָהוּא טַבָּחָא דַּהֲוָה חָשׁוּד לְזַבּוֹנֵי

דף ל.

תַּרְבָּא דְּאַטְמָא בְּמַר דְּכַנְתָּא, קַנְסֵיהּ רָבָא לְזַבּוֹנֵי אֲפִילּוּ אַמְגּוֹזֵי. אֲמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְרָבָא: כְּמַאן? כְּרַבִּי יְהוּדָה? אִי כְּרַבִּי יְהוּדָה, אֲפִילּוּ מַיִם וָמֶלַח נָמֵי!

לְעוֹלָם רַבִּי שִׁמְעוֹן, וּבְאִיסּוּרָא דְּגוּפֵיהּ קָנְסִינַן לֵיהּ. סְתָם דַּרְדְּקֵי גָּרוּ בְּאַמְגּוֹזֵי, וְאָזֵיל וּמְשַׁבֵּשׁ לִבְנֵי טַבָּחֵי, וְגָרֵי לְהוּ בְּאַמְגּוֹזֵי, וּמַיְיתוּ לֵיהּ תַּרְבָּא דְּאַטְמָא, וּמְזַבֵּין לֵיהּ בְּמַר דְּכַנְתָּא.

מַתְנִי' הֶחָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית — אֵינוֹ חָשׁוּד עַל הַמַּעַשְׂרוֹת, הֶחָשׁוּד עַל הַמַּעַשְׂרוֹת — אֵינוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית. הֶחָשׁוּד עַל זֶה וְעַל זֶה — חָשׁוּד עַל הַטָּהֳרוֹת, וְיֵשׁ שֶׁהוּא חָשׁוּד עַל הַטָּהֳרוֹת — וְאֵינוֹ חָשׁוּד לֹא עַל זֶה וְלֹא עַל זֶה. זֶה הַכְּלָל: הֶחָשׁוּד עַל דָּבָר — לֹא דָּנוֹ וְלֹא מְעִידוֹ.

גְּמָ' מַאי טַעְמָא? שְׁבִיעִית לָא בָּעֲיָא חוֹמָה, מַעֲשֵׂר — כֵּיוָן דְּבָעֵי חוֹמָה, חֲמִיר לֵיהּ.

הֶחָשׁוּד עַל הַמַּעֲשֵׂר. מַאי טַעְמָא? מַעֲשֵׂר אִית לֵיהּ פִּדְיוֹן, שְׁבִיעִית — כֵּיוָן דְּקָא מִיתַּסְרָא לֵיהּ וְלֵית לֵיהּ פִּדְיוֹן — חֲמִירָא לֵיהּ.

הֶחָשׁוּד עַל זֶה וְעַל זֶה. כֵּיוָן דַּחֲשִׁיד אַדְּאוֹרָיְיתָא, כָּל שֶׁכֵּן אַדְּרַבָּנַן.

וְיֵשׁ חָשׁוּד עַל הַטָּהֳרוֹת. מַאי טַעְמָא? נְהִי אַדְּרַבָּנַן חֲשִׁיד, אַדְּאוֹרָיְיתָא לָא חֲשִׁיד. וּרְמִינְהִי: נֶאֱמָן עַל הַטָּהֳרוֹת — נֶאֱמָן עַל שְׁבִיעִית, הָא חֲשִׁיד — חֲשִׁיד!

אָמַר רַבִּי אִילְעַי: מַתְנִיתִין כְּשֶׁרְאִינוּהוּ שֶׁנּוֹהֵג בְּצִינְעָא בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ.

רַבִּי יַנַּאי בְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר: כְּגוֹן דַּהֲוָה חֲשִׁיד לְתַרְוַיְיהוּ, וַאֲתָא קַמֵּי רַבָּנַן וְקַבֵּיל אַתַּרְוַיְיהוּ, וַהֲדַר אִיחֲשַׁד אַחַד מִינַּיְיהוּ, דְּאָמְרִינַן: מִיגּוֹ דַּחֲשִׁיד אַהָא — חֲשִׁיד נָמֵי אַאִידַּךְ.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא סְתִימְתָּאָה, אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית — חָשׁוּד עַל הַמַּעֲשֵׂר.

מַאן חֲכָמִים? רַבִּי יְהוּדָה, דְּבַאֲתֵרֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה שְׁבִיעִית חֲמִירָא לְהוּ, דְּהַהוּא דַּהֲוָה קָרֵי לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ "דַּיְירָא בַּר דַּיְירָתָא", אֲמַר לֵיהּ: תֵּיתֵי לִי דְּלָא אֲכַלִי פֵּירוֹת שְׁבִיעִית כְּוָותָךְ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא סְתִימְתָּאָה, אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: חָשׁוּד עַל הַמַּעֲשֵׂר חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית. וּמַאן חֲכָמִים? רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: חָשׁוּד לְדָבָר אֶחָד הֲוֵי חָשׁוּד לְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ.

רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יִרְמְיָה תַּלְמִידֵי רַבִּי זְעֵירָא, וְאָמְרִי לַהּ רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי זְעֵירָא תַּלְמִידֵי רַבִּי יוֹחָנָן, חַד אָמַר: אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית

דף ל:

חָשׁוּד עַל הַמַּעֲשֵׂר, וּמַאן חֲכָמִים? רַבִּי יְהוּדָה, וְחַד אָמַר: הֶחְשׁוּד עַל הַמַּעֲשֵׂר חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית, וּמַאן חֲכָמִים? רַבִּי מֵאִיר.

דְּתַנְיָא: עַם הָאָרֶץ שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו דִּבְרֵי חֲבֵירוּת, וְנֶחְשַׁד לְדָבָר אֶחָד — נֶחְשַׁד לְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ נֶחְשָׁד אֶלָּא לְאוֹתוֹ דָּבָר בִּלְבַד.

הַגֵּר שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה, אֲפִילּוּ נֶחְשַׁד לְדָבָר אֶחָד — הֲוֵי חָשׁוּד לְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, וַהֲרֵי הוּא כְּיִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד. נָפְקָא מִינַּהּ, דְּאִי קָדֵישׁ — קִידּוּשָׁיו קִידּוּשִׁין.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַבָּא לְקַבֵּל דִּבְרֵי חֲבֵירוּת, חוּץ מִדָּבָר אֶחָד — אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. גּוֹי שֶׁבָּא לְקַבֵּל דִּבְרֵי תוֹרָה, חוּץ מִדָּבָר אֶחָד — אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ דִּקְדּוּק אֶחָד מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים.

וְכֵן בֶּן לֵוִי שֶׁבָּא לְקַבֵּל דִּבְרֵי לְוִיָּה, וְכֹהֵן שֶׁבָּא לְקַבֵּל דִּבְרֵי כְהוּנָּה, חוּץ מִדָּבָר אֶחָד — אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים וְגוֹ׳״, הָעֲבוֹדָה הַמְּסוּרָה לִבְנֵי אַהֲרֹן, כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ מוֹדֶה בָּהּ — אֵין לוֹ חֵלֶק בַּכְּהוּנָּה.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַבָּא לְקַבֵּל דִּבְרֵי חֲבֵירוּת, אִם רְאִינוּהוּ שֶׁנּוֹהֵג בְּצִינְעָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ — מְקַבְּלִין אוֹתוֹ, וְאַחַר כָּךְ מְלַמְּדִין אוֹתוֹ. וְאִם לָאו — מְלַמְּדִין אוֹתוֹ, וְאַחַר כָּךְ מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מְקַבְּלִין אוֹתוֹ, וְהוּא לָמֵד כְּדַרְכּוֹ וְהוֹלֵךְ.

תָּנוּ רַבָּנָן: מְקַבְּלִין לִכְנָפַיִם, וְאַחַר כָּךְ מְקַבְּלִין לִטָּהֳרוֹת, וְאִם אָמַר: ״אֵינִי מְקַבֵּל אֶלָּא לִכְנָפַיִם״ — מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. קִיבֵּל לַטָּהֳרוֹת וְלֹא קִיבֵּל לַכְּנָפַיִם — אַף לַטָּהֳרוֹת לֹא קִיבֵּל.

תָּנוּ רַבָּנָן: עַד כַּמָּה מְקַבְּלִין אוֹתוֹ? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לְמַשְׁקִין — שְׁלֹשִׁים יוֹם, לִכְסוּת — שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה — לִשְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ.

אִם כֵּן, הָוֶה לֵיהּ מְקוּלֵּי בֵּית שַׁמַּאי וּמַחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל, אֶלָּא בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה לִשְׁלֹשִׁים.

(סִימָן: חָבֵר, תַּלְמִיד, תְּכֵלֶת, מֶכֶס, חָזַר, גַּבַּאי, בְּעַצְמוֹ).

תָּנוּ רַבָּנָן: הַבָּא לְקַבֵּל דִּבְרֵי חֲבֵירוּת — צָרִיךְ לְקַבֵּל בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה חֲבֵירִים, וּבָנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ אֵינָן צְרִיכִין לְקַבֵּל בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה חֲבֵירִים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף בָּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ צְרִיכִין לְקַבֵּל בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה חֲבֵירִים, לְפִי שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה חָבֵר שֶׁקִּיבֵּל לְבֶן חָבֵר שֶׁקִּיבֵּל.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַבָּא לְקַבֵּל דִּבְרֵי חֲבֵירוּת — צָרִיךְ לְקַבֵּל בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה חֲבֵירִים, וְאֲפִילּוּ תַּלְמִיד חָכָם אֵינוֹ צָרִיךְ לְקַבֵּל בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה חֲבֵירִים. זָקֵן וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה — אֵינוֹ צָרִיךְ לְקַבֵּל בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה חֲבֵירִים, שֶׁכְּבָר קִיבֵּל עָלָיו מִשָּׁעָה שֶׁיָּשַׁב. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: אַף תַּלְמִיד חָכָם אֵינוֹ צָרִיךְ לְקַבֵּל בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה חֲבֵירִים, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁאַחֵרִים מְקַבְּלִין לְפָנָיו.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בִּימֵי בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס נִשְׁנֵית מִשְׁנָה זוֹ. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי אִיסְתַּפַּק לְהוּ מִילְּתָא בִּטְהָרוֹת, שַׁדְּרוּ רַבָּנַן לְגַבֵּי בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס, אֲזִילוּ אֲמַרוּ לֵיהּ: לְעַיֵּין בַּהּ. אַשְׁכְּחוּהּ דְּקָא טָעֵין טְהָרוֹת, אוֹתֵיב רַבָּנַן מִדִּידֵיהּ לְגַבַּיְיהוּ, וְקָאֵי אִיהוּ לְעַיּוֹנֵי בַּהּ.

אֲתוֹ אָמְרִי לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי, אָמַר לְהוּ רַבִּי יְהוּדָה: אָבִיו שֶׁל זֶה בִּיזָּה תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, אַף הוּא מְבַזֶּה תַּלְמִידֵי חֲכָמִים!

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: כְּבוֹד זָקֵן יְהֵא מוּנָּח בְּמְקוֹמוֹ, אֶלָּא מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נָהֲגוּ כֹּהֲנִים סִילְסוּל בְּעַצְמָן, שֶׁאֵין מוֹסְרִין אֶת הַטְּהָרוֹת לְכָל אָדָם.

תָּנוּ רַבָּנָן: חָבֵר שֶׁמֵּת — אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקָתָן, עַד שֶׁיֵּחָשְׁדוּ. וְכֵן חָצֵר שֶׁמּוֹכְרִין בָּהּ תְּכֶלֶת — הֲרֵי הִיא בְּחֶזְקָתָהּ, עַד שֶׁתִּיפָּסֵל.

תָּנוּ רַבָּנָן: אִשָּׁה עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּשֵּׂאת לְחָבֵר, וְכֵן בִּתּוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּשֵּׂאת לְחָבֵר, וְכֵן עַבְדּוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּמְכַּר לְחָבֵר — כּוּלָּן צְרִיכִין לְקַבֵּל דִּבְרֵי חֲבֵירוּת בַּתְּחִלָּה. אֲבָל אִשָּׁה חָבֵר שֶׁנִּשֵּׂאת לְעַם הָאָרֶץ, וְכֵן בִּתּוֹ שֶׁל חָבֵר שֶׁנִּשֵּׂאת לְעַם הָאָרֶץ, וְכֵן עַבְדּוֹ שֶׁל חָבֵר שֶׁנִּמְכַּר לְעַם הָאָרֶץ — אֵין צְרִיכִין לְקַבֵּל דִּבְרֵי חֲבֵירוּת בַּתְּחִלָּה.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף הֵן צְרִיכִין לְקַבֵּל עֲלֵיהֶן דִּבְרֵי חֲבֵירוּת לְכַתְּחִלָּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁנִּשֵּׂאת לְחָבֵר וְהָיְתָה קוֹמַעַת לוֹ תְּפִילִּין עַל יָדוֹ, נִשֵּׂאת לְעַם הָאָרֶץ וְהָיְתָה קוֹשֶׁרֶת לוֹ קִשְׁרֵי מוֹכֵס עַל יָדוֹ.

דף לא.

תָּנוּ רַבָּנָן: וְכוּלָּן שֶׁחָזְרוּ בָּהֶן אֵין מְקַבְּלִין אוֹתָן עוֹלָמִית, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חָזְרוּ בְּמַטְמוֹנִיּוֹת — אֵין מְקַבְּלִין אוֹתָן, בְּפַרְהֶסְיָא — מְקַבְּלִין אוֹתָן.

אֵיכָא דְּאָמְרִי: אִם עָשׂוּ דִּבְרֵיהֶן בְּמַטְמוֹנִיּוֹת — מְקַבְּלִין אוֹתָן, בְּפַרְהֶסְיָא — אֵין מְקַבְּלִין אוֹתָן.

רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מְקַבְּלִין אוֹתָן, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר: ”שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים“. אָמַר רַבִּי יִצְחָק אִישׁ כְּפַר עַכּוֹ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּאוֹתוֹ הַזּוּג.

תָּנוּ רַבָּנָן, בָּרְאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: חָבֵר וְנַעֲשָׂה גַּבַּאי — דּוֹחִין אוֹתוֹ מֵחֲבֵירְתוֹ, פֵּירַשׁ — אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. חָזְרוּ לוֹמַר: פֵּירַשׁ — הֲרֵי הוּא כְּכָל אָדָם.

רַב הוּנָא בַּר חִייָא אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ שַׁעְתָּא, הֲוָה עָיֵיל גַּבֵּיהּ רַבָּה וְרַב יוֹסֵף וְאַרְבַּע מְאָה זוּגָא דְּרַבָּנַן. שְׁמַע דְּאָתוּ, קְטִיר לְהוּ אַרְבַּע מְאָה תַּכְתְּקֵי. לְסוֹף שְׁמַעוּ דְּנַעֲשָׂה גַּבַּאי, שְׁלַחוּ לֵיהּ: זִיל לַחֲשִׁיבוּתֵיהּ, זִיל לְקַדְמוּתֵיהּ. שְׁלַח לְהוּ: הֲדְרִי בִּי. רַב יוֹסֵף לָא אָזַל, רַבָּה אָזַל.

רַב יוֹסֵף אָמַר: תְּנֵינָא, פֵּירַשׁ — אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ; רַבָּה אָמַר: תְּנֵינָא, חָזְרוּ לוֹמַר: פֵּירַשׁ — הֲרֵי הוּא כְּכָל אָדָם.

תָּנוּ רַבָּנָן: כָּל הַבְּכוֹרוֹת אָדָם רוֹאֶה, חוּץ מִשֶּׁל עַצְמוֹ, וְרוֹאֶה אֶת קָדָשָׁיו, וְאֶת מַעְשְׂרוֹתָיו, וְנִשְׁאָל עַל טָהֳרוֹתָיו.

אָמַר מָר: כָּל הַבְּכוֹרוֹת אָדָם רוֹאֶה חוּץ מִשֶּׁל עַצְמוֹ. בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בְּחַד — מִי מְהֵימַן? אֶלָּא בִּתְלָתָא, וּמִי חֲשִׁידִי? וְהָתְנַן: מֵיאֲנָה אוֹ שֶׁחָלְצָה בְּפָנָיו — יִשָּׂאֶנָּה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בֵּית דִּין!

לְעוֹלָם בְּחַד, וְכִדְאָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּיָחִיד מוּמְחֶה, הָכָא נָמֵי בְּיָחִיד מוּמְחֶה.

וְרוֹאֶה אֶת קָדָשָׁיו, דְּאִי בָּעֵי מִיתְּשִׁיל עֲלַיְיהוּ.

וּמַעְשְׂרוֹתָיו, דְּאִי בָּעֵי שְׁדֵי בֵּיהּ מוּמָא בְּכוּלֵּיהּ עָדְרֵיהּ.

וְנִשְׁאָל עַל טָהֳרוֹתָיו, דְּהָא חֲזוּ לֵיהּ בִּימֵי טוּמְאָתוֹ.

הֲדַרַן עָלָךְ עַד כַּמָּה יִשְׂרָאֵל חַיָּיבִין.

מַתְנִי׳ **כָּל פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין**, הֲנָאָתָן לַהֶקְדֵּשׁ, נִמְכָּרִין בָּאִיטְלִיז, וְנִשְׁחָטִין בָּאִיטְלִיז, וְנִשְׁקָלִין בְּלִיטְרָא,

חוּץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר, שֶׁהֲנָיָיתָן לַבְּעָלִים. פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין — הֲנָיָיתָן לַהֶקְדֵּשׁ.

וְשׁוֹקְלִין מָנֶה כְּנֶגֶד מָנֶה בַּבְּכוֹר.

דף לא:

גְּמָ׳ כָּל פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין הֲנָאָתָן לַהֶקְדֵּשׁ. אֵימַת? אִילֵימָא לְאַחַר פִּדְיוֹנוֹ — הֲנָאָתָן לַהֶקְדֵּשׁ? הֲנָאָתָן דִּבְעָלִים הוּא!

אֶלָּא לִפְנֵי פִּדְיוֹנוֹ. נִשְׁחָטִין? הָא בָּעֵי הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה!

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר, קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ לֹא הָיוּ בִּכְלַל הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר הָיוּ בִּכְלַל הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אֶלָּא לְעוֹלָם לְאַחַר פִּדְיוֹן, וּמַאי הֲנָאָתָן לַהֶקְדֵּשׁ? אַדְמֵעִיקָּרָא.

דְּכֵיוָן דְּשָׁרֵי לְהוּ מָר, נִמְכָּרִין בָּאִיטְלִיז וְנִשְׁחָטִין בָּאִיטְלִיז וְנִשְׁקָלִין בְּלִיטְרָא, טָפֵי וּפָרִיק מֵעִיקָּרָא.

חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר שֶׁהֲנָיָיתָן לַבְּעָלִים. בִּשְׁלָמָא בְּכוֹר — בָּאִיטְלִיז הוּא דְּלָא מִיזְדַּבַּן, הָא בְּבֵיתֵיהּ מִיזְדַּבַּן, אֶלָּא מַעֲשֵׂר — בְּבֵיתֵיהּ מִי מִיזְדַּבַּן?

וְהָתַנְיָא: בְּבְכוֹר נֶאֱמַר "לֹא תִפְדֶּה" וְנִמְכָּר חַי, בְּמַעֲשֵׂר נֶאֱמַר "לֹא יִגָּאֵל" וְאֵינוֹ נִמְכָּר, לֹא חַי וְלֹא שָׁחוּט, לֹא תָּם וְלֹא בַּעַל מוּם.

הָא מִילְתָא אִיקַשְׁיָא לֵיהּ לְרַב שֵׁשֶׁת בְּאוּרְתָא, וְשַׁנְּייֵהּ בְּקַדְמוּתָא מִבָּרַיְיתָא, בְּמַעְשֵׂר בְּהֵמָה שֶׁל יְתוֹמִים עָסְקִינַן, וּמִשּׁוּם הֲשָׁבַת אֲבֵידָה נָגְעוּ בָּהּ.

רַבִּי אִידִי סָרְסֵיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת הֲוָה שַׁמְעֵהּ מִינֵּיהּ, אֲזַל אַמְרֵהּ בֵּי מִדְרְשָׁא וְלָא אַמְרֵהּ מִשְּׁמֵיהּ, שְׁמַע רַב שֵׁשֶׁת אִיקְּפַד, אֲמַר: מַאן דְּעָקֵיר לֵיעְקְצֵיהּ עַקְרֵבָא, וְרַב שֵׁשֶׁת מַאי נָפְקָא לֵיהּ מִינַּהּ? דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מַאי דִּכְתִיב "אָגוּרָה בְאָהֳלְךָ עוֹלְמִים"? וְכִי אִיפְּשָׁר לְאָדָם לָגוּר בִּשְׁנֵי עוֹלָמִים?

אֶלָּא אָמַר דָּוִד: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יֹאמְרוּ דְּבַר שְׁמוּעָה מִפִּי בְּעוֹלָם הַזֶּה. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: כָּל תַּלְמִיד חָכָם שֶׁאוֹמְרִים דְּבַר שְׁמוּעָה מִפִּיו בְּעוֹלָם הַזֶּה — שִׂפְתוֹתָיו דּוֹבְבוֹת בַּקֶּבֶר.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר זְעֵירִי: מַאי קְרָאָה — "וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים", כְּכוֹמֶר שֶׁל עֲנָבִים, מָה כּוֹמֶר שֶׁל עֲנָבִים כֵּיוָן דְּאָדָם נוֹגֵעַ בּוֹ - דּוֹבֵב, אַף תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, כֵּיוָן שֶׁאָדָם אוֹמֵר דְּבַר שְׁמוּעָה מִפִּיו - דּוֹבְבוֹת שִׂפְתָיו בַּקֶּבֶר.

מַאי בָּרַיְיתָא? דְּתַנְיָא: מַעְשֵׂר בְּהֵמָה שֶׁל יְתוֹמִים — מוֹכְרִין אוֹתוֹ, וּמַעְשֵׂר בְּהֵמָה שֶׁשְּׁחָטוֹ — מַבְלִיעוֹ בְּעוֹרוֹ, בְּחֶלְבּוֹ, וּבְגִידוֹ, וּבְקִרְנָיו.

מַאי קָאַמַר? אָמַר אַבָּיֵי: הָכִי קָאָמַר — מַעְשֵׂר בְּהֵמָה שֶׁל יְתוֹמִים מוֹכְרִין אוֹתוֹ בְּהַבְלָעָה. מִכְּלָל דְּגָדוֹל בְּהַבְלָעָה לָא? מַאי שְׁנָא מֵהָא דְּתַנְיָא: הַלּוֹקֵחַ לוּלָב מֵחֲבֵירוֹ בַּשְּׁבִיעִית — נוֹתֵן לוֹ אֶתְרוֹג בְּמַתָּנָה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לְלוֹקְחוֹ בַּשְּׁבִיעִית.

וְהָוֵינַן בָּהּ: לֹא רָצָה לִיתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה מַאי? וְאָמַר רַב הוּנָא: מַבְלִיעַ לוֹ דְּמֵי אֶתְרוֹג בַּלּוּלָב! הָתָם לָא מוֹכְחָא מִילְתָא, הָכָא מוֹכְחָא מִילְתָא.

אָמַר רָבָא: אִם כֵּן, "מַעְשֵׂר בְּהֵמָה" תְּרֵי זִמְנֵי לְמָה לִי? אֶלָּא אָמַר רָבָא: הָכִי קָאָמַר, מַעְשֵׂר בְּהֵמָה שֶׁל יְתוֹמִים מוֹכְרִין אוֹתוֹ כְּדַרְכּוֹ, וּמַעְשֵׂר בְּהֵמָה דְּגָדוֹל שֶׁשְּׁחָטוֹ מַבְלִיעוֹ בְּעוֹרוֹ בְּחֶלְבּוֹ בְּגִידוֹ וּבְקִרְנָיו.

אָמַר רָבָא: מְנָא אָמֵינָא לַהּ? דִּכְתִיב: "וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא יִגָּאֵל".

אֵימָתַי עוֹשֶׂה תְּמוּרָה — מֵחַיִּים, אֵימָתַי אֵינוֹ נִגְאָל — מֵחַיִּים, הָא לְאַחַר שְׁחִיטָה — נִגְאָל, וְרַבָּנַן (ההוא) [הוּא] דְּגָזְרוּ לְאַחַר שְׁחִיטָה, אַטּוּ לִפְנֵי שְׁחִיטָה.

דָּבָר הַנִּישׁוֹם מֵחַיִּים — גָּזוּר רַבָּנַן לְאַחַר שְׁחִיטָה אַטּוּ לִפְנֵי שְׁחִיטָה,

דף לב.

דָּבָר שֶׁאֵינוֹ נִישׁוֹם מֵחַיִּים — לָא גָּזוּר רַבָּנַן, וּבְיַתְמֵי אוֹקְמוּהָ רַבָּנַן אַדְּאוֹרָיְיתָא.

וְאַף רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק סָבַר לַהּ לְהָא דְּרָבָא, דְּאָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: מְנַיִן לְמַעְשֵׂר בְּהֵמָה שֶׁל יְתוֹמִים שֶׁמּוֹכְרִים אוֹתוֹ כְּדַרְכּוֹ?

שֶׁנֶּאֱמַר: ״רַק בְּכָל אַוַּת נַפְשְׁךָ תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָּשָׂר״, אִיזֶהוּ דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ בְּרָכָה מֵחַיִּים אֶלָּא לְאַחַר שְׁחִיטָה? הֱוֵי אוֹמֵר: זֶה מַעְשֵׂר בְּהֵמָה.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: מַהוּ לְהַבְלִיעוֹ בַּעֲצָמוֹת? רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי, חַד אָמַר: מַבְלִיעוֹ, וְחַד אָמַר: אֵין מַבְלִיעוֹ.

וְלָא פְּלִיגִי — הָא בְּדַקָּה, הָא בְּגַסָּה.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: אִידֵּי וְאִידֵּי בְּגַסָּה, וְלָא פְּלִיגִי — מָר כִּי אַתְרֵיהּ, וּמָר כִּי אַתְרֵיהּ.

גּוּפָא: בְּבְכוֹר הוּא אוֹמֵר: ״לֹא יִפָּדֶה״, וְנִמְכָּר; בְּמַעֲשֵׂר נֶאֱמַר: ״לֹא יִגָּאֵל״, וְאֵינוֹ נִמְכָּר, לֹא חַי וְלֹא שָׁחוּט, וְלֹא תָּם וְלֹא בַּעַל מוּם. מְנָא הָנֵי מִילֵּי?

אָמַר רַב חִינָּנָא אָמַר רַב, וְכֵן אָמַר רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: נֶאֱמַר ״לֹא יִגָּאֵל״ בְּמַעֲשֵׂר, וְנֶאֱמַר ״וְלֹא יִגָּאֵל״ בַּחֲרָמִים, מָה לְהַלָּן מְכִירָה עִמּוֹ, אַף כָּאן מְכִירָה עִמּוֹ.

אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק לְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: מַפְנֵי, דְּאִי לָא מַפְנֵי, אֵיכָּא לְמִפְרַךְ: מָה לַחֲרָמִים, שֶׁכֵּן חִלִּים עַל הַכֹּל!

לְאֵי אַפְנוֹיֵי מַפְנֵי, לֹא יֵאָמֵר ״וְלֹא יִגָּאֵל״ בַּחֲרָמִים, וְיִגְמַר מִמַּעֲשֵׂר: מָה מַעֲשֵׂר קָדוֹשׁ וְאֵינוֹ נִגְאָל, אַף חֲרָמִים קָדוֹשִׁים וְאֵינָם נִגְאָלִין. ״וְלֹא יִגָּאֵל״ דִּכְתַב רַחֲמָנָא לְמָה לִי? לְאַפְנוֹיֵי.

אֵיכָא לְמִפְרַךְ: מָה לְמַעֲשֵׂר, שֶׁכֵּן קָדוֹשׁ לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו!

אֶלָּא, לֹא יֵאָמֵר ״לֹא יִגָּאֵל״ בַּחֲרָמִים, וְיִגְמַר מִבְּכוֹר: מָה בְּכוֹר קָדוֹשׁ וְאֵינוֹ נִגְאָל, אַף חֲרָמִים קְדוֹשִׁין וְאֵינָן נִגְאָלִין. ״לֹא יִגָּאֵל״ דִּכְתַב רַחֲמָנָא לְמָה לִי? לְאַפְנוֹיֵי.

אֵיכָא לְמִפְרַךְ: מָה לִבְכוֹר, שֶׁכֵּן קְדוּשָּׁתוֹ מֵרֶחֶם!

אֶלָּא לֹא יֵאָמֵר ״לֹא יִגָּאֵל״ בְּמַעֲשֵׂר, וְיִגְמַר הַעֲבָרָה מִבְּכוֹר, מָה בְּכוֹר קָדוֹשׁ וְאֵינוֹ נִגְאָל, אַף מַעֲשֵׂר קָדוֹשׁ וְאֵינוֹ נִגְאָל. ״לֹא יִגָּאֵל״ דִּכְתַב רַחֲמָנָא בְּמַעֲשֵׂר לְמָה לִי? לְאַפְנוֹיֵי.

וְאַכַּתִּי, בְּמַעֲשֵׂר נָמֵי לָא, מַפְנֵי דְּאֵיכָא לְמִיפְרַךְ כִּדְפָרְכִינַן!

״וְהַעֲבַרְתָּ״ קְרָא יַתִּירָא הוּא.

בְּכוֹר נָמֵי נֵילַף ״גְּאוּלָּה״ ״גְּאוּלָּה״ מֵחֲרָמִים! דְּמַעֲשֵׂר מַפְנֵי, דִּבְכוֹר לָא מַפְנֵי.

וּמַאי חָזֵית דְּלָא תְּפֶדֶה דִּבְכוֹר — לְגוּפֵיהּ, וּדְמַעֲשֵׂר — לְאַפְנוֹיֵי? וְאֵימָא: דְּמַעֲשֵׂר — לְגוּפֵיהּ, דִּבְכוֹר — לְאַפְנוֹיֵי!

דָּנִין גְּאוּלָּה מִגְּאוּלָּה, וְאֵין דָּנִין פְּדָיָיה מִגְּאוּלָּה.

מַאי נָפְקָא מִינַּהּ? הָא תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: ״וְשָׁב הַכֹּהֵן״ ״וּבָא הַכֹּהֵן״ — זוֹ הִיא שִׁיבָה זוֹ הִיא בִּיאָה!

הָנֵי מִילֵּי, הֵיכָא דְּלֵיכָּא דָּמֵי לֵיהּ, אֲבָל אִיכָּא דָּמֵי לֵיהּ — מִדָּמֵי לֵיהּ יָלְפִינַן.

וְלֵילַף בְּכוֹר ״הַעֲבָרָה״ ״הַעֲבָרָה״ מִמַּעֲשֵׂר, דְּהָא מַעֲשֵׂר נָמֵי גָּמַר ״גְּאוּלָּה״ ״גְּאוּלָּה״ מֵחֲרָמִים!

מִיעֵט רַחֲמָנָא גַּבֵּי חֲרָמִים, ״הוּא״ — ״הוּא״ וְלֹא בְּכוֹר. וְאֵימָא ״הוּא״ וְלֹא מַעֲשֵׂר! מַעֲשֵׂר גְּאוּלָּה כְּמוֹתוֹ.

רָבָא אָמַר, ״לֹא יִגָּאֵל״ דַּחֲרָמִים לָא צָרִיךְ, דְּאִיתַּנְהוּ הֵיכָא? אִי בֵּי בָּעֲלִים — הֶקְדֵּשׁ נִינְהוּ, אִי בֵּי כֹּהֵן — חוּלִּין נִינְהוּ.

דְּתַנְיָא: חֲרָמִים, כָּל זְמַן שֶׁהֵן בְּבֵית בָּעֲלִים — הֲרֵי הֵן כְּהֶקְדֵּשׁ לְכָל דִּבְרֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כָּל חֵרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַה׳״. נְתָנָן לְכֹהֵן — הֲרֵי הֵן כְּחוּלִּין לְכָל דִּבְרֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה״. ״לֹא

דף לב:

יִגָּאֵל״ דִּכְתַב רַחֲמָנָא לְמָה לִי? אִם אֵינוֹ עִנְיָן לַחֲרָמִים — תְּנֵהוּ עִנְיָן לְמַעֲשֵׂר. אֵימָא תְּנֵהוּ עִנְיָן לִבְכוֹר? מַעֲשֵׂר גְּאוּלָּה כְּמוֹתוֹ.

רַב אָשֵׁי אָמַר: ״לֹא יִגָּאֵל״ דְּמַעֲשֵׂר — לֹא יִמָּכֵר הוּא. אָמַר רַב אָשֵׁי: מְנָא אָמֵינָא לַהּ? דִּכְתִיב: ״וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא יִגָּאֵל״.

אֵימָתַי עוֹשֶׂה תְּמוּרָה — מֵחַיִּים, אֵימָתַי אֵינוֹ נִגְאָל — מֵחַיִּים, הָא לְאַחַר שְׁחִיטָה — נִגְאָל, הָא בְּעֵי הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה!

אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ, ״לֹא יִגָּאֵל״ — לֹא יִמָּכֵר הוּא.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ הָיוּ בִּכְלַל הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ לֹא הָיוּ בִּכְלַל הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אֲנַן הָכִי קָאָמְרִינַן: מִי אִיכָּא דְּמַחַיִּים לָא מִיפְּרִיק, וּלְאַחַר שְׁחִיטָה מִיפְּרִיק? אַלְמָה לָא מַחַיִּים דְּאַלְּימָא קְדוּשָּׁתַיּהּ — לָא מִיפְּרִיק, לְאַחַר שְׁחִיטָה דְּאַקֵּיל לֵיהּ קְדוּשָּׁתַיּהּ — מִיפְּרִיק!

וְלָא כֹּל דְּכֵן הוּא? וּמָה מַחַיִּים דְּאַלִּים לְמִיתְפַּס פִּדְיוֹנוֹ — לָא מִיפְּרִיק, לְאַחַר שְׁחִיטָה דְּלָא אַלִּים לְמִיתְפַּס פִּדְיוֹנוֹ — מִיפְּרִיק? אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ: ״לֹא יִגָּאֵל״ — לֹא יִמָּכֵר הוּא.

וְלִכְתּוֹב רַחֲמָנָא ״לֹא יִמָּכֵר״! אִי כְּתַב רַחֲמָנָא ״לֹא יִמָּכֵר״, הֲוָה אָמֵינָא: אִיזְדַּבּוֹנֵי הוּא דְּלָא מִזְדַּבַּן, דְּקָא עָבֵיד עוֹבָדִין דְּחוֹל, אֲבָל אִיפְּרוֹקֵי — מִיפְּרִיק, דְּהָא עָיְילִי דָּמָיו לְהֶקְדֵּשׁ. לְהָכִי כְּתַב רַחֲמָנָא ״לֹא יִגָּאֵל״, דְּלָא אִיזְדַּבּוֹנֵי מִיזְדַּבַּן וְלָא אִיפְּרוֹקֵי מִיפְּרִיק.

מַתְנִי׳ בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֹא יִמָּנֶה יִשְׂרָאֵל עִם הַכֹּהֵן לַבְּכוֹר, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין, וַאֲפִילּוּ גּוֹי.

גְּמָ׳ מַתְנִיתִין מַנִּי? רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, דְּתַנְיָא: בְּכוֹר אֵין נִמְנִין עָלָיו אֶלָּא חֲבוּרָה שְׁכוּלָּהּ כֹּהֲנִים, דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֲפִילּוּ זָרִים. רַבִּי עֲקִיבָא מַתִּיר אֲפִילּוּ גּוֹי.

מַאי טַעְמָא דְּבֵית שַׁמַּאי? דִּכְתִיב "וּבְשָׁרָם יִהְיֶה לָךְ וְגוֹ'", מָה הָתָם כֹּהֲנִים — אִין, יִשְׂרָאֵל — לָא, אַף הָכָא כֹּהֲנִים — אִין, יִשְׂרָאֵל — לָא.

דף לג.

וּבֵית הִלֵּל: הָנֵי מִילֵּי תָּם, אֲבָל בַּעַל מוּם כְּתִיב "הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּיו יֹאכְלֻנּוּ", וּמָה טָמֵא שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל בְּקָדָשִׁים קַלִּים אוֹכֵל בִּבְכוֹר, זָר שֶׁאוֹכֵל בְּקָדָשִׁים קַלִּים אֵינוֹ דִּין שֶׁיֹּאכַל בִּבְכוֹר.

אֵיכָא לְמֵיפְרַךְ: מָה לְטָמֵא, שֶׁכֵּן הוּתַּר מִכְּלָלוֹ בַּעֲבוֹדַת צִבּוּר!

וּבֵית הִלֵּל, אַטּוּ בַּעֲבוֹדָה קָאָמַר? בַּאֲכִילָה קָאָמְרִינַן, אֲכִילַת זָר עֲדִיף.

וְרַבִּי עֲקִיבָא מַתִּיר, וַאֲפִילּוּ גּוֹי. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי עֲקִיבָא? "כַּצְּבִי וְכָאַיָּל" — מָה צְבִי וְאַיָּל מוּתָּר לְגוֹי, אַף פְּסוּלִין מוּתָּר לְגוֹי.

וְאִידַּךְ? תְּלָתָא "צְבִי וְאַיָּל" כְּתִיבִי, חַד לְכִדְרַבִּי יִצְחָק, וְחַד לְכִדְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא, וְחַד לְכִדְרַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר.

וְאִידַּךְ? מָה צְבִי וְאַיָּל פְּטוּרִים מִן הַבְּכוֹרָה, אַף פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין פְּטוּרִין מִן הַבְּכוֹרָה.

תָּנוּ רַבָּנָן: בְּכוֹר אֵין מַאֲכִילִין אוֹתוֹ לְנָדוֹת, דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מַאֲכִילִין אוֹתוֹ לְנָדוֹת. מַאי טַעְמָא דְּבֵית שַׁמַּאי? דִּכְתִיב: "וּבְשָׁרָם יִהְיֶה לְךָ", מָה הָתָם נְדוֹת לָא, אַף הָכָא נְדוֹת לָא.

וּבֵית הִלֵּל: הָנֵי מִילֵּי תָּם, אֲבָל בַּעַל מוּם — "הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יֹאכְלֻנּוּ".

וּבֵית שַׁמַּאי, הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּאֵין טוּמְאָה יוֹצְאָה עָלָיו מִגּוּפוֹ, אֲבָל הֵיכָא דְּטוּמְאָה יוֹצְאָה עָלָיו מִגּוּפוֹ — לָא.

דְּאַשְׁכְּחַן דְּפַלִּיג רַחֲמָנָא בֵּין טוּמְאָה יוֹצְאָה עָלָיו מִגּוּפוֹ, לְבֵין שֶׁאֵין טוּמְאָה יוֹצְאָה עָלָיו מִגּוּפוֹ, דִּתְנַן: הַפֶּסַח שֶׁנִּבְטוּמְאָה — לֹא יֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ זָבִים וּמְצוֹרָעִין וְזָבוֹת וְנִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת.

וּבֵית הִלֵּל: הָתָם הוּא דְּגַלִּי רַחֲמָנָא "טָמֵא נֶפֶשׁ", אֲבָל הָכָא "טָמֵא" סְתָמָא כְּתִיב, לָא שְׁנָא.

תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין מַרְגִּילִין בְּיוֹם טוֹב, כֵּיוֹצֵא בּוֹ אֵין מַרְגִּילִין בַּבְּכוֹר, וְלֹא בִּפְסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין.

בְּשְׁלָמָא יוֹם טוֹב — דְּקָא טָרַח טִירְחָא דְּלָא חָזֵי לֵיהּ. אֶלָּא בְּכוֹר — מַאן תַּנָּא? אָמַר רַב חִסְדָּא: בֵּית שַׁמַּאי הִיא, דְּאָמַר אֵין מַאֲכִילִין אוֹתוֹ לְנָדוֹת.

וְלֹא בִּפְסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין. מַאן תַּנָּא? אָמַר רַב חִסְדָּא: רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּתָנַן: הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי חַטָּאוֹת, אַחַת תְּמִימָה וְאַחַת בַּעֲלַת מוּם — תְּמִימָה תִּקָּרֵב, בַּעֲלַת מוּם תִּיפָּדֶה.

נִשְׁחֲטָה בַּעֲלַת מוּם, אִם עַד שֶׁלֹּא נִזְרַק דָּמָהּ שֶׁל תְּמִימָה — מוּתֶּרֶת, אִם מִשֶּׁנִּזְרַק דָּמָהּ שֶׁל תְּמִימָה — אֲסוּרָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילּוּ בָּשָׂר בִּקְדֵירָה, וְנִזְרַק דָּמָהּ שֶׁל תְּמִימָה — אֲסוּרָה.

וְרַב חִסְדָּא, לוֹקְמַהּ כּוּלַּהּ כְּבֵית שַׁמַּאי! דִּילְמָא עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי בֵּית שַׁמַּאי אֶלָּא בִּבְכוֹר, דִּקְדוּשָּׁתוֹ מֵרֶחֶם, אֲבָל פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין דְּאֵין קְדוּשָּׁתוֹ מֵרֶחֶם — לָא.

דף לג:

וְלוֹקְמַהּ כּוּלַּהּ כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן! דִּילְמָא עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הָתָם אֶלָּא פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין, דְּאַלִּימֵי לְמִיתְפַּס פִּדְיוֹנוֹ, אֲבָל בְּכוֹר דְּלָא אַלִּים לְמִיתְפַּס פִּדְיוֹנוֹ — לָא.

וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן לֵית לֵיהּ כָּל פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין נִמְכָּרִין בָּאִיטְלִיז וְנִשְׁקָלִין בְּלִיטְרָא? אַלְמָא דְּכֵיוָן דְּאִיכָּא רָווּחָא לְהֶקְדֵּשׁ שָׁרֵי לֵהּ!

אָמַר רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא: מַה שֶּׁמַּשְׁבִּיחַ בָּעוֹר — פּוֹגֵם בַּבָּשָׂר. בְּמַאְרְבָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּינָא אָמְרִי: מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּעוֹבֵד עֲבוֹדָה בְּקָדְשִׁים.

רַבִּי יוֹסֵי בַּר אָבִין אוֹמֵר: גְּזִירָה שֶׁמָּא יְגַדֵּל מֵהֶן עֲדָרִים עֲדָרִים.

מַתְנִי' בְּכוֹר שֶׁאֻחֲזוֹ דָּם, אֲפִילּוּ מֵת — אֵין מַקִּיזִין לוֹ דָּם, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יַקִּיז, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה בּוֹ מוּם, וְאִם עָשָׂה בּוֹ מוּם — הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁחַט עָלָיו.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יַקִּיז, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בּוֹ מוּם.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנָן: בְּכוֹר שֶׁאֻחֲזוֹ דָּם — מַקִּיזִין לוֹ אֶת הַדָּם בְּמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹשִׂים בּוֹ מוּם, וְאֵין מַקִּיזִין לוֹ אֶת הַדָּם בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשִׂין בּוֹ מוּם, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה בּוֹ מוּם, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִשְׁחַט עַל אוֹתוֹ הַמּוּם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף נִשְׁחַט עַל אוֹתוֹ הַמּוּם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ מֵת — אֵין מַקִּיזִין לוֹ אֶת הַדָּם.

מַתְנֵי לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר לִבְרֵיהּ, וְאָמְרִי לַהּ רַבִּי חִיָּיא לִבְרֵיהּ: כַּמַּחְלוֹקֶת כָּאן, כָּךְ מַחְלוֹקֶת בְּחֻבִּית שֶׁל תְּרוּמָה, דִּתְנַן: חֻבִּית שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנּוֹלַד בָּהּ סְפֵק טוּמְאָה — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם הָיְתָה בִּמְקוֹם הַתּוּרְפָּה — יַנִּיחֶנָּה בְּמָקוֹם הַמּוּצְנָע, אִם הָיְתָה מְגוּלָּה — יְכַסֶּנָּה.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אִם הָיְתָה מוּנַּחַת בְּמָקוֹם הַמּוּצְנָע — יַנִּיחֶנָּה בִּמְקוֹם הַתּוּרְפָּה, אִם הָיְתָה מְכוּסָּה — יְגַלֶּנָּה. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לֹא יְחַדֵּשׁ בָּהּ דָּבָר.

רַבִּי מֵאִיר כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְרַבָּנָן כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְרַבִּי יְהוּדָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל.

מִמַּאי? דִּלְמָא עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר הָתָם, דְּקָא עָבֵיד בְּיָדַיִם, אֲבָל הָכָא דִּגְרָמָא — כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סְבִירָא לֵיהּ!

וְעַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָתָם, אֶלָּא שֶׁמָּא יָבֹא אֵלִיָּהוּ וִיטַהֲרֶנָּה, אֲבָל הָכָא, דְּאִי שָׁבֵיק לֵיהּ מָיֵית — כְּרַבָּנַן סְבִירָא לֵיהּ!

וְעַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן הָכָא, דְּאִי שָׁבֵיק לֵיהּ מָיֵית, אֲבָל הָתָם — שֶׁמָּא יָבֹא אֵלִיָּהוּ וִיטַהֲרֶנָּה, כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סְבִירָא לְהוּ! וְעַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה הָכָא, דְּקָא עָבֵיד בְּיָדַיִם, אֲבָל הָתָם דִּגְרָמָא — כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סְבִירָא לֵיהּ!

וְעַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָתָם, דְּשֶׁמָּא יָבֹא אֵלִיָּהוּ וִיטַהֲרֶנָּה, אֲבָל הָכָא, דְּאִי שָׁבֵיק לֵיהּ מָיֵית, כְּרַבָּנַן סְבִירָא לֵיהּ!

וְעוֹד, הָכָא בִּקְרָאֵי פְּלִיגִי וְהָכָא בִּקְרָאֵי פְּלִיגִי, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַכֹּל מוֹדִים בִּמְחַמֵּץ אַחַר מְחַמֵּץ שֶׁהוּא חַיָּיב, דִּכְתִיב "לֹא תֹאפֶה חָמֵץ" וְ"לֹא תַעֲשֶׂה".

בִּמְסָרַס אַחַר מְסָרַס שֶׁהוּא חַיָּיב, דִּכְתִיב: "וּמָעוּךְ וְכָתוּת וְנָתוּק וְכָרוּת", אִם עַל כּוֹרֶת חַיָּיב, עַל נוֹתֵק לֹא כָּל שֶׁכֵּן? אֶלָּא לְהָבִיא נוֹתֵק אַחַר כּוֹרֵת, שֶׁהוּא חַיָּיב.

לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בְּמֵטִיל מוּם בְּבַעַל מוּם, דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר: "כָּל מוּם לֹא יִהְיֶה בּוֹ", וְרַבָּנַן סָבְרִי: "תְּמִים יִהְיֶה לְרָצוֹן".

וְרַבִּי מֵאִיר, הַאי "תְּמִים יִהְיֶה לְרָצוֹן" מַאי עָבֵיד לֵיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ לְמַעוֹטֵי בַּעַל מוּם מֵעִיקָּרוֹ.

בַּעַל מוּם מֵעִיקָּרוֹ — פְּשִׁיטָא, דִּיקְלָא בְּעָלְמָא הוּא!

אֶלָּא לְמַעוֹטֵי פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין לְאַחַר פִּדְיוֹנָן, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וַאֲסִירִי בְּגִיזָּה וַעֲבוֹדָה — בְּמוּמִין נָמֵי לִיתַּסְרוּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְרַבָּנַן נָמֵי, הָכְתִיב "כָּל מוּם לֹא יִהְיֶה בּוֹ"! לִגְרָמָא הוּא דְּאָתֵי, דְּתַנְיָא: "מוּם לֹא יִהְיֶה בּוֹ" — אֵין לִי

דף לד.

אֶלָּא שֶׁלֹּא יִתֵּן בּוֹ מוּם, מִנַּיִן שֶׁלֹּא יָבִיא דְּבֵילָה וּבָצָק וְיַנִּיחֶנָּה עַל הָאוֹזֶן כְּדֵי שֶׁיָּבֹא כֻּלּוֹ וְיֹאכְלֶנָּה? תַּלְמוּד לוֹמַר "כָּל מוּם" — אֶחָד מוּם וְאֶחָד כָּל מוּם.

הָכָא בִּקְרָאֵי פְּלִיגִי, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, וְכֵן אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, וְכֵן אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: "וְאָנִי הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמָתִי".

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: בִּשְׁתֵּי תְּרוּמוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אַחַת תְּרוּמָה טְהוֹרָה וְאַחַת תְּרוּמָה תְּלוּיָה, וְאָמַר רַחֲמָנָא: עֲבֵיד לַהּ שִׁימּוּר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: "תְּרוּמָתִי" כְּתִיב.

לְמֵימְרָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר יֵשׁ אֵם לַמִּקְרָא? וּרְמִינְהִי: ״בְּבִנְדוֹ בָּהּ״ — כֵּיוָן שֶׁפֵּירַשׁ טַלִּיתוֹ עָלֶיהָ, שׁוּב אֵינוֹ רַשַּׁאי לְמוֹכְרָהּ, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כֵּיוָן שֶׁבָּגַד בָּהּ, שׁוּב אֵינוֹ רַשַּׁאי לְמוֹכְרָהּ!

אֶלָּא, הָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי: רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר: הָרְאוּיָה לָךְ שְׁמוֹר, וְשֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לָךְ לָא תִּשְׁמוֹר, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: הָא נָמֵי רְאוּיָה הִיא, שֶׁמָּא יָבוֹא אֵלִיָּהוּ וִיטַהֲרֶנָּה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. מַתְקֵיף לַהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: הֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן? אִילֵימָא רַבִּי שִׁמְעוֹן דְּמַתְנִיתִין, עַד הַשְׁתָּא לָא אַשְׁמְעִינַן שְׁמוּאֵל דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּוִין מוּתָּר?

וְהָא רַבִּי חִיָּיא בַּר אָשֵׁי אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, וְרַב חָנִין בַּר אָשֵׁי אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְרַב חִיָּיא בַּר אָבִין מַתְנֵי בְּלָא גַּבְרֵי — רַב אָמַר: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן!

אֶלָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן דְּבָרַיְיתָא, וְרַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי מַתְנֵי לַהּ בְּהֶדְיָא: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּבָרַיְיתָא.

מַתְנִי' הַצּוֹרֵם אוֹזֶן בַּבְּכוֹר — הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁחוֹט עוֹלָמִית, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: נוֹלַד בּוֹ מוּם אַחֵר — יִשְׁחוֹט עָלָיו.

גְּמָ' וּמִי קָנֵיס רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְעוֹלָם? וּרְמִינְהִי: מִי שֶׁהָיְתָה לוֹ בַּהֶרֶת

דף לד:

וְנִקְצְצָה — טָהוֹר, קְצָצָה מִתְכַּוֵּין — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לִכְשֶׁיִּוָּלֵד לוֹ נֶגַע אַחֵר יִטְהַר הֵימֶנּוּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁתִּפָּרַח בְּכוּלּוֹ, אוֹ עַד שֶׁתִּמָּעֵט בַּהַרְתּוֹ מִכִּגְרִיס!

רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְּאָמְרִי תַּרְוַוְיְיהוּ: כִּי קָנֵיס רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּמָמוֹנוֹ, בְּגוּפוֹ לָא קָנֵיס.

מָמוֹנוֹ — אֵיכָא לְמֵימַר דְּאָתֵי לְמֵיעְבַּד, גּוּפוֹ — מִי אֵיכָא לְמֵימַר דְּאָתֵי לְמֵיעְבַּד?

אָמַר רָבָא: דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אַדְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר קַשְׁיָא, דְּרַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן לָא קַשְׁיָא?

אֶלָּא, דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אַדְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לָא קַשְׁיָא, כִּדְשַׁנְינַן. רַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן נָמֵי לָא קַשְׁיָא, הָכָא בְּמַאי דַּעֲבַד קָנְסוּהּ, הָכָא בְּמַאי דַּעֲבַד קָנְסוּהּ.

בְּמַאי אִיכַּוֵּין לְמִישְׁרֵייהּ בְּהַאי מוּמָא? בְּהַאי מוּמָא קָנְסוּהּ רַבָּנַן, דִּבְהַאי מוּמָא לָא לִישְׁתְּרֵי לֵיהּ. וְהָכָא, בְּמַאי דַּעֲבַד קָנְסוּהּ — אִיכַּוֵּין לְטַהוֹרֵי נַפְשֵׁיהּ בְּהַאי קְצִיצָה, בְּהַאי קְצִיצָה קָנְסוּהּ רַבָּנַן.

בָּעֵי רַב פָּפָּא: ״יִטְהַר״ תְּנַן, אוֹ ״וְיִטְהַר״ תְּנַן?

לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְחָתָן שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נֶגַע.

דִּתְנַן: חָתָן שֶׁנִּרְאָה בּוֹ נֶגַע — נוֹתְנִין לוֹ שִׁבְעָה יָמִים, לוֹ וּלְאַצְטְלִיתוֹ וְלִכְסוּתוֹ, וְכֵן בָּרֶגֶל — נוֹתְנִין לוֹ כָּל יְמֵי הָרֶגֶל.

אִי אָמְרַתְּ ״יִטְהַר״ תְּנַן — מְקַמַּיְיתָא טָהַר לֵיהּ, לְבָתְרַיְיתָא נָטְרִין לֵיהּ שִׁבְעָה יְמֵי מִשְׁתֶּה. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ: ״וְיִטְהַר״ תְּנַן — סוֹף סוֹף, כִּי לָא מְטַמֵּית לְבָתְרַיְיתָא, הָא מִיטַּמֵּא וְקָאֵי מְקַמַּיְיתָא. מַאי? תֵּיקוּ.

בָּעֵי מִינֵּיהּ רַבִּי יִרְמְיָה מֵרַבִּי זֵירָא: צוֹרֶם אוֹזֶן בַּבְּכוֹר וָמֵת, מַהוּ לְקָנְסוֹ בְּנוֹ אַחֲרָיו? אִם תִּימְצֵי לוֹמַר: מוֹכֵר עַבְדּוֹ לַגּוֹיִם וָמֵת — קָנְסוּ בְּנוֹ אַחֲרָיו, דְּכֹל יוֹמָא וְיוֹמָא מַפְקַע לֵיהּ מִמְּצָוֹת.

אִם תִּימְצֵי לוֹמַר: כְּוִוין מְלַאכְתּוֹ בַּמּוֹעֵד וָמֵת — לֹא קָנְסוּ בְּנוֹ אַחֲרָיו, מִשּׁוּם דְּלָא עַבְדֵה לְאִיסּוּרָא.

הָכָא מַאי? לְדִידֵיהּ קָנַסוּ רַבָּנַן, וְהָא לֵיתֵיהּ, אוֹ דִלְמָא לְמָמוֹנֵיהּ קָנַסוּ רַבָּנַן, וְהָא אִיתֵיהּ?

אָמַר לֵיהּ: תְּנֵיתוּהָ, שְׁדֵה שֶׁנִּתְקַוְּצָה בִּשְׁבִיעִית — תִּזָּרַע לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, נִיטַּיְיבָה נִיזַּיְירָה — לֹא תִּזָּרַע לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. וְאָמַר רַב אַסִּי בְּרַבִּי חֲנִינָא: נָקְטִינַן, הֶטְיְיבָהּ וָמֵת — בְּנוֹ זוֹרְעָהּ. אַלְמָא לְדִידֵיהּ קָנַסוּ רַבָּנַן, לְבֵרֵיהּ לָא קָנַסוּ רַבָּנַן.

אָמַר אַבָּיֵי: נָקְטִינַן

דף לה.

טִימֵּא טָהֳרוֹת וָמֵת — לֹא קָנְסוּ בְּנוֹ אַחֲרָיו. מַאי טַעְמָא? הֵיזֵק שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר לָא שְׁמֵיהּ הֵיזֵק, קְנָסָא דְּרַבָּנַן — לְדִידֵיהּ קָנַסוּ רַבָּנַן, לִבְרֵיהּ לָא קָנַסוּ רַבָּנַן.

מַתְנִי׳ מַעֲשֶׂה בְּזָכָר שֶׁל רְחֵלִים זָקֵן, וּשְׁעָרוֹ מְדוּלְדָּל, וְרָאָהוּ קַסְטוֹר אֶחָד וְאָמַר: מָה טִיבוֹ שֶׁל זֶה? אָמְרוּ לוֹ: בְּכוֹר הוּא, וְאֵינוֹ נִשְׁחָט אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה בּוֹ מוּם. נָטַל (פיגום) [פִּיגְיוֹם] וְצָרַם אָזְנוֹ, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְהִתִּירוּ, וְאַחַר שֶׁהִתִּירוּ הָלַךְ וְצֵירֵם בְּאָזְנֵי בְכוֹרוֹת אֲחֵרִים וְאָסְרוּ.

פַּעַם אַחַת הָיוּ תִּינוֹקוֹת מְשַׂחֲקִין בַּשָּׂדֶה, וְקָשְׁרוּ זְנָבֵי טְלָאִים זֶה בָּזֶה, וְנִפְסְקָה זְנָבוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם, וַהֲרֵי הוּא בְּכוֹר, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְהִתִּירוּ. רָאוּ שֶׁהִתִּירוּ, הָלְכוּ וְקָשְׁרוּ זַנְבוֹת בְּכוֹרוֹת אֲחֵרִים, וְאָסְרוּ. זֶה הַכְּלָל: כֹּל שֶׁהוּא לְדַעְתּוֹ — אָסוּר, שֶׁלֹּא לְדַעְתּוֹ — מוּתָּר.

גְּמָ׳ פַּעַם אַחֶרֶת הָיָה כוּ׳. וּצְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן גּוֹי — דְּלָא אָתֵי לְמִיסְרָךְ, אֲבָל קָטָן דְּאָתֵי לְמִיסְרָךְ — אֵימָא לָא.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן קָטָן, מִשּׁוּם דְּלָא אָתֵי לְאִיחַלּוֹפֵי בְּגָדוֹל, אֲבָל גּוֹי דְּאָתֵי לְאִיחַלּוֹפֵי בְּגָדוֹל — אֵימָא לָא. צְרִיכָא.

אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַב קַטִּינָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא דַּאֲמַרוּ לֵיהּ "אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה בּוֹ מוּם", אֲבָל אִם אָמְרוּ לֵיהּ "אִם נַעֲשָׂה בּוֹ מוּם" — כְּמַאן דַּאֲמַרוּ לֵיהּ "זִיל עֲבֵיד בֵּיהּ מוּמָא" דָּמֵי.

אָמַר רָבָא: מִכְּדֵי מִמֵּילָא הוּא, מָה לִי "הָיָה", מָה לִי "נַעֲשָׂה"? אֶלָּא "נַעֲשָׂה" נָמֵי מִמֵּילָא הוּא, וְלָא שְׁנָא.

זֶה הַכְּלָל: כֹּל שֶׁהוּא לְדַעַת — אָסוּר. לְאֵיתּוֹיֵי מַאי? לְאֵיתּוֹיֵי גְּרָמָא.

שֶׁלֹּא לְדַעַת — לְאֵיתּוֹיֵי מֵסִיחַ לְפִי תוּמּוֹ.

מַתְנִי' הָיָה בְּכוֹר רֹדְפוֹ, בְּעָטוֹ, וְעָשָׂה בּוֹ מוּם — הֲרֵי זֶה שׁוֹחֵטִין עָלָיו.

גְּמָ' אָמַר רַב פָּפָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁבָּעָטוֹ בִּשְׁעַת רְדִיפָה, אֲבָל לְאַחַר רְדִיפָה — לָא. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: צַעֲרֵיהּ הוּא דְּמִדְּכַר, קָא מַשְׁמַע לַן.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב פָּפָּא: לָא תֵּימָא בִּשְׁעַת רְדִיפָה — אִין, אֲבָל שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת רְדִיפָה — לָא, אֶלָּא אֲפִילּוּ לְאַחַר רְדִיפָה נָמֵי. מַאי טַעְמָא? צַעֲרֵיהּ [הוּא] דְּמִדְּכַר.

אָמַר רַב יְהוּדָה: מוּתָּר לְהַטִּיל מוּם בִּבְכוֹר קוֹדֶם שֶׁיָּצָא לָאֲוִיר הָעוֹלָם. אָמַר רָבָא: גַּדְיָא בְּאוּדְנֵיהּ, אִימְרָא בְּשִׁפְוָותֵיהּ. אִיכָּא דְּאָמְרִי: אִימְרָא נָמֵי בְּאוּדְנֵיהּ, אֵימוֹר דֶּרֶךְ צְדָעָיו נָפַק.

אָמַר רָבָא: אָכֵל וְלָא מִיחֲזֵי, פָּעֵי וּמִיחֲזֵי — הָוֵי מוּמָא. מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? תְּנִינָא: הַחוּטִין הַחִיצוֹנוֹת — שֶׁנִּפְגְּמוּ וְשֶׁנִּגְמְמוּ, הַפְּנִימִיּוֹת — שֶׁנֶּעֱקְרוּ. מַאי טַעְמָא? לָאו מִשּׁוּם דְּכִי פָּעֵי מִיחֲזֵי?!

אָמַר רַב פָּפָּא: רָבָא נָמֵי טַעְמָא דְּמַתְנִיתִין מְפָרֶשׁ, מַאי טַעְמָא נֶעֱקְרוּ הָוֵי מוּמָא — מִשּׁוּם דְּכִי פָּעֵי מִיחֲזֵי.

מַתְנִי' כָּל הַמּוּמִין הָרְאוּיִין לָבֹא בִּידֵי אָדָם, רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל נֶאֱמָנִין, רוֹעִים כֹּהֲנִים אֵינָן נֶאֱמָנִין. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: נֶאֱמָן הוּא עַל שֶׁל חֲבֵירוֹ, וְאֵין נֶאֱמָן עַל שֶׁל עַצְמוֹ.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הֶחְשֵׁוד עַל הַדָּבָר, לֹא דָּנוּ וְלֹא מְעִידוּ.

גְּמָ' רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֶלְעָזָר, חַד אָמַר: "רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל" בֵּי כֹהֲנִים — נֶאֱמָנִין, לְלַגְּמָא לָא חַיְישִׁינַן.

רוֹעֵי כֹּהֲנִים בֵּי יִשְׂרָאֵל — אֵין נֶאֱמָנִין, מֵימָר אָמַר: כֵּיוָן דְּקָא טָרְחָנָא בֵּיהּ, לָא שָׁבֵיק לְדִידִי וְיָהֵיב לְאַחֲרִינֵי.

וְהוּא הַדִּין כֹּהֵן לְכֹהֵן, דְּחַיְישִׁינַן לְגוֹמְלִין.

וַאֲתָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לְמֵימַר: נֶאֱמָן הוּא עַל שֶׁל חֲבֵירוֹ, וְאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל שֶׁל עַצְמוֹ.

וַאֲתָא רַבִּי מֵאִיר לְמֵימַר: הֶחְשֵׁוד עַל הַדָּבָר לֹא דָּנוּ וְלֹא מְעִידוּ.

וְחַד אָמַר: "רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל" וְהֵן כֹּהֲנִים — נֶאֱמָנִין,

דף לה:

מֵימָר אָמַר: לָא שָׁבֵיק צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן וְיָהֵיב לְדִידֵי. "רוֹעֵי כֹּהֲנִים" וְהֵן יִשְׂרָאֵל — אֵינָן נֶאֱמָנִין, דְּחָיְישִׁינַן לִלְגִימָא.

וְכָל שֶׁכֵּן כֹּהֵן לְכֹהֵן, דְּחָיְישִׁינַן לְגוֹמְלִין, וְחָיְישִׁינַן לִלְגִימָא. וַאֲתָא רַבָּן שִׁמְעוֹן לְמֵימַר: נֶאֱמָן עַל שֶׁל חֲבֵירוֹ, וְאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל שֶׁל עַצְמוֹ. וַאֲתָא רַבִּי מֵאִיר לְמֵימַר: הֶחְשׁוּד עַל הַדָּבָר, לֹא דָּנוֹ וְלֹא מְעִידוֹ.

בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר: רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵן כֹּהֲנִים נֶאֱמָנִין — הַיְינוּ דַּאֲתָא רַבִּי מֵאִיר לְמֵימַר: הֶחְשׁוּד עַל הַדָּבָר לֹא דָּנוֹ וְלֹא מְעִידוֹ.

אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: רוֹעֵי כֹּהֲנִים בֵּי יִשְׂרָאֵל אֵין נֶאֱמָנִין — מַאי אֲתָא רַבִּי מֵאִיר לְאַשְׁמוֹעִינַן? הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא!

אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַפּוֹסַאי, דְּתַנְיָא: רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַפּוֹסַאי אוֹמֵר: בְּכוֹר בֵּי כֹהֵן צָרִיךְ שְׁנַיִם מִן הַשּׁוּק לְהָעִיד עָלָיו.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֶפִילּוּ בְּנוֹ, אֲפִילּוּ בִּתּוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֶפִילּוּ עֶשְׂרָה וְהֵן בְּנֵי בֵיתוֹ אֵין מְעִידִין עָלָיו.

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַב קַטִּינָא: סְפֵק בְּכוֹר שֶׁנּוֹלַד בֵּי יִשְׂרָאֵל, צָרִיךְ שְׁנַיִם מִן הַשּׁוּק לְהָעִיד עָלָיו?

כְּמַאן? כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַפּוֹסַאי.

רַב נַחְמָן אָמַר: בְּעָלִים מְעִידִין עָלָיו, דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, מַעֲשֵׂר לְרַבִּי מֵאִיר מִי מֵעִיד עָלָיו? מַעֲשֵׂר וַדַּאי מְהֵימַן, דְּאִי בָּעֵי שָׁדֵי בֵּיהּ מוּמָא בְּכוּלֵּיהּ עֲדָרֵיהּ. אֶלָּא סְפֵק בְּכוֹר, לְרַבִּי מֵאִיר מִי מֵעִיד עָלָיו?

וְכִי תֵּימָא, הָכִי נָמֵי דְּלֵית לֵיהּ תַּקָּנְתָא, וְהָתְנַן, שֶׁהָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כֹּל שֶׁחָלִיפָיו בְּיַד כֹּהֵן פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת, וְרַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב!

אֶלָּא שָׁמַע מִינַּהּ: בְּעָלִים מְעִידִין עָלָיו, כֹּהֲנִים הוּא דַּחֲשִׁידִי אַמּוּמֵי, יִשְׂרָאֵל לָא חֲשִׁידִי אַמּוּמֵי.

אִיתְמַר: רַב נַחְמָן אָמַר: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, רָבָא אָמַר: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי.

וּמִי אָמַר רָבָא הָכִי? וְהָאָמַר רָבָא: בְּעָלִים עוֹמְדִים עִמָּנוּ בַּחוּץ, נִכְנַס שָׁלֵם וְיָצָא חָבוּל — מְעִידִין עָלָיו! אֵימָא: כָּל בְּעָלִים עוֹמְדִים, וְלָא חֲיִישִׁינַן.

אִי הָכִי מַאי לְמֵימְרָא? מַהוּ דְּתֵימָא: נֵיחוּשׁ לַחֲשָׁדָא, קָא מַשְׁמַע לַן. וְהִלְכְתָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְדַוְקָא בְּנוֹ וּבִתּוֹ, אֲבָל אִשְׁתּוֹ לָא. מַאי טַעְמָא? אִשְׁתּוֹ כְּגוּפוֹ דָּמֵי.

אֲמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: לְרַבִּי מֵאִיר דְּאָמַר הֶחְשׁוּד עַל הַדָּבָר לֹא דָּנוֹ וְלֹא מְעִידוֹ, וְקָאָמַר רַבִּי מֵאִיר הֶחְשׁוּד לְדָבָר אֶחָד חָשׁוּד לְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, כֹּהֲנִים הָכִי נָמֵי דְּלָא דָּיְינִי דִּינָא? וְהָכְתִיב "וְעַל פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל רִיב וְכָל נָגַע"!

דף לו.

אֵימַר דְּאָמַר רַבִּי מֵאִיר לַחֲשָׁשָׁא, לְאַחְזוֹקֵינְהוּ מִי אָמַר?

אִיבַּעְיָא לְהוּ: עֵד מִפִּי עֵד, מַהוּ לְעֵדוּת בְּכוֹר? רַב אַסִי אָסַר, וְרַב אָשֵׁי שָׁרֵי. אֲמַר לֵיהּ רַב אַסִי לְרַב אָשֵׁי: וְהָא תְּנָא דְּבֵי מְנַשֶּׁה: אֵין עֵד מִפִּי עֵד כָּשֵׁר אֶלָּא לְעֵדוּת הָאִשָּׁה!

תְּנִי: אֶלָּא לְעֵדוּת שֶׁהָאִשָּׁה כְּשֵׁרָה לָהּ בִּלְבָד.

רַב יֵימַר אַכְשַׁר עֵד מִפִּי עֵד בִּבְכוֹר, קָרֵי עֲלֵיהּ מָרִימָר: "יֵימַר שָׁרֵי בּוּכְרָא". וְהִלְכְתָא: עֵד מִפִּי עֵד כָּשֵׁר לְעֵדוּת בְּכוֹר.

אָמַר רַבִּי אִילְעָא: לֹא הָיוּ מוּחְזָקִין בּוֹ שֶׁהוּא בְּכוֹר, וּבָא אֶחָד וְאָמַר שֶׁהוּא בְּכוֹר וּמוּמוֹ עִמּוֹ — נֶאֱמָן.

מַאי קָא מַשְׁמַע לַן, שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר? תְּנִינָא: הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה "אֵשֶׁת אִישׁ הָיִיתִי וּגְרוּשָׁה אֲנִי" נֶאֱמֶנֶת, שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר!

מַהוּ דְּתֵימָא: הָתָם הוּא דְּאִי בָּעֲיָא לָא אָמְרָה. אֲבָל הָכָא, דְּלָא סַגִּיא דְּלָא אָמְרָה, דְּקָדְשִׁים בְּחוּץ לָא אָכֵיל,

אֵימָא: לֹא הַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא, קָא מַשְׁמַע לַן, דְּאִי מְשׁוּם הָכִי — הָוֶה שָׁדֵי בֵּיהּ מוּמָא דְּנִיכָּר וְאָכֵיל לֵיהּ.

מַתְקֵיף לַהּ מָר בַּר רַב אָשֵׁי: מַאי שְׁנָא מֵהָהוּא גַּבְרָא דְּאוֹגַר לֵיהּ חֲמָרָא לְחַבְרֵיהּ, וַאֲמַר לֵיהּ: לָא תֵּיזֵיל בְּאוֹרְחָא דִּנְהַר פְּקוֹד דְּאִיכָּא מַיָּא, זִיל בְּאוֹרְחָא דְּנַרֶשׁ דְּלֵיכָּא מַיָּא. אֲזַל בְּאוֹרְחָא דִּנְהַר פְּקוֹד וּמִית חֲמָרָא, וַאֲתָא וַאֲמַר לֵיהּ: בְּאוֹרְחָא דִּנְהַר פְּקוֹד אָזְלִי, וּמֵיהוּ מַיָּא לָא הֲווּ.

וַאֲמַר רָבָא: מָה לוֹ לְשַׁקֵּר, אִי בָּעֵי אָמַר: בְּאוֹרְחָא דְּנַרֶשׁ אָזַלִי. וַאֲמַר אַבָּיֵי: "מָה לוֹ לְשַׁקֵּר" בְּמָקוֹם עֵדִים לָא אָמְרִינַן.

הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם וַדַּאי אִיכָּא מַיָּא, הָכָא וַדַּאי שָׁדֵי בֵּיהּ מוּמָא — חֲשָׁשָׁא הוּא, וּבְמָקוֹם חֲשָׁשָׁא אָמְרִינַן "מָה לוֹ לְשַׁקֵּר". יָתֵיב רָבִינָא וְקָאָמַר לְהַאי שְׁמַעְתָּא בְּלָא גַּבְרָא, אֲמַר לֵיהּ רָבָא זוּטֵי לְרָבִינָא: אָנַן מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי אִילְעָא מַתְנִינַן לַהּ.

רַבִּי צָדוֹק הָוֶה לֵיהּ בּוּכְרָא, רְמָא לֵיהּ שְׁעָרֵי בְּסַלֵּי, בַּהֲדֵי דְּקָאֲכֵיל אִיבְּזַע שִׁיפְתֵּיהּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אֲמַר לוֹ: כְּלוּם חִילַּקְנוּ בֵּין חָבֵר לְעַם הָאָרֶץ? אֲמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הֵן.

אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, אָמַר לוֹ: חֵילַקְנוּ בֵּין חָבֵר לְעַם הָאָרֶץ? אָמַר לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל: לָא. אָמַר לוֹ: (והא) [וְהָלְאָ] רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר לִי הֵן! אָמַר לוֹ: הַמְתֵּן עַד שֶׁיַּעֲלוּ בַּעֲלֵי תְּרִיסִין לְבֵית הַמִּדְרָשׁ.

כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסוּ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, עָמַד הַשּׁוֹאֵל וְשָׁאַל: כְּלוּם חֵילַקְנוּ בֵּין חָבֵר לְעַם הָאָרֶץ? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לָאו. אָמַר לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל: וַהֲלֹא מִשְּׁמְךָ אָמְרוּ לִי הֵן!

יְהוֹשֻׁעַ, עָמוֹד עַל רַגְלֶיךָ, וְיֵעִידוּ בְּךָ. עָמַד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל רַגְלָיו וְאָמַר: הֵיאַךְ אֶעֱשֶׂה? אִילְמְלֵי אֲנִי חַי וְהוּא מֵת — יָכוֹל הַחַי לְהַכְחִישׁ אֶת הַמֵּת, עַכְשָׁיו שֶׁאֲנִי חַי וְהוּא חַי — הֵיאַךְ חַי יָכוֹל לְהַכְחִישׁ אֶת הַחַי?

וְהָיָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל עוֹמֵד וְדוֹרֵשׁ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עוֹמֵד עַל רַגְלָיו, עַד שֶׁרִינְּנוּ כָּל הָעָם וְאָמְרוּ לְחוּצְפִּית הַמְתוּרְגְּמָן: עָמוֹד! וְעָמַד.

מַתְנִי' נֶאֱמָן הַכֹּהֵן לוֹמַר: הֶרְאֵיתִי בְּכוֹר זֶה וּבַעַל מוּם הוּא.

גְּמָ' אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: נֶאֱמָן הַכֹּהֵן לוֹמַר "בְּכוֹר זֶה נָתַן לִי יִשְׂרָאֵל בְּמוּמוֹ". מַאי טַעְמָא? כֹּל מִילְּתָא דַּעֲבִידָא לְאִינַּלּוֹיֵי לָא מְשַׁקְּרִי בַּהּ אִינָשֵׁי. אָמַר רַב אֲשִׁי: אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא, נֶאֱמָן הַכֹּהֵן לוֹמַר "הֶרְאֵיתִי בְּכוֹר זֶה וּבַעַל מוּם הוּא". מַאי טַעְמָא? לָאו מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן כֹּל מִילְּתָא דַּעֲבִידָא לְאִינַּלּוֹיֵי לָא מְשַׁקְּרִי בַּהּ אִינָשֵׁי?

הָתָם הוּא דְּקָדְשִׁים בְּחוּץ לָא אָכֵיל, אֲבָל הָכָא, כֵּיוָן דַּחֲשִׁידִי — חֲשִׁידִי.

מֵתִיב רַב שֵׁיזְבִי: הָאוֹמֵר לְמִי שֶׁאֵין נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשֵׂר "קַח לִי מִמִּי שֶׁהוּא נֶאֱמָן" אוֹ "מִמִּי שֶׁהוּא מְעַשֵּׂר" — אֵינוֹ נֶאֱמָן. אַמַּאי? נֵימָא: כֹּל מִילְּתָא דַּעֲבִידָא לְאִינַּלּוֹיֵי לָא מְשַׁקְּרִי בַּהּ אִינָשֵׁי!

שָׁאנֵי הָתָם,

דף לו:

דְּאִית לֵיהּ לְאִשְׁתְּמוֹטֵי.

סֵיפָא וַדַּאי מְסַיְּיעָא לֵיהּ: מֵאִישׁ פְּלוֹנִי — הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן.

הָתָם, כֵּיוָן דְּאִית לֵיהּ תּוֹבֵעַ, מִירְתַת.

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא: מְנָא לֵיהּ לִיהוּדָה הָא? אֲנָא בְּגִידּוּל קְבִעְתֵּיהּ, וְגִידּוּל קְבַע בְּדִידֵיהּ. וְהָכִי אָמְרִי לֵיהּ: נֶאֱמָן יִשְׂרָאֵל לוֹמַר "בְּכוֹר זֶה נָתַתִּי לְכֹהֵן בְּמוּמוֹ".

יִשְׂרָאֵל? פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא בְּקָטָן וְהִגְדִּיל, מַהוּ דְּתֵימָא: לָא קִים לֵיהּ? קָא מַשְׁמַע לַן.

בְּסוּרָא מַתְנוּ כְּלִשְׁנָא בָתְרָא, בְּפוּמְבְּדִיתָא כְּלִשְׁנָא קַמָּא, וְהִלְכְתָא אַפִּילּוּ כְּלִשְׁנָא קַמָּא.

רַפְרָם בְּפוּמְבְּדִיתָא הֲוָה לֵיהּ בּוּכְרָא, וְיַהֲבֵיהּ לֵיהּ לְכֹהֵן בְּלָא מוּמָא. אֲזַל שְׁדָא בֵּיהּ מוּמָא. יוֹמָא חַד חֲלַשׁ בְּעֵינֵיהּ, אַיְיתֵיהּ לְקַמֵּיהּ. אֲמַר לֵיהּ: בְּכוֹר זֶה נָתַן לִי יִשְׂרָאֵל בְּמוּמוֹ. אַרְפְּסִינֵיהּ לְעֵינֵיהּ, חַזְיֵיהּ בְּשִׁקֻּרֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: לָאו אֲנָא דְּיַהֵיבְתֵּיהּ לָךְ?

וַאֲפִילּוּ הָכִי לָא חַשׁ לַהּ לְמֵילְתָא, הַאי הוּא דַּחֲצִיף, כּוּלֵּי עָלְמָא לָא חֲצִיפִי.

הָהוּא שָׁרוּעַ דַּאֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב אָשֵׁי, אֲמַר: לְמַאי נֵיחוּשׁ לֵיהּ? אִי כֹּהֵן הוּא, אִי יִשְׂרָאֵל הוּא — הֲרֵי בְּכוֹר וּמוּמוֹ עִמּוֹ.

אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: וְדִלְמָא יִשְׂרָאֵל הוּא, וְאָמַר רַב יְהוּדָה: אֵין רוֹאִין בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל אֶלָּא אִם כֵּן כֹּהֵן עִמּוֹ!

אֲמַר לֵיהּ: הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם, נְהִי דְּקָדְשִׁים בְּחוּץ לָא אָכֵיל, אַמְמוֹנֵיהּ דְּכֹהֵן חֲשִׁיד.

הָכָא, מִכְּדֵי יָדַע דְּהַאי מוּם מוּבְהָק הוּא, מַאי טַעְמָא אַתְיוּהּ קַמֵּיהּ רַבָּנַן? מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ דְּחָכָם; עַל כְּבוֹדוֹ דְּחָכָם לָא עָבֵיד, אִיסּוּרָא עָבֵד?!

מַתְנִי' הַכֹּל נֶאֱמָנִין עַל מוּמֵי מַעֲשֵׂר.

גְּמָ' מַאי טַעְמָא? דְּאִי בָּעֵי שָׁדֵי בֵּיהּ מוּמָא מֵעִיקָּרָא! מִי יָדַע הֵי נָפֵיק?

וְכִי תֵּימָא מַפֵּיק לֵיהּ בְּרֵישׁ עַשָׂרָה, "לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לָרַע" אָמַר רַחֲמָנָא! אֶלָּא דְּאִי בָּעֵי שָׁדֵי בֵּיהּ מוּמָא (בכולי) [בְּכוּלֵּיהּ] עֲדָרֵיהּ.

מַתְנִי' בְּכוֹר שֶׁנִּסְמֵית עֵינוֹ, וְשֶׁנִּקְטְעָה יָדוֹ, וְשֶׁנִּשְׁבְּרָה רַגְלוֹ — הֲרֵי זֶה יִשָּׁחֵט עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ יֵשׁ שָׁם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, אֵינוֹ נִשְׁחָט אֶלָּא עַל פִּי מוּמְחֶה.

גְּמָ' רַבִּי שִׁמְלַאי וְרַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה תַּרְוַיְיהוּ מְשַׁמֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמְרִי, וְאָמְרִי לַהּ: רַבִּי שִׁמְלַאי וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי תַּרְוַיְיהוּ מְשׁוּם רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה אָמְרִי: הַתָּרַת בְּכוֹר בְּחוּצָה לָאָרֶץ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת. אָמַר רָבָא: וּבְמוּמִין מוּבְהָקִין.

מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? תְּנֵינָא: בְּכוֹר שֶׁנִּסְמֵית עֵינוֹ, וְשֶׁנִּקְטְעָה יָדוֹ, וְשֶׁנִּשְׁתַּבְּרָה רַגְלוֹ — הֲרֵי זֶה יִשָּׁחֵט עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת!

אִי מִמַּתְנִיתִין הֲוָה אָמֵינָא: בְּחוּצָה לָאָרֶץ אֲפִילּוּ מוּמִין שֶׁאֵין מוּבְהָקִין, וְהַאי דְּקָתָנֵי מוּבְהָקִין — לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי יוֹסֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא, סָפֵק מִשְׁמֵיהּ דְּרַב, סָפֵק מִשְׁמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל: שְׁלֹשָׁה מַתִּירִין אֶת הַבְּכוֹר בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מוּמְחֶה. מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? תְּנֵינָא: הֲרֵי זֶה יִשָּׁחֵט עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת!

אִי מִמַּתְנִיתִין הֲוָה אָמֵינָא: בְּמָקוֹם מוּמְחֶה, קָא מַשְׁמַע לַן: בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מוּמְחֶה — אִין, בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מוּמְחֶה — לָא.

אָמַר רַב חִיָּיא בַּר עַמְרָם: שְׁלֹשָׁה מַתִּירִין אֶת הַבְּכוֹר בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מוּמְחֶה, שְׁלֹשָׁה מַתִּירִין אֶת הַנֶּדֶר בְּמָקוֹם שֶׁאֵין חָכָם. שְׁלֹשָׁה מַתִּירִין אֶת הַבְּכוֹר בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מוּמְחֶה

דף לז.

לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי יוֹסֵי, שְׁלֹשָׁה מְפִירִין אֶת הַנֶּדֶר בְּמָקוֹם שֶׁאֵין חָכָם לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּתַנְיָא: הֲפָרַת נְדָרִים בִּשְׁלֹשָׁה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶחָד מֵהֶם חָכָם.
בְּמָקוֹם שֶׁאֵין חָכָם. כְּגוֹן מַאן? אָמַר רַב נַחְמָן: כְּגוֹן אֲנָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶחָד מֵהֶן חָכָם, מִכְּלָל דְּהָנָךְ כֹּל דְּהוּ? אָמַר רָבִינָא: דְּמַסְבְּרִי לֵיהּ וְסָבַר.
רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ יֵשׁ שָׁם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה כּוּ'. אָמַר רַב חֲנַנְאֵל אָמַר רַב: אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. פְּשִׁיטָא, יָחִיד וְרַבִּים הֲלָכָה כְּרַבִּים! מַהוּ דְּתֵימָא נִמּוּקוֹ עִמּוֹ? קָא מַשְׁמַע לַן.
תִּפְשׁוֹט מֵהָא, דְּהָךְ קַמַּיְיתָא מִשְּׁמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל אִיתְּמַר, דְּאִי מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב — תַּרְתֵּי לְמָה לִי? חֲדָא (מכלל) [מִכְּלָלָא] דַּחֲבִירְתַּהּ אִיתְּמַר.

מַתְנִי' הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר, וְנוֹדַע שֶׁלֹּא הֶרְאָהוּ — מַה שֶּׁאָכְלוּ אָכְלוּ, וְיַחְזִיר לָהֶם הַדָּמִים, וּמַה שֶּׁלֹּא אָכְלוּ — הַבָּשָׂר יִקָּבֵר, וְיַחְזִיר אֶת הַדָּמִים.
וְכֵן הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפָּרָה וּמָכְרָה, וְנוֹדַע שֶׁהִיא טְרֵפָה — מַה שֶּׁאָכְלוּ אָכְלוּ, וּמַה שֶּׁלֹּא אָכְלוּ — הֵם יַחֲזִירוּ לוֹ אֶת הַבָּשָׂר, וְהוּא יַחֲזִיר לָהֶם אֶת הַדָּמִים. מְכָרוּהוּ לְגוֹיִם, אוֹ הִטִּילוּהוּ לִכְלָבִים — יְשַׁלְּמוּ דְּמֵי טְרֵפָה.

גְּמ' תְּנוּ רַבָּנָן: הַמּוֹכֵר בָּשָׂר לַחֲבֵירוֹ וְנִמְצָא בְּשַׂר בְּכוֹר, פֵּירוֹת וְנִמְצָא טְבָלִים, יַיִן וְנִמְצָא יֵין נֶסֶךְ — מַה שֶּׁאָכְלוּ אָכְלוּ, וְיַחְזִיר לָהֶם אֶת הַדָּמִים.
רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: דְּבָרִים שֶׁהַנֶּפֶשׁ קָצָה בָּהֶן — יַחֲזִיר לָהֶן אֶת הַדָּמִים, וְשֶׁאֵין הַנֶּפֶשׁ קָצָה בָּהֶם — יְנַכֶּה לָהֶם אֶת הַדָּמִים. וְאֵלּוּ הֵן דְּבָרִים שֶׁהַנֶּפֶשׁ קָצָה בָּהֶן: נְבֵילוֹת וּטְרֵיפוֹת, שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים. וְאֵלּוּ הֵן דְּבָרִים שֶׁאֵין הַנֶּפֶשׁ קָצָה בָּהֶן: בְּכוֹרוֹת, טְבָלִים וְיֵין נֶסֶךְ.
בְּכוֹר — וְלֵימָא לֵיהּ: מַאי אַפְסַדְתָּךְ?
לָא צְרִיכָא, כְּגוֹן דְּזַבֵּין לֵיהּ מִמָּקוֹם מוּמְאָ, דַּאֲמַר לֵיהּ: אִי לָאו דְּאָכְלַתְּ הֲוָה מַחְזֵינָא לֵיהּ וְשָׁרֵי נִיהֲלֵיהּ, כְּרַבִּי יְהוּדָה.
טְבָלִים — הֲוָה מַתְקֵינְנָא לְהוּ וְאָכֵלְנָא לְהוּ, יֵין נֶסֶךְ — עַל יְדֵי תַּעֲרוֹבֶת, וּכְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.
דִּתְנַן: יֵין נֶסֶךְ שֶׁנִּפַּל לַבּוֹר — כּוּלּוֹ אָסוּר בַּהֲנָאָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יִמָּכֵר כּוּלּוֹ לְגוֹיִם, חוּץ מִדְּמֵי יֵין נֶסֶךְ שֶׁבּוֹ.

הֲדַרַן עֲלָךְ כָּל פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין.

מַתְנִי׳ **עַל אֵלּוּ מוּמִין** שׁוֹחֲטִין אֶת הַבְּכוֹר: נִפְגְּמָה אָזְנוֹ מִן הַחַסְחוּס, אֲבָל לֹא הָעוֹר, נִסְדְּקָה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא חָסְרָה, נִיקְּבָה מִלֹּא כַּרְשִׁינָה, אוֹ שֶׁיִּבָּשָׁה. אֵיזֶהוּ יְבֵשָׁה? כֹּל שֶׁתִּנָּקֵב וְאֵינָהּ מוֹצִיאָה טִיפַּת דָּם. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם אוֹמֵר: יְבֵשָׁה שֶׁתְּהֵא נִפְרֶכֶת.

גְּמָ׳ אַמַּאי? פִּסֵּחַ וְעִוֵּר כְּתִיב!

כְּתִיב נָמֵי ״כִּי יִהְיֶה בּוֹ מוּם״, וְאֵימָא: ״כִּי יִהְיֶה בּוֹ מוּם״ — כָּלַל, ״פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר״ — פָּרַט, כְּלָל וּפְרָט אֵין בַּכְּלָל אֶלָּא מָה שֶׁבַּפְּרָט; פִּסֵּחַ וְעִוֵּר — אֵין, מִידֵּי אַחֲרִינָא — לָא!

״כֹּל מוּם רָע״ — חָזַר וְכָלַל, כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל — אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט; מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ — מוּמִין שֶׁבַּגְּלוּי וְאֵינָן חוֹזְרִין, אַף כֹּל מוּמִין שֶׁבַּגְּלוּי וְאֵינָן חוֹזְרִין.

וְאֵימָא: מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ — מוּמִין שֶׁבַּגְּלוּי, וּבוֹטֵל מִמְּלַאכְתּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹזֵר, אַף כֹּל — מוּמִין שֶׁבַּגְּלוּי, וּבוֹטֵל מִמְּלַאכְתּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹזֵר. אַלְמָה תְּנַן: נִפְגְּמָה אָזְנוֹ מִן הַחַסְחוּס וְלֹא מִן הָעוֹר?

כֹּל מוּם רָע רִיבּוּיָא הוּא, אִי הָכִי, מוּמִין שֶׁבַּסֵּתֶר נָמֵי? אַלְמָה תְּנַן: חוּטִין הַחִיצוֹנוֹת שֶׁנִּפְגְּמוּ וְשֶׁנִּגְמְמוּ, וְהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁנֶּעֱקְרוּ —

דף לז:

נֶעֱקְרוּ אִין, נִפְגְּמוּ וְנִגְמְמוּ לָא? בָּעֵינָא ״מוּם רָע״, וְלֵיכָא! אִי הָכִי, מוּם עוֹבֵר נָמֵי! אַלְמָה תְּנַן: וְלֹא מִן הָעוֹר?

מוּם עוֹבֵר סְבָרָא הוּא, הַשְׁתָּא מִיפְּרַק לָא פָּרְקִינַן עִלָּוֵיהּ, מִשְׁחָט שָׁחֲטִינַן עִלָּוֵיהּ? דְּתַנְיָא: ״וְאִם כָּל בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲשֶׁר לֹא יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַה׳״ — בְּבַעֲלֵי מוּמִין הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אַתָּה אוֹמֵר בְּבַעֲלֵי מוּמִין שֶׁנִּפְּדוּ הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בִּבְהֵמָה טְמֵאָה מַמָּשׁ? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר ״וְאִם בַּבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה״, הֲרֵי בְּהֵמָה טְמֵאָה אָמוּר, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים ״אֲשֶׁר לֹא יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה״? הֱוֵי אוֹמֵר: זֶה בַּעֲלֵי מוּמִין שֶׁנִּפְּדוּ.

יָכוֹל יִפָּדוּ עַל מוּם עוֹבֵר? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אֲשֶׁר לֹא יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַה׳״ — מִי שֶׁאֵינָהּ קְרֵיבָה כָּל עִיקָּר, יָצְתָה זוֹ שֶׁאֵינָהּ קְרֵיבָה הַיּוֹם אֶלָּא לְמָחָר.

אִיבָּעֵית אֵימָא: אִם כֵּן פִּסֵּחַ וְעִוֵּר לְמָה לִי?

נִסְדְּקָה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא חָסְרָה. תָּנוּ רַבָּנָן: הַסֶּדֶק — כָּל שֶׁהוּא, הַפְּגִימָה — בֵּין בִּידֵי אָדָם בֵּין בִּידֵי שָׁמַיִם. מִכְּלָל דְּסֶדֶק בִּידֵי שָׁמַיִם לָא?

אֶלָּא, סֶדֶק וּפְגִימָה — בֵּין בִּידֵי שָׁמַיִם בֵּין בִּידֵי אָדָם. וְכַמָּה שִׁיעוּר פְּגִימָה? כְּדֵי שֶׁתַּחְגּוֹר בָּהּ צִיפּוֹרֶן.

נְקֵבָה מְלֵא וְכוּ׳. תָּנוּ רַבָּנָן: כַּמָּה נְקֵיבַת הָאוֹזֶן? מְלֵא כַּרְשִׁינָה. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּכַעֲדָשָׁה. וְאֵיזוֹ הִיא יְבֵשָׁה? שֶׁאִם תִּינָּקֵב וְאֵינָהּ מוֹצִיאָה טִיפַּת דָּם. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם אוֹמֵר: יְבֵשָׁה כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נִפְרֶכֶת.

תָּנָא: קְרוֹבִין דִּבְרֵיהֶן לִהְיוֹת שָׁוִין. דִּבְרֵיהֶן דְּמַאן? אִילֵימָא דְּתַנָּא קַמָּא וְרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם — טוּבָא אִיכָּא! אֶלָּא דְּתַנָּא קַמָּא וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה.

כַּעֲדָשָׁה — אִין, בְּצִיר מִכַּעֲדָשָׁה — לָא? וּרְמִינְהִי: ״מַרְצֵעַ״ — אֵין לִי אֶלָּא מַרְצֵעַ, מִנַּיִן לָרַבּוֹת הַסּוֹל, וְהַסִּירָה, וְהַמַּחַט, וְהַמַּקְדֵּחַ, וְהַמַּכְתֵּב?

תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְלָקַחְתָּ״ — כָּל דָּבָר שֶׁנִּלְקָח בַּיָּד, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אוֹמֵר: ״מַרְצֵעַ״ — מָה מַרְצֵעַ מְיוּחָד שֶׁל מַתֶּכֶת, אַף כֹּל שֶׁל מַתֶּכֶת.

וְקָתָנֵי סֵיפָא: אָמַר רַבִּי, יוּדָן בְּרַבִּי הָיָה דּוֹרֵשׁ: כְּשֶׁהֵן רוֹצְעִין, אֵין רוֹצְעִין אֶלָּא בַּמִּילֶת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין עֶבֶד עִבְרִי כֹּהֵן נִרְצָע, מִפְּנֵי שֶׁנַּעֲשָׂה בַּעַל מוּם. וְאִם תֹּאמַר: בַּמִּילֶת הָיוּ רוֹצְעִין, הֵיאַךְ עֶבֶד כֹּהֵן נַעֲשָׂה בַּעַל מוּם? הָא אֵין רוֹצְעִין אֶלָּא בְּגוֹבַהּ שֶׁל אוֹזֶן.

אָמַר רַב חָנָא בַּר קַטִּינָא: לָא קַשְׁיָא — כָּאן לִשְׁחוֹט, כָּאן לִפְסוֹל.

מַאי כַּרְשִׁינָה? אָמַר רַב שֵׁרֵבְיָא: הִינְדָּא.

בְּעָא מִינֵּיהּ רַב הוֹשַׁעְיָא מֵרַב הוּנָא רַבָּה: כַּרְשִׁינָה הַנִּכְנֶסֶת וְיוֹצְאָה, אוֹ כַּרְשִׁינָה הָעוֹמֶדֶת? אָמַר לוֹ: זוֹ לֹא שָׁמַעְתִּי, כַּיּוֹצֵא בָּהּ שָׁמַעְתִּי.

דִּתְנַן: הַשִּׁדְרָה וְהַגּוּלְגּוֹלֶת שֶׁחִסְרוּ, כַּמָּה חֶסְרוֹן בַּשִּׁדְרָה וְלֹא יְהֵא מְטַמֵּא בְּאֹהֶל? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי חוּלְיוֹת, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: חוּלְיָא אַחַת. וּבַגּוּלְגּוֹלֶת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כְּמִלֹּא מַקְדֵּחַ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: כְּדֵי שֶׁיִּנָּטֵל מִן הַחַי וְיָמוּת.

וְיָתֵיב רַב חִסְדָּא וְקָמְיַבָּעְיָא לֵיהּ: ״כְּדֵי שֶׁיִּנָּטֵל מִן הַחַי״ — וְכַמָּה? אָמַר לֵיהּ רַב תַּחְלִיפָא בַּר אֲבוּדִימִי: הָכִי אָמַר שְׁמוּאֵל — כְּסֶלַע.

וְאִיתְּמַר: רַב סָפְרָא אָמַר: שְׁמַעְתְּתָא אֲמַר לֵיהּ, וְרַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה אָמַר: מַתְנִיתָא אֲמַר לֵיהּ, וְסִימָנָךְ: תְּנֵי רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה.

וַאֲמַר לֵיהּ: אִם כֵּן, עָשִׂיתָה דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי וְדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל אֶחָד! דִּתְנַן: מָאוֹר שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בִּידֵי אָדָם, שִׁיעוּרוֹ מְלֹא אֶגְרוֹף גָּדוֹל, וְזֶהוּ אֶגְרוֹפוֹ שֶׁל בֶּן אֲבַטִּיחַ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְיֶשְׁנוֹ כְּרֹאשׁ גָּדוֹל שֶׁל אָדָם.

נַעֲשָׂה בִּידֵי אָדָם, שִׁיעֲרוּהוּ כְּמִלֹּא מַקְדֵּחַ גָּדוֹל שֶׁל לִשְׁכָּה, שֶׁהוּא כְּפוּנְדְּיוֹן (שֶׁל) הָאִיטַלְקִי, וּכְסֶלַע נִירוֹנִית, וְיֶשְׁנוֹ

דף לח.

כְּמִלֹּא נָקֵב שֶׁל עוֹלֹ! אִישְׁתִּיק, וְאָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא: שְׁמָא מַקְדֵּחַ וְחִיסּוּמוֹ שָׁנִינוּ.

וַאֲמַר לֵיהּ רַב תַּחְלִיפָא: לָא תֵּימָא שְׁמָא, אֶלָּא וַדַּאי מַקְדַּח וְחִיסּוּמוֹ, צָרִיךְ לְהִתָּלוֹת עָלֶיהָ כְּחִזְקִיָּה אֲבִי עִקֵּשׁ.

דִּתְנַן: זוֹ עֵדוּת הֵעִיד חִזְקִיָּה אֲבִי עִקֵּשׁ לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּיַבְנֶה, שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן: כֹּל שֶׁאֵין לוֹ תּוֹךְ בִּכְלִי חֶרֶס — אֵין לוֹ אֲחוֹרַיִם לַחֲלִיקָה. נִטְמָא תּוֹכוֹ — נִטְמָא גַּבּוֹ, נִטְמָא גַּבּוֹ — נִטְמָא תּוֹכוֹ.

כְּלִי חֶרֶס, בְּתוֹכוֹ תְּלָה רַחֲמָנָא — אִית לֵיהּ תּוֹךְ — אִיטַּמִּי לֵיהּ, לֵית לֵיהּ תּוֹךְ — לָא אִיטַּמִּי לֵיהּ!

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר אָבִין: הָכִי קָאָמַר, כֹּל שֶׁאֵין לוֹ תּוֹךְ בִּכְלִי חֶרֶס — כְּנֶגְדּוֹ בִּכְלִי שֶׁטַח אֵין לוֹ אֲחוֹרַיִם לַחֲלִיקָה, נִטְמָא תּוֹכוֹ — נִטְמָא גַּבּוֹ, נִטְמָא גַּבּוֹ — נִטְמָא תּוֹכוֹ.

לְמָה לִי לְמֵיתְלֵייהּ בִּכְלִי חֶרֶס? נֵימָא: כֹּל שֶׁאֵין לוֹ תּוֹךְ בִּכְלִי שֶׁטַח — אֵין לוֹ אֲחוֹרַיִם לַחֲלִיקָה!

הָא קָא מַשְׁמַע לַן, דְּיֵשׁ לוֹ תּוֹךְ — הֲרֵי הוּא כִּכְלִי חֶרֶס; מָה כְּלִי חֶרֶס, נִטְמָא תּוֹכוֹ — נִטְמָא גַּבּוֹ, לֹא נִטְמָא תּוֹכוֹ — לֹא נִטְמָא גַּבּוֹ; אַף כְּלִי שֶׁטַח, נִטְמָא תּוֹכוֹ — נִטְמָא גַּבּוֹ, לֹא נִטְמָא תּוֹכוֹ — לֹא נִטְמָא גַּבּוֹ.

בִּשְׁלָמָא כְּלִי חֶרֶס, גַּלֵּי בֵּיהּ רַחֲמָנָא "תּוֹכוֹ", אֶלָּא כְּלִי שֶׁטַח, מִי גַּלֵּי בֵּיהּ רַחֲמָנָא תּוֹכוֹ?

אִי בְּטוּמְאָה דְּאוֹרָיְיתָא — הָכִי נָמֵי, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? בְּטוּמְאַת מַשְׁקִין דְּרַבָּנַן, דִּתְנַן: כְּלִי שֶׁנִּטְמָא אֲחוֹרָיו בְּמַשְׁקִין — אֲחוֹרָיו טְמֵאִין, תּוֹכוֹ אָזְנוֹ וְיָדָיו טְהוֹרִין, נִטְמָא תּוֹכוֹ — כּוּלּוֹ טָמֵא.

מִדְּאוֹרָיְיתָא, אֵין אוֹכֶל מְטַמֵּא כְּלִי, וְאֵין מַשְׁקֶה מְטַמֵּא כְּלִי, וְרַבָּנַן הוּא דְּגָזוּר מִשּׁוּם מַשְׁקֶה זָב וְזָבָה.

הִלְכָךְ, שַׁוְיוּהּ רַבָּנַן כְּטוּמְאָה דִּכְלִי חֶרֶס, וְלָא שַׁוְיוּהּ רַבָּנַן כְּטוּמְאָה דְּאוֹרָיְיתָא דְּנַפְשֵׁיהּ.

עֲבַדוּ רַבָּנַן הֶיכֵּירָא, כִּי הֵיכִי דְּלָא לִישְׁרוֹף עֲלֵיהּ תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים. אִי הָכִי, אֵין לוֹ תּוֹךְ נָמֵי, לֵיעְבֵּיד נָמֵי הֶיכֵּירָא!

כֵּיוָן דַּעֲבַדוּ הֶיכֵּירָא בְּיֵשׁ לוֹ תּוֹךְ, יְדִיעַ דְּאֵין לוֹ תּוֹךְ דְּרַבָּנַן.

וְאֵין לוֹ תּוֹךְ בִּכְלִי שֶׁטַח, דְּאוֹרָיְיתָא בַּר קַבּוֹלֵי טוּמְאָה הוּא? דּוּמְיָא דְּשֵׂק בָּעֵינַן, מָה שֵׂק מִיטַּלְטֵל מָלֵא וְרֵיקָן, אַף כֹּל מִיטַּלְטֵל מָלֵא וְרֵיקָן.

בְּהָנֵךְ דַּחֲזוּ לְמִדְרְסוֹת. אִי הָכִי, חֶרֶס נָמֵי! אֵין מִדְרָס בִּכְלִי חֶרֶס.

רַב פָּפָּא אָמַר: מַקְדַּח גָּדוֹל שָׁנִינוּ.

מִכְּלָל דְּמַקְדַּח סְתָם זוּטָרָא נָמֵי מִכְּסֶלַע. הַנִּיחָא לְרַבִּי מֵאִיר, אֶלָּא לְרַבָּנַן מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

דִּתְנַן: בְּאֵיזֶה מַקְדַּח אָמְרוּ? בְּקָטָן שֶׁל רוֹפְאִים, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּגָדוֹל שֶׁל לִשְׁכָּה.

וּלְרַבִּי מֵאִיר, מִי נִיחָא? הָוֶה לֵיהּ מְקוּלֵּי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל. וַאֲנַן דְּתָנַן — תְּנַן, דְּלָא תְּנַן — לָא תְּנַן!

אָמַר רַב נַחְמָן: סֶלַע נִירוֹנִית שָׁנִינוּ, כְּמַקְדֵּחַ גָּדוֹל, סֶלַע סְתָם זוּטָרָא מִמַּקְדֵּחַ סְתָם.

מַתְנִי' הָרִיס שֶׁל עַיִן שֶׁנִּיקַּב, שֶׁנִּנְסַדָּק, הֲרֵי בְּעֵינוֹ דַּק, תְּבַלּוּל, חִלָּזוֹן, נָחָשׁ, עָצָב. אֵיזֶהוּ תְּבַלּוּל? לָבָן הַפּוֹסֵק בַּסִּירָא וְנִכְנָס בַּשָּׁחוֹר. שָׁחוֹר נִכְנָס בַּלָּבָן — אֵינוֹ מוּם.

דף לח:

גְּמָ' מַאי הָרִיס? אָמַר רַב פָּפָּא: תּוֹרָא בָּרָא דְּעֵינָא. דַּק תְּבַלּוּל, תָּנוּ רַבָּנַן: דַּק מְשׁוּקָּע — הֲרֵי זֶה מוּם, צָף — אֵינוֹ מוּם.

וְהָתַנְיָא אִיפְּכָא! לָא קַשְׁיָא, הָא בַּשָּׁחוֹר הָא בַּלָּבָן. וְהָא: אֵין מוּמִין בַּלָּבָן! אֶלָּא, הָא בְּדוּק לָבָן, הָא בְּדוּק שָׁחוֹר.

דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: סָח לִי יֹאשִׁיָּה דְּמִן אוּשָׁא: דַּק שָׁחוֹר מְשׁוּקָּע — הֲרֵי זֶה מוּם, צָף — אֵינוֹ מוּם. דַּק לָבָן מְשׁוּקָּע — אֵינוֹ מוּם, צָף — הֲרֵי זֶה מוּם, וְסִימָנָיךְ: בַּרְקָא.

חִלָּזוֹן נָחָשׁ וְעָצָב. אִיבַּעְיָא לְהוּ: חִלָּזוֹן הוּא נָחָשׁ, אוֹ דִלְמָא חִלָּזוֹן אוֹ נָחָשׁ?

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: סָח לִי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן אֶלְעָזָר, זָקֵן אֶחָד הָיָה בִּשְׁכוּנָתֵינוּ, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹסֵי לָקוֹנְיָא שְׁמוֹ, וּמִימֵי לֹא עָבַרְתִּי לְפָנָיו. פַּעַם אַחַת עָבַרְתִּי לְפָנָיו, אָמַר לִי: שֵׁב בְּנִי, שֵׁב. חִלָּזוֹן זֶה מוּם קָבוּעַ לִשְׁחוֹט עָלָיו, וְזֶהוּ נָחָשׁ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים.

וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: אֵין אָדָם רוֹאֶה מוּמִין לְעַצְמוֹ, אֲבָל מוֹרֶה הֲלָכָה לַתַּלְמִידִים, וְתַלְמִידִים מוֹרִין לוֹ.

וְהָאָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַב הוּנָא: כָּל תַּלְמִיד חָכָם שֶׁמּוֹרֶה הֲלָכָה וּבָא, אִם קוֹדֶם מַעֲשֶׂה אָמְרָהּ — שׁוֹמְעִין לוֹ, וְאִם לָאו — אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ! אִיהוּ נָמֵי מוֹרֶה וּבָא הָוֶה מַעֲקְרָא.

אֵיזֶהוּ תְּבַלּוּל? לָבָן הַפּוֹסֵק אֶת הַסִּירָא. מַתְנִיתִין מַנִּי? רַבִּי יוֹסֵי הִיא, דְּתַנְיָא: לָבָן וְנִכְנָס בַּשָּׁחוֹר, שָׁחוֹר וְנִכְנָס בַּלָּבָן — הֲרֵי זֶה מוּם, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: לָבָן וְנִכְנָס בַּשָּׁחוֹר — הֲרֵי זֶה מוּם, שָׁחוֹר וְנִכְנָס בַּלָּבָן — אֵינוֹ מוּם, שֶׁאֵין מוּמִין בַּלָּבָן.

אָמַר רַב: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי? דִּכְתִיב: "יָצָא מֵחֵלֶב עֵינֵימוֹ", תַּרְבָּא דְּעֵינָא — אִיקְּרִי, "עֵינֵימוֹ" סְתָמָא — לָא אִיקְּרִי. וְרַבִּי מֵאִיר מַאי טַעְמֵיהּ? מָה לְשׁוֹן "תְּבַלּוּל"? דָּבָר הַמְבַלְבֵּל אֶת הָעֵינַיִם.

מַתְנִי' חֲוַרְוַור וְהַמַּיִם הַקְּבוּעִין. אֵיזֶהוּ חֲוַרְוַור הַקָּבוּעַ? כֹּל שֶׁשָּׁהָה שְׁמוֹנִים יוֹם. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: בּוֹדְקִין אוֹתוֹ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים יוֹם.

וְאֵלּוּ הֵן מַיִם הַקְּבוּעִין: אָכַל לַח וְיָבֵשׁ שֶׁל גְּשָׁמִים, לַח וְיָבֵשׁ שֶׁל שְׁלָחִים, אוֹ אָכַל הַיָּבֵשׁ וְאַחַר כָּךְ הַלַּח — אֵינוֹ מוּם, עַד שֶׁיֹּאכַל הַלַּח וְאַחַר כָּךְ הַיָּבֵשׁ.

גְּמָ׳ מַתְנִיתִין מַנִּי? רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּתַנְיָא: חֲוָרְוָור קָבוּעַ — אַרְבָּעִים יוֹם, וּמַיִם הַקְּבוּעִים — שְׁמוֹנִים יוֹם, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חֲוָרְוָור — שְׁמוֹנִים יוֹם.

וְאֵלּוּ הֵן מַיִם הַקְּבוּעִים: אָכַל לַח וְיָבֵשׁ שֶׁל בֵּית הַשְּׁלָחִין, אוֹ שֶׁאָכַל יָבֵשׁ וְאַחַר כָּךְ אָכַל הַלַּח — אֵין מוּם עַד שֶׁיֹּאכַל יָבֵשׁ אַחַר הַלַּח, וְיֶשְׁנוֹ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים.

וְהָא תַּרְוַיְיהוּ תְּנַנְהִי: אָכַל לַח וְיָבֵשׁ שֶׁל גְּשָׁמִים, לַח וְיָבֵשׁ שֶׁל בֵּית הַשְּׁלָחִין!

חַסּוֹרֵי מִיחְסְרָא וְהָכִי קָתָנֵי: אָכַל לַח וְיָבֵשׁ שֶׁל גְּשָׁמִים — הֲרֵי זֶה מוּם, בֵּית הַשְּׁלָחִין — אֵינוֹ מוּם, וְהַגְּשָׁמִים נָמֵי, אָכַל יָבֵשׁ וְאַחַר כָּךְ אָכַל לַח — אֵינוֹ מוּם, עַד שֶׁיֹּאכַל יָבֵשׁ אַחַר הַלַּח.

וְיֶשְׁנוֹ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים. אִינִי? וְהָתַנְיָא — וְהָא רַב אִידִי בַּר אָבִין אָמַר רַב יִצְחָק בַּר אַשְׁיָאן: אֲדָר וְנִיסָן — לַח, אֱלוּל וְתִשְׁרֵי — יָבֵשׁ! אֵימָא: אֲדָר וַחֲצִי נִיסָן — לַח, אֱלוּל וַחֲצִי תִּשְׁרֵי — יָבֵשׁ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: לַח בִּזְמַן לַח, וְיָבֵשׁ בִּזְמַן הַיָּבֵשׁ, אוֹ דִלְמָא: לַח וְיָבֵשׁ בִּזְמַן הַלַּח?

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין אָמַר רַב יִצְחָק בַּר אַשְׁיָאן: אֲדָר וְנִיסָן — לַח, אֱלוּל וְתִשְׁרֵי — יָבֵשׁ. דִּלְמָא פֵּירֵי דְּאֱלוּל וְתִשְׁרֵי מַאֲכִילְנַן לֵיהּ בַּאֲדָר וְנִיסָן!

וְכַמָּה מַאֲכִילִין אוֹתוֹ? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי פִּנְחָס בֶּן עָרוֹבָא: כִּגְרוֹגֶרֶת. אָמַר רָבָא: (בָּעֵי) [בָּעַן] בְּמַעְרְבָא: כִּגְרוֹגְרוֹת בְּסְעוּדָה רִאשׁוֹנָה,

דף לט.

אוֹ דִלְמָא בְּכָל סְעוּדָה וּסְעוּדָה? אִם תֵּימְצֵי לוֹמַר בְּסְעוּדָה רִאשׁוֹנָה — קוֹדֶם אֲכִילָה אוֹ לְאַחַר אֲכִילָה? קוֹדֶם אֲכִילָה וַדַּאי מְעַלֵּי לֵיהּ כְּסָמָא, לְאַחַר אֲכִילָה מַאי? קוֹדֶם שְׁתִיָּה אוֹ לְאַחַר שְׁתִיָּה? וְקוֹדֶם שְׁתִיָּה וַדַּאי מְעַלֵּי לֵיהּ כְּשַׁעֲרֵי, לְאַחַר שְׁתִיָּה מַאי?

קְשׁוּר אוֹ מוּתָּר? מוּתָּר — וַדַּאי מְעַלֵּי לֵיהּ, קְשׁוּר מַאי? לְבַדּוֹ אוֹ עִם חֲבֵירוֹ? עִם חֲבֵירוֹ — וַדַּאי מְעַלֵּי לֵיהּ, לְבַדּוֹ מַאי?

בְּעִיר (וּבַשָּׂדֶה) [אוֹ בַּשָּׂדֶה]? בַּשָּׂדֶה — וַדַּאי מְעַלֵּי לֵיהּ, בָּעִיר — מַאי? בָּעֵי רַב אָשֵׁי: אִם תֵּימְצֵי לוֹמַר בַּשָּׂדֶה — גִּינָּה הַסְמוּכָה לָעִיר מַאי? תֵּיקוּ.

רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: וּבִלְבַד שֶׁיִּהוּ מְשׁוּלְשִׁים.

בָּעֵי מִינֵּיהּ פִּנְחָס, אֲחוּהּ דְּמָר שְׁמוּאֵל, מִשְּׁמוּאֵל: אֲכַל וְלָא אִיתַּסִּי — לְמַפְרֵעַ הָוֵי מוּמָא, אוֹ מִיכָּן וּלְהַבָּא הָוֵי מוּמָא?

לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְמִימְעַל בְּפִדְיוֹנוֹ. אִי אָמְרַתְּ לְמַפְרֵעַ הָוֵי מוּמָא — מָעֵיל,

וְאִי מִיכָּן וּלְהַבָּא הָוֵי מוּמָא — לָא מָעֵיל, מַאי? קָרֵי שְׁמוּאֵל עֲלֵיהּ: ״פִּסְחִים בָּזוּז בַּז״.

מַתְנִי׳ חוֹטְמוֹ שֶׁנִּיקַּב, וְשֶׁנִּסְדַּק. שְׁפָמוֹ שֶׁנִּיקְבָה, שֶׁנִּפְגְּמָה, שֶׁנִּסְדְּקָה.

גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנַן: נִיקְּבוּ חֲטָמִין זֶה לְתוֹךְ זֶה — מִבַּחוּץ הֲרֵי זֶה מוּם, מִבִּפְנִים אֵינוֹ מוּם. שְׁפָתוֹ שֶׁנִּיקְּבָה וְשֶׁנִּפְגְּמָה וְשֶׁנִּסְדְּקָה, אָמַר רַב פָּפָּא: תּוֹרָא בָּרָא דְּשֵׁיפְתֵּיהּ.

מַתְנִי׳ חוּטִין הַחִיצוֹנוֹת שֶׁנִּפְגְּמוּ, וְשֶׁנִּגְמְמוּ, הַפְּנִימִים שֶׁנֶּעֱקְרוּ. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: אֵין בּוֹדְקִין מִן הַתְּיוֹמֶת וּלְפָנִים, וְאַף לֹא אֶת הַתְּיוֹמֶת.

גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנַן: הַתְּיוֹמֶת, אֵיזֶהוּ תְּיוֹמֶת? מִן הַתְּיוֹמֶת וְלִפְנִים, וּתְיוֹמֶת עַצְמָהּ כְּלִפְנִים. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַפּוֹצַאי אוֹמֵר: אֵין שׁוֹחֲטִין אֶלָּא עַל הַחִיצוֹנוֹת בִּלְבַד. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: אֵין מַשְׁגִּיחִין עַל הַתְּיוֹמֶת כָּל עִיקָּר.

מַאי קָאָמַר? וְתוּ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַפּוֹצַאי הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא!

חַסּוֹרֵי מִיחַסְרָא וְהָכִי קָתָנֵי: אֵיזֶהוּ הַפְּנִימִית? מִן הַתְּיוֹמֶת וְלִפְנִים, וּתְיוֹמֶת עַצְמָהּ כְּלִפְנִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁנִּפְגְּמוּ וְשֶׁנִּגְמְמוּ, אֲבָל נֶעֱקְרוּ — שׁוֹחֲטִין.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַפּוֹצַאי אוֹמֵר: אֵין שׁוֹחֲטִין אֶלָּא עַל הַחִיצוֹנוֹת, אֲבָל פְּנִימִיּוֹת שֶׁנֶּעֱקְרוּ — מִישְׁחָט עֲלַיְיהוּ לָא שָׁחֲטִינַן, אֲבָל אִפְּסוֹלֵי מִיפְּסֵל. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: אֵין מַשְׁגִּיחִין עַל הַתְּיוֹמֶת כָּל עִיקָּר, וַאֲפִילּוּ אִיפְּסוֹלֵי לָא אִיפְּסֵיל.

בָּעֵי רַב אַחְדְּבוּי בַּר אַמֵּי: יֵשׁ מְחוּסַּר אֵבֶר מִבִּפְנִים, אוֹ אֵין מְחוּסַּר אֵבֶר מִבִּפְנִים? לְמַאי? אִי לְבְכוֹר — ״פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר״ כְּתִיב,

אִי לְקָדְשִׁים, ״עַוֶּרֶת אוֹ שָׁבוּר״ כְּתִיב! לְאִישְׁחוֹטֵי וּלְאִיפְּרוֹקֵי לָא אִיבַּעְיָא לַן, כִּי מִיבַּעְיָא לַן לְאִיפְּסוֹלֵי — מַאי?

״תָּמִים יִהְיֶה לָרָצוֹן״ אָמַר רַחֲמָנָא, תָּמִים — אִין, חָסְרוֹן — לֹא. אוֹ דִלְמָא ״תָּמִים יִהְיֶה לָרָצוֹן״, ״כָּל מוּם לֹא יִהְיֶה בּוֹ״ — מָה מוּם מֵאַבָּרַאי, אַף חָסְרוֹן מֵאַבָּרַאי.

תָּא שְׁמַע: ״וְאֶת שְׁתֵּי הַכְּלָיוֹת״ — וְלֹא בַּעַל כּוּלְיָא אַחַת, וְלֹא בַּעַל שָׁלֹשׁ כּוּלְיוֹת. וְתַנְיָא אִידַּךְ: ״יְסִירֶנָּה״ — לְרַבּוֹת בַּעַל כּוּלְיָא אַחַת.

סַבְרוּהָ, דִּכּוּלֵי עָלְמָא אֵין בְּרִיָּה בְּאַחַת, דְּהָא מִיחְסָר חָסַר. לֵימָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי: דְּמָר סָבַר, חָסְרוֹן מִבִּפְנִים שְׁמֵיהּ חָסְרוֹן, וּמָר סָבַר, חָסְרוֹן מִבִּפְנִים לָא שְׁמֵיהּ חָסְרוֹן.

אָמַר רַב חִיָּיא בַּר יוֹסֵף: דִּכּוּלֵי עָלְמָא יֵשׁ בְּרִיָּה בְּאַחַת, וְחָסְרוֹן מִבִּפְנִים שְׁמֵיהּ חָסְרוֹן, וְלָא קַשְׁיָא: כָּאן — כְּשֶׁנִּבְרְאָה בִּשְׁתַּיִם וְחָסְרוּ, כָּאן — כְּשֶׁנִּבְרְאָה בְּאַחַת מֵעִיקָּרָא.

וְהָא דּוּמְיָא דְּשָׁלֹשׁ קָתָנֵי, מָה שָׁלֹשׁ מֵעִיקָּרָא, אַף אַחַת מֵעִיקָּרָא!

אֶלָּא, הָכָא בְּיֵשׁ בְּרִיָּה מֵעִיקָּרָא קָמִיפַּלְגִי, מָר סָבַר: יֵשׁ בְּרִיָּה בְּאַחַת, וּמַר סָבַר: אֵין בְּרִיָּה בְּאַחַת.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: דְּכוּלֵּי עָלְמָא אֵין בְּרִיָּה בְּאַחַת, וְחֶסְרוֹן מִבִּפְנִים שְׁמֵיהּ חֶסְרוֹן. וְלָא קַשְׁיָא: כָּאן שֶׁחָסְרָה קוֹדֶם שְׁחִיטָה, כָּאן שֶׁחָסְרָה לְאַחַר שְׁחִיטָה. וּלְאַחַר שְׁחִיטָה קוֹדֶם קַבָּלָה מִי שְׁרֵי?

דף לט:

וְהָאָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב: הַצּוֹרֵם אׇזֶן הַפָּר וְאַחַר כָּךְ קִיבֵּל דָּמוֹ — פָּסוּל, שֶׁנֶּאֱמַר ״וְלָקַח מִדַּם הַפָּר״ — הַפָּר שֶׁהָיָה כְּבָר! אֶלָּא: כָּאן שֶׁחָסְרָה קוֹדֶם קַבָּלָה, כָּאן שֶׁחָסְרָה לְאַחַר קַבָּלָה. וּלְאַחַר קַבָּלָה קוֹדֶם זְרִיקָה, מִי שְׁרֵי? וְהָתַנְיָא: ״שֶׁה תָּמִים זָכָר בֶּן שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם״, שֶׁיִּהֵא תָּמִים בֶּן שָׁנָה בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה.

וּמִנַּיִן בְּקַבָּלָה וְהוֹלָכָה וְהַזָּיָיה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״יִהְיֶה״, שֶׁיִּהוּ כָּל הֲוָיוֹתָיו תָּם וּבֶן שָׁנָה.

תַּרְגְּמֵהּ אַבֶּן שָׁנָה, הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּתַנְיָא: רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁנִּשְׁתַּיֵּיר מֵהֶן כְּזַיִת בָּשָׂר אוֹ כְּזַיִת חֵלֶב — זוֹרֵק אֶת הַדָּם, שְׁמַע מִינַּהּ.

וּמִי אִיכָּא מִידֵּי, דִּבְשְׁעַת שְׁחִיטָה הֲוֵי בֶּן שָׁנָה, וּבִשְׁעַת קַבָּלָה וְהוֹלָכָה הֲוֵי בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים? אָמַר רָבָא: זֹאת אוֹמֶרֶת שְׁעוֹת פּוֹסְלוֹת בְּקָדָשִׁים.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי: ״וּמְעוּף וְכָתוּת וְנִתּוּק וְכָרוּת״ — כּוּלָּן בַּבֵּיצִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

בַּבֵּיצִים וְלֹא בַּגִּיד? אֵימָא: אַף בַּבֵּיצִים — דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: כּוּלָּן בַּגִּיד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: ״מָעוּף וְכָתוּת״ — אַף בַּבֵּיצִים, ״נָתוּק וְכָרוּת״ — בַּגִּיד אִין, בַּבֵּיצִים לָא.

מַאי לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר: חֶסְרוֹן מִבִּפְנִים שְׁמֵיהּ חֶסְרוֹן, וּמָר סָבַר: לָא שְׁמֵיהּ חֶסְרוֹן?

וְתִסְבְּרָא? רַבִּי יוֹסֵי מַאי קָסָבַר? אִי קָסָבַר חֶסְרוֹן מִבִּפְנִים שְׁמֵיהּ חֶסְרוֹן — אֲפִילּוּ ״נָתוּק וְכָרוּת״ נָמֵי! וְאִי קָסָבַר לָא שְׁמֵיהּ חֶסְרוֹן — אֲפִילּוּ ״מָעוּף וְכָתוּת״ נָמֵי לָא!

אֶלָּא, הָכָא בְּמוּמִים שֶׁבַּגָּלוּי קָמִיפַּלְגִי. רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: ״מָעוּף וְכָתוּת״ הֲוֵי מוּמָא, דְּמִיכַּוְוצָן, ״נָתוּק וְכָרוּת״ הֲוֵי מוּמָא, דְּהָא תַּלְיָין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב סָבַר: ״מָעוּף וְכָתוּת״ לָא הֲוֵי מוּמָא, דְּמֵעִיקָּרָא נָמֵי זְמְנִין דְּמִיכַּוְוצָן, ״נָתוּק וְכָרוּת״ לָא הֲוֵי מוּמָא, דְּמֵעִיקָּרָא נָמֵי זִימְנִין דְּתַלְיָין.

וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: ״מָעוּף וְכָתוּת״ הֲוֵי מוּמָא — דְּהָא לֵיתַנְהוּ, ״נָתוּק וְכָרוּת״ לָא הֲוֵי מוּמָא — דְּהָא אִיתַנְהוּ.

מַתְנִי׳ נִפְגַּם הַזּוֹבָן, הָעֶרְיָה שֶׁל נְקֵבָה בַּמּוּקְדָּשִׁין, נִפְגַּם הַזָּנָב מִן הָעֶצֶם, אֲבָל לֹא מִן הַפֶּרֶק, אוֹ שֶׁרֹאשׁ זָנָב מְפַצֵּל, נִקְלְפָה הָעוֹר וְהַבָּשָׂר וְהָעֶצֶם נִשְׁאַר, אוֹ שֶׁיֵּשׁ בָּשָׂר מֵחוּלְיָא לְחוּלְיָא מִלֹּא אֶצְבַּע.

גְּמָ׳ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: נִפְגַּם וְלֹא נִיטַּל, כֵּיס וְלֹא זַכְרוּת. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: נִפְגַּם וְלֹא נִיטַּל, כֵּיס וְלֹא זַכְרוּת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם: מַעֲשֶׂה בְּעִינְבָל אֶחָד שֶׁנִּטְּלוֹ זְאֵב וְחָזַר לְאֵיתָנוֹ. נִפְגְּמָה הַזָּנָב מִן הָעֶצֶם וכו׳. תָּנָא: אֶצְבַּע שֶׁאָמְרוּ — אֶחָד מֵאַרְבָּעָה בְּטֶפַח שֶׁל כָּל הָאָדָם. לְמַאי הִלְכְתָא? אָמַר רַבָּה: לְעִנְיַן תְּכֵלֶת, דְּתַנְיָא: כַּמָּה חוּטִין הוּא נוֹתֵן? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אַרְבָּעָה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: שִׁלְשָׁה.

וְכַמָּה תְּהֵא מְשׁוּלֶּשֶׁת? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אַרְבָּעָה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: שִׁלְשָׁה. וּשְׁלִישׁ שֶׁבֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים — אֶחָד מֵאַרְבַּע בְּטֶפַח שֶׁל כָּל אָדָם.

רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר: לִשְׁתֵּי אַמּוֹת, דְּתַנְיָא: שְׁתֵּי אַמּוֹת הָיוּ

דף מ.

בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה, אַחַת עַל קֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית וְאַחַת עַל קֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית, שֶׁעַל קֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית הָיְתָה יְתֵירָה עַל שֶׁל מֹשֶׁה חֲצִי אֶצְבַּע, וְשֶׁעַל קֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית הָיְתָה יְתֵירָה עָלֶיהָ חֲצִי אֶצְבַּע, נִמְצֵאת יְתֵירָה עַל שֶׁל מֹשֶׁה אֶצְבַּע.

וְלָמָּה הָיוּ אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה? (כשהיו) [שֶׁהָיוּ] אוּמָּנִין נוֹטְלִין בַּקְּטַנָּה, וּמַחְזִירִין בַּגְּדוֹלָה, שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִידֵי מְעִילָה.

תַּרְתֵּי לְמָה לִי? חָדָא — דְּכַסְפָּא וְזָהֳבָא, וַחֲדָא — דְּבִנְיָינָא.

רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, וְאִי תֵּימָא רַב הוּנָא בַּר נָתָן, לְאוֹתָהּ שֶׁשָּׁנִינוּ: שֶׁיֵּשׁ בָּשָׂר בֵּין חוּלְיָא לְחוּלְיָא מִלֹּא אֶצְבַּע.

מַתְנִי׳ אֵין לוֹ בֵּיצִים, אוֹ אֵין לוֹ אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: אִם יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי כִּיסִין — יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי בֵּיצִים, אֵין לוֹ שְׁנֵי כִּיסִין — אֵין לוֹ אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מוֹשִׁיבוֹ עַל עִכּוּזוֹ וּמְמַעֲכוֹ, אִם יֵשׁ בֵּיצָה — סוֹפָהּ לָצֵאת. מַעֲשֶׂה שֶׁמִּיעֲכוֹ וְלֹא יָצָא, נִשְׁחֲטָה וְנִמְצֵאת דְּבוּקָה בַּכְּסָלִים, וְהִתִּיר רַבִּי עֲקִיבָא וְאָסַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי.

גְּמָ׳ הַשְׁתָּא אֵין לוֹ אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת אָמְרַתְּ הָוֵי מוּמָא, אֵין לוֹ כְּלָל מִיבַּעְיָא? הַסּוֹרֵי מִיחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי: אֵין לוֹ שְׁתֵּי בֵּיצִים בִּשְׁתֵּי כִּיסִין אֶלָּא בְּכִיס אֶחָד, אִי נָמֵי שְׁתֵּי כִּיסִין וּבֵיצָה אַחַת — הֲרֵי זֶה מוּם.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי כִּיסִים — בְּיִדּוּעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי בֵּיצִים, אֵין לוֹ אֶלָּא כִּיס אֶחָד — כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת דְּמֵי, וַאֲתָא רַבִּי עֲקִיבָא לְמֵימַר: בְּיִדּוּעַ לָא אָמְרִינַן, אֶלָּא מוֹשִׁיבוֹ עַל עַכּוּזוֹ וּמְמַעֲךְ, אִם יֵשׁ בֵּיצָה סוֹפוֹ לָצֵאת.

וּמַעֲשֶׂה שֶׁמִּיעֵךְ וְלֹא יָצָא וְכוּ'. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה בְּפִירָן שֶׁל בֵּית מְנַחֵם, שֶׁמִּיעֵךְ וְלֹא יָצָאת, וְנִשְׁחֲטָה וְנִמְצֵאת דְּבוּקָה בַּכְּסָלִים, וְהִתִּיר רַבִּי עֲקִיבָא, וְאָסַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא לְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: עַד מָתַי אַתָּה מְכַלֶּה מָמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל! אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לְרַבִּי עֲקִיבָא: עַד מָתַי אַתָּה מַאֲכִיל יִשְׂרָאֵל נְבֵילוֹת! לָאו מִישְׁחָט שַׁחְטֵיהּ? אֶלָּא: טְרֵיפוֹת. לָא אִיסּוּר טְרֵיפוֹת הוּא?! אֶלָּא: עַד מָתַי אַתָּה מַאֲכִיל יִשְׂרָאֵל קָדָשִׁים בַּחוּץ!

מַתְנִי' בַּעַל חֲמֵשׁ רַגְלַיִם, אוֹ שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא שָׁלֹשׁ, וְשֶׁרַגְלָיו קְלוּטוֹת כְּשֶׁל חֲמוֹר, וְהַשָּׁחוּל וְהַכָּסוּל. אֵיזֶהוּ שָׁחוּל? שֶׁנִּשְׁמְטָה יְרֵיכוֹ. וְכָסוּל? שֶׁאַחַת מִירֵיכוֹתָיו גְּבוֹהוֹת.

גְּמָ' אָמַר רַב הוּנָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁחָסַר וְיָתֵר בַּיָּד, אֲבָל בָּרֶגֶל — טְרֵפָה נְמֵי הָוֵי, דְּכֹל יָתֵיר כְּנָטוּל דָּמֵי.

אָמַר רַב פָּפָּא: לָא תֵּימָא דַּעֲגִילָן וְלָא סִדִּיקָן, אֶלָּא כִּיוָן דַּעֲגִילָן, אַף עַל גַּב דִּסְדִּיקָן.

וְהַשָּׁחוּל וְהַכָּסוּל וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנַן: אֵיזֶהוּ כָּסוּל וְאֵיזֶהוּ שָׁחוּל? שָׁחוּל — שֶׁנִּשְׁמְטָה יְרֵיכוֹ, כָּסוּל — שֶׁרַגְלוֹ אֶחָד בְּתוֹךְ הַכֶּסֶל, וְרַגְלוֹ אֶחָד עַל גַּבֵּי הַכֶּסֶל. תָּנָא: הַשָּׁרוּעַ וְהַקָּלוּט — שָׁרוּעַ שֶׁנִּשְׁתַּרְבֵּב לוֹ יְרֵיכוֹ, קָלוּט — שֶׁרַגְלָיו קְלוּטוֹת כְּשֶׁל חֲמוֹר וּכְשֶׁל סוּס.

מַתְנִי' נִשְׁבַּר עֶצֶם יָדוֹ וְעֶצֶם רַגְלוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר. מוּמִין אֵלּוּ מָנָה אִילָא בְּיַבְנֶה, וְהוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים.

וְעוֹד שִׁלְשָׁה הוֹסִיף, אָמְרוּ לוֹ: לֹא שָׁמַעְנוּ אֶת אֵלּוּ. שֶׁגִּלְגֵּל עֵינוֹ עָגוֹל כְּשֶׁל אָדָם, וּפִיו דּוֹמֶה כְּשֶׁל חֲזִיר, וְשֶׁנִּיטַּל רוֹב הַמְדַבֵּר בִּלְשׁוֹנוֹ. בֵּית דִּין שֶׁל אַחֲרֵיהֶן אָמְרוּ: הֲרֵי זֶה מוּם.

גְּמָ' אֵינוֹ נִיכָּר, מִי קָא הָוֵי מוּמָא? אָמַר רַב פָּפָּא: אֵינוֹ נִיכָּר מֵחֲמַת עַצְמוֹ, אֲבָל נִיכָּר מֵחֲמַת מְלֹאכָה.

מוּמִין אֵלּוּ מָנָה וְכוּ'. לְמֵימְרָא דְּלָאו הַיְינוּ אוֹרְחֵיהּ? וּרְמִינְהוּ: הַמַּפֶּלֶת מִין בְּהֵמָה וְחַיָּה וָעוֹף, בֵּין טְמֵאִין בֵּין טְהוֹרִין, אִם זָכָר תֵּשֵׁב לְזָכָר.

אִם נְקֵבָה — תֵּשֵׁב לִנְקֵבָה, אֵינוֹ יָדוּעַ — תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקֵבָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וְאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַאי טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר? הוֹאִיל וְגִלְגֵּל עֵינוֹ עָגוֹל כְּשֶׁל אָדָם! אָמַר רַב יוֹסֵף: לָא קַשְׁיָא, הָא בְּאוּכְמָא, הָא בְּחִיוָּורָא.

וּפִיו דּוֹמֶה כְּשֶׁל חֲזִיר. אָמַר רַב פָּפָּא: לָא תֵּימָא דִּשְׁפִּיד וּפְרוֹס, אֶלָּא כִּיוָן דִּפְרוֹס אַף עַל גַּב דְּלָא שְׁפִיד.

וְשָׁנִיטַל רוֹב הַמְדַבֵּר שֶׁבִּלְשׁוֹנוֹ. מַתְנִיתִין מַנִּי? רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּתַנְיָא: וְאֶת שֶׁנִּיטַל רוֹב הַלָּשׁוֹן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רוֹב הַמְדַבֵּר שֶׁל לְשׁוֹנוֹ.

מַתְנִי' וּמַעֲשֶׂה שֶׁהִלְחִי הַתַּחְתּוֹן עוֹדֵף עַל הָעֶלְיוֹן, וְשָׁאַל רַבָּן גַּמְלִיאֵל לַחֲכָמִים, וְאָמְרוּ: הֲרֵי זֶה מוּם.

גְּמָ' מַאי תַּנָּא דְּקָתָנֵי "וּמַעֲשֶׂה"? מִשּׁוּם דִּתְנַן "פִּיו דּוֹמֶה לַחֲזִיר", וּפְלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי, וְקָאָמְרִינַן: כִּי פְּלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי בְּשִׁפָּתוֹ עֶלְיוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הַתַּחְתּוֹנָה, אֲבָל שֶׁהַתַּחְתּוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הָעֶלְיוֹנָה — הֲרֵי זֶה מוּם.

דף מ:

וּמַעֲשֶׂה נָמֵי שֶׁלִּחֵי הַתַּחְתּוֹן עוֹדֵף עַל הָעֶלְיוֹן, שָׁאַל רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לַחֲכָמִים וְאָמְרוּ: הֲרֵי זֶה מוּם.

וְהָא גַּבֵּי אָדָם הוּא דִּתְנַן: שִׁפָּתוֹ הָעֶלְיוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הַתַּחְתּוֹנָה, אוֹ שֶׁתַּחְתּוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הָעֶלְיוֹנָה — הֲרֵי זֶה מוּם. גַּבֵּי אָדָם הוּא דִּכְתִיב: "אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן", אִישׁ שֶׁשָּׁוֶה בְּזַרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, אֲבָל בִּבְהֵמָה לָא!

אָמַר רַב פָּפָּא: לָא קַשְׁיָא, הָא דְּאִית בַּהּ עֶצֶם, הָא דְּלֵית בַּהּ עֶצֶם.

מַתְנִי' אוֹזֶן הַגְּדִי הָיְתָה כְּפוּלָה, אָמְרוּ חֲכָמִים: בִּזְמַן שֶׁהוּא עֶצֶם אֶחָד — מוּם, בִּזְמַן שֶׁאֵין בּוֹ עֶצֶם — אֵינוֹ מוּם. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: זְנַב הַגְּדִי שֶׁהוּא דּוֹמֶה לְשֶׁל חֲזִיר, וְשֶׁאֵין בָּהּ שְׁלֹשׁ חוּלְיוֹת — הֲרֵי זֶה מוּם.

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנַן: פִּיו בָּלוּם וְרַגְלָיו מְבוּלְמוֹת, מֻחֲמֶת הָרוּחַ — אֵינוֹ מוּם, מֻחֲמֶת הָעֶצֶם — הֲרֵי זֶה מוּם. אָזְנָיו כְּפוּלוֹת, בְּחַסְחֻסוּת אַחַת — הֲרֵי זֶה מוּם, בִּשְׁתֵּי חַסְחֻסִיּוֹת — אֵינוֹ מוּם.

רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: זְנַב הַגְּדִי שֶׁהוּא דּוֹמֶה לְשֶׁל חֲזִיר. אָמַר רַב פָּפָּא: לָא תֵּימָא דְּקַטִּינָא, אֶלָּא דְּכִריכָא, אַף עַל גַּב דַּאֲלִימָא.

אוֹ שֶׁאֵין בּוֹ שְׁלֹשׁ חוּלְיוֹת וְכוּ'. אָמַר רַב הוּנָא: בַּגְּדִי — שְׁתַּיִם הֲרֵי זֶה מוּם, שָׁלֹשׁ אֵינוֹ מוּם. בַּטָּלֶה — שָׁלֹשׁ הֲרֵי זֶה מוּם, אַרְבַּע אֵינוֹ מוּם. מֵיתִיבִי: בַּגְּדִי — אַחַת הֲרֵי זֶה מוּם, שְׁתַּיִם אֵינוֹ מוּם. בַּטָּלֶה — שְׁתַּיִם הֲרֵי זֶה מוּם, שָׁלֹשׁ אֵינוֹ מוּם. תְּיוּבְתָּא דְּרַב הוּנָא.

וְרַב הוּנָא, מַתְנִיתִין אַטְעִיתֵיהּ; אִיהוּ סָבַר: מִדְּרִישָׁא בְּגְדִי — סֵיפָא נָמֵי בְּגְדִי, וְלָא הִיא — רֵישָׁא בְּגְדִי, וְסֵיפָא בְּטָלֶה.

מַתְנִי' רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: אֶת שֶׁיֵּבֶלֶת בְּעֵינָיו, וְשֶׁנִּפְגַּם עֶצֶם יָדוֹ וְרַגְלוֹ, וְשֶׁנִּפְרַק עַצְמוֹ שֶׁל פִּיו, עֵינוֹ אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה, אָזְנוֹ אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה,

בַּמַּרְאֶה אֲבָל לֹא בַּמִּדָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁתֵּי בֵּיצִיו, אַחַת גְּדוֹלָה כִּשְׁתַּיִם שֶׁבַּחֲבֶירְתָּהּ, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים.

גְּמָ' לְמֵימְרָא דְּיַבֶּלֶת הֲוֵי מוּמָא? וּרְמִינְהוּ: וְאֵלּוּ שֶׁאֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן לֹא בְּמִקְדָּשׁ וְלֹא בַּמְּדִינָה — בַּעַל גֶּרֶב וּבַעַל יַבֶּלֶת!

וְתִסְבְּרָא? הָא כְּתִיבָא "יַבֶּלֶת" בְּאוֹרָיְיתָא! אֶלָּא, לָא קַשְׁיָא: הָא — בְּגוּפוֹ, הָא — בְּעֵינוֹ.

מִכְּדֵי קְרָא סְתָמָא, מָה לִי בְּגוּפוֹ וּמָה לִי בְּעֵינוֹ? אֶלָּא לָא קַשְׁיָא, הָא דְּאִית בַּהּ עֻצֶם, הָא דְּלֵית בַּהּ עֻצֶם.

דְּקָרָא — דְּאִית בַּהּ עֻצֶם, מַתְנִיתִין — דְּלֵית בַּהּ עֻצֶם; בְּעֵינוֹ — הֲוֵי מוּמָא, בְּגוּפָא — לָא הֲוֵי מוּמָא.

וְלֵית לַהּ עֻצֶם בְּגוּפָא פְּסוּלָה? הֲרֵי תִּלְתּוּל בְּעָלְמָא הוּא, דְּתָנַן: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בַּעֲלֵי הַתִּילּוּלִין פְּסוּלִין בָּאָדָם וּכְשֵׁירִין בַּבְּהֵמָה! אֶלָּא, אִידֵּי וְאִידֵּי בְּעֵינוֹ, וְלָא קַשְׁיָא: הָא — בַּשָּׁחוֹר, הָא — בַּלָּבָן.

וְהָא אֵין מוּמִין בַּלָּבָן! אֶלָּא: אִידֵּי וְאִידֵּי בַּלָּבָן, וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: לָא קַשְׁיָא, הָא — דְּאִית בַּהּ שֵׂעָר, הָא — דְּלֵית בַּהּ שֵׂעָר.

עֵינוֹ אַחַת גְּדוֹלָה וְכוּ'. תָּנָא: גְּדוֹלָה כְּשֶׁל עֶגֶל, קְטַנָּה כְּשֶׁל אַוָּוז.

אָזְנוֹ אַחַת גְּדוֹלָה וְכוּ'. וְרַבָּנַן עַד כַּמָּה? תַּנְיָא, אֲחֵרִים אוֹמְרִים: אֲפִילּוּ אֵינָהּ לַשְּׁנִיָּה אֶלָּא כְּפוֹל — כְּשֵׁירָה.

מַתְנִי' זְנַב הָעֶגֶל — שֶׁאֵינָהּ מַגַּעַת לְעַרְקוֹב, אָמְרוּ חֲכָמִים: כֹּל מַרְבִּית עֲגָלִים בֵּן, כָּל זְמַן שֶׁיִּהוּ מְגַדְּלִין — הֵן נִמְתָּחוֹת. אֵיזֶהוּ עַרְקוֹב שֶׁאָמְרוּ? רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: בְּעַרְקוֹב שֶׁבְּאֶמְצַע הַיֵּרֵךְ.

דף מא.

גְּמָ' תָּנָא: קֶפֶץ הָעֶלְיוֹן וְלֹא קֶפֶץ הַתַּחְתּוֹן, וּכְנָגְדּוֹ בְּגָמָל נִיכָּר.

מַתְנִי' עַל אֵלּוּ מוּמִין שׁוֹחֲטִין אֶת הַבְּכוֹר, וּפְסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין נִפְדִּין עֲלֵיהֶן.

גְּמָ' הָא תּוּ לָמָה לִי? הָא תָּנָא לֵיהּ רֵישָׁא: עַל אֵלּוּ מוּמִין שׁוֹחֲטִין אֶת הַבְּכוֹר! סֵיפָא אִיצְטְרִיכָא: פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין נִפְדִּין עֲלֵיהֶן. הָא נָמֵי פְּשִׁיטָא — מִישְׁחָט שָׁחֲטִינַן, מִיפְּרָק מִיבַּעְיָא?

אֶלָּא, אַיְידֵי דְּתָנָא שְׁלִשָּׁה הוֹסִיף, וְאָמְרוּ לוֹ: לֹא שָׁמַעְנוּ אֶת אֵלּוּ, וְקָתָנֵי וְאָתֵי דְּיִחִידָאָה, וְקָא סָתֵים לַהּ בְּכוּלְּהוּ: עַל אֵלּוּ מוּמִין שׁוֹחֲטִין אֶת הַבְּכוֹר וּפְסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין נִפְדִּין עֲלֵיהֶן.

מַתְנִי׳ וְאֵלּוּ שֶׁאֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן, לֹא בַּמִּקְדָּשׁ וְלֹא בַּמְּדִינָה: חֲוַורְוָר, וְהַמַּיִם שֶׁאֵין קְבוּעִין, וְחוּטִין הַפָּנִימִיּוֹת שֶׁנִּפְגְּמוּ — אֲבָל לֹא שֶׁנֶּעֱקְרוּ, וּבַעַל גָּרָב, וּבַעַל יַבֶּלֶת, וּבַעַל חֲזָזִית, זָקֵן, וְחוֹלֶה, וּמְזוֹהָם, וְשֶׁנֶּעֱבְדָה בּוֹ עֲבֵירָה, וְשֶׁהֵמִית אָדָם — עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי הַבְּעָלִים. וְטוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס, לֹא בַּמִּקְדָּשׁ וְלֹא בַּמְּדִינָה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: אֵין לְךָ מוּם גָּדוֹל מִזֶּה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ בְּכוֹר, אֶלָּא נִגְזָז וְנֶעֱבָד.

גְּמָ׳ וְגָרָב לָא? וְהָכְתִיב ״גָּרָב״ בְּאוֹרָיְיתָא! וַחֲזָזִית לָא? וְהָכְתִיב ״יַלֶּפֶת״ בְּאוֹרָיְיתָא! וְתַנְיָא: ״גָּרָב״ — זֶה הַחֶרֶס, ״יַלֶּפֶת״ — זוֹ חֲזָזִית הַמִּצְרִית, וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: לָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ ״יַלֶּפֶת״? שֶׁמְּלַפֶּפֶת וְהוֹלֶכֶת עַד יוֹם הַמִּיתָה.

בְּשִׁלְמָא חֲזָזִית אַחֲזָזִית לָא קַשְׁיָא: כָּאן בַּחֲזָזִית הַמִּצְרִית, כָּאן בַּחֲזָזִית דְּעָלְמָא. אֶלָּא גָּרָב אַגָּרָב קַשְׁיָא! גָּרָב אַגָּרָב נָמֵי לָא קַשְׁיָא, הָא בְּלַח, הָא בְּיָבֵשׁ. לַח — אִיתַּסִּי, יָבֵשׁ — לָא מִיתַּסֵּי.

וְלַח מִיתַּסֵּי? וְהָכְתִיב: ״יַכֶּכָּה ה׳ בִּשְׁחִין מִצְרַיִם וְגוֹ׳״, וּמִדְּכְתִיב ״וּבְחֶרֶס״ הֲרֵי גָּרָב לַח אָמוּר, וְקָאָמַר: ״אֲשֶׁר לֹא תוּכַל לְהֵרָפֵא״!

אֶלָּא, תִּלְתָא הֲווֹ: דִּקְרָא — יָבֵשׁ בֵּין מִבַּפְנִים בֵּין מִבַּחוּץ, דְּמַתְנִיתִין — לַח מִבַּחוּץ וּמִבִּפְנִים, דְּמִצְרַיִם — יָבֵשׁ מִבִּפְנִים וְלַח מִבַּחוּץ, דִּכְתִיב ״וַיְהִי שְׁחִין פּוֹרֵחַ אֲבַעְבּוּעֹת בָּאָדָם״.

וְהַזָּקֵן וְהַחוֹלֶה וְהַמְזוֹהָם. מְנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: ״מִן הַצֹּאן וּמִן הַכְּשָׂבִים וּמִן הָעִזִּים״ — פָּרַט לַזָּקֵן וְלַחוֹלֶה וְלַמְזוֹהָם.

וּצְרִיכִי, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא לְמַעוֹטֵי זָקֵן, דְּלָא הָדַר בָּרֵיא, אֲבָל חוֹלֶה, דַּהֲדַר בָּרֵיא — אֵימָא לָא. וְאִי כְּתַב לְמַעוֹטֵי חוֹלֶה, דְּלָאו אוֹרְחֵיהּ, אֲבָל זָקֵן, דְּהַיְינוּ אוֹרְחֵיהּ — אֵימָא לָא. וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא תְּרֵי, לְמַעוֹטֵי הָנֵי דִּכְחִישִׁי, אֲבָל מְזוֹהָם דְּלָא כְּחִישׁ — אֵימָא לָא, וְאִי נָמֵי לְמַעוֹטֵי מְזוֹהָם מִשּׁוּם דְּמְאִיס, אֲבָל הָנֵי דְּלָא מְאִיסִי — אֵימָא לָא, צְרִיכִי.

וְשֶׁנֶּעֱבְדָה בּוֹ עֲבֵירָה וְכוּ׳. מְנָא הָנֵי מִילֵּי?

דְּתָנוּ רַבָּנָן: ״מִן הַבְּהֵמָה״ — לְהוֹצִיא רוֹבֵעַ וְנִרְבָּע, ״מִן הַבָּקָר״ — לְהוֹצִיא אֶת הַנֶּעֱבָד, ״מִן הַצֹּאן״ — לְהוֹצִיא אֶת הַמּוּקְצֶה, ״וּמִן הַצֹּאן״ — לְהוֹצִיא אֶת הַנּוֹגֵחַ.

הָנֵי בְּנֵי קְטָלָא נִינְהוּ! עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי הַבְּעָלִים.

בְּשִׁלְמָא טוּמְטוּם, בַּמִּקְדָּשׁ לָא — דִּילְמָא נְקֵבָה הִיא, בַּמְּדִינָה לָא — דִּילְמָא זָכָר הוּא וְלֵית בֵּהּ מוּמָא.

אֶלָּא אַנְדְּרוֹגִינוֹס, בְּשִׁלְמָא בַּמִּקְדָּשׁ לָא, דִּילְמָא נְקֵבָה הִיא. אֶלָּא בַּמְּדִינָה נָמֵי, נְהִי דְּזָכָר הוּא — תֵּעָשֶׂה נְקֵבוּת חָרִיץ, וְיִשְׁחוֹט עָלֶיהָ!

אָמַר אַבָּיֵי: אָמַר קְרָא ״אוֹ חָרוּץ אוֹ שָׁבוּר״, חָרוּץ דּוּמְיָא דְּשָׁבוּר, מָה שָׁבוּר בְּמָקוֹם עֶצֶם, אַף חָרוּץ בְּמָקוֹם עֶצֶם.

רָבָא אָמַר: בְּלָא שָׁבוּר נָמֵי לָא מָצֵית אָמְרַתְּ חָרוּץ בְּמָקוֹם בָּשָׂר הָוֵי מוּמָא, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ הָוֵי מוּמָא, כֵּיוָן דְּאָמַר ״גָּרָב״ זֶהוּ חֶרֶס, מֵיחָרָץ חָרִיץ, דִּכְתִיב: ״וּמַרְאֵהוּ עָמוֹק מִן הָעוֹר״, כְּמַרְאֵה חַמָּה הָעֲמוּקָה מִן הַצֵּל.

וְלִיכְתּוֹב רַחֲמָנָא ״חָרוּץ״ וְלָא בָּעֵי ״גָּרָב״, וְאָמֵינָא: ״חָרוּץ״ דְּלָא מְאִיס — הָוֵי מוּמָא, ״גָּרָב״ דְּמְאִיס — לֵימָא כָּל שֶׁכֵּן? כְּתַב רַחֲמָנָא ״גָּרָב״ לְמֵימַר דְּחָרוּץ בְּמָקוֹם בָּשָׂר — לָא הָוֵי מוּמָא.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: אֵין לְךָ מוּם גָּדוֹל מִזֶּה. כְּאַבָּיֵי לָא אָמַר, חָרוּץ דּוּמְיָא דְּשָׁבוּר לָא אָמְרִינַן.

כְּרָבָא נָמֵי לָא אָמַר, דְּילְמָא הֵיכָא דְּלָא מִינַּכְּרָא, אֲבָל הֵיכָא דְּמִינַּכַּר — ״מוּם רָע״ קָרֵינָא בֵּיהּ.

דף מא:

בָּעֵי רָבָא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל? מִיפְּשַׁט פְּשִׁיטָא לֵיהּ אַנְדְּרוֹגִינוֹס בְּכוֹר הוּא וּמוּמוֹ עָמוֹ, אוֹ דִילְמָא סָפוּקֵי מְסַפְּקָא לֵיהּ, וְ״אִם תִּימְצָא לוֹמַר״ קָאָמַר — אִם תִּימְצָא לוֹמַר בְּכוֹר הוּא, הֲרֵי מוּמוֹ עָמוֹ!

לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְמֵילְקֵא עֲלֵיהּ מְשׁוּם גִּיזָּה וַעֲבוֹדָה, אִי נָמֵי לְמֵיתְבֵיהּ לְכֹהֵן.

תָּא שְׁמַע: רַבִּי אֵילְעַאי אוֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אַנְדְּרוֹגִינוֹס בְּכוֹר הוּא, וּמוּמוֹ עָמוֹ. שְׁמַע מִינַּהּ מִיפְּשַׁט פְּשִׁיטָא לֵיהּ! וְדִילְמָא ״אִם תִּימְצָא לוֹמַר״ קָאָמַר!

תָּא שְׁמַע: זָכָר — וְלֹא נְקֵבָה. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר לְמַטָּה ״זָכָר״, שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְהוֹצִיא טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס.

מַנִּי? אִילֵּימָא תַּנָּא קַמָּא — סְפֵיקָא הוּא, וְאָתֵי קְרָא לְמַעוֹטֵי סְפֵיקָא?

אֶלָּא רַבָּנַן בָּתְרַאֵי מֵחַד קְרָא נָפְקִי, דְּהָא גַּבֵּי בְּכוֹר חַד ״זָכָר״ הוּא דִּכְתִיב, (קא) [וְקָא] מְמַעֲטִי כּוּלְּהוּ מִינַּיְיהוּ!

אֶלָּא, פְּשִׁיטָא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְאִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מִיפְּשַׁט פְּשִׁיטָא לֵיהּ — הַיְינוּ דְּאִיצְטְרִיךְ קְרָא לְמַעוֹטֵי, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ מְסַפְּקָא לֵיהּ — אִצְטְרִיךְ קְרָא לְמַעוֹטֵי סְפֵיקָא?

לְעוֹלָם רַבָּנַן בָּתְרַאֵי, וְגַבֵּי בְּכוֹר תַּרְתֵּי קְרָאֵי כְּתִיב: ״הַזָּכָר״ וְ״הַזְּכָרִים״.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ בְּכוֹר כּוּ'. אָמַר רַב חִסְדָּא: מַחְלוֹקֶת בְּאַנְדְּרוֹגִינוֹס, אֲבָל בְּטוּמְטוּם — דִּבְרֵי הַכֹּל סְפֵיקָא הוּא, וְקָדוֹשׁ מְסַפֵּיקָא.

אָמַר לֵיהּ רָבָא: אֶלָּא מֵעַתָּה, בַּעֲרָכִין יֵעָרֵךְ?

דף מב.

אַלְמָה תַּנְיָא: ״הַזָּכָר״ — וְלֹא טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס! סְמִי מִיכָּן טוּמְטוּם.
תָּא שְׁמַע: יָכוֹל לֹא יְהֵא בְּעֵרֶךְ אִישׁ, אֲבָל יְהֵא בְּעֵרֶךְ אִשָּׁה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״הַזָּכָר... אִם נְקֵבָה״, וְלֹא טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס! סְמִי מִיכָּן טוּמְטוּם.
תָּא שְׁמַע: ״אִם זָכָר אִם נְקֵבָה״ — זָכָר וַדַּאי נְקֵבָה וַדַּאִית, וְלֹא טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס. סְמִי מִיכָּן טוּמְטוּם.
תָּא שְׁמַע: ״הַזָּכָר״ — וְלֹא נְקֵבָה. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר לְמַטָּה ״זָכָר״, שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר; מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְהוֹצִיא טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס. סְמִי מִיכָּן טוּמְטוּם.
תָּא שְׁמַע: הַנֶּעֱבָד, וְהַמּוּקְצֶה, וְהָאָתְנָן, וְהַמְּחִיר, וְטוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס — כּוּלָּן מְטַמְּאִין בְּגָדִים אַבִּית הַבְּלִיעָה.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס אֵין מְטַמְּאִין בְּגָדִים אַבִּית הַבְּלִיעָה, שֶׁהֲיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר ״זָכָר וּנְקֵבָה״ אַתָּה מוֹצִיא טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס מִבֵּינֵיהֶם.
וְעוֹף, הוֹאִיל וְלֹא נֶאֱמַר בּוֹ ״זָכָר וּנְקֵבָה״, אֵין אַתָּה מוֹצִיא טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס מִבֵּינֵיהֶם! סְמִי מִיכָּן טוּמְטוּם.
תָּא שְׁמַע: רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הַטְּרֵיפָה, וְהַכִּלְאַיִם, וְיוֹצֵא דּוֹפֶן, טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס — לֹא קְדוֹשִׁים וְלֹא מַקְדִּישִׁין.
וְאָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא קְדוֹשִׁים בִּתְמוּרָה, וְלֹא מַקְדִּישִׁין לַעֲשׂוֹת תְּמוּרָה! סְמִי מִיכָּן טוּמְטוּם.
תָּא שְׁמַע: רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: חֲמִשָּׁה לֹא קְדוֹשִׁים וְלֹא מַקְדִּישִׁין, וְאֵלּוּ הֵן: הַטְּרֵיפָה, וְהַכִּלְאַיִם, וְיוֹצֵא דּוֹפֶן, וְטוּמְטוּם, וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס. וְכִי תֵּימָא הָכָא נָמֵי סְמִי מִיכָּן טוּמְטוּם — הָווּ לְהוּ אַרְבָּעָה! אַפֵּיק טוּמְטוּם, וְעַיֵּיל יָתוֹם.
לֵימָא כְּתַנָּאֵי? רַבִּי אֵילְעַאי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אַנְדְּרוֹגִינוֹס בְּכוֹר הוּא וּמוּמוֹ עִמּוֹ, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין קְדוּשָּׁה חָלָה עָלָיו. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר ״הַזָּכָר״, וְכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר ״זָכָר״ אֵינוֹ אֶלָּא לְהוֹצִיא טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס.
וְכִי תֵּימָא: סְמִי מִיכָּן טוּמְטוּם, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה הֵיינוּ רַבָּנָן! אֶלָּא לְאוֹ טוּמְטוּם אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ, דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר: אֵין קְדוּשָּׁה חָלָה עָלָיו אַאַנְדְּרוֹגִינוֹס, אֲבָל טוּמְטוּם סְפֵיקָא הוּא וְקָדוֹשׁ מִסְּפֵיקָא, וְאָתָא רַבִּי שִׁמְעוֹן

דף מב:

בֶּן יְהוּדָה לְמֵימַר: טוּמְטוּם בְּרִיָּה הוּא וְלֹא קָדוֹשׁ! לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא טוּמְטוּם בִּבְרִיָּה לָא מְסַפְּקָא, זָכָר וּנְקֵבָה הוּא דִּמְסַפְּקָא.

מֵטִיל מַיִם בְּמָקוֹם זָכְרוּת — דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּזָכָר הוּא, כִּי פְּלִיגִי בְּמֵטִיל מַיִם בְּמָקוֹם נְקֵבוּת: מָר סָבַר חֲיִישִׁינַן שֶׁמָּא נָהֲפְכָה זַכְרוּתוֹ לְנְקֵבוּתוֹ, וּמַר סָבַר לָא חֲיִישִׁינַן. כִּי הָא דְּהוֹרָה רַבִּי אֶלְעָזָר: בִּבְהֵמָה מֵטִיל מַיִם בְּמָקוֹם נְקֵבוּת — חוּלִּין.

תְּהֵי בַּהּ רַבִּי יוֹחָנָן: מַאן דְּלָא חָשׁ לְתַנָּא קַמָּא וּלְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל? וְלֵימָא רַבִּי יוֹחָנָן נָמֵי: מַאן דְּלָא חָשׁ לְרַבָּנָן בָּתְרָאֵי? דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: מַחֲלוֹקֶת בְּאַנְדְּרוֹגִינוֹס, אֲבָל בְּטוּמְטוּם — דִּבְרֵי הַכֹּל סְפֵיקָא!

רַבִּי יוֹחָנָן לָא סְבִירָא לֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא, אִי לָא סְבִירָא לֵיהּ, לֵימָא הוּא דְּאָמַר כְּרַבָּנַן בָּתְרָאֵי? הָכִי נָמֵי קָאָמַר: מַאן שָׁבֵיק תְּרֵי וְעָבֵיד כְּחַד!

וְרַבִּי אֶלְעָזָר כְּמַאן סָבְרָה? כִּי הָא דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: לֹא אָמְרוּ טוּמְטוּם סָפֵק אֶלָּא בְּאָדָם, הוֹאִיל וְזַכְרוּתוֹ וְנְקֵבוּתוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד, אֲבָל בְּהֵמָה — מֵטִיל מַיִם בְּמָקוֹם זַכְרוּת זָכָר, מֵטִיל מַיִם בְּמָקוֹם נְקֵבוּת נְקֵבָה.

מַתְקִיף לַהּ רַב אוֹשַׁעְיָא: וְלֵיחוּשׁ שֶׁמָּא נָהֲפְכָה זַכְרוּתוֹ לְנְקֵבוּתוֹ! אָמַר לֵיהּ: כְּמַאן? כְּרַבִּי מֵאִיר דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא?!

אַבָּיֵי בַּר אָבִין וְרַב חֲנַנְיָא בַּר אָבִין דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, הוֹאִיל וְאִישְׁתַּנִּי אִישְׁתַּנִּי. אִית דְּאָמַר אִישְׁתַּנִּי, וְאִית דְּאָמַר לָא אִישְׁתַּנִּי.

לֵימָא אִישְׁתַּנִּי וְלָא אִישְׁתַּנִּי תַּנָּאֵי? דְּתַנְיָא: טוּמְטוּם שֶׁקִּידֵּשׁ — קִדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין, נִתְקַדֵּשׁ — קִדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין.

וְחוֹלֵץ, וְחוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ, וּמְיַבְּמִים לְאִשְׁתּוֹ. וְתַנְיָא אִידַּךְ: אֵשֶׁת טוּמְטוּם חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת.

סַבְרוּהָ, דְּכוּלֵּי עָלְמָא כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר: סָרִיס חַמָּה לֹא חוֹלֵץ וְלֹא מְיַיבֵּם.

מַאי לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמַאן דְּאָמַר חוֹלֵץ, וְחוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ וּמְיַבְּמִים אֶת אִשְׁתּוֹ, לָא אָמְרִינַן הוֹאִיל וְאִישְׁתַּנִּי אִישְׁתַּנִּי;

וּמַאן דְּאָמַר חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַיבֶּמֶת, אָמְרִינַן הוֹאִיל וְאִישְׁתַּנִּי אִישְׁתַּנִּי?

לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא אָמְרִינַן הוֹאִיל וְאִישְׁתַּנִּי אִישְׁתַּנִּי, הָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְהָא רַבִּי עֲקִיבָא.

וּמַאן תַּנָּא אַלִּיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא? אִילֵימָא רַבִּי יְהוּדָה — הָא וַדַּאי סָרִיס מְשַׁוֵּי לֵיהּ!

דִּתְנַן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: טוּמְטוּם שֶׁנִּקְרַע וְנִמְצָא זָכָר — הֲרֵי זֶה לֹא יַחְלוֹץ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּסָרִיס!

אֶלָּא רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּתַנְיָא: רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: טוּמְטוּם לֹא חוֹלֵץ, שֶׁמָּא יִקָּרַע וְיִמָּצֵא סָרִיס חַמָּה.
אַטּוּ כֹּל דְּמִיקָּרַע זָכָר מִשְּׁתְּכַח? נְקֵבָה לָא מִשְּׁתְּכַח? שֶׁמָּא קָאָמַר, שֶׁמָּא יִקָּרַע וְיִמָּצֵא נְקֵבָה.
אִי נָמֵי זָכָר נָמֵי, שֶׁמָּא יִמָּצֵא סָרִיס חַמָּה. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אָמַר רָבָא:

דף מג.

לְפָסוֹל בִּמְקוֹם אַחִים,
וְלַחֲלוֹץ שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם אַחִים, אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ.

הֲדַרַן עָלָךְ עַל אֵלּוּ מוּמִין.

מַתְנִי׳ **מוּמִין אֵלּוּ**, בֵּין קְבוּעִין בֵּין עוֹבְרִים — פּוֹסְלִין בָּאָדָם, וְיֵתֵר עֲלֵיהֶן: הַכֵּילוֹן, וְהַלַּפְתָּן, וְהַמַּקְבָּן, וְשֶׁרֹאשׁוֹ שָׁקוּט, וּסְקִיפַת.
וּבַעֲלֵי חֲטָרוֹת — רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר, וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין. הַקֵּרֵחַ פָּסוּל. אֵיזֶהוּ קֵרֵחַ? כֹּל שֶׁאֵין לוֹ שִׂיטָה שֶׁל שֵׂעָר מוּקֶפֶת מֵאוֹזֶן לְאוֹזֶן, אִם יֵשׁ לוֹ — הֲרֵי זֶה כָּשֵׁר.
גְּמָ׳ אַמַּאי? וְהָאִיכָּא יַבֶּלֶת, דְּלָא כְּתִיב בְּאוֹרְיְיתָא בְּאָדָם! וְתוּ: דַּק תְּבַלּוּל, דְּלָא כְּתִיבִי בִּבְהֵמָה!
מֵילְף יָלְפִי מֵהָדֵדֵי, דְּתַנְיָא: בָּאָדָם לֹא נֶאֱמַר בּוֹ יַבֶּלֶת, בַּבְּהֵמָה לֹא נֶאֱמַר דַּק תְּבַלּוּל, מִנַּיִן לִיתֵּן אֶת הָאָמוּר שֶׁל זֶה בָּזֶה וְאֶת הָאָמוּר שֶׁל זֶה בָּזֶה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״גָּרָב״ ״גָּרָב״, ״יַלֶּפֶת״ ״יַלֶּפֶת״ לִגְזֵירָה שָׁוָה.
מַפְנֵי, דְּאִי לָא מַפְנֵי, אִיכָּא לְמִיפְרַךְ: אָדָם מִבְּהֵמָה לָא יָלֵיף, שֶׁכֵּן הִיא עַצְמָהּ קְרֵיבָה לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ; בְּהֵמָה מֵאָדָם לָא יָלְפָא, שֶׁכֵּן נִתְרַבָּה בְּמִצְוֹת.
לָאֵיי, אַפְנוֹיֵי מַפְנֵי, לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא ״יַלֶּפֶת״ וְלָא בָּעֵי ״גָּרָב״, וַאֲנָא אָמֵינָא: וּמָה יַלֶּפֶת דְּלָא מְאִיסָא הָוֵי מוּמָא, גָּרָב דִּמְאִיס לֹא כָּל שֶׁכֵּן? ״גָּרָב״ ״גָּרָב״ דִּכְתַב רַחֲמָנָא לְמָה לִי? לְאַפְנוֹיֵי.
וְלִכְתְּבִינְהוּ רַחֲמָנָא כּוּלְּהוּ בְּחַד, וְגָרָב וְיַלֶּפֶת הָכָא וְהָכָא, וְלֵילְפוּ מֵחָדָא!
אַהֲיָיא בְּהֵי לִיכְתּוֹב רַחֲמָנָא? אִי כְּתַב בְּאָדָם, הֲוָה אָמֵינָא: כֹּל דְּפָסוּל בְּאָדָם פָּסוּל בִּבְהֵמָה, קָלוּט וְחוּטְיָן דְּלֵיתַנְהוּ בְּאָדָם, בִּבְהֵמָה נָמֵי לָא לִיפְסְלוּ.
וְלִכְתּוֹב רַחֲמָנָא כּוּלְּהוּ בִּבְהֵמָה, הֲוָה אָמֵינָא: כֹּל דְּפָסוּל בִּבְהֵמָה פָּסוּל בְּאָדָם, גִּבֵּן וְחָרוּם דְּלֵיתַנְהוּ בִּבְהֵמָה — בְּאָדָם נָמֵי לָא לִיפְסְלוּ.
וְלִכְתְּבִינְהוּ רַחֲמָנָא כּוּלְּהוּ בְּחַד, וְהָנָךְ דְּלֵיתַנְהוּ בְּאִידָּךְ — לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא בִּבְהֵמָה, וְהָנָךְ דְּלֵיתַנְהוּ בְּאִידָּךְ — לִכְתּוֹב בְּאָדָם, וְגָרָב וְיַלֶּפֶת — הָכָא וְהָכָא, וְלֵילְפִי מֵהָדֵדֵי.

אֶלָּא, כְּתַנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כָּל פָּרָשָׁה שֶׁנֶּאֶמְרָה וְנִשְׁנֵית — לֹא נִשְׁנֵית אֶלָּא בִּשְׁבִיל דָּבָר שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ בָּהּ.

אָמַר רָבָא: לְמָה לִי דִּכְתַב רַחֲמָנָא מוּם בְּאָדָם, מוּם בְּקָדָשִׁים, מוּם בִּבְכוֹר?

צְרִיכָא, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא מוּם בְּאָדָם, שֶׁכֵּן נִתְרַבָּה בְּמִצְוֹות. אָדָם מִבְּכוֹר בְּהֵמָה לָא אָתֵי, שֶׁכֵּן הוּא עַצְמוֹ קָרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ.

קָדָשִׁים מִבְּכוֹר לָא אָתֵי, שֶׁכֵּן קְדוּשָּׁתוֹ מֵרֶחֶם.

אָדָם מִקָּדָשִׁים לָא אָתֵי, שֶׁכֵּן הֵן עַצְמָן קְרֵיבִין. בְּכוֹר מִקָּדָשִׁים לָא אָתֵי, שֶׁכֵּן קְדוּשָּׁתוֹ מְרוּבָּה.

חָדָא מֵחָדָא לָא אָתְיָא, תֵּיתֵי חָדָא מִתַּרְתֵּי? מֵהֵי תֵּיתֵי?! לָא לִכְתֹּב רַחֲמָנָא בִּבְכוֹר, וְתֵיתֵי מֵהָנְךָ? מָה לְהָנְךָ שֶׁכֵּן קְדוּשָּׁתָן מְרוּבָּה, וְנוֹהֲגִין בִּפְשׁוּטִין.

בְּקָדָשִׁים, וְתֵיתֵי מֵהָנְךָ? מָה לְהָנְךָ שֶׁכֵּן קְדוּשָּׁתָן מֵאֲלֵיהֶן!

בָּאָדָם, וְתֵיתֵי מֵהָנְךָ? מָה לְהָנְךָ שֶׁכֵּן הֵן עַצְמָן קְרֵיבִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ! צְרִיכִי.

יֶתֶר עֲלֵיהֶן בְּאָדָם. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר קְרָא: "כֹּל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוּם מִזֶּרַע אַהֲרֹן", אִישׁ שֶׁשָּׁוֶה בְּזַרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן.

דף מג:

מַאי אִיכָּא בֵּין מוּמָא לְשֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה בְּזַרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן? אִיכָּא מִשּׁוּם אַחוֹלֵי עֲבוֹדָה: מוּמָא מַחֵיל עֲבוֹדָה, דִּכְתִיב: "מוּם בּוֹ וְלֹא יְחַלֵּל", שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה בְּזַרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן לָא מַחֵיל עֲבוֹדָה.

מַאי אִיכָּא בֵּין שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה בְּזַרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, וּמִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ עֲשֵׂה.

כִּילּוֹן — דְּדָמֵי לֵישִׁיהּ לְאַכְלָא, "לַפְּתָא" — דְּדָמֵי לֵישִׁיהּ לְגַבְגְּלִידָא דְּלִיפְתָּא, תָּנָא: וְצַוָּארוֹ עוֹמֵד בְּאֶמְצַע רֹאשׁוֹ.

מַקָּבָן — דְּדָמֵי לֵישִׁיהּ לְמַקָּבָן, "וְשֹׁרֹאשׁוֹ שָׁקוּט" — מִלְּפָנָיו, "וּסְקִיפָת" — מֵאָחוֹרָיו, כִּדְאָמְרִי אִינָשֵׁי: שְׁקִיל פִּיסָא. תָּנָא: וְצַוָּארוֹ שָׁקוּט וְשָׁמוּט. "שָׁקוּט" — דַּחֲבִיס מִחְבָּס, "שָׁמוּט" — דַּאֲרִיךְ וּשְׁמִיט.

וּבַעֲלֵי חֲטָרוֹת רַבִּי יְהוּדָה כּוּ'. דְּאִית בֵּיהּ עֵצֶם, כּוּלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּפָסְלָא. כִּי פְּלִיגִי — דְּלֵית בֵּיהּ עֵצֶם: מָר סָבַר — הָא אֵינוֹ שָׁוֶה בְּזַרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, וּמָר סָבַר — קְרָקוּרָא דְּבִישְׁרָא בְּעָלְמָא הוּא.

הַקֵּרֵחַ פָּסוּל. אָמַר רָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁאֵין לוֹ לְאַחֲרָיו וְיֵשׁ לוֹ לְפָנָיו, אֲבָל יֵשׁ לוֹ לְאַחֲרָיו — כָּשֵׁר, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְאַחֲרָיו וְאֵין לוֹ לְפָנָיו.

וְאִיכָּא דְּמַתְנֵי אַסֵּיפָא, וְאִם יֵשׁ לוֹ — הֲרֵי זֶה כָּשֵׁר. אָמַר רָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְאַחֲרָיו וְאֵין לוֹ לְפָנָיו, אֲבָל יֵשׁ לוֹ בֵּין לְאַחֲרָיו בֵּין לְפָנָיו — פָּסוּל, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְפָנָיו וְאֵין לוֹ לְאַחֲרָיו, וּדְאֵין לוֹ כְּלָל — דְּפָסוּל.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַקַּרְחָנִין וְהַנַּנָּסִין וְהַזַּבְלָנִין — פְּסוּלִין, לְפִי שֶׁאֵינָן שָׁוֶה בְּזַרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן. קַרְחָנִין — תְּנֵינָא! נַנָּסִין — תְּנֵינָא!

זַבְלָנִין אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ לְאַשְׁמוּעִינַן, וּמַהוּ דְּתֵימָא מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן.

וְהָא כֹּל הֵיכָא דְּאִיכָּא מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן (אִיתְנָא) [מִיתְנָא] קָתָנֵי, וְשָׁנְשְׁרוּ רִיסֵי עֵינָיו פָּסוּל מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן! מַהוּ דְּתֵימָא: תָּנֵי חֲדָא, וְהוּא הַדִּין לְכוּלְּהוּ.

וְהָא כֹּל הֵיכָא דְּאִיכָּא מִיהְדָּר וּמִיתְנָא, קָא הָדַר וְתָנֵי: וְשָׁנִיטְלוּ שִׁינָיו פָּסוּל מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן! אֶלָּא, לְאַפּוֹקֵי מֵהָא דְּתַנְיָא, דְּתַנְיָא: הַקַּרְחָנִין וְהַנַּנָּסִין וְהַזַּבְלָנִין כְּשֵׁרִים, וְלֹא אָמְרוּ פָּסוּל אֶלָּא מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן.

מַאן הַאי תַּנָּא? רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּתַנְיָא: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: "הַכֹּהֲנִים" — לְרַבּוֹת הַקַּרְחָנִין.

מַתְנִי' אֵין לוֹ גְּבִינִין, אוֹ אֵין לוֹ אֶלָּא גְּבִין אֶחָד — זֶהוּ גִּבֵּן הָאָמוּר בְּתוֹרָה. רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר: (שֶׁגְּבִינָיו) [שֶׁגְּבִינָיו] שׁוֹכְבִין. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי גַּבִּין וּשְׁתֵּי שִׁדְרָאוֹת.

גְּמָ' וְגִבֵּן — דְּאֵין לוֹ מַשְׁמַע? וּרְמִינְהוּ: "גִּבֵּן" — שֶׁיֵּשׁ לוֹ גְּבִינִין הַרְבֵּה, אֵין לוֹ גְּבִינִין, אוֹ אֵין לוֹ אֶלָּא גְּבִין אֶחָד — מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אוֹ גִבֵּן". אָמַר רָבָא: זֶהוּ מִדְּרָשׁ "אוֹ גִבֵּן". רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר כּוּ'. לְמֵימְרָא דְּחָיֵיס? וְהָא אִיתְּמַר: הַמַּפֶּלֶת בְּרִיָּה שֶׁיֵּשׁ לָהּ שְׁנֵי גַּבִּין וּשְׁתֵּי שִׁדְרָאוֹת, וְאָמַר רַב: בָּאִשָּׁה — אֵינוֹ וָולָד, בַּבְּהֵמָה — אָסוּר בַּאֲכִילָה!

כְּבָר רָמָא נִיהֲלֵיהּ רַב שִׁימִי בַּר חִיָּיא לְרַב, וַאֲמַר לֵיהּ: שִׁימִי אֶת! אֶלָּא בְּשֶׁשִּׁדְרָתוֹ עֲקוּמָה.

מַתְנִי' הֶחָרוּם פָּסוּל. אֵיזֶהוּ חָרוּם? הַכּוֹחֵל שְׁתֵּי עֵינָיו כְּאַחַת. שְׁתֵּי עֵינָיו לְמַעְלָה, וּשְׁתֵּי עֵינָיו לְמַטָּה, עֵינוֹ אַחַת לְמַעְלָה וְעֵינוֹ אַחַת לְמַטָּה, רוֹאֶה אֶת הַחֶדֶר וְאֶת הָעֲלִיָּיה כְּאֶחָד, סָכֵי שֶׁמֶשׁ, וְהַזּוֹנֵדָן, וְהַצַּיָּרָן, וְשָׁנְשְׁרוּ רִיסֵי עֵינָיו — פָּסוּל מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנַן: "חָרוּם" — שֶׁחוֹטְמוֹ שָׁקוּעַ, חוֹטְמוֹ סוֹלֵד, חוֹטְמוֹ בּוֹלֵם, חוֹטְמוֹ נוֹטֶה, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אוֹ חָרוּם". רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין "חָרוּם" אֶלָּא הַכּוֹחֵל שְׁתֵּי עֵינָיו כְּאַחַת. אָמְרוּ לוֹ: הִפְלַגְתָּ,

דף מד.

אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ כּוֹחֵל שְׁתֵּי עֵינָיו כְּאַחַת.

שְׁתֵּי עֵינָיו לְמַטָּה. מָה "שְׁתֵּי עֵינָיו לְמַעְלָה" "שְׁתֵּי עֵינָיו לְמַטָּה"? אִילֵּימָא שְׁתֵּי עֵינָיו לְמַעְלָה — דְּחָזֵי לְמַעְלָה, שְׁתֵּי עֵינָיו לְמַטָּה — דְּחָזֵי לְמַטָּה, עֵינוֹ אַחַת לְמַעְלָה וְעֵינוֹ אַחַת לְמַטָּה — דַּחֲזַאי עֵינוֹ אַחַת לְמַטָּה וְעֵינוֹ אַחַת לְמַעְלָה, הַיְינוּ "רוֹאֶה אֶת הַחֶדֶר וְאֶת הָעֲלִיָּיה כְּאַחַת"!

אֶלָּא, שְׁתֵּי עֵינָיו לְמַעְלָה — דְּקָיְימָן לְמַעְלָה, שְׁתֵּי עֵינָיו לְמַטָּה — דְּקָיְימָן לְמַטָּה, עֵינוֹ אַחַת לְמַעְלָה וְעֵינוֹ אַחַת לְמַטָּה — דְּקָיְימִי עֵינוֹ אַחַת לְמַעְלָה וְעֵינוֹ אַחַת לְמַטָּה, וְקָיְימִי כְּסִדְרָן נָמֵי, וְרוֹאֶה אֶת הַחֶדֶר וְאֶת הָעֲלִיָּיה כְּאַחַת.

מָנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: בְּעֵינוֹ — כָּל מָה שֶׁבְּעֵינוֹ, מִכָּאן אָמְרוּ: שְׁתֵּי עֵינָיו לְמַטָּה, שְׁתֵּי עֵינָיו לְמַעְלָה, עֵינוֹ אַחַת לְמַעְלָה וְעֵינוֹ אַחַת לְמַטָּה, וְרוֹאֶה אֶת הַחֶדֶר וְאֶת הָעֲלִיָּיה כְּאַחַת, אוֹ שֶׁמְּדַבֵּר עִם חֲבֵירוֹ וְאַחֵר אוֹמֵר: לִי רוֹאֶה.

תָּנוּ רַבָּנָן: עִוֵּר — בֵּין סוֹמֵא בִּשְׁתֵּי עֵינָיו, בֵּין סוֹמֵא בְּאַחַת מֵעֵינָיו. חֲוָרְוָור וְהַמַּיִם הַקְּבוּעִין מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אִישׁ עִוֵּר".

אָמַר רָבָא: לְמָה לִי דִּכְתַב רַחֲמָנָא "אִישׁ", "עִוֵּר", "דַּק", "תְּבַלּוּל", "בְּעֵינוֹ"? צָרִיכִי, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "עִוֵּר" מִשּׁוּם דְּלֵיתַנְהוּ כְּלָל, אֲבָל חֲוָרְוָור וְהַמַּיִם הַקְּבוּעִין דְּאִיתַנְהוּ בֵּיהּ — לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא "אִישׁ".

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "אִישׁ" — מִשּׁוּם דְּלָא קָא חָזֵי כְּלָל, אֲבָל מַחְסוֹרַיְיתָא — לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא "דַּק". וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "דַּק" — מִשּׁוּם דִּמְחַסְּרָן, אֲבָל מְבַלְבְּלִיתָא — לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא "תְּבַלּוּל".

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "תְּבַלּוּל" — מִשּׁוּם דִּמְבַלְבְּלָן, אֲבָל מִשּׁוּם מְשַׁנְיוּתָא — לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא "בְּעֵינוֹ".

אָמַר רָבָא: הִלְכָךְ, כֹּל מֵחֲמַת כַּהְיוּתָא — אָתְיָא מֵ"אִישׁ", מַחְסוֹרַיְיתָא — מִ"דַּק", מְבַלְבְּלִיתָא — מִ"תְּבַלּוּל", מְשַׁנְיוּתָא — מִ"בְּעֵינוֹ".

סָכֵי שָׁמֵשׁ. תְּנֵי רַב יוֹסֵף: "סָנֵי שָׁמֵשׁ". זַגְדְּיָין. מַחְוֵי רַב הוּנָא: חַד מִדִּידַן וְחַד מִדִּידְהוּ, וְאִיקְּפַד רַב יְהוּדָה.

מֵיתִיבִי: שָׁכְבָנָא — שָׁגְבִינָיו שׁוֹכְבִים, זַגְדּוֹם — אֶחָד שָׁחוֹר וְאֶחָד לָבָן. תַּנָּא: כֹּל זוּגָא דְּלָא שָׁוֵי לַהֲדֵי, "זַגְדּוֹם" קָרֵי לֵיהּ.

הַצַּיָּרִן. עֵינָיו תְּרוּטוֹת, וְצִירְנָיוֹת, דּוֹלְפוֹת, טוֹרְדוֹת.

תַּנָּא: הַזַּדִּיר וְהַלּוֹפְקָן (וְהַתְּמִיר) [וְהַתִּימְקָן]. זַוִּיר — דְּמָזַוּר עֵינֵיהּ, לוֹפְקָן — דִּנְפִישִׁין זִיפֵּיהּ, (תָּמִיר) [תִּימְקָן] — שָׁתַמּוּ (זִיפִּין) [זִיפָּיו]. וְהָנֵי גַּבֵּי מוּמִין תָּנוּ לְהוּ? וְהָתְנַן: שָׁנָשְׁרוּ רִיסֵי עֵינָיו פָּסוּל מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן! לָא קַשְׁיָא, הָא דְּאִשְׁתְּיוּר גַּרְדּוּמֵי, הָא דְּלָא אִשְׁתְּיוּר גַּרְדּוּמֵי.

מַתְנִי׳ עֵינָיו גְּדוֹלוֹת כְּשֶׁל עֶגֶל, אוֹ קְטַנּוֹת כְּשֶׁל אַווז. גּוּפוֹ גָּדוֹל מֵאֲבָרָיו, אוֹ קָטָן מֵאֲבָרָיו. חוֹטְמוֹ גָּדוֹל מֵאֲבָרָיו, אוֹ קָטָן מֵאֲבָרָיו. הַצּוֹמֵם וְהַצּוֹמֵעַ — אֵיזֶהוּ צוֹמֵעַ? כֹּל שֶׁאָזְנָיו קְטַנּוֹת, וְהַצּוֹמֵם — כֹּל שֶׁאָזְנָיו דּוֹמוֹת לִסְפוֹג. שִׂפְתוֹ הָעֶלְיוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הַתַּחְתּוֹנָה, הַתַּחְתּוֹנָה עוֹדֶפֶת עַל הָעֶלְיוֹנָה — הֲרֵי זֶה מוּם. וְשֶׁנִּשְׁרוּ שִׁינָיו — פָּסוּל מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן.

גְּמָ׳ אָמַר רַב: מֹשֶׁה רַבֵּינוּ עָשָׂר אַמּוֹת הָיָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן״, מִי פְּרָשׂוֹ? מֹשֶׁה רַבֵּינוּ פְּרָשׂוֹ, וּכְתִיב: ״עֶשֶׂר אַמּוֹת אוֹרֶךְ הַקָּרֶשׁ״.

אֲמַר לֵיהּ רַב שִׁימִי בַּר חִיָּיא לְרַב: אִם כֵּן עֲשִׂיתוֹ לְמֹשֶׁה רַבֵּינוּ בַּעַל מוּם! דִּתְנַן: גּוּפוֹ גָּדוֹל מֵאֲבָרָיו אוֹ קָטָן מֵאֲבָרָיו. אָמַר לֵיהּ: שִׁימִי! בְּאַמָּה שֶׁל קֹדֶשׁ קָאֲמִינָא.

חוֹטְמוֹ גָּדוֹל וכו׳. תָּנָא: כְּאֶצְבַּע קְטַנָּה.

הַצּוֹמֵם וְהַצּוֹמֵעַ. תָּנָא: אַף הַצּוֹמֵחַ. לָא הֲווֹ יָדְעִי רַבָּנַן מַאי ״צִימַּחַ״, שְׁמַעוּ לְהָהוּא טַיָּיעָא דַּהֲוָה קָאָמַר: ״מַאן דְּבָעֵי צִימַּחַ״, וְאִישְׁתְּכַח גַּדְיָא חֲזִיזָא.

אָמַר רַב חִסְדָּא: עַז שֶׁאֵין לָהּ קַרְנַיִם, וְרָחֵל שֶׁיֵּשׁ לָהּ קַרְנַיִם — כְּשֵׁרִים לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן כְּמוּמִין, וְאֵינָן כְּמוּמִין, וְשׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶם בְּמִקְדָּשׁ, אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה. וְאֵלּוּ הֵן: עַז שֶׁאֵין (לוֹ) [לָהּ] קַרְנַיִם, וְרָחֵל שֶׁיֵּשׁ (לוֹ) [לָהּ] קַרְנַיִם, וְהַצִּימֵּם, וְהַצִּימֵּחַ, וְהַצִּימֵּעַ.

אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר אַמֵּימָר: נִטְּלוּ קַרְנוֹתָן וְזָכְרוּתָן עִמָּהֶן — פְּסוּלָה, וְאֵין פּוֹדִין עֲלֵיהֶם. נִטְּלוּ טְלָפַיִם וְזָכְרוּתָם עִמָּהֶן — פְּסוּלִין, וְנִפְדִּין עֲלֵיהֶם.

מֵיתִיבִי: נִטְּלוּ קַרְנַיִן וּטְלָפַיִן וְזָכְרוּתָן עִמָּהֶן — פְּסוּלִין וְנִפְדִּין עֲלֵיהֶן! לָא קַשְׁיָא: הָא דְּאִיתְעָקוּר אִיתְעָקוֹרֵי, הָא דְּאִיגּוּם אִיגּוֹמֵי.

וּדְאִיגּוּם אִיגּוֹמֵי, פָּסוּל? וּרְמִינְהוּ: פָּרָה שֶׁקַּרְנֶיהָ וּטְלָפֶיהָ שְׁחוֹרִים — יָגוֹד! תַּרְגְּמָהּ זְעֵירִי: מֵעִילְוֵי זַכְרוּת.

דף מד:

מַתְנִי׳ דַּדִּין שׁוֹכְבִין כְּשֶׁל אִשָּׁה, כְּרִיסוֹ צָבָה, טִיבּוּרוֹ יוֹצֵא, נִכְפֶּה — אֲפִילּוּ אַחַת לְיָמִים, רוּחַ קְצָרָה בָּאָה עָלָיו, הַמְאוּשְׁבָּן, וּבַעַל גֶּבֶר.

גְּמָ׳ אָמַר רַבִּי אַבָּא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: מַשְׁתִּינִין מַיִם בִּפְנֵי רַבִּים, וְאֵין שׁוֹתִין מַיִם בִּפְנֵי רַבִּים. וְתַנְיָא נָמֵי הָכִי: מַשְׁתִּינִין מַיִם בִּפְנֵי רַבִּים, וְאֵין שׁוֹתִין מַיִם בִּפְנֵי רַבִּים. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁבִּיקֵּשׁ לְהַשְׁתִּין מַיִם וְלֹא הִשְׁתִּין, וְנִמְצָא כְּרִיסוֹ צָבָה.

שְׁמוּאֵל אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ בְּשַׁבְּתָא דְּרִגְלָא, נָגַדוּ לֵיהּ גְּלִימָא, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דַּאֲבוּהּ, אָמַר לֵיהּ: אֶתֵּן לְךָ אַרְבַּע מְאָה זוּזֵי וְזִיל אַהְדַּר עוֹבָדָא. אַתְּ — דְּאֶפְשָׁר לָךְ, דְּלָא אֶפְשָׁר לֵיהּ — לִיסְתַּכַּן.

מָר בַּר רַב אָשֵׁי אִיצְטְרִיךְ אַגּוּדָּא גַּמְלָא, אַשְׁתִּין. אֲמַרוּ לֵיהּ: חֲמָתָךְ קָאָתְיָא! אֲמַר לְהוּ: בְּאוּדְנַהּ.

וְתִיפּוֹק לִי מִשּׁוּם עַלְקָא! בְּשׁוֹתֶת.

תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁנֵי נְקָבִים יֵשׁ בּוֹ בָּאָדָם, אֶחָד מוֹצִיא שֶׁתָּן וְאֶחָד מוֹצִיא שִׁכְבַת זֶרַע, וְאֵין בֵּין זֶה לָזֶה אֶלָּא כִּקְלִיפַּת הַשּׁוּם. בְּשָׁעָה שֶׁאָדָם נִצְרָךְ, אִם נִקְּבוּ זֶה לְתוֹךְ זֶה — נִמְצָא עָקָר.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: מַאי דִּכְתִיב ״לֹא יִהְיֶה בְּךָ עָקָר וַעֲקָרָה וּבִבְהֶמְתֶּךָ״? אֵימָתַי לֹא יִהְיֶה בְּךָ עָקָר? בִּזְמַן שֶׁ״בִּבְהֶמְתֶּךָ״.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: ״לֹא יִהְיֶה בְּךָ עָקָר״ — מִן הַתַּלְמִידִים, ״וַעֲקָרָה״ — שֶׁלֹּא תְּהֵא תְּפִלָּתֵךְ עֲקוּרָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁאַתָּה מֵשִׂים עַצְמְךָ כִּבְהֵמָה.

אָמַר רַב פָּפָּא: לֹא יַשְׁתִּין אָדָם מַיִם לֹא עַל כְּלֵי חֶרֶס, וְלֹא עַל מָקוֹם קָשֶׁה, דְּאָמַר רַב: הָנֵי מְדוֹרֵי דְּבָבֶל מְהַדְּרִי מַיָּא לְעֵין עֵיטָם. אָמַר אַבָּיֵי: הָא אִיתְּתָא לָא תְּקוּם לְהֶדְיָא בְּאַנְפֵּי יָנוֹקָא, אַגִּיסָא לֵית לַן בַּהּ.

תַּנְיָא, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: עַמּוּד הַחוֹזֵר מֵבִיא אָדָם לִידֵי הִדְרוֹקָן, סִילוֹן הַחוֹזֵר מֵבִיא אָדָם לִידֵי יֵרָקוֹן. אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא, אָמַר רַב קַטִּינָא, אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: דָּם רָבָה — שְׁחִין רָבָה, שִׁכְבַת זֶרַע רָבָה — צָרַעַת רָבָה, צוֹאָה רָבָה — הִדְרוֹקָן רָבָה, מֵי רַגְלַיִם רְבִין — יֵרָקוֹן רָבָה.

רוּחַ קַצְרִית בָּאָה עָלָיו. מַאי נִינְהוּ? תָּנָא: רוּחַ בֶּן נָפְלִים בָּאָה עָלָיו.

הַמְאוּשְׁבָּן וּבַעַל גֶּבֶר. תָּנָא: מְשׁוּבָּן בַּבֵּיצִים, וּבַעַל גֶּבֶר בַּגִּיד. תָּנָא: מְשׁוּבָּן — זֶה הַקַּיָּין, הַגַּרְבָּתָן — זֶה בַּעַל קִיק; קַיָּין — בַּבֵּיצִים, גַּרְבָּתָא — בַּגִּיד.

וְעַד כַּמָּה? מַחֲוֵי רַב יְהוּדָה: עַד רְכוּבָּה. תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: עַד רְכוּבָּה — פָּסוּל, לְמַעְלָה מִן רְכוּבָּה — כָּשֵׁר. אִיכָּא דְּאָמְרִי: עַד רְכוּבָּה — כָּשֵׁר, לְמַטָּה מִן הָרְכוּבָּה — פָּסוּל.

מַתְנִי׳ אֵין לוֹ בֵּיצִים, אוֹ אֵין לוֹ אֶלָּא בֵּיצָה אַחַת — הֲרֵי זֶה ״מְרוֹחַ אַשָּׁךְ״ הָאָמוּר בְּתוֹרָה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: כֹּל שֶׁנִּימּוֹחוּ אֶשְׁכָּיו. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כֹּל שֶׁרוּחַ בַּאֶשְׁכָּיו. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: כֹּל שֶׁמַּרְאָיו חֲשׁוּכִין.

גְּמָ׳ קַשְׁיָא לֵיהּ לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל: הָא ״חָסַר אָשֵׁךְ״ מִיבְּעֵי לֵיהּ! תְּנִי: שֶׁנִּמְרְחוּ אֶשְׁכָּיו. קַשְׁיָא לֵיהּ לְרַבִּי עֲקִיבָא: הַאי ״מַמְרוֹחַ אַשָּׁךְ״ מִיבְּעֵי לֵיהּ! תְּנִי: שֶׁהָרוּחַ בַּאֶשְׁכָּיו.

קַשְׁיָא לֵיהּ לְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס: הַאי ״רוּחַ אָשֵׁךְ״ מִיבְּעֵי לֵיהּ! תְּנִי שֶׁמַּרְאָיו חֲשׁוּכִין, קְסָבַר גּוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין וְדוֹרְשִׁין.

הַיְינוּ כּוּשִׁי! רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס לָא תָּנֵי ״כּוּשִׁי״.

מַתְנִי׳ מַקִּישׁ בְּקַרְסוּלָיו, וּבְאַרְכֻּבּוֹתָיו,

דף מה.

וּבַעַל הַפִּיקִים, הָעִיקֵּל. אֵיזֶהוּ הָעִיקֵּל? כָּל שֶׁהוּא מַקִּיף פַּרְסוֹתָיו וְאֵין אַרְכֻּבּוֹתָיו נוֹקְשׁוֹת זוֹ לָזוֹ. פִּיקָה יוֹצֵא מִגּוּדָּלוֹ, וְעָקֵיבוֹ יוֹצֵא לַאֲחוֹרָיו, פַּרְסוֹתָיו רְחָבוֹת כְּשֶׁל אַוָּוז.

אֶצְבְּעוֹתָיו מוּרְכָּבוֹת זוֹ עַל זוֹ, אוֹ קְלוּטוֹת לְמַעְלָה עַד הַפֶּרֶק — כָּשֵׁר, לְמַטָּה מִן הַפֶּרֶק וַחֲתָכָה — כָּשֵׁר, הָיְתָה בָּהּ יְתֶרֶת וַחֲתָכָהּ, אִם יֵשׁ בָּהּ עֶצֶם — פָּסוּל, וְאִם לָאו — כָּשֵׁר.

יָתֵר בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו, שֵׁשׁ וְשֵׁשׁ — עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע, רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין.

הַשּׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו — רַבִּי פּוֹסֵל וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין.

גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנַן: שֶׁבֶר רֶגֶל — אֵין לִי אֶלָּא שֶׁבֶר רֶגֶל, מִנַּיִן לְרַבּוֹת הַקִּישָׁן וְהָעִיקֵּל וְהַקִּילְבָּן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אוֹ שֶׁבֶר רָגֶל״. תָּנָא: בַּעַל הַקִּיפִּין וְהַשּׁוּפָּנָר. אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בַּעַל הַפִּיקִין — שֶׁיֵּשׁ לוֹ כְּסָתוֹת הַרְבֵּה, שׁוּפָּנָר — שֶׁאֵין לוֹ כְּסָתוֹת כָּל עִיקָּר.

פִּיקָה יוֹצָא מִגּוּדָּלוֹ, וַעֲקֵיבוֹ יוֹצֵא לַאֲחוֹרָיו. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שׁוֹקוֹ יוֹצֵא בָּאֶמְצַע רַגְלוֹ.

פַּרְסוֹתָיו רְחָבוֹת כְּשֶׁל אַוָּוז. אָמַר רַב פָּפָּא: לָא תֵּימָא דְּטִרִיפָה וְלָא סְדִיקָא, אֶלָּא כֵּיוָן דְּטִרִיפָה, אַף עַל גַּב דְּסָדִיקָא.

אֶצְבְּעוֹתָיו מוּרְכָּבוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ, אוֹ קְלוּטוֹת. תְּנוּ רַבָּנַן: ״שֶׁבֶר יָד״ — אֵין לִי אֶלָּא שֶׁבֶר יָד. אֶצְבָּעוֹת מוּרְכָּבוֹת לְמַעְלָה אוֹ קְלוּטוֹת לְמַעְלָה מִן הַפֶּרֶק, וְהָאָמְרַתְּ כָּשֵׁר! אֶלָּא וְלֹא חֲתָכָן, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אוֹ שֶׁבֶר יָד״.

הָיְתָה בּוֹ יְתֶרֶת וַחֲתָכָהּ, אִם יֵשׁ בָּהּ עֶצֶם — פָּסוּל, וְאִם לָאו — כָּשֵׁר. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וּבְנִסְפֶּרֶת עַל גַּבֵּי הַיָּד.

תְּנוּ רַבָּנַן: יְתֵירָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֶצֶם, וְאֵין בָּהּ צְפוֹרֶן — מְטַמְּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וּמְטַמְּא בְּאֹהֶל, וְעוֹלָה לְמִנְיַן מֵאָה וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וּבְנִסְפֶּרֶת עַל גַּב הַיָּד.

אָמַר רַב חִסְדָּא: דָּבָר זֶה רַבֵּינוּ הַגָּדוֹל אָמְרוֹ, הַמָּקוֹם יִהְיֶה בְּעֶזְרוֹ: יְתֶרֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֶצֶם וְאֵין בָּהּ צְפוֹרֶן — מְטַמְּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְאֵין מְטַמְּא בְּאֹהֶל. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וּבְשֶׁאֵינָהּ נִסְפֶּרֶת עַל גַּב הַיָּד.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עָשׂוּ דִּבְרֵיהֶם כְּדִבְרֵי נְבִיאוּת, מָה נַפְשָׁךְ? אִי אֵבֶר הוּא — בְּאֹהֶל נָמֵי תְּטַמֵּא, וְאִי לָאו אֵבֶר הוּא — בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא נָמֵי לָא לִיטַמֵּי!

אָמַר רַב הוּנָא בַּר מָנוֹחַ מִשְׁמֵיהּ דְּרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: מִשּׁוּם עֶצֶם כִּשְׁעוֹרָה נָגְעוּ בָּהּ.

רַב פָּפָּא אָמַר: גְּזֵירָה שֶׁאֵינָהּ נִסְפֶּרֶת, אַטּוּ נִסְפֶּרֶת. אִי הָכִי, שֶׁאֵינָהּ נִסְפֶּרֶת בְּאוֹהֶל נָמֵי תְּטַמֵּא!

עֲבַדוּ רַבָּנַן הֱיכֵירָא, כִּי הֵיכִי דְּלָא לִישְׁרְפוּ עֲלַיְיהוּ תְּרוּמָה וְקָדָשִׁים.

תְּנַן הָתָם: רוֹב בְּנָיְנוֹ וְרוֹב מְנָיְנוֹ שֶׁל מֵת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ רוֹבַע — טְמֵאִין. תָּנוּ רַבָּנַן: אֵיזֶהוּ רוֹב בְּנָיְנוֹ? שְׁנֵי שׁוֹקַיִם וְיֶרֶךְ אֶחָד, הוֹאִיל וְרוֹב גּוּבְהוֹ בְּגָדוֹל. אֵיזֶהוּ רוֹב מְנָיְנוֹ? מֵאָה וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה.

אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרָבָא: תַּנָּא מְנָיְינָא אֲתָא לְאַשְׁמוֹעִינַן? קָא מַשְׁמַע לַן כִּדְתַנְיָא: חָסֵר, שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא מֵאתַיִם, וְיֶתֶר, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מָאתַיִם וּשְׁמוֹנִים וְאֶחָד — כּוּלָּן עוֹלִין לְמִנְיַן מֵאָה וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה, זִיל בָּתַר רוּבָּא דְּאִינְשֵׁי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מַעֲשֶׂה בְּתַלְמִידָיו שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שֶׁשָּׁלְקוּ זוֹנָה אַחַת שְׁנִּתְחַיְּיבָה שְׂרֵיפָה לַמֶּלֶךְ, בָּדְקוּ וּמָצְאוּ בָּהּ מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים וּשְׁנַיִם, אָמַר לָהֶם: שֶׁמָּא בְּאִשָּׁה בְּדַקְתֶּם, שֶׁהוֹסִיף לָהּ הַכָּתוּב שְׁנֵי צִירִים וּשְׁנֵי דְּלָתוֹת.

תַּנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁצִּירִים לַבַּיִת — כָּךְ צִירִים לָאִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַתִּכְרַע וַתֵּלֶד כִּי נֶהֱפְכוּ עָלֶיהָ צֵרֶיהָ". רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁדְּלָתוֹת לַבַּיִת — כָּךְ דְּלָתוֹת לָאִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי לֹא סָגַר דַּלְתֵי בִטְנִי".

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁמַּפְתֵּחַ לַבַּיִת, כָּךְ מַפְתֵּחַ לָאִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּפְתַּח אֶת רַחְמָהּ". לְרַבִּי עֲקִיבָא קַשְׁיָא דְּתַלְמִידֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל! דִּלְמָא אַיְידֵי דְּזוּטַר אִתְמוֹחֵי מִתְמַח.

אָמַר רַב: וְכוּלָּן אֵין מְטַמְּאִין בְּאוֹהֶל, שֶׁנֶּאֱמַר: "זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל", דָּבָר הַשָּׁוֶה לְכָל אָדָם.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וּבְאִישׁ לֵיכָּא? וְהָכְתִיב: "צִירִים אֲחָזוּנִי כְּצִירֵי יוֹלֵדָה"! צִירֵי בָּשָׂר. וְהָכְתִיב: "אֲדֹנָי בַּמַּרְאָה נֶהֱפְכוּ צִירַי"! הָכָא נָמֵי צִירֵי בָּשָׂר. הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, מֵאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ? לָא בְּאִישׁ וְלָא בְּאִשָּׁה.

דף מה:

יָתֵר בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: וּשְׁנֵיהֶם מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ, וַתְּהִי עוֹד מִלְחָמָה, וּכְתִיב: "וַיְהִי אִישׁ מָדוֹן אֲצְבַּע יָדָיו וְאֶצְבַּע רַגְלָיו שֵׁשׁ וְשֵׁשׁ", מָר סָבַר בִּגְנוּתֵיהּ מִשְׁתַּעֵי, וּמָר סָבַר בְּשִׁבְחֵיהּ מִשְׁתַּעֵי.

אָמַר רַבָּה: מָה לִי דִּכְתִיב "שֵׁשׁ וְשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מִסְפָּר"? צְרִיכִי, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "שֵׁשׁ וְשֵׁשׁ" הֲוָה אָמֵינָא: שֵׁית דִּידֵיהּ וְשֵׁית דְּכַרְעֵיהּ, כְּתַב "עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע". וְאִי כְּתַב

"עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע" הֲוָה אָמֵינָא: הוּא חָמֵשׁ מֵהַאי גִּיסָא וּשְׁבַע מֵהַאי גִּיסָא, כְּתַב "שֵׁשׁ וְשֵׁשׁ". "מִסְפָּר" — בְּנִסְפֶּרֶת עַל גַּבֵּי הַיָּד.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁבָּא לִפְנֵי רַבִּי טַרְפוֹן, יָתֵר בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו שֵׁשׁ וְשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע. אָמַר לוֹ: כְּמוֹתְךָ יִרְבּוּ בְיִשְׂרָאֵל! אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: מִשָּׁם רְאָיָה? כָּךְ אָמַר לוֹ: כְּמוֹתְךָ יִתְמַעֲטוּ מַמְזֵירֵי וּנְתִינֵי מִיִּשְׂרָאֵל!

הַשּׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו. תָּנוּ רַבָּנָן — אִיטֵּר, בֵּין בַּיָּד בֵּין בָּרֶגֶל — פָּסוּל. הַשּׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו — רַבִּי פּוֹסֵל וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין. מָר סָבַר — כְּחִישׁוּתָא אַתְחְלָא בְּיָמִין, וּמָר סָבַר — בְּרִיּוּתָא אַתְחְלָא בִּשְׂמֹאל.

מַתְנִי' הַכּוּשִׁי, הַגִּיחוֹר, וְהַלַּבְקָן, וְהַקִּפֹּחַ, וְהַנַּנָּס, וְהַחֵרֵשׁ, וְהַשּׁוֹטֶה, וְהַשִּׁכּוֹר, וּבַעֲלֵי נְגָעִים טְהוֹרִים — פְּסוּלִין בְּאָדָם וּכְשֵׁרִים בַּבְּהֵמָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שׁוֹטֶה מִן הַבְּהֵמָה אֵינוֹ מִן הַמּוּבְחָר. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף בַּעֲלֵי הַדִּלְדּוּלִין פְּסוּלִין בָּאָדָם וּכְשֵׁרִין בַּבְּהֵמָה.

גְּמָ' כּוּשִׁי — אוּכָּמָא, גִּיחוֹר — חִיוָּורָא, לַבְקָן — סוּמָקָא. אִינִי? וְהָא הָהוּא דַּאֲמַר לְהוּ "מַאן בָּעֵי לוּקְיָאנֵי", וְאִישְׁתְּכַח חִיוָּורָא! אֶלָּא: כּוּשִׁי — אוּכָּמָא, גִּיחוֹר — סוּמָקָא, כִּדְאָמְרִי אִינָשֵׁי: "סוּמָקָא גִּיחָיְא", לַבְקָן — חִיוָּורָא, כְּהָהוּא דַּאֲמַר לְהוּ "מַאן בָּעֵי לוּקְיָאנֵי", וְאִישְׁתְּכַח חִיוָּורֵי.

קִפֹּחַ. תָּנֵי רַב זְבִיד: גָּבוֹהַּ. אִינִי? וְהָתָנֵי רַבִּי אֲבָהוּ: מִנַּיִן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּבֵּחַ בְּבַעֲלֵי קוֹמָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאָנֹכִי הִשְׁמַדְתִּי אֶת הָאֱמֹרִי מִפְּנֵיהֶם אֲשֶׁר כְּגֹבַהּ אֲרָזִים גָּבְהוֹ". אָמַר רַב פָּפָּא: בַּאֲרִיכָא שְׁמִיטָה סַנְיָא.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: גָּבוֹהַּ לֹא יִשָּׂא גְּבוֹהִית — שֶׁמָּא יֵצֵא מֵהֶן תּוֹרֶן, נָנָס לֹא יִשָּׂא נַנָּסֶת — שֶׁמָּא יֵצֵא מֵהֶם אֶצְבָּעִי, לָבָן לֹא יִשָּׂא לְבָנָה — שֶׁמָּא יֵצֵא מֵהֶם בּוֹהֵק, שָׁחוֹר לֹא יִשָּׂא שְׁחוֹרָה — שֶׁמָּא יֵצֵא מֵהֶן טָפוּחַ.

הַחֵרֵשׁ, הַשּׁוֹטֶה, וְהַשִּׁכּוֹר. שִׁכּוֹר מַחֵיל עֲבוֹדָה, בַּהֲדֵי מוּמֵי דְּמַחֲיְלִי עֲבוֹדָה בָּעֵי לְמִיחְשַׁב! בִּשְׁאָר דְּבָרִים הַמְשַׁכְּרִים. וּדְלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּתַנְיָא: אָכַל דְּבִילָה קְעִילִית, וְשָׁתָה חָלָב אוֹ דְּבַשׁ, נִכְנַס לַמִּקְדָּשׁ — חַיָּיב.

מַתְנִי' אֵלּוּ כְּשֵׁרִין בָּאָדָם וּפְסוּלִין בַּבְּהֵמָה: אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, טְרֵיפָה, וְיוֹצֵא דּוֹפֶן, וְשֶׁנֶּעְבָּדָה בָּהֶן עֲבֵירָה, וְשֶׁהֵמִית אֶת הָאָדָם.

וְהַנּוֹשֵׁא נָשִׁים בַּעֲבֵירָה — פָּסוּל עַד שֶׁיְּדִירֶנָּה הֶנָאָה, וְהַמְטַמֵּא לְמֵתִים — פָּסוּל עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו שֶׁלֹּא יְהֵא מְטַמֵּא לְמֵתִים.

גְּמָ' וְאֵלּוּ כְּשֵׁירִין בָּאָדָם, מַאי (באותו) ["אוֹתוֹ] וְאֶת בְּנוֹ"?

אִילֵימָא אַהֲרֹן וּבָנָיו, דִּכְוָותֵיהּ תַּיִּישׁ וּבְנוֹ, מִי נָהֵיג? וְהָתַנְיָא: ״אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ״ נוֹהֵג בִּנְקֵבוֹת, וְאֵינוֹ נוֹהֵג בִּזְכָרִים! אֶלָּא תְּיַישָׁה וּבְנָהּ, דִּכְוָותַהּ הָכָא כֹּהֶנֶת וּבְנָהּ, כֹּהֶנֶת בַּת עֲבוֹדָה הִיא? לְעוֹלָם אַהֲרֹן וּבָנָיו, דִּכְוָותַהּ הָכָא תַּיִּישׁ וּבְנוֹ. אָמְרִי בְּמַעְרָבָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר אָבִין: עַד אָמְרָה חֲנַנְיָה הִיא, דְּתַנְיָא: ״אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ״ נוֹהֵג בִּנְקֵבוֹת וְאֵינוֹ נוֹהֵג בִּזְכָרִים, חֲנַנְיָה אוֹמֵר: נוֹהֵג בִּזְכָרִים וּבִנְקֵבוֹת.

וְהַנּוֹשֵׂא נָשִׁים כּוּ'. תָּנָא: נוֹדֵר וְעוֹבֵד, יוֹרֵד וּמְגָרֵשׁ.

וְלֵיחוּשׁ דִּלְמָא אָזֵיל לְגַבֵּי חָכָם וְשָׁרֵי לֵיהּ! קָסָבַר: צָרִיךְ לְפָרֵט אֶת הַנֶּדֶר.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר צָרִיךְ לְפָרֵט אֶת הַנֶּדֶר, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר אֵין צָרִיךְ לְפָרֵט אֶת הַנֶּדֶר, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? דְּמַדְּרִינַן לֵיהּ בְּרַבִּים.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר נֶדֶר שֶׁהוּפַר בְּרַבִּים אֵין לוֹ הֶפְרָה, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר יֵשׁ לוֹ הֶפְרָה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? דְּמַדְּרִינַן

דף מו.

לֵיהּ אַדַּעַת רַבִּים.

אָמַר אַמֵּימָר: הִלְכְתָא, אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר נֶדֶר שֶׁהוּפַר בְּרַבִּים יֵשׁ לוֹ הֶפְרָה, עַל דַּעַת הָרַבִּים אֵין לוֹ הֶפְרָה. וְהָנֵי מִילֵּי לְדָבָר הָרְשׁוּת, אֲבָל לְדָבָר מִצְוָה יֵשׁ לוֹ הֶפְרָה. כִּי הָהוּא דְּמַקְרֵי דַּרְדְּקֵי, אַדְּרֵיהּ רַב אַחָא דְּקָא פָּשַׁע בְּיָנוֹקֵי, וְאַהְדְּרֵיהּ רָבִינָא, דְּלָא אַשְׁכַּח דַּהֲוָה דַּיֵּיק כְּוָותֵיהּ.

וְהַמְּטַמֵּא לְמֵתִים כּוּ'. מַאי שְׁנָא הָכָא דְּסַגִּי לֵיהּ בְּקַבָּלָה, וּמַאי שְׁנָא הָתָם דְּמַדְּרִינַן לֵיהּ? הָתָם יְצִרוֹ תְּקָפוֹ.

הֲדַרַן עָלָךְ מוּמִין אֵלּוּ.

מַתְנִי׳ **יֵשׁ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה**, וְאֵינוֹ בְּכוֹר לַכֹּהֵן; בְּכוֹר לְכֹהֵן, וְאֵינוֹ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה; בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וְלַכֹּהֵן, וְיֵשׁ שֶׁאֵינוֹ בְּכוֹר לֹא לַנַּחֲלָה וְלֹא לַכֹּהֵן.

אֵיזֶהוּ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וְאֵינוֹ בְּכוֹר לַכֹּהֵן? הַבָּא אַחַר נְפָלִים, אַף עַל פִּי שֶׁיָּצָא אֶת רֹאשׁוֹ חַי, וּבֶן תִּשְׁעָה שֶׁיָּצָא רֹאשׁוֹ מֵת, הַמַּפֶּלֶת כְּמִין בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף — דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁיֵּהֵא בּוֹ מִצּוּרַת אָדָם. הַמַּפֶּלֶת סַנְדָּל, אוֹ שִׁלְיָא, אוֹ שַׁפִּיר מְרוּקָּם, וְהַיּוֹצֵא מְחוּתָּךְ — הַבָּא אַחֲרֵיהֶם בְּכוֹר לַנַּחֲלָה, וְאֵין בְּכוֹר לַכֹּהֵן.

מִי שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ בָּנִים, וְנָשָׂא אִשָּׁה שֶׁכְּבָר יָלְדָה, עוֹדָהּ שִׁפְחָה וְנִשְׁתַּחְרְרָה, עוֹדָהּ נָכְרִית וְנִתְגַּיְּרָה, מְשֻׁבָּאת לְיִשְׂרָאֵל יָלְדָה — בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וְאֵין בְּכוֹר לַכֹּהֵן.

רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וְלַכֹּהֵן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״פֶּטֶר רֶחֶם בְּיִשְׂרָאֵל״ — עַד שֶׁיִּפְטְרוּ רֶחֶם מִיִּשְׂרָאֵל.

מִי שֶׁהָיוּ לוֹ בָּנִים וְנָשָׂא אִשָּׁה שֶׁלֹּא יָלְדָה, נִתְגַּיְּרָה מְעוּבֶּרֶת, נִשְׂתַּחְרְרָה מְעוּבֶּרֶת. וְיָלְדָה הֵיא וְכֹהֵנֶת, הֵיא וּלְוִיָּה, הֵיא וְאִשָּׁה שֶׁכְּבָר יָלְדָה, וְכֵן מִי שֶׁלֹּא שָׁהֲתָה לְאַחַר בַּעְלָהּ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וְנִשֵּׂאת וְיָלְדָה, וְאֵינוֹ יָדוּעַ אִם בֶּן תִּשְׁעָה לָרִאשׁוֹן אִם בֶּן שִׁבְעָה לָאַחֲרוֹן — בְּכוֹר לַכֹּהֵן וְאֵינוֹ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה.

דף מו:

גְּמָ׳ אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין הָרֹאשׁ פּוֹטֵר בִּנְפָלִים.

מַאי טַעְמָא? ״כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו״ — כֹּל הֵיכָא דְּנִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו הוּא דַּחֲשִׁיב רֵישֵׁיהּ, אִידַּךְ לָא חֲשִׁיב רֵישֵׁיהּ.

תְּנַן: הַבָּא אַחַר נְפָלִים, שְׁיָצָא רֹאשׁוֹ חַי, וּבֶן תִּשְׁעָה שֶׁיָּצָא רֹאשׁוֹ מֵת. קָתָנֵי מִיהָא ״רֹאשׁוֹ! ״ מַאי ״רֹאשׁוֹ?״ רוּבּוֹ.

וְלִיתְנֵי ״רוּבּוֹ״! בְּדִין הוּא דְּאִיבְּעִי לֵיהּ לְמִיתְנֵי רוּבּוֹ, וְאַיְידֵי דְּקָא בָּעֵי לְמִיתְנֵי סֵיפָא בֶּן תִּשְׁעָה שֶׁיָּצָא רֹאשׁוֹ מֵת — טַעְמָא דְּרֹאשׁוֹ מֵת, הָא רֹאשׁוֹ חַי — הַבָּא אַחֲרָיו בְּכוֹר לַנַּחֲלָה נָמֵי לָא הָוֵי, תְּנָא רֵישָׁא נָמֵי רֹאשׁוֹ.

וּמַאי קָא מַשְׁמַע לַן, דְּכֵיוָן דְּמַפֵּיק לֵיהּ רֵישֵׁיהּ הָוֶה [לֵיהּ] לֵידָה? תְּנֵינָא: הוֹצִיא רֹאשׁוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁהֶחְזִירוֹ — הֲרֵי זֶה כְּיָלוּד!

וְכִי תֵּימָא: אַשְׁמוֹעִינַן בְּהֵמָה, וְקָא מַשְׁמַע לַן בְּאָדָם, דְּאָדָם מִבְּהֵמָה לָא יָלֵיף — דְּלֵית לַהּ פְּרוֹזְדוֹר.

בְּהֵמָה מֵאָדָם לָא יָלְפָא — מִשּׁוּם דַּחֲשִׁיב פַּרְצוּף פָּנִים דִּידֵיהּ.

הָא נָמֵי תְּנֵינָא: יָצָא כְּדַרְכּוֹ — מְשֻׁיָּצָא רוֹב רֹאשׁוֹ, וְאֵיזֶהוּ רוֹב רֹאשׁוֹ? מְשֻׁתֵּצָא פַּדַּחְתּוֹ. תְּיוּבְתָּא דִּשְׁמוּאֵל, תְּיוּבְתָּא!

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: פַּדַּחַת פּוֹטֶרֶת בְּכָל מָקוֹם, חוּץ מִן הַנַּחֲלָה. מַאי טַעְמָא? ״יַכִּיר״ אָמַר רַחֲמָנָא, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ לַנַּחֲלָה.

בְּכָל מָקוֹם, לְאֵיתוֹיֵי מַאי? לְאֵיתוֹיֵי הָא דְּתָנוּ רַבָּנָן: גִּיּוֹרֶת שֶׁיָּצְאָה פַּדַּחַת וְלָדָה בְּנִיּוּתָהּ, וְאַחַר כָּךְ נִתְגַּיְּרָה — אֵין נוֹתְנִין לָהּ יְמֵי טוּמְאָה וִימֵי טָהֳרָה, וְאֵינָהּ מְבִיאָה קָרְבַּן לֵידָה.

מֵיתִיבִי: ״יַכִּיר״ — זוֹ הַכָּרַת פָּנִים, וְאֵיזוֹ הִיא הַכָּרַת פָּנִים? פַּרְצוּף פָּנִים עִם הַחוֹטֶם. תָּנֵי: ״עַד הַחוֹטֶם״. תָּא שְׁמַע: אֵין מְעִידִים אֶלָּא עַל פַּרְצוּף פָּנִים עִם הַחוֹטֶם. תָּנֵי: ״עַד הַחוֹטֶם״.

תָּא שְׁמַע: פַּדַּחַת בְּלֹא פַּרְצוּף פָּנִים, פַּרְצוּף פָּנִים בְּלֹא פַּדַּחַת — אֵין מְעִידִין עַד שֶׁיְּהוּ שְׁנֵיהֶם עִם הַחוֹטָם. וְאָמַר אַבָּיֵי, וְאִיתֵּימָא רַב כָּהֲנָא: מַאי קְרָאָה? ״הַכָּרַת פְּנֵיהֶם עָנְתָה בָּם״! שָׁאנֵי עֵדוּת אִשָּׁה, דְּאַחְמִירוּ בַּהּ רַבָּנַן.

וּמִי אַחְמִירוּ? וְהָא תְּנַן: הוּחְזְקוּ לְהְיוֹת מַשִּׁיאִים עַד מִפִּי עֵד, מִפִּי אִשָּׁה, מִפִּי עֶבֶד, מִפִּי שִׁפְחָה! כִּי אַקִּילוּ רַבָּנַן בְּסוֹפָהּ, בִּתְחִלָּתָהּ לָא אַקִּילוּ רַבָּנַן.

וְאֵיבָּעֵית אֵימָא:

דף מז.

״יַכִּיר״ לְחוּד, וְהַכָּרַת פָּנִים לְחוּד.

אִיתְמַר: הָיוּ לוֹ בָּנִים בְּגֵיּוּתוֹ וְנִתְגַּיֵּיר — רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: אֵין לוֹ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אוֹמֵר: יֵשׁ לוֹ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה. רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: אֵין לוֹ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה — דְּהָא הֲוָה לֵיהּ ״רֵאשִׁית אוֹנוֹ״, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אוֹמֵר: יֵשׁ לוֹ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה — גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר כְּקָטָן שֶׁנּוֹלַד דָּמֵי.

וְאָזְדוּ לְטַעְמַיְיהוּ, דְּאִיתְמַר: הָיוּ לוֹ בָּנִים בְּגֵיּוּתוֹ וְנִתְגַּיֵּיר — רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: קְיָיִם פְּרָיָה וּרְבִיָּה, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: לֹא קְיָיִם. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: קְיָיִם — ״לֹא תֹהוּ בְּרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ״, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: לֹא קְיָיִם פְּרָיָה וּרְבִיָּה — גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר כְּקָטָן שֶׁנּוֹלַד דָּמֵי.

וּצְרִיכָא, דְּאִי אִיתְמַר בְּהָא קַמַּיְיתָא, בְּהָא קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, מִשּׁוּם דִּבְגֵיּוּתָן לָאו בְּנֵי נַחֲלָה נִינְהוּ, אֲבָל בְּהָא אֵימָא מוֹדֶה לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן, דְּ״לֹא תֹהוּ בְּרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ״, וְהָא עֶבֶד לֵיהּ שֶׁבֶת.

וְאִי אִיתְמַר בְּהָא, בְּהָא קָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אֲבָל בְּהָא אֵימָא מוֹדֶה לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, צְרִיכָא.

תְּנַן: מִי שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ בָּנִים, וְנָשָׂא אִשָּׁה שֶׁכְּבָר יָלְדָה, עוֹדָהּ שִׁפְחָה וְנִשְׁתַּחְרְרָה, עוֹדָהּ גּוֹיָה וְנִתְגַּיְּירָה, וּמִשֶּׁבָּאתָה לְיִשְׂרָאֵל יָלְדָה — וְלָדָהּ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וְאֵינוֹ בְּכוֹר לַכֹּהֵן.

יָלְדָה מִמַּאן? אִילֵימָא מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ בָּנִים — מַאי אִירְיָא גִּיּוֹרֶת וְשִׁפְחָה? אֲפִילּוּ בַּת יִשְׂרָאֵל נָמֵי!

אֶלָּא לָאו מִגֵּר שֶׁהָיוּ לוֹ בָּנִים וְנִתְגַּיֵּיר, וְקָתָנֵי בְּכוֹר לַנַּחֲלָה!

לָא, לְעוֹלָם מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ בָּנִים, וְ״אֵינוֹ בְּכוֹר לַכֹּהֵן״ אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ.

לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, דְּאָמַר: בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וְלַכֹּהֵן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״פֶּטֶר רֶחֶם בְּיִשְׂרָאֵל״ — עַד שֶׁיִּפְטְרוּ רֶחֶם מִיִּשְׂרָאֵל, קָא מַשְׁמַע לַן דְּלָא.

תָּא שְׁמַע: הָיוּ לוֹ בָּנִים בְּגִיּוֹתוֹ וְנִתְגַּיֵּיר, יֵשׁ לוֹ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה! אָמַר רָבִינָא, וְאִיתֵּימָא רַב אַחָא: הָא וַדַּאי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הוּא, דְּאָמַר "פֶּטֶר רֶחֶם בְּיִשְׂרָאֵל" — עַד שֶׁיִּפְטְרוּ רֶחֶם מִיִּשְׂרָאֵל, וְיֶלֶיף אִיהוּ מִינַּהּ דִּידַהּ.

אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: לְוִיָּה שֶׁיָּלְדָה — בְּנָהּ פָּטוּר מֵחֲמֵשׁ סְלָעִים. דְּאִיעַבַּר מִמַּאן? אִילֵימָא דְּאִיעַבַּר מִכֹּהֵן וּמִלֵּוִי, מַאי אִירְיָא לְוִיָּה? אֲפִילּוּ יִשְׂרְאֵלִית נָמֵי!

אֶלָּא דְּאִיעַבַּר מִיִּשְׂרְאֵל, "לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם" כְּתִיב!

אָמַר רַב פָּפָּא: דְּאִיעַבַּר מִגּוֹי. וְלָא תֵּימָא אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר אֵין מְזַהֲמִין אֶת הַוָּלָד, אֶלָּא אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר מְזַהֲמִין אֶת הַוָּלָד, לֵוִי פָּסוּל מִיקְּרֵי.

מָר בְּרִיהּ דְּרַב יוֹסֵף אָמַר מִשְׁמֵיהּ דְּרָבָא: לְעוֹלָם דְּאִיעַבַּר מִיִּשְׂרְאֵל, וְשָׁאנֵי הָתָם, דְּאָמַר קְרָא "פֶּטֶר רֶחֶם" — בְּפֶטֶר רֶחֶם תְּלָא רַחְמָנָא.

תְּנַן: מִי שֶׁהָיוּ לוֹ בָּנִים וְנָשָׂא אִשָּׁה שֶׁלֹּא יָלְדָה, נִתְגַּיְּירָה מְעוּבֶּרֶת, נִשְׂתַּחְרְרָה מְעוּבֶּרֶת. וְיָלְדָה הִיא וְכֹהֶנֶת הִיא, וּלְוִיָּה הִיא, וְאִשָּׁה שֶׁכְּבָר יָלְדָה. וְכֵן מִי שֶׁלֹּא שָׁהָתָה אַחֲרֵי בַּעְלָהּ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וְנִשֵּׂאת וְיָלְדָה, וְאֵין יָדוּעַ אִם בֶּן תִּשְׁעָה לְרִאשׁוֹן אִם בֶּן שִׁבְעָה לָאַחֲרוֹן — בְּכוֹר לַכֹּהֵן וְאֵינוֹ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה.

מִכְּלָל (דְּכֹהֶנֶת) [דְּכֹהֶנֶת] וּלְוִיָּה פְּטוּרִין, דְּאִיעַבַּר מִמַּאן? אִילֵימָא דְּאִיעַבַּר מִכֹּהֵן וְלֵוִי — אִי הָכִי מַאי אִירְיָא כֹּהֶנֶת וּלְוִיָּה? אֲפִילּוּ בַּת יִשְׂרְאֵל נָמֵי!

אֶלָּא דְּאִיעַבַּר מִגּוֹי — כֹּהֶנֶת פְּטוּרָה? וְהָאָמַר רַב פָּפָּא: בָּדֵיק לַן רַבָּה, כֹּהֶנֶת שֶׁנִּתְעַבְּרָה מִגּוֹי מַהוּ? וְאָמֵינָא לֵיהּ: לָאו הַיְינוּ דְּרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, דְּאָמַר: לְוִיָּה שֶׁיָּלְדָה בְּנָהּ פָּטוּר מֵחֲמֵשׁ סְלָעִים?

וַאֲמַר לִי: הָכִי הַשְׁתָּא?! בִּשְׁלָמָא לְוִיָּה בִּקְדוּשְׁתַּהּ קָיְימָא, דְּתַנְיָא: לְוִיָּה שֶׁנִּשְׁבֵּית אוֹ שֶׁנִּבְעֲלָה בְּעִילַת זְנוּת — נוֹתְנִין לָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר וְאוֹכֶלֶת.

אֶלָּא כֹּהֶנֶת, כֵּיוָן דְּאִי בָּעֵיל לַהּ, הָוְיָא זָרָה!

הָנִיחָא לְמָר בְּרִיהּ דְּרַב יוֹסֵף מִשְׁמֵיהּ דְּרָבָא, דְּאָמַר דְּאִיעַבַּר מִיִּשְׂרְאֵל, מוֹקֵי לַהּ בִּדְאִיעַבַּר מִיִּשְׂרְאֵל, אֶלָּא לְרַב פָּפָּא בְּמַאי מוֹקֵי לַהּ?

לְעוֹלָם דְּאִיעַבַּר מִכֹּהֵן, וְהִיא בַּת יִשְׂרְאֵל, וְאַמַּאי קָרֵי לַהּ "כֹּהֶנֶת"? דִּבְנָהּ כֹּהֵן.

דף מז:

אִיתְּמַר: כֹּהֵן שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ בֵּן חָלָל — רַב חִסְדָּא אָמַר: הַבֵּן חַיָּיב לִפְדּוֹת אֶת עַצְמוֹ, רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמַר: אֵין חַיָּיב לִפְדּוֹת אֶת עַצְמוֹ. כֹּל הֵיכָא דְּמֵת הָאָב לְאַחַר שְׁלֹשִׁים, דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּאֵין הַבֵּן חַיָּיב לִפְדּוֹת אֶת עַצְמוֹ, שֶׁהֲרֵי זָכָה אָבִיו בִּפְדְיוֹנוֹ.

כִּי פְּלִיגִי הֵיכָא דְּמֵת הָאָב בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, רַב חִסְדָּא אָמַר: הַבֵּן חַיָּיב לִפְדּוֹת אֶת עַצְמוֹ, דְּהָא לֹא זָכָה אָבִיו (לְפִדְיוֹנוֹ) [בְּפִדְיוֹנוֹ]. רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמַר: אֵין הַבֵּן חַיָּיב לִפְדּוֹת עַצְמוֹ, דַּאֲמַר לֵיהּ: אָתֵינָא מִכֹּחַ גַּבְרָא דְּלָא מָצֵית לְאִשְׁתַּעוֹיֵי דִּינָא בַּהֲדֵיהּ.

תְּנַן: נִתְגַּיְּרָה מְעוּבֶּרֶת — בְּכוֹר לַכֹּהֵן, וְאַמַּאי? לֵימָא לֵיהּ: אָתֵינָא מִכֹּחַ גַּבְרָא דְּלָא מָצֵית לְאִשְׁתַּעוֹיֵי דִּינָא בַּהֲדֵיהּ! שָׁאנֵי גּוֹי דְּלֵית לֵיהּ חַיִּיס.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן יָאסִינְיָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: כֹּהֵן שֶׁמֵּת בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים וְהִנִּיחַ בֵּן חָלָל — הַבֵּן חַיָּיב לִפְדּוֹת אֶת עַצְמוֹ, שֶׁלֹּא זָכָה הָאָב בְּפִדְיוֹנוֹ. מֵת לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם — אֵין הַבֵּן חַיָּיב לִפְדּוֹת עַצְמוֹ, שֶׁהֲרֵי זָכָה הָאָב בְּפִדְיוֹנוֹ.

וְכֵן מִי שֶׁלֹּא שָׁהֲתָה אַחֲרֵי בַּעְלָהּ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וְכוּ'.

בְּכוֹר לַנַּחֲלָה הוּא דְּלָא הָוֵי, הָא כְּפָשׁוּט שָׁקֵיל. וְאַמַּאי? לֵיזִיל לְגַבֵּי הַאי וְלִידְחֵייהּ, וּלְגַבֵּי הַאי וְלִידְחֵייהּ!

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: לֹא נִצְרְכָא אֶלָּא לַבָּא אַחֲרָיו, וְהָכִי קָאָמַר: בְּכוֹר לַכֹּהֵן, וְהַבָּא אַחֲרָיו אֵין בְּכוֹר לַנַּחֲלָה.

וְלִכְתְּבוּ הַרְשָׁאָה לַהֲדָדֵי! וְכִי תֵּימָא: מַתְנִיתִין שֶׁלֹּא בְּהַרְשָׁאָה — הָא מוֹקְמִינַן לַהּ קַמַּן דִּבְהַרְשָׁאָה!

מְסַיֵּיע לֵיהּ לְרַבִּי יַנַּאי, דְּאָמַר רַבִּי יַנַּאי: הוּכְּרוּ וּלְבַסּוֹף נִתְעָרְבוּ — כּוֹתְבִין הַרְשָׁאָה זֶה לָזֶה, לֹא הוּכְּרוּ וּבְסוֹף נִתְעָרְבוּ — אֵין כּוֹתְבִין הַרְשָׁאָה זֶה לָזֶה.

מַתְנִי' אֵי זֶהוּ בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וְלַכֹּהֵן? הַמַּפֶּלֶת שִׁפִּיר מָלֵא מַיִם, מָלֵא דָּם, מְלֵא גְּנִינִין, הַמַּפֶּלֶת כְּמִין דָּגִים וַחֲגָבִים שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים, וְהַמַּפֶּלֶת לְיוֹם אַרְבָּעִים — הַבָּא אַחֲרֵיהֶם בְּכוֹר לַנַּחֲלָה וּלְכֹהֵן.

יוֹצֵא דּוֹפֶן, וְהַבָּא אַחֲרָיו — שְׁנֵיהֶן אֵינָן בְּכוֹר, לֹא לַנַּחֲלָה וְלֹא לַכֹּהֵן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הָרִאשׁוֹן לַנַּחֲלָה, וְהַשֵּׁנִי לְחֻמֵּשׁ סְלָעִים.

גְּמָ' רִאשׁוֹן לַנַּחֲלָה לֹא — "וְיָלְדוּ לוֹ" בָּעֵינַן, לְחֻמֵּשׁ סְלָעִים נָמֵי לָא — "פָּטֶר רֶחֶם" בָּעֵינַן. שֵׁנִי לַנַּחֲלָה לֹא — "רֵאשִׁית אוֹנוֹ" בָּעֵינַן, לְחֻמֵּשׁ סְלָעִים נָמֵי לָא — קָסָבַר: בְּכוֹר לְדָבָר אֶחָד לָא הָוֵי בְּכוֹר.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הָרִאשׁוֹן לַנַּחֲלָה, וְהַשֵּׁנִי לְחֻמֵּשׁ סְלָעִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: "תֵּלֵד" לְרַבּוֹת יוֹצֵא דּוֹפֶן.

וְהַשֵּׁנִי לְחֻמֵּשׁ סְלָעִים, קָסָבַר: בְּכוֹר לְדָבָר אֶחָד הָוֵי בְּכוֹר.

דף מח.

מַתְנִי׳ מִי שֶׁלֹּא בִּכְּרָה אִשְׁתּוֹ וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים — נוֹתֵן חֲמִשָּׁה סְלָעִים לְכֹהֵן. מֵת אֶחָד מֵהֶן בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם — הָאָב פָּטוּר.

מֵת הָאָב וְהַבָּנִים קַיָּימִים, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אִם נָתְנוּ עַד שֶׁלֹּא חָלְקוּ — נָתְנוּ, וְאִם לָאו — פְּטוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נִתְחַיְּבוּ נְכָסִים. זָכָר וּנְקֵבָה — אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם.

גְּמָ׳ דְּמִית הָאָב אֵימַת? אִילֵּימָא דְּמִית לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם — בְּהָא אָמַר רַבִּי מֵאִיר כִּי חָלְקוּ פְּטוּרִין? וְהָא אִשְׁתַּעְבַּדוּ לְהוּ (לנכסי) [נְכָסַי]!

אֶלָּא, דְּמִית בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, מַאי שְׁנָא כִּי חָלְקוּ — דְּאָזַיל לְגַבֵּי הַאי וּמְדַחֵי לֵיהּ, דְּאָזַיל לְגַבֵּי הַאי וּמְדַחֵי לֵיהּ; כִּי לֹא חָלְקוּ נָמֵי — לֵיזִיל לְגַבֵּי הַאי וְלִידַחֲיֵיהּ, וְלֵיזִיל לְגַבֵּי הַאי וְלִידַחֲיֵיהּ!

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: זֹאת אוֹמֶרֶת, שְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן שֶׁהָיוּ בְּעִיר אַחַת, וְלָקְחוּ שָׂדֶה בְּשׁוּתָּפוּת — בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה אוֹתָהּ מֵהֶם, דְּאָמַר לֵיהּ: אִי בְּדִידָךְ מַסֵּיקְנָא — מְנָתָא דִּידָךְ קָא שָׁקֵילְנָא, וְאִי בְּחַבְרָךְ מַסֵּיקְנָא — מְנָתָא דְּחַבְרָךְ קָא שָׁקֵילְנָא.

אָמַר רָבָא: מִכְּדֵי נִכְסֵי דְּבַר אֱינִישׁ אֱינוּן עָרְבִין בֵּיהּ, מִי אֵיכָּא מִידֵּי דִּלְדִידֵיהּ לָא מָצֵי תָּבַע לֵיהּ, וּלְעָרֵב מָצֵי תָּבַע לֵיהּ? וְהָתְנַן: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ עַל יְדֵי עָרֵב — לֹא יִפְרַע מִן הֶעָרֵב, וְקַיְימָא לַן דְּלֹא יִתְבַּע מִן הֶעָרֵב תְּחִלָּה!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: לְעוֹלָם שֶׁמֵּת לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְאִי דְּאִיכָּא נְכָסֵי טוּבָא — הָכִי נָמֵי דְּשָׁקֵיל, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? כְּגוֹן דְּלֵיכָּא אֶלָּא חֲמֵשׁ סְלָעִים.

וּדְכוּלֵי עָלְמָא אִית לְהוּ דְּרַב אַסִּי, דְּאָמַר רַב אַסִּי: הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ — מֻחֱצָה יוֹרְשִׁין וּמֻחֱצָה לְקוֹחוֹת, וּדְכוּלֵי עָלְמָא מִלְוֶה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה

דף מח:

לָאו כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר דָּמְיָא, וּדְכוּלֵי עָלְמָא אִית לְהוּ דְּרַב פָּפָּא, דְּאָמַר רַב פָּפָּא: מִלְוָה עַל פֶּה גּוֹבֶה מִן הַיּוֹרְשִׁין וְאֵינוֹ גּוֹבֶה מִן הַלְּקוֹחוֹת.

וְהָכָא בְּחָמֵשׁ וְלֹא בַּחֲצִי חָמֵשׁ קָמִיפַּלְגִי, דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר: חָמֵשׁ וְלֹא חֲצִי חָמֵשׁ, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: חָמֵשׁ וַאֲפִילּוּ חֲצִי חָמֵשׁ.

אִי הָכִי, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר נִתְחַיְּבוּ נְכָסִים, נִתְחַיֵּיב גַּבְרָא מִיבְּעֵי לֵיהּ! וְעוֹד, תַּנְיָא: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ, אִם יֵשׁ עֲשָׂרָה זוּז לָזֶה וַעֲשָׂרָה זוּז לָזֶה — חַיָּיבִין, וְאִם לָאו — פְּטוּרִין.

מַאי עֲשָׂרָה זוּז לָזֶה וַעֲשָׂרָה זוּז לָזֶה? אִילֵּימָא בֵּין דִּירוּשָׁה בֵּין דְּלָקוֹחוֹת, וְחָמֵשׁ וַאֲפִילּוּ חֲצִי חָמֵשׁ — אִי הָכִי, מַאי אִירְיָא עֲשָׂרָה? אֲפִילּוּ בְּצִיר מֵעֲשָׂרָה נָמֵי!

אֶלָּא פְּשִׁיטָא, עֲשָׂרָה זוּז דִּירוּשָׁה לָזֶה, וַעֲשָׂרָה זוּז דִּירוּשָׁה לָזֶה, אַלְמָא: חָמֵשׁ וְלֹא חֲצִי חָמֵשׁ סְבִירָא לֵיהּ!

אֶלָּא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא חָמֵשׁ וְלֹא חֲצִי חָמֵשׁ, וְהָכָא בִּדְרַב אַסִּי וְרַב פָּפָּא קָמִיפַּלְגִי.

וְאִיכָּא דְּמַתְנֵי לֵיהּ אַסִּיפָּא, נִתְחַיְּבוּ הַנְּכָסִים, דְּמִית הָאָב אֵימַת? אִילֵּימָא דְּמִית לְאַחַר שְׁלֹשִׁים, מִכְּלָל דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר כִּי חָלְקוּ פְּטוּרִין? הָא אִישְׁתַּעְבַּדוּ לְהוּ נְכָסֵי!

אֶלָּא בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים, כִּי חָלְקוּ, אַמַּאי מְחַיֵּיב רַבִּי יְהוּדָה? לֵיזִיל לְגַבֵּי הַאי לִידַחֲיֵיהּ, וְגַבֵּי הַאי וְלִידַחֲיֵיהּ!

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: זֹאת אוֹמֶרֶת, שְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן שֶׁהָיוּ בְּעִיר אַחַת, וְלָקַח אֶחָד מֵהֶם שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ — בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה מִמֶּנּוּ, דַּאֲמַר לֵיהּ: אִי בְּדִידָךְ מַסֵּיקְנָא — מְנָתָא דִּידָךְ קָא שָׁקֵילְנָא, וְאִי בְּחַבְרָךְ מַסֵּיקְנָא — מִשְׁתַּעְבְּדָא לִי מִקַּמֵּי דִּידָךְ.

אָמַר רָבָא: מִכְּדֵי נִכְסוֹהִי דְּבַר אִינִישׁ אִינּוּן עָרְבִין בֵּיהּ, וְכוּלַּהּ כְּלִישָׁנָא קַמָּא.

מַתְנִי׳ שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁלֹּא בִּפְּרוּ וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים — נוֹתֵן עֲשָׂרָה סְלָעִים לַכֹּהֵן. מֵת אֶחָד מֵהֶן בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, אִם לְכֹהֵן אֶחָד נָתַן — יַחֲזִיר לוֹ חָמֵשׁ סְלָעִים, וְאִם לִשְׁנֵי כֹּהֲנִים נָתַן — אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא מִיָּדָם.

זָכָר וּנְקֵבָה, אוֹ שְׁנֵי זְכָרִים וּנְקֵבָה — נוֹתֵן חָמֵשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן; שְׁתֵּי נְקֵבוֹת וְזָכָר, אוֹ שְׁנֵי זְכָרִים וּשְׁתֵּי נְקֵבוֹת — אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם.

אַחַת בְּכֵרָה וְאַחַת שֶׁלֹּא בְּכֵרָה, וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים — נוֹתֵן חָמֵשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן, מֵת אֶחָד מֵהֶן בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם — הָאָב פָּטוּר.

מֵת הָאָב וְהַבָּנִים קַיָּימִים, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אִם נָתְנוּ עַד שֶׁלֹּא חָלְקוּ נָתְנוּ, וְאִם לָאו פְּטוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נִתְחַיְּבוּ נְכָסִים, זָכָר וּנְקֵבָה אֵין לַכֹּהֵן כְּלוּם.

שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא בִּפְּרוּ, וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים — זֶה נוֹתֵן חָמֵשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן וְזֶה נוֹתֵן חָמֵשׁ סְלָעִים. מֵת אֶחָד מֵהֶם בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים — אִם לַכֹּהֵן אֶחָד נָתְנוּ, יַחֲזִיר לָהֶם חָמֵשׁ סְלָעִים. אִם לִשְׁנֵי כֹּהֲנִים נָתְנוּ — אֵינָן יְכוֹלִין לְהוֹצִיא מִיָּדָם.

זָכָר וּנְקֵבָה — הָאָבוֹת פְּטוּרִין, וְהַבֵּן חַיָּיב לְפְדּוֹת אֶת עַצְמוֹ; שְׁתֵּי נְקֵבוֹת וְזָכָר, אוֹ שְׁתֵּי נְקֵבוֹת וּשְׁנֵי זְכָרִים — אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם.

אַחַת בְּכֵרָה וְאַחַת שֶׁלֹּא בְּכֵרָה, שֶׁל שְׁנֵי אֲנָשִׁים, וְיָלְדוּ שְׁנֵי זְכָרִים — זֶה שֶׁלֹּא בִּכְּרָה אִשְׁתּוֹ נוֹתֵן חָמֵשׁ סְלָעִים לַכֹּהֵן; זָכָר וּנְקֵבָה — אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם.

גְּמָ׳ מַאי שְׁנָא שְׁנֵי כֹּהֲנִים, דְּאָזַיל לְגַבֵּי הַאי וּמְדַחֵי לֵיהּ, וְאָזַיל לְגַבֵּי הַאי וּמְדַחֵי לֵיהּ?

כֹּהֵן אֶחָד נָמֵי לֵיזִיל לְגַבֵּי הַאי וְלִידַחֲיֵיהּ, וְלֵיזִיל לְגַבֵּי הַאי וְלִידַחֲיֵיהּ! אָמַר שְׁמוּאֵל:

דף מט.

בְּבָא בְּהַרְשָׁאָה.

וְהָאָמְרִי נְהַרְדְּעֵי: לָא כְּתְבִינַן אַדְרַכְתָּא אַמִּטַּלְטְלִי! הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּכַפְּרֵיהּ, אֲבָל הֵיכָא דְּלָא כַּפְּרֵיהּ — כָּתְבִינַן.

זָכָר וּנְקֵבָה — אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם. תָּנָא רַב הוּנָא: שְׁנֵי זְכָרִים וּנְקֵבָה — אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם. וְתַנְיָא דִּידַן, כֵּיוָן דִּבְשְׁנֵי אֲנָשִׁים הוּא דְּמַשְׁכַּחַתְּ לַהּ, בְּאִישׁ אֶחָד וּשְׁתֵּי נָשִׁים לָא מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ — לָא מִתְּנֵי לֵיהּ.

מַתְנִי' מֵת הַבֵּן בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁנָּתַן לַכֹּהֵן — יַחְזִיר. לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן — יִתֵּן. מֵת בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים — כְּיוֹם שֶׁלְּפָנָיו. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אִם נָתַן — לֹא יִטּוֹל, וְאִם לֹא נָתַן — לֹא יִתֵּן.

גְּמָ' מַאי טַעְמַיְיהוּ דְּרַבָּנַן? גָּמְרִי "חֹדֶשׁ" "חֹדֶשׁ" מִמִּדְבָּר, מָה הָתָם "וָמַעְלָה" אַף הָכָא נָמֵי וָמַעְלָה.

וְרַבִּי עֲקִיבָא מְסַפְּקָא לֵיהּ, מִדְּאִיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב "וָמַעְלָה" גַּבֵּי עֲרָכִין, וְלָא גָּמְרִי מִמִּדְבָּר — הָווּ לְהוּ שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד,

וְכָל שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד — אֵין מְלַמְּדִין.

אוֹ דִלְמָא: כִּי אֵין מְלַמְּדִין — לְעָלְמָא, אֲבָל לְגוּפַיְיהוּ — מְלַמְּדִין, וּמִשּׁוּם הָכִי מְסַפְּקָא לֵיהּ.

אָמַר רַב אָשֵׁי: הַכֹּל מוֹדִים לְעִנְיַן אֲבִילוּת, יוֹם שְׁלֹשִׁים כְּיוֹם שֶׁלְּפָנָיו. וְאָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הַמֵּיקֵל בְּאֵבֶל.

מַתְנִי' מֵת הָאָב בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים — בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא נִפְדָּה, עַד שֶׁיָּבִיא רְאָיָה שֶׁנִּפְדָּה; לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם — בְּחֶזְקַת שֶׁנִּפְדָּה, עַד שֶׁיֹּאמְרוּ לוֹ שֶׁלֹּא נִפְדָּה. הוּא לִפְדּוֹת וּבְנוֹ לִפְדּוֹת — הוּא קוֹדֵם לִבְנוֹ; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּנוֹ קוֹדְמוֹ, שֶׁמִּצְוָתוֹ עַל אָבִיו וּמִצְוַת בְּנוֹ עָלָיו.

גְּמָ' אִיתְּמַר: הַפּוֹדֶה אֶת בְּנוֹ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, רַב אָמַר: בְּנוֹ פָּדוּי, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֵין בְּנוֹ פָּדוּי. דְּכוּלֵּי עָלְמָא "מֵעַכְשָׁיו" — אֵין בְּנוֹ פָּדוּי, לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם וְאִיתְּנְהוּ לְמָעוֹת — וַדַּאי בְּנוֹ פָּדוּי.

כִּי פְּלִיגִי לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְנִתְעַכְּלוּ הַמָּעוֹת, רַב אָמַר: בְּנוֹ פָּדוּי, מִידֵּי דְּהָוָה אַקִּידּוּשֵׁי אִשָּׁה, הָתָם לָאו אַף עַל גַּב דְּנִתְעַכְּלוּ הַמָּעוֹת — הָווּ קִידּוּשֵׁי,

דף מט:

הָכָא נָמֵי לָא שְׁנָא.
וּשְׁמוּאֵל אָמַר לָךְ: הָתָם — בְּיָדוֹ לְקַדְּשָׁהּ מֵעַכְשָׁיו, הָכָא — אֵין בְּיָדוֹ לְפַדּוֹתוֹ מֵעַכְשָׁיו.
וְאַף עַל גַּב דְּקַיְימָא לַן, דְּכֹל הֵיכָא דְּפָלִיגִי רַב וּשְׁמוּאֵל — הִלְכְתָא כְּרַב בְּאִיסּוּרֵי וְכִשְׁמוּאֵל בְּדִינֵי, הָכָא הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל.
תְּנַן: מֵת בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁנָּתַן לַכֹּהֵן — יַחְזִיר לוֹ חֲמֵשׁ סְלָעִים. טַעְמָא דְּמֵת, הָא לֹא מֵת — בְּנוֹ פָּדוּי! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? דְּאִיתַנְהוּ לְמָעוֹת.
תָּא שְׁמַע: בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא נִפְדָּה עַד שֶׁיֹּאמְרוּ לוֹ שֶׁנִּפְדָּה! הָתָם נָמֵי דְּאִיתַנְהוּ לְמָעוֹת בְּעֵינֵייהוּ.
תְּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה: הַפּוֹדֶה אֶת בְּנוֹ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם — בְּנוֹ פָּדוּי. אָמַר לֵיהּ: שְׁמוּאֵל אָמַר אֵין בְּנוֹ פָּדוּי, וְאַתְּ אָמְרַתְּ בְּנוֹ פָּדוּי?! וְאַף עַל גַּב דְּקַיְימָא לַן כְּרַב בְּאִיסּוּרֵי וְכִשְׁמוּאֵל בְּדִינֵי, הָכָא הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל.
הוּא לִפְדוֹת וּבְנוֹ לִפְדוֹת — הוּא קוֹדֵם לִבְנוֹ וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן: הוּא לִפְדוֹת וּבְנוֹ לִפְדוֹת — הוּא קוֹדֵם לִבְנוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּנוֹ קוֹדְמוֹ, שֶׁמִּצְוָתוֹ עַל אָבִיו, וּמִצְוַת בְּנוֹ עָלָיו.
אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: הַכֹּל מוֹדִים הֵיכָא דְּלֵיכָּא אֶלָּא חֲמֵשׁ סְלָעִים — הוּא קוֹדֵם לִבְנוֹ, מַאי טַעְמָא? דְּמִצְוָה דִּידֵיהּ עָדִיף. כִּי פְּלִיגִי הֵיכָא דְּאִיכָּא חֲמֵשׁ מְשׁוּעְבָּדוֹת וְחָמֵשׁ בְּנֵי חוֹרִין.
רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: מִלְוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה — כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר דָּמְיָא, וְדִידֵיהּ אָזֵיל וְטָרֵיף מִמַּשַׁעְבְּדֵי, וּבְהָנֵי חֲמֵשׁ בְּנֵי חוֹרִין — פָּרֵיק לֵיהּ לִבְרֵיהּ.
וְרַבָּנַן סָבְרִי: מִלְוָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה — לָאו כִּכְתוּבָה בִּשְׁטָר דָּמְיָא, הִלְכָךְ מִצְוָה דִּידֵיהּ עָדִיף.

מַתְנִי' חֲמֵשׁ סְלָעִים שֶׁל בֵּן — בְּמָנֶה צוֹרִי.
שְׁלֹשִׁים שֶׁל עֶבֶד, חֲמִשִּׁים שֶׁל אוֹנֵס וְשֶׁל מְפַתֶּה, וּמַאָה שֶׁל מוֹצִיא שֵׁם רַע — כּוּלָּם בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ, בְּמָנֶה צוֹרִי. וְכוּלָּן נִפְדִּין בְּכֶסֶף וּבְשָׁוֶה כֶּסֶף, חוּץ מִשְּׁקָלִים.

גְּמָ' מָנֶה צוֹרִי. אָמַר רַבִּי אַסִּי: מָנֶה שֶׁל צוֹר. רַבִּי אַמֵּי אָמַר: דִּינָרָא (ערבא) [עַרְבָיָא]. רַבִּי חֲנִינָא אוֹמֵר: אִיסְתְּרָא סַרְסָיָא דְּמִיזְדַּבְּנָא תְּמָנְיָא בְּדִינָרָא, חֲמֵשׁ מִינַּייהוּ לְפִדְיוֹן הַבֵּן.

דף נ.

רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: דִּינָרָא הַדְרָיְינָא טְרָיְינָא שְׁיָיפָא דְּמִזַּבְּנָא בְּעֶשְׂרִים וְחַמְשָׁה זוּזֵי, דַּל מִינַּייהוּ שְׁתּוּתָא וְהָנָךְ לְפִדְיוֹן הַבֵּן. הֲנֵי עֶשְׂרִין וְחַד נְכֵי דַּנְקָא הָוֵי!

אֶלָּא, דַּל שְׁתוּתָא וְזוּזָא, וְהָנָךְ לְפִדְיוֹן הַבֵּן. אַכַּתִּי עֶשְׂרִין נְכֵי דַּנָקָא הָווּ! אֶלָּא, דַּל זוּזָא וּשְׁתוּתָא, וְהָנָךְ לְפִדְיוֹן הַבֵּן, דְּהָווּ לְהוּ עֶשְׂרִין מַתְקָלֵי בְּמַתְקָלֵי דִּינָרָא, דְּאִינּוּן עֶשְׂרִין וּתְמָנְיָא זוּזֵי וּפַלְגָּי וּפַלְגָּא דַּנָקָא.

אָמַר רָבָא: סִילְעִים דְּאוֹרְיְיתָא תְּלָתָא וְתִילְתָּא הָווּ, דִּכְתִיב: ״עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל״, וּמְתַרְגְּמִינַן: ״עֶשְׂרִין מָעִין״, וְתַנְיָא: שֵׁשׁ מָעָה כֶּסֶף דִּינָר.

מֵיתִיבִי: וַהֲלֹא סֶלַע שֶׁל קֹדֶשׁ אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה פּוּנְדְּיוֹנִין.

פּוּנְדְּיוֹן זֶה מָה טִיבוֹ? קִילְבּוֹן לַפְּרוֹטְרוֹט!

בָּתַר דְּאוֹסִיפוּ עִילָּוַיְיהוּ, דְּתַנְיָא: ״עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל״ — לָמַדְנוּ לַשֶּׁקֶל שֶׁהוּא עֶשְׂרִים גֵּרָה, וּמִנַּיִן שֶׁאִם רָצָה לְהוֹסִיף יוֹסִיף? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״יִהְיֶה״, יָכוֹל יִפָּחוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״הוּא״. רַב אָשֵׁי שַׁדַּר לֵיהּ שִׁבְסַר זוּזֵי לְרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבִינָא בְּפִדְיוֹן הַבֵּן, שְׁלַח לֵיהּ: לִישַׁדַּר לִי מָר תִּלְתָּא יַתִּירְתָּא דְּאִיכָּא עִלָּוַיְיהוּ. שְׁלַח לֵיהּ: לְשַׁדַּר לִי מָר תְּלָתָא אַחֲרִינָא דְּאוֹסִיפוּ עִילָּוַיְיהוּ!

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: כָּל כֶּסֶף הָאָמוּר בַּתּוֹרָה סְתָם — סֶלַע, דְּנְבִיאִים — לִיטְרִין, דִּכְתוּבִין — קִינְטָרִין, חוּץ מִן כַּסְפּוֹ שֶׁל עֶפְרוֹן, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה סְתָם — קִינְטָרִין, דִּכְתִיב ״אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף עוֹבֵר לַסּוֹחֵר״, וְאֵיכָּא דּוּכְתָּא דְּקָא קָרוּ לְקִינְטָרָא ״תִּיקְלָא״.

אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: בִּיקְּשׁוּ לִגְנוֹז כָּל כֶּסֶף וְזָהָב שֶׁבָּעוֹלָם מִפְּנֵי כַסְפָּהּ וּזְהָבָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, עַד שֶׁמָּצְאוּ לוֹ מִקְרָא מִן הַתּוֹרָה שֶׁהוּא מוּתָּר, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּבָאוּ בָהּ פָּרִיצִים וְחִלְּלוּהָ״.

וִירוּשָׁלַיִם הָוְיָא רוּבָּא דְּעָלְמָא? אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: בִּקְּשׁוּ לִגְנוֹז דִּינָרָא הַדְרִינָא טִירְיָיאנָא שְׁיָיאפָּא, מִפְּנֵי טִבְעָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, עַד שֶׁמָּצְאוּ לָהּ מִקְרָא מִן הַתּוֹרָה שֶׁהוּא מוּתָּר, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּבָאוּ בָהּ פָּרִיצִים וְחִלְּלוּהָ״.

דף נ:

רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אַסִי: כָּל ״כֶּסֶף״ הָאָמוּר בַּתּוֹרָה סְתָם — כֶּסֶף צוֹרִי, וְשֶׁל דִּבְרֵיהֶם — כֶּסֶף מְדִינָה.

וּכְלָלָא הוּא? וַהֲרֵי טַעֲנָה, דִּכְתִיב: ״כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמוֹר״, וּתְנַן: שְׁבוּעַת הַדַּיָּינִין — הַטַּעֲנָה שְׁתֵּי כֶסֶף!

שָׁאנֵי הָתָם, דִּכְתִיב: ״כֶּסֶף אוֹ כֵלִים״, מָה כֵּלִים שְׁנַיִם — אַף כֶּסֶף שְׁנַיִם, וּמָה כֶּסֶף דָּבָר חָשׁוּב — אַף כֵּלִים דָּבָר חָשׁוּב.

וַהֲרֵי מַעֲשֵׂר, דִּכְתִיב: ״וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ״, וּתְנַן: הַפּוֹרֵט סֶלַע בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי! ״כֶּסֶף״ ״כֶּסֶף״ רִיבָּה.

וַהֲרֵי הֶקְדֵּשׁ, דִּכְתִיב ״וְנָתַן הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ״, וְאָמַר שְׁמוּאֵל: הֶקְדֵּשׁ שָׁוֶה מָנֶה שֶׁחִילְּלוֹ עַל שָׁוֶה פְּרוּטָה מְחוּלָּל! הָקְדֵּשׁ נְמִי יָלִיף ״קֹדֶשׁ״ ״קֹדֶשׁ״ מִמַּעֲשֵׂר.

וַהֲרֵי קִידּוּשֵׁי אִשָּׁה, דִּכְתִיב: ״וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף״, וּתְנַן: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּדִינָר וּבְשָׁוֶה דִּינָר, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: בִּפְרוּטָה וּבְשָׁוֶה פְּרוּטָה, לֵימָא רַב אַסִּי דְּאָמַר כְּבֵית שַׁמַּאי?

אֶלָּא, אִי אִיתְּמַר הָכִי אִיתְּמַר, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אַסִּי: כָּל כֶּסֶף קָצוּב הָאָמוּר בַּתּוֹרָה — כֶּסֶף צוֹרִי, וְשֶׁל דִּבְרֵיהֶם — כֶּסֶף מְדִינָה.

מַאי קָמַשְׁמַע לַן? תְּנִינָא: חֲמֵשׁ סְלָעִים שֶׁל בֵּן וְכוּ'!

וְשֶׁל דִּבְרֵיהֶם כֶּסֶף מְדִינָה אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ, דִּתְנַן: הַתּוֹקֵעַ לַחֲבֵירוֹ נוֹתֵן לוֹ סֶלַע, וְלָא תֵּימָא סֶלַע אַרְבַּע זוּזֵי, אֶלָּא פַּלְגָא דְּזוּזָא, דְּקָרוּ אִינָשֵׁי ״סֶלַע״ פַּלְגָא דְּזוּזָא.

חָנָן בִּישָׁא תְּקַע לֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא, אָמַר לֵיהּ: הַב לֵיהּ פַּלְגָא דְּזוּזָא. הֲוָה אִיכָּא

דף נא.

זוּזָא מָאכָא בַּהֲדֵיהּ דְּלָא נָפֵיק, תְּקַע לֵיהּ אַחֲרִינָא וְיַהֲבֵיהּ נִיהֲלֵיהּ.

שְׁלֹשִׁים שֶׁל עֶבֶד, חֲמִשִּׁים שֶׁל אוֹנֵס וְשֶׁל מְפַתֶּה וְכוּ'. הָא תּוּ לְמָה לִי? הָא תְּנָא לֵיהּ רֵישָׁא!

אוֹנֵס וּמוֹצִיא שֵׁם רַע אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: כֵּיוָן דְּלָא כְּתִיב בְּהוּ ״שְׁקָלִים״, אֵימָא זוּזֵי בְּעָלְמָא, קָא מַשְׁמַע לַן דְּמֵילְף קָא יָלְפִי מֵהַדְדֵי.

חוּץ מִן הַשְּׁקָלִים. תָּנָא: חוּץ מִן הַשְּׁקָלִים, וּמַעֲשֵׂר, וְהָרְאָיוֹן.

שְׁקָלִים — דִּתְנַן: מְצָרְפִין שְׁקָלִים לְדַרְבּוֹנוֹת, מִפְּנֵי מַשְׂאוֹי הַדֶּרֶךְ.

מַעֲשֵׂר — דִּכְתִיב: ״וְצָרַתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ״, וְהָרְאָיוֹן — תָּנֵי רַב יוֹסֵף: שֶׁלֹּא יָבִיא סִיגָה לָעֲזָרָה.

מַתְנִי' אֵין פּוֹדִין לֹא בַּעֲבָדִים, וְלֹא בִּשְׁטָרוֹת, וְלֹא בְּקַרְקָעוֹת, וְלֹא בְּהֶקְדֵּשׁוֹת. כָּתַב לְכֹהֵן שֶׁהוּא חַיָּיב לִיתֵּן חֲמִשָּׁה סְלָעִים — חַיָּיב לִיתֵּן לוֹ, וּבְנוֹ אֵינוֹ פָּדוּי. לְפִיכָךְ, אִם רָצָה הַכֹּהֵן לִיתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה — רַשַּׁאי.

הַמַּפְרִישׁ פִּדְיוֹן בְּנוֹ, וְאָבַד — חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״יִהְיֶה לָךְ״ ו״פָּדֹה תִפְדֶּה״.

גמ' מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי, דְּתַנְיָא: רַבִּי אוֹמֵר: בַּכֹּל פּוֹדִין בְּכוֹר אָדָם, חוּץ מִן הַשְּׁטָרוֹת. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי?

דָּרַשׁ רִיבּוּיֵי וּמִיעוּטֵי, ״וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה״ — רִיבָּה, ״בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמִשֶּׁת שְׁקָלִים״ — מִיעֵט, ״תִּפְדֶּה״ — רִיבָּה.

רִיבָּה וּמִיעֵט וְרִיבָּה, רִיבָּה הַכֹּל. מַאי רַבִּי? רַבִּי כֹּל מִילֵּי, וּמַאי מַיעֵט? מַיעֵט שְׁטָרוֹת.

וְרַבָּנַן דָּרְשִׁי כְּלָל וּפְרָט: ״וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ״ — כְּלָל, ״בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמִשֶּׁת שְׁקָלִים״ — פְּרָט, (פדה) ״תִּפְדֶּה״ — חָזַר וְכָלַל.

כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט. מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ — דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן, אַף כָּל דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן. יָצְאוּ קַרְקָעוֹת — שֶׁאֵין מִטַּלְטְלִין, יָצְאוּ עֲבָדִים — שֶׁהוּקְשׁוּ לְקַרְקָעוֹת, יָצְאוּ שְׁטָרוֹת — שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁמִּטַּלְטְלִין, אֵין גּוּפָן מָמוֹן.

אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְמָרִימָר: וְרַבִּי, רִיבּוּיֵי וּמִיעוּטֵי דָּרִישׁ? וְהָא רַבִּי כְּלָלֵי וּפְרָטֵי דָּרֵישׁ בְּמַרְצֵעַ!

דְּתַנְיָא: "מַרְצֵעַ" — אֵין לִי אֶלָּא מַרְצֵעַ, מִנַּיִן לְרַבּוֹת הַסּוֹל וְהַסִּירָא וְהַמַּחַט וְהַמַּקְדֵּחַ וְהַמַּכְתֵּב? תַּלְמוּד לוֹמַר "וְלָקַחְתָּ" — לְרַבּוֹת כָּל דָּבָר שֶׁנִּלְקָח בַּיָּד, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אוֹמֵר: "מַרְצֵעַ" — מָה מַרְצֵעַ מְיוּחָד שֶׁל מַתֶּכֶת, אַף כֹּל שֶׁל מַתֶּכֶת.

וְאָמְרִינַן: בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? רַבִּי דָּרֵישׁ כְּלָלֵי וּפְרָטֵי, ורבי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה דָּרֵישׁ רִיבּוּיֵי וּמִיעוּטֵי.

אִין בְּעַלְמָא רַבִּי כְּלָלֵי וּפְרָטֵי דָּרֵישׁ, וְהָכָא כִּדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.

דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: "בְּמַיִם" "בַּמַּיִם" שְׁתֵּי פְּעָמִים, אֵין זֶה כְּלָל וּפְרָט, אֶלָּא רִיבָּה וּמִיעֵט.

וְרַבָּנַן אָמְרִי: כִּדְאָמְרִינַן בְּמַעְרָבָא, כָּל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא שְׁתֵּי כְלָלוֹת הַסְּמוּכִים זֶה לָזֶה — הַשֵּׁל פְּרָט בֵּינֵיהֶם, וְדוּגֵם בִּכְלָל וּפְרָט.

וְלֹא בְּהֶקְדֵּשׁוֹת. פְּשִׁיטָא, לָאו דִּידֵיהּ נִינְהוּ! אֵימָא:

דף נא:

וְלֹא הֶקְדֵּשׁוֹת בְּכָל אֵלּוּ.

כְּתַב לְכֹהֵן שֶׁהוּא חַיָּיב לוֹ חֲמִשָּׁה סְלָעִים חַיָּיב לִיתֵּן לוֹ כּוּ'. אָמַר עוּלָּא: דִּבַּר תּוֹרָה בְּנוֹ פָּדוּי, מַאי טַעְמָא אֵין בְּנוֹ פָּדוּי? גְּזֵירָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ פּוֹדִין בִּשְׁטָר.

תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן: בְּנוֹ פָּדוּי לִכְשֶׁיִּתֵּן. אֲמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה (סתימתא) [סְתִימְתָאָה], וְאָמְרִי לַהּ: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סְתִימְתָאָה, אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין בְּנוֹ פָּדוּי. וְהִלְכְתָא: אֵין בְּנוֹ פָּדוּי.

לְפִיכָךְ אִם רָצָה הַכֹּהֵן לִיתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה — רַשַּׁאי. תְּנִינָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנַן: נְתָנוֹ לַעֲשָׂרָה כֹּהֲנִים בְּבַת אַחַת — יָצָא, בְּזֶה אַחַר זֶה — יָצָא, נְטָלוֹ וְהֶחְזִירוֹ לוֹ — יָצָא.

וְכָךְ הָיָה מִנְהָגוֹ שֶׁל רַבִּי טַרְפוֹן, שֶׁהָיָה נוֹטֵל וּמַחְזִיר. וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ חֲכָמִים בַּדָּבָר אָמְרוּ: קַיָּים זֶה הֲלָכָה זוֹ. הֲלָכָה זוֹ וְתוּ לָא? אֶלָּא, קַיָּים זֶה אַף הֲלָכָה זוֹ.

רַבִּי חֲנִינָא הֲוָה רָגִיל (ושקיל) [וְשָׁקֵיל] וּמַהְדַּר, חַזְיֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה קָא אָזֵיל וְאָתֵי קַמֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: לָא גְּמַרְתְּ וְיהֵיבְתְּ — מִידַּעַם בִּישׁ, הִילְכָךְ אֵין בְּנוֹ פָּדוּי.

הַמַּפְרִישׁ פִּדְיוֹן בְּנוֹ וְאָבַד — חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. מְנָלַן? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: אָתְיָא "עֵרֶךְ" "עֵרֶךְ" מֵעֲרָכִין.

רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: "וְכֹל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם", וְיָלִיף "רֵיקָם" "רֵיקָם" מֵעוֹלַת רְאִיָּיה, מָה עוֹלַת רְאִיָּיה חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ, אַף פִּדְיוֹן הַבֵּן חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ.

מַתְקֵיף לַהּ רַב פָּפָּא: קְרָא לִקְרָא? אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא: הָא כִּדְקָתָנֵי טַעְמָא — "יִהְיֶה לָךְ... אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה".

וְכִי אִיתְמַר דְּרֵישׁ לָקִישׁ — אַרֵישָׁא אִיתְמַר: מֵת לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן — יִתֵּן. מְנָא לַן? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: אָתְיָא "עֵרֶךְ" "עֵרֶךְ" מֵעֲרָכִין.

רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: "וְכֹל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם", מָה לְהַלָּן יוֹרְשִׁין חַיָּיבִין, אַף כָּאן יוֹרְשִׁין חַיָּיבִין.

מַתְנִי' הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּנִכְסֵי הָאָב, וְאֵינוֹ נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּנִכְסֵי הָאֵם, וְאֵינוֹ נוֹטֵל בַּשֶּׁבַח, וְלֹא בְּרָאוּי כִּבְמוּחְזָק.

דף נב.

וְלֹא הָאִשָּׁה בִּכְתוּבָּתָהּ, וְלֹא הַבָּנוֹת בִּמְזוֹנוֹתֵיהֶן, וְלֹא אֶת הַיָּבָם, וְכוּלָּם אֵין נוֹטְלִין בַּשֶּׁבַח וְלֹא בָּרָאוּי כִּבַמּוּחְזָק.

גְּמָ' מַאי טַעְמָא? אָמַר קְרָא: "וְלוֹ מִשְׁפַּט הַבְּכוֹרָה" — מִשְׁפַּט הַבְּכוֹרָה לְאִישׁ, וְאֵין מִשְׁפַּט הַבְּכוֹרָה לְאִשָּׁה.

וְאֵינוֹ נוֹטֵל בַּשֶּׁבַח. דִּכְתִיב: "בְּכֹל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ", וְלֹא בָּרָאוּי כִּבַמּוּחְזָק, דִּכְתִיב: "בְּכֹל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ".

וְלֹא הָאִשָּׁה בִּכְתוּבָּתָהּ. אִינִי? וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל: בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה אֶת הַשֶּׁבַח! אָמַר רַבִּי אַבָּא: מְקוּלֵּי כְתוּבָּה שָׁנוּ כָּאן.

וְלֹא הַבָּנוֹת בִּמְזוֹנוֹתֵיהֶן. מַאי טַעְמָא? תְּנַאי כְּתוּבָּה כִּכְתוּבָּה דָּמֵי.

וְלֹא (אֶת) הַיָּבָם. מַאי טַעְמָא? "בְּכוֹר" קָרְיֵיהּ רַחֲמָנָא. אָמַר אַבָּיֵי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּשֶׁבַח שֶׁשָּׁבְחוּ נְכָסִים בֵּין מִיתָה לְיִבּוּם, אֲבָל דְּבֵין יִבּוּם לַחֲלוּקָה — שָׁקֵיל. מַאי טַעְמָא? "יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו הַמֵּת" אָמַר רַחֲמָנָא, וַהֲרֵי קָם.

רָבָא אָמַר: אֲפִילּוּ דְּבֵין יִבּוּם לַחֲלוּקָה נָמֵי לָא שָׁקֵיל, מַאי טַעְמָא? כִּבְכוֹר, מָה בְּכוֹר אֵין לוֹ קוֹדֶם חֲלוּקָה, אַף יָבָם נָמֵי אֵין לוֹ קוֹדֶם חֲלוּקָה.

וְכוּלָּם אֵין נוֹטְלִין בַּשֶּׁבַח,

דף נב:

לְאֵיתוֹיֵי שְׁבָחָא דְּמִמֵּילָא: חֲפוּרָה וַהֲווֹ שׁוּבְלֵי, שַׁלְפוּפֵי וַהֲווֹ תַּמְרֵי.
וְלֹא בָּרְאוּ כְּבַמּוּחָזָק, לְאֵיתוֹיֵי נְכְסֵי דַּאֲבִי אַבָּא.

מַתְנִי' וְאִלּוּ שֶׁאֵין חוֹזְרִין בַּיּוֹבֵל — הַבְּכוֹרָה, וְהַיּוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְהַמְיַיבֵּם אֶת אֵשֶׁת אָחִיו.
וְהַמַּתָּנָה — דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַמַּתָּנָה כַּמֶּכֶר, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כּוּלָּם חוֹזְרִין בַּיּוֹבֵל, רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אַף הַיּוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ יַחְזִיר לִבְנֵי מִשְׁפָּחָה, וְינַכֶּה מֵהֶן אֶת הַדָּמִים.

גְּמָ' מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר? מֶכֶר הוּא דְּאָמַר רַחֲמָנָא לֵיהְדַּר בַּיּוֹבֵל, מַתָּנָה וירוּשָׁה לָא.
וְהָנֵי מִירוּשָׁה — יְרוּשָׁה, דְּמַתָּנָה — מַתָּנָה. בְּכוֹר — "לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם", מַתָּנָה קָרְיֵיהּ רַחֲמָנָא.
וְהַיּוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, יְרוּשַׁת הַבַּעַל דְּאוֹרָיְיתָא, וְהַמְיַיבֵּם אֶת אֵשֶׁת אָחִיו — "בְּכוֹר" קָרְיֵיהּ רַחֲמָנָא.
וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מַתָּנָה כְּמֶכֶר. מַאי טַעְמַיְיהוּ דְּרַבָּנָן? "תְּשׁוּבוּ" — לְרַבּוֹת אֶת הַמַּתָּנָה.
וְהָנֵי כּוּלְּהוּ יְרוּשָׁה נִינְהוּ.
בְּכוֹר אָמַר קְרָא: "לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם", מַקִּישׁ חֵלֶק בְּכוֹרָה לְחֵלֶק פְּשׁוּט — מָה חֵלֶק פָּשׁוּט יְרוּשָׁה, אַף חֵלֶק בְּכוֹרָה יְרוּשָׁה.
רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כּוּלָּם חוֹזְרִים בַּיּוֹבֵל. סָבַר לַהּ כְּרַבָּנָן דְּאָמְרִי: "תְּשׁוּבוּ" לְרַבּוֹת אֶת הַמַּתָּנָה, וְהָנֵי כּוּלְּהוּ מַתָּנָה נִינְהוּ. בְּכוֹר — "לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם", מַתָּנָה קָרְיֵיהּ רַחֲמָנָא.
וְהַיּוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ — יְרוּשַׁת הַבַּעַל דְּרַבָּנָן, וְהַמְיַיבֵּם אֶת אֵשֶׁת אָחִיו — "בְּכוֹר" קָרְיֵיהּ רַחֲמָנָא.
אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ לָקוֹחוֹת הֵן, וּמַחְזִירִין זֶה לָזֶה בַּיּוֹבֵל. מוֹתֵיב רַב הוֹשַׁעְיָא: וְאִלּוּ שֶׁאֵין חוֹזְרִין בַּיּוֹבֵל — הַבְּכוֹרָה!
אֲמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר: מַאי "אֵין חוֹזְרִין" — אֵין חוֹזְרִין לְבַטָּלָה. מַתְקֵיף לַהּ רַב שֵׁשֶׁת: מִכְּלָל דְּמַאן דְּאָמַר "חוֹזְרִין" — חוֹזְרִין לְבַטָּלָה קָאָמַר?
קָרֵי רַב חָמָא עָלֵיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת: "טוֹבָה חָכְמָה עִם נַחֲלָה", וְלָא שְׁמִיעַ לְהוּ הָא דְּכִי אָתֵי רַבִּין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְאָמְרִי לַהּ רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ: מַאי "חוֹזְרִין" — חוֹזְרִין לְבַטָּלָה.
רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אַף הַיּוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ יַחְזִיר לִבְנֵי וְכוּ'. מַאי קָסָבַר? אִי קָסָבַר יְרוּשַׁת הַבַּעַל דְּאוֹרָיְיתָא — אַמַּאי יַחְזִיר לִבְנֵי מִשְׁפָּחָה? וְאִי קָסָבַר יְרוּשַׁת הַבַּעַל דְּרַבָּנָן — דָּמִים מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ?

לְעוֹלָם קָסָבַר יְרוּשַׁת הַבַּעַל דְּאוֹרָיְיתָא, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? כְּגוֹן שֶׁהוֹרִישַׁתּוּ אִשְׁתּוֹ בֵּית הַקְּבָרוֹת, וּמְשׁוּם פְּגַם מִשְׁפָּחָה אֲמוּר רַבָּנַן: לִשְׁקוֹל דְּמֵי וְלַיהְדַּר.

וְכִדְתַנְיָא: הַמּוֹכֵר קִבְרוֹ, וְדֶרֶךְ קִבְרוֹ, מְקוֹם מַעֲמָדוֹ, וּבֵית הֶסְפֵּדוֹ — בָּאִים בְּנֵי מִשְׁפָּחָה וְקוֹבְרִים אוֹתוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ, מִשּׁוּם פְּגַם מִשְׁפָּחָה. וּמַאי ״יְנַכֶּה לָהֶם מִן הַדְּמִים״? דְּמֵי קֶבֶר אִשְׁתּוֹ.

הֲדַרַן עֲלָךְ יֵשׁ בְּכוֹר.

דף נג.

מַתְנִי׳ **מַעְשַׂר בְּהֵמָה** נוֹהֵג בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, בַּחוּלִּין אֲבָל לֹא בַּמּוּקְדָּשִׁין. וְנוֹהֵג בַּבָּקָר וּבַצֹּאן, וְאֵינָן מִתְעַשְּׂרִים מִזֶּה עַל זֶה. בַּכְּבָשִׂים וּבָעִזִּים וּמִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה.

בֶּחָדָשׁ וּבַיָּשָׁן, וְאֵינָן מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה. שֶׁהָיָה בַּדִּין, וּמָה אִם הֶחָדָשׁ וְהַיָּשָׁן שֶׁאֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה אֵינָם מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה, כְּבָשִׂים וְעִזִּים שֶׁהֵן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה — אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא יְהוּ מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְצֹאן״, מַשְׁמַע כָּל צֹאן אֶחָד.

גְּמָ׳ לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי עֲקִיבָא? דְּתַנְיָא, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: יָכוֹל יַעֲלֶה אָדָם מַעֲשַׂר בְּהֵמָה מֵחוּצָה לָאָרֶץ וְיַקְרִיבֶנּוּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעְשְׂרֹתֵיכֶם״.

בִּשְׁתֵּי מַעֲשְׂרוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אֶחָד מַעְשַׂר בְּהֵמָה וְאֶחָד מַעְשַׂר דָּגָן, מִמָּקוֹם שֶׁאַתָּה מַעֲלֶה מַעְשַׂר דָּגָן אַתָּה מַעֲלֶה מַעְשַׂר בְּהֵמָה, וּמִמָּקוֹם שֶׁאִי אַתָּה מַעֲלֶה מַעְשַׂר דָּגָן אִי אַתָּה מַעֲלֶה מַעְשַׂר בְּהֵמָה!

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי עֲקִיבָא, כָּאן לְיִקְרַב, כָּאן לְיִקְדַּשׁ. דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָא נָסֵיב לַהּ תַּלְמוּדָא ״וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה״, שְׁמַע מִינַּהּ.

אִי הָכִי, מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ קָרֵב, אַמַּאי קָדוֹשׁ? לְנֶאֱכָל בִּמְומוֹ לַבְּעָלִים.

בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת. אִי הָכִי, אֲפִילּוּ הָאִידָּנָא נָמֵי! כִּדְרַב הוּנָא, דְּאָמַר רַב הוּנָא: גְּזִירָה מִשּׁוּם יָתוֹם.

אִי הָכִי, מַעִיקָּרָא נָמֵי לָא! אֶלָּא, אֶפְשָׁר בְּהַכְרָזָה. הָכָא נָמֵי, אֶפְשָׁר בְּהַכְרָזָה!

אֶלָּא אָמַר רַבָּה: מִשּׁוּם תַּקָּלָה, וּמְנָא תֵּימְרָא דְּחַיְישִׁינַן לְתַקָּלָה? דְּתַנַּן: אֵין מַקְדִּישִׁין, וְאֵין מַעֲרִיכִין, וְאֵין מַחְרִימִין בַּזְּמַן הַזֶּה.

וְאִם הִקְדִּישׁ וְהֶעֱרִיךְ וְהֶחֱרִים, בְּהֵמָה — תֵּיעָקֵר, פֵּירוֹת כְּסוּת וְכֵלִים — יֵרָקְבוּ, מָעוֹת וּכְלֵי מַתֶּכוֹת — יוֹלִיךְ לְיָם הַמֶּלַח. וְאֵיזֶהוּ עִיקּוּר? נוֹעֵל דֶּלֶת בְּפָנֶיהָ וְהִיא מֵאֵילֶיהָ.

אִי הָכִי, בְּכוֹר נָמֵי לָא לִיקְדֹּשׁ! בְּכוֹר בְּדִידַן תַּלְיָא מִילְּתָא? בְּרֶחֶם קָדוֹשׁ! הָכִי קָאָמַר: לִיקָּנְיְנְהוּ לְאוּדְנֵייְהוּ לְגוֹיִם, דְּלָא לִיקְדֹּשׁ מֵעִיקָּרָא!

דף נג:

אֶפְשָׁר כִּדְרַב יְהוּדָה, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה: מוּתָּר לוֹ לָאָדָם לְהַטִּיל מוּם בִּבְכוֹר קוֹדֶם שֶׁיֵּצֵא לָאֲוִיר הָעוֹלָם. הָכָא נָמֵי, אֶפְשָׁר דְּשַׁדֵּי בֵּיהּ מוּמָא מֵעִיקָּרָא!

מִי יָדַע הֵי נָפֵיק? וְכִי תֵּימָא דְּמַפֵּיק לֵיהּ בְּרֵישׁ עַשָּׂרָה — "לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לָרַע" אָמַר רַחֲמָנָא.

וְכִי תֵּימָא: אֶפְשָׁר דְּשַׁדֵּי בֵּיהּ מוּמָא בִּכְווֹלֵיהּ עֶדְרֵיהּ — מְהֵרָה יִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וּבָעֵינַן בְּהֵמָה לְהַקְרָבָה וְלֵיכָּא.

הָכִי נָמֵי בִּבְכוֹר בְּהֵמָה, מְהֵרָה יִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וּבָעֵינַן בְּהֵמָה לְהַקְרָבָה וְלֵיכָּא! אֶפְשָׁר בְּפִשּׁוּטִין.

הָכָא נָמֵי, אֶפְשָׁר בִּלְקוּחִין! כֵּיוָן דְּאִיהוּ שַׁדֵּי בֵּיהּ מוּמָא בִּכְווֹלֵיהּ עֶדְרֵיהּ, וּשְׁכִיחִי מוּמֵי דְּפָסְילִי בְּקָדָשִׁים, דַּאֲפִילּוּ דּוּקִין שֶׁבָּעַיִן נָמֵי פָּסְלִי — לָא שְׁכִיחִי.

בַּחוּלִּין אֲבָל לֹא בַּמּוּקְדָּשִׁין. מוּקְדָּשִׁין — פִּשִּׁיטָא, לָאו דִּידֵיהּ נִינְהוּ!

בְּקָדָשִׁים קַלִּים, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, דְּאָמַר: קָדָשִׁים קַלִּים מָמוֹן בְּעָלִים הֵם. דְּתַנְיָא: "וּמָעֳלָה מַעַל בַּה״" — לְרַבּוֹת קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁהֵן מָמוֹן בְּעָלִים, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא לִיעַשְּׂרוּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְאֵימָא הָכִי נָמֵי! "יִהְיֶה קֹדֶשׁ" אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא שֶׁכְּבָר קָדוֹשׁ.

טַעְמָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא "יִהְיֶה קֹדֶשׁ", הָא לָאו הָכִי הֲוָה אָמֵינָא חָיְילָא קְדוּשַׁת מַעֲשֵׂר עִילְּוַיְהוּ? הַשְׁתָּא קְדוּשָׁה חֲמוּרָה אַקְּדוּשָׁה קַלָּה לָא חָיְילָא, קְדוּשָׁה קַלָּה אַקְּדוּשָׁה קַלָּה מִיבַּעְיָא?!

מַאי הִיא? דִּתְנַן: אֶחָד קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ וְאֶחָד קָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת, אֵין מְשַׁנִּין אוֹתָם מִקְּדוּשָּׁה לְקְדוּשָּׁה, אֲבָל מַקְדִּישִׁין אוֹתָן הֶקְדֵּשׁ עִילּוּי, וּמַחֲרִימִין אוֹתָן.

מַהוּ דְּתֵימָא: הָתָם, דְּכָל בְּהֵמָה לָאו לְעוֹלָה קָיְימָא, אֲבָל הָכָא, דְּכָל בְּהֵמָה לְמַעֲשֵׂר קָיְימָא, אַף עַל גַּב דְּאַקְדְּשַׁהּ — לָא פָּקַע אִיסּוּרָא דְּמַעֲשֵׂר מִינַּהּ.

לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? בְּ"לֹא יִגָּאֵל" וּבְ"לֹא יִמָּכֵר" קָא מַשְׁמַע לַן.

וְנוֹהֵג בַּבָּקָר וּבַצֹּאן, וְאֵין מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה, בַּבָּקָשִׁים וּבָעִזִּים וְכוּ'. וְיִהְיוּ חָדָשׁ וְיָשָׁן מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה מִקַּל וְחוֹמֶר: וּמָה כְּבָשִׂים וְעִזִּים שֶׁהֵם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה — מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה, חָדָשׁ וְיָשָׁן שֶׁאֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה — אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּתְעַשְּׂרוּ מִזֶּה עַל זֶה?

תַּלְמוּד לוֹמַר: ״עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר״ בִּשְׁתֵּי מַעֲשְׂרוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אֶחָד מַעְשַׂר בְּהֵמָה וְאֶחָד מַעְשַׂר דָּגָן, וּמַקִּישׁ מַעְשַׂר בְּהֵמָה לְמַעֲשַׂר דָּגָן: מָה מַעְשַׂר דָּגָן מֻחְדָּשׁ עַל הַיָּשָׁן לֹא, אַף מַעְשַׂר בְּהֵמָה מֻחְדָּשׁ עַל הַיָּשָׁן לֹא.

אִי הָכִי, כְּבָשִׂים וְעִזִּים נָמֵי לֵימָא: מַקִּישׁ מַעְשַׂר בְּהֵמָה לְמַעֲשַׂר דָּגָן — מָה מַעְשַׂר דָּגָן מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ לֹא, אַף מַעְשַׂר בְּהֵמָה מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ לֹא? רַבִּי רַחֲמָנָא ״צֹאן״.

אִי הָכִי, חָדָשׁ וְיָשָׁן נָמֵי! הָא כְּתִיב ״עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר״. וּמָה רָאִיתָ? אָמַר רָבָא: אָמַר קְרָא ״שָׁנָה שָׁנָה״ — לְשָׁנָה הַקְּשֵׁהִיו, וְלֹא לְדָבָר אַחֵר.

תְּנַן הָתָם: אֵין תּוֹרְמִין מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, וְאִם תָּרַם — אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי אַמֵּי אָמַר רַבִּי יַנַּאי, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַבִּי אַמֵּי אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: ״כָּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל חֵלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן״ — אָמְרָה תּוֹרָה: תֵּן חֵלֶב לָזֶה וְחֵלֶב לָזֶה.

דף נד.

אַשְׁכְּחַן תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר, תִּירוֹשׁ וְדָגָן דָּגָן וְדָגָן מִנַּיִן? קַל וָחוֹמֶר: וּמָה תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר שֶׁאֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה — אֵין מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה, תִּירוֹשׁ וְדָגָן דָּגָן וְדָגָן שֶׁהֵם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה — אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא יִתְעַשְּׂרוּ מִזֶּה עַל זֶה?

וּלְרַבִּי יֹאשִׁיָּה, דְּאָמַר: עַד שֶׁיְּזָרֵעַ חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְחַרְצָן בְּמַפּוֹלֶת יָד, הֵיכִי מַיְיתֵי לַהּ?

מַיְיתֵי לַהּ הָכִי: וּמָה תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר, שֶׁאֵינָן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה אֲפִילּוּ עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר — אֵין מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה. תִּירוֹשׁ וְדָגָן דָּגָן וְדָגָן, שֶׁהֵן כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר — אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא יִתְעַשְּׂרוּ מִזֶּה עַל זֶה?

וּשְׁנֵי מִינִין בְּעָלְמָא, מְנָלַן? הָנֵי דְּרַבָּנַן נִינְהוּ, וְכֹל דְּתַקִּינוּ רַבָּנַן כְּעֵין דְּאוֹרָיְיתָא תַּקִּינוּ: מָה דְּאוֹרָיְיתָא שְׁנֵי מִינִין אֵינָן מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה, דְּרַבָּנַן נָמֵי.

אָמַר לֵיהּ רָבָא בַּר רַב חָנָן לְאַבָּיֵי: אֶלָּא מֵעַתָּה, גַּבֵּי מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה, דְּלָא כְּתִיב ״וְכָל מַעְשַׂר בָּקָר וּמַעֲשֵׂר צֹאן״,

דף נד:

יִתְעַשְּׂרוּ מִזֶּה עַל זֶה! אָמַר לֵיהּ: אָמַר קְרָא ״הָעָשִׂירִי״, תֵּן עָשִׂירִי לָזֶה וְתֵן עָשִׂירִי לָזֶה. אִי הָכִי, כְּבָשִׂים וְעִזִּים נָמֵי? ״וְצֹאן״ מַשְׁמַע כָּל צֹאן אֶחָד.

הָכָא נָמֵי לֵימָא מַשְׁמַע כָּל דָּגָן אֶחָד! אָמַר אַבָּיֵי: ״רֹאשִׁיתָם״, וְכֵן אָמַר רַבִּי אִילְעָא: ״רֹאשִׁיתָם״.

רָבָא אָמַר: בְּלָא "רֵאשִׁיתָם" נָמֵי מַשְׁמַע כָּל דָּגָן אֶחָד — לָא מָצֵית אָמְרַתְּ. בִּשְׁלָמָא הָתָם אָמְרִינַן: "וְצֹאן" מַשְׁמַע כָּל צֹאן אֶחָד, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כְּבָשִׂים וְעִזִּים נָמֵי — לִכְתּוֹב "וְכָל מַעְשַׂר בְּהֵמָה".

וְכִי תֵּימָא: אִי כְּתִיב "כָּל מַעְשַׂר בְּהֵמָה", הֲוֵי אָמֵינָא אֶפִילּוּ חַיָּה — "תַּחַת" "תַּחַת" מִקֻּדָּשִׁים גְּמַר.

וְאָתֵי בְּקַל וָחוֹמֶר מֵחָדָשׁ וְיָשָׁן, "בָּקָר וְצֹאן" לְמָה לִי? בָּקָר וְצֹאן הוּא דְּאֵין מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה, אֲבָל כְּבָשִׂים וְעִזִּים מִתְעַשְּׂרִין.

אֲבָל הָכָא, מִי סָגֵיא דִּלְא כְּתִיב "דָּגָן"? לְמַעוֹטֵי שְׁאָר מִינִין.

מַתְקֵיף לַהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן: אֵימָא לְעָרְבוּ לְבָקָר בְּצֹאן! אָמַר לֵיהּ מָר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן לְרָבָא: אִית לֵיהּ נָמֵי "הָעֲשִׂירִי".

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רָבָא: בְּלֹא "עֲשִׂירִי" נָמֵי לָא מָצֵית אָמְרַתְּ בָּקָר וְצֹאן מִתְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה, דְּאִיתַּקֵּשׁ מַעְשַׂר בְּהֵמָה לְמַעֲשַׂר דָּגָן — מָה מַעֲשַׂר דָּגָן מִמִּין עַל שְׁאֵינוֹ מִינוֹ לָא, אַף מַעְשַׂר בְּהֵמָה מִמִּין עַל שְׁאֵינוֹ מִינוֹ לָא.

וְהָא רָבָא הוּא דְּאָמַר: "שָׁנָה" לְשָׁנָה הִקְשׁוּתִיו, וְלֹא לְדָבָר אַחֵר! הַדַּר בֵּיהּ רָבָא מֵהַהִיא.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: חָדָא (מיניה) [מִינַיְהִי] רַב פָּפָּא אַמְרַהּ.

מַתְנִי' מַעֲשַׂר בְּהֵמָה מִצְטָרֵף כִּמְלֹא רֶגֶל בְּהֵמָה רוֹעָה, וְכַמָּה הִיא רֶגֶל בְּהֵמָה רוֹעָה? שִׁשָּׁה עָשָׂר מִיל. הָיוּ בֵּין אֵלּוּ לְאֵלּוּ שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם מִיל — אֵין מִצְטָרְפִין. הָיוּ לוֹ בָּאֶמְצַע — מֵבִיא וּמְעַשְּׂרָן בָּאֶמְצַע. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הַיַּרְדֵּן מַפְסִיק לְמַעֲשַׂר בְּהֵמָה.

גְּמָ' מְנָא הָנֵי מִילֵּי?

אָמַר רַבָּה בַּר שֵׁילָא: דְּאָמַר קְרָא "עוֹד תַּעֲבֹרְנָה הַצֹּאן עַל יְדֵי מוֹנֶהָ", וְקִים לְהוּ לְרַבָּנַן דְּשִׁיתְסַר מִיל קָא שָׁלְטָא בֵּיהּ עֵינָא דְּרוֹעֶה.

הָיוּ בֵּין אֵלּוּ לְאֵלּוּ שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם מִיל אֵין מִצְטָרְפִין וְכוּ'. שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם הוּא דְּאֵין מִצְטָרְפִין, הָא בְּצִיר מֵהָכִי מִצְטָרְפִין? וְהָא קָתָנֵי: שִׁשָּׁה עָשָׂר מִיל, טְפֵי לָא! מִשּׁוּם דְּקָא בָּעֵי לְמֵיתְנֵא סֵיפָא: הָיוּ לוֹ בָּאֶמְצַע — מֵבִיא וּמְעַשְּׂרָן בָּאֶמְצַע.

וְכַמָּה? אָמַר רַב: חֲמֵשׁ מִכָּאן וְחֲמֵשׁ מִכָּאן וְחֲמֵשׁ מֵאֶמְצַע, דְּהָנֵי חֲמֵשׁ חֲזָיָא לְהָכָא וְחֲזָיָא לְהָכָא.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֲפִילּוּ חֲמֵשׁ מִכָּאן וְחֲמֵשׁ מִכָּאן וְאֶחָד בָּאֶמְצַע, חֲזִינַן לְרוֹעֶה כְּמַאן דְּקָאֵי הָכָא, וְקָרֵינַן בֵּיהּ "מוֹנֶהָ".

דף נה.

מֵיתִיבִי: הָיָה לוֹ חָמֵשׁ בִּכְפַּר חֲנַנְיָה וְחָמֵשׁ בִּכְפַּר עוֹתְנַי — אֵין מִצְטָרְפוֹת עַד שֶׁיְּהֵא לוֹ אַחַת בְּצִיפּוֹרִי. תִּיוּבְתָּא דְּרַב!

תַּרְגְּמַהּ שְׁמוּאֵל אַלִּיבָּא דְּרַב: כְּגוֹן שֶׁהָיוּ תֵּשַׁע מִכָּאן וְתֵשַׁע מִכָּאן וְאַחַת בָּאֶמְצַע, דְּהַהִיא חַזְיָא לְהָכָא וְחַזְיָא לְהָכָא.

אָמַר רַב פָּפָּא: וְלִשְׁמוּאֵל, אֲפִילּוּ רוֹעֶה מִצְרָפָן, וַאֲפִילּוּ כֵּלָיו שֶׁל רוֹעֶה מִצְרָפָן.

בָּעֵי רַב אָשֵׁי: כַּלְבָּא דְּרוֹעֶה מַאי? כֵּיוָן דְּקָרֵי לֵיהּ וְאָתֵי לָא מִצְטָרְפִי, אוֹ דִלְמָא זִימְנִין דְּלָא אָתֵי, וּמִצְטָרְפִי אִיהוּ לְמֵיזַל וְאָתֵי־לֵיהּ? תֵּיקוּ.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הַיַּרְדֵּן מַפְסִיק לְמַעְשֵׂר בְּהֵמָה. אָמַר רַבִּי אַמֵּי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁאֵין שָׁם גֶּשֶׁר, אֲבָל יֵשׁ שָׁם גֶּשֶׁר — גֶּשֶׁר מִצְרָפָן.

אַלְמָא, מְשׁוּם דְּלָא מִיקָּרְבָן הוּא. מֵיתִיבִי: הָיוּ לוֹ בִּשְׁנֵי עֲבָרֵי הַיַּרְדֵּן אַיִלְךְ וְאַיִלְךְ, אוֹ בִּשְׁנֵי אַבְטִילָאוֹת כְּגוֹן שֶׁל נֶמֶר וְנָמוֹרִי — אֵין מִצְטָרְפִין, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר חוּצָה לָאָרֶץ וְאָרֶץ.

וְהָא חוּצָה לָאָרֶץ וְאָרֶץ כִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ גֶּשֶׁר דָּמֵי, וְקָתָנֵי: לֹא מִצְטָרְפִין!

אֶלָּא אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַיְינוּ טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר קְרָא: ”וְהַיַּרְדֵּן יִגְבֹּל אֹתוֹ לְפִאַת קֵדְמָה“, הַכָּתוּב עָשָׂאוֹ גְּבוּל בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

אֶלָּא מֵעַתָּה, ”וְתָאַר הַגְּבוּל“ ”וְעָלָה הַגְּבוּל“, הָכִי נָמֵי הַכָּתוּב עָשָׂאוֹ גְּבוּל בִּפְנֵי עַצְמוֹ!

שָׁאנֵי הָתָם, דְּאָמַר קְרָא: ”זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאָרֶץ לִגְבֻלֹתֶיהָ סָבִיב“, כּוּלַּהּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גְּבוּל אֶחָד הִיא.

אִי הָכִי, יַרְדֵּן נָמֵי! ”אֶרֶץ“ — וְלֹא יַרְדֵּן.

בִּשְׁלָמָא לְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא — הַיְינוּ דְּקָתָנֵי ”יַרְדֵּן“, אֶלָּא לְרַבִּי אַמֵּי — לִיתְנֵינְהוּ לְכוּלְּהוּ נָהֳרוֹת! קַשְׁיָא.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי: ”כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן אַרְצָה כְּנָעַן“, ”אַרְצָה“ — אֶרֶץ כְּנַעַן, וְלֹא הַיַּרְדֵּן אֶרֶץ כְּנַעַן, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר ”מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרֵחוֹ קֵדְמָה מִזְרָחָה“, מָה יְרֵחוֹ אֶרֶץ כְּנַעַן, אַף יַרְדֵּן אֶרֶץ כְּנַעַן.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין ”יַרְדֵּן“ אֶלָּא מִבֵּית יְרֵחוֹ וּלְמַטָּה. לְמַאי הִלְכְתָא? אִילֵימָא לְנוֹדֵר — הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וְכֹל הֵיכָא דְּקָרוּ לֵיהּ ”יַרְדֵּן“ אִיתְסַר לֵיהּ! אֶלָּא לְמַעְשֵׂר בְּהֵמָה.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: יַרְדֵּן יוֹצֵא מִמְּעָרַת פַּמְיַיס, וּמְהַלֵּךְ בְּיַמָּהּ שֶׁל סִיבְכִי, וּבְיַמָּהּ שֶׁל טְבֶרְיָא, וּבְיַמָּהּ שֶׁל סְדוֹם, וְהוֹלֵךְ וְנוֹפֵל לַיָּם הַגָּדוֹל, וְאֵין ”יַרְדֵּן“ אֶלָּא מִבֵּית יְרִיחוֹ וּלְמַטָּה.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ "יַרְדֵּן"? שֶׁיּוֹרֵד מִדָּן. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא לְרַב אָשֵׁי: אַתּוּן מַהָתָם מַתְנִיתוּ לַהּ, אֲנַן מֵהָכָא מַתְנֵינַן לַהּ, "וַיִּקְרְאוּ (לוֹ) לְלֶשֶׁם דָּן בְּשֵׁם דָּן אֲבִיהֶם". וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: לֶשֶׁם זוֹ פַּמְיָיס, וְתַנְיָא: יוֹצֵא יַרְדֵּן מִמְּעָרַת פַּמְיָיס. אָמַר רַב כָּהֲנָא: זַכְרוּתֵיהּ דְּיַרְדְּנָא מִמְּעָרַת פַּמְיָיס, הֵיכָא דְּאָמַר: "לָא שָׁתֵינָא מַיִם מִמְּעָרַת פַּמְיָיס" — אִיתְּסַר לֵיהּ בְּכוּלֵּיהּ יַרְדְּנָא.

זַכְרוּתָא דִּדְמָא — כַּבָּדָא, כִּדְרַבִּי יִצְחָק, דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק: כָּבֵד שֶׁנִּימּוֹחַ — מְטַמֵּא בִּרְבִיעִית.

זַכְרוּתָא דְּמַיָּא — פְּרָת, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הַנּוֹדֵר מִמֵּימֵי פְּרָת — אָסוּר בְּכָל מֵימוֹת שֶׁבָּעוֹלָם.

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּאָמַר "לָא שָׁתֵינָא מִמֵּימֵי דִּפְרָת" — מֵי פְּרָת הוּא דְּלָא שָׁתֵינָא, הָא מִנַּהֲרָא אַחֲרִינָא שָׁתֵינָא.

אֶלָּא, דְּאָמַר: "לָא שָׁתֵינָא מִמַּיִם דְּאָתוּ מִפְּרָת", דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כָּל הַנְּהָרוֹת לְמַטָּה מִשְּׁלֹשָׁה נְהָרוֹת, וּשְׁלֹשָׁה נְהָרוֹת לְמַטָּה מִפְּרָת. וְהָאִיכָּא

דף נה:

עֵינָתָא דְּמִידַּלְיָין! אָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא: הָנְהוּ סוּלְּמֵי דִּפְרָת נִינְהוּ.

וְהָא כְּתִיב: "וְהַנָּהָר הָרְבִיעִי הוּא פְּרָת"!

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, וְאִיתֵּימָא רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: הוּא פְּרָת דְּמַעְיְקְרָא.

תַּנְיָא, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: "יוּבַל" שְׁמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל מַיִם וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו", וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ "פְּרָת"? שֶׁמֵּימָיו פָּרִים וְרָבִים.

מְסַיֵּיע לֵיהּ לִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: נַהְרָא מְכֵּיפֵיהּ מִיבְּרִיךְ. וּפְלִינָא דְּרַב, דְּאָמַר רַב אַמֵּי אָמַר רַב: מִיטְרָא בְּמַעְרְבָא סָהֲדָא רַבָּה פְּרָת.

אֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל עָבֵיד לְהוּ לִבְנָאתֵיהּ מִקְוֶה בְּיוֹמֵי נִיסָן, וּמַפְצֵי בְּיוֹמֵי תִּשְׁרֵי. מִקְוֶה בְּיוֹמֵי נִיסָן — סָבַר לַהּ כְּרַב, דְּאָמַר רַב אַמֵּי אָמַר רַב: מִיטְרָא בְּמַעְרְבָא סָהֲדָא רַבָּה פְּרָת, שֶׁמָּא יִרְבּוּ נוֹטְפִין עַל הַזּוֹחֲלִין, וְהָווּ לְהוּ מֵי גְּשָׁמִים רוּבָּא.

וּמַפְצֵי בְּיוֹמֵי תִּשְׁרֵי.

וּפְלִינָא דִּידֵיהּ אַדִּידֵיהּ, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין הַמַּיִם נִטְהָרִים בְּזוֹחֲלִין אֶלָּא פְּרָת בְּיוֹמֵי תִּשְׁרֵי.

מַתְנִי' הַלּוֹקֵחַ, אוֹ שֶׁנִּיתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה — פָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה.

גְּמָ' מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב כָּהֲנָא: דְּאָמַר קְרָא "בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֶּן לִי כֵּן תַּעֲשֶׂה לְשֹׁרְךָ לְצֹאנֶךָ",

דף נו.

מָה בָּנֶיךָ — אֵין בְּלָקוּחַ וּבְמַתָּנָה, אַף צֹאנְךָ וּבְקָרְךָ — אֵינוֹ בְּלָקוּחַ וּבְמַתָּנָה.
וְהַאי בִּבְכוֹר כְּתִיב! אָמַר קְרָא: "כֵּן תַּעֲשֶׂה", אִם אֵינוֹ עִנְיָן לִבְכוֹר, דְּלָא אִיתֵיהּ בַּעֲשָׂיָיה, דִּבְרֶחֶם קָדוֹשׁ — תְּנֵהוּ עִנְיָן לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה.
וְאֵימָא: תְּנֵהוּ עִנְיָן לְחַטָּאת וּלְאָשָׁם! דּוּמְיָא דְּבִנְךָ — מָה בִּנְךָ שֶׁאֵינוֹ בָּא עַל חֲטָא, אַף צֹאנְךָ וְשׁוֹרְךָ שֶׁאֵינוֹ בָּא עַל חֲטָא.
וְאֵימָא: תְּנֵהוּ עִנְיָן לְעוֹלָה וּלְשְׁלָמִים! דּוּמְיָא דְּבִנְךָ — מָה בִּנְךָ שֶׁאֵינוֹ בָּא בְּנֶדֶר וּנְדָבָה, אַף צֹאנְךָ וְשׁוֹרְךָ כּוּ'.
וְאֵימָא: תְּנֵהוּ עִנְיָן לְעוֹלַת רְאִיָּיה! דּוּמְיָא דְּבִנְךָ — מָה בִּנְךָ שֶׁאֵין קָבוּעַ לוֹ זְמַן, אַף שׁוֹרְךָ וְצֹאנְךָ שֶׁאֵין קָבוּעַ לוֹ זְמַן.
אִי מָה בִּנְךָ אֵינוֹ בְּלָקוּחַ כְּלָל, אַף שׁוֹרְךָ וְצֹאנְךָ אֵינוֹ בְּלָקוּחַ כְּלָל, אַלְמָה אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְקַח עֲשָׂרָה עוּבָּרִין בִּמְעֵי אִמָּן — כּוּלָּם נִכְנָסִין לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר?
אָמַר רָבָא, אָמַר קְרָא: "תַּעֲשֶׂה" — בִּשְׁעַת עֲשִׂיָּיה מִיעֵט הַכָּתוּב.
גּוּפָא, אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְקַח עֲשָׂרָה עוּבָּרִים בִּמְעֵי אִמָּן — כּוּלָּן נִכְנָסִין לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר. וְהָא אֲנַן תְּנַן: הַלּוֹקֵחַ אוֹ שֶׁנִּיתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה פָּטוּר מִן מַעְשַׂר בְּהֵמָה!
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: רַבִּי יוֹחָנָן חֲזַאי בְּחֶילְמָא, מִילְּתָא מְעַלְיָא אָמֵינָא. אָמַר קְרָא "תַּעֲשֶׂה", בִּשְׁעַת עֲשִׂיָּיה מִיעֵט הַכָּתוּב. אִיתִיבֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְיָקִים לְרַבִּי אֶלְעָזָר: הַלָּקוּחַ חָל עַל מְחוּסַּר זְמַן!
אָמַר לֵיהּ: זוֹ אֵינָהּ מִשְׁנָה, וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר מִשְׁנָה — רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה הִיא מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאָמַר: מְחוּסַּר זְמַן נִכְנָס לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר, וַהֲרֵי הוּא כִּבְכוֹר, מָה בְּכוֹר קָדוֹשׁ לִפְנֵי זְמַנּוֹ וְקָרֵב לְאַחַר זְמַנּוֹ — אַף מְחוּסַּר זְמַן קָדוֹשׁ לִפְנֵי זְמַנּוֹ וְקָרֵב לְאַחַר זְמַנּוֹ.
תְּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב: אֵיזֶהוּ אֶתְנַן שֶׁנִּכְנָס לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר? כֹּל שֶׁנְּתָנוֹ לָהּ וְחָזַר וּלְקָחוֹ הֵימֶנָּה. וְהָא אִיפְּסִיל לֵיהּ בְּלוֹקֵחַ!
אִישְׁתְּמִיטְתֵּיהּ הָא דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְקַח עֲשָׂרָה עוּבָּרִין בִּמְעֵי אִמָּן — כּוּלָּם נִכְנָסִין לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר.

דף נו:

וְתִיעַשְּׂרֵהּ אִיהִי! בְּזוֹנָה גּוּפַהּ.
וְלוֹקְמַהּ בְּזוֹנָה יִשְׂרְאֵלִית, וְתִיעַשְּׂרֵהּ אִיהִי! קָא מַשְׁמַע לַן דְּזוֹנָה יִשְׂרְאֵלִית לָא הָוֵי אֶתְנַן.

כִּדְאַבָּיֵי, דְּאָמַר אַבָּיֵי: זוֹנָה גּוֹיָה — אָתְנַנָּהּ אָסוּר, וְכֹהֵן הַבָּא עָלֶיהָ אֵינוֹ לוֹקֶה מִשּׁוּם "לֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ". זוֹנָה יִשְׂרְאֵלִית — אָתְנַנָּהּ מוּתָּר, וְכֹהֵן הַבָּא עָלֶיהָ לוֹקֶה מִשּׁוּם "לֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ".

זוֹנָה גּוֹיָה אָתְנַנָּהּ אָסוּר — גָּמַר "תּוֹעֵבָה" "תּוֹעֵבָה" מֵעֲרָיוֹת.

מָה עֲרָיוֹת, דְּלָא תָּפְסִי בְּהוּ קִדּוּשֵׁי — אַף זוֹנָה, בְּהָךְ דְּלָא תָּפְסִי בַּהּ קִדּוּשֵׁי.

וְכֹהֵן הַבָּא עָלֶיהָ אֵינוֹ לוֹקֶה מִשּׁוּם "לֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ", דִּלְאו יְחַלֵּל זַרְעוֹ אָמַר רַחֲמָנָא, וְהַאי לָאו זַרְעֵיהּ הוּא.

מַתְנִי' הָאַחִין וְהַשּׁוּתָּפִין, שֶׁחִיְּבִין בַּקֶּלְבּוֹן — פְּטוּרִין מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה, חִיְּבִין בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה — פְּטוּרִין מִן הַקֶּלְבּוֹן.

קָנוּ מִתְּפִיסַת הַבַּיִת — חִיְּבִין, וְאִם לָאו — פְּטוּרִין. חָלְקוּ, חָזְרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ — חִיְּבִין בַּקֶּלְבּוֹן וּפְטוּרִין מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנָן: "יִהְיֶה לְךָ" — וְלֹא שֶׁל שׁוּתָּפוּת. יָכוֹל אֲפִילּוּ קָנוּ בִּתְּפִיסַת הַבַּיִת? תַּלְמוּד לוֹמַר: "יִהְיֶה".

וְהַאי בְּבְכוֹר כְּתִיב! אִם אֵינוֹ עִנְיָן לִבְכוֹר, דְּהָא אִיתֵּיהּ בְּשׁוּתָּפוּת, דִּכְתִיב: "וּבְכוֹרוֹת בְּקָרְכֶם וְצֹאנְכֶם", תְּנֵהוּ עִנְיָן לְמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה.

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: פְּעָמִים שֶׁחַיְּבִין בָּזֶה וּבָזֶה, וּפְעָמִים שֶׁפְּטוּרִין מִזֶּה וּמִזֶּה, פְּעָמִים שֶׁחַיְּבִין בַּקֶּלְבּוֹן וּפְטוּרִין מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה, וּפְעָמִים שֶׁחַיְּבִין בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה וּפְטוּרִין מִן הַקֶּלְבּוֹן.

חַיְּבִין בָּזֶה וּבָזֶה — שֶׁחָלְקוּ בַּכְּסָפִים וְלֹא חָלְקוּ בַּבְּהֵמָה, פְּטוּרִין מִזֶּה וּמִזֶּה — שֶׁחָלְקוּ בַּבְּהֵמָה וְלֹא חָלְקוּ בַּכְּסָפִים.

חַיְּבִין בַּקֶּלְבּוֹן וּפְטוּרִין מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה — שֶׁחָלְקוּ בָּזֶה וּבָזֶה.

חַיְּבִין בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה וּפְטוּרִין מִן הַקֶּלְבּוֹן — שֶׁלֹּא חָלְקוּ בָּזֶה וּבָזֶה.

פְּשִׁיטָא! חָלְקוּ בַּבְּהֵמָה וְלֹא חָלְקוּ בַּכְּסָפִים אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: כֵּיוָן דְּחָלְקוּ בַּבְּהֵמָה, גַּלּוֹ דַּעְתַּיְיהוּ דִּלְמִיפְלַג קָיְימִי, וְלִיחַיְּבוּ בְּקֶלְבּוֹן — קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר רַב עָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁחָלְקוּ גְּדָיִים כְּנֶגֶד תְּיָישִׁים וּתְיָישִׁים כְּנֶגֶד גְּדָיִים.

אֲבָל חָלְקוּ גְּדָיִים כְּנֶגֶד גְּדָיִים וּתְיָישִׁים כְּנֶגֶד תְּיָישִׁים — אוֹמֵר זֶה חֶלְקוֹ הַמַּגִּיעוֹ מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה לְכָךְ.

וְרַב נַחְמָן אָמַר: אֲפִילּוּ חָלְקוּ גְּדָיִים כְּנֶגֶד גְּדָיִים וּתְיָישִׁים כְּנֶגֶד תְּיָישִׁים — אֵין אוֹמְרִים זֶה הוּא חֶלְקוֹ הַמַּגִּיעוֹ מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה לְכָךְ.

וְרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁחָלְקוּ תִּשְׁעָה כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה, וַעֲשָׂרָה כְּנֶגֶד תִּשְׁעָה.

אֲבָל חָלְקוּ תִּשְׁעָה כְּנֶגֶד תִּשְׁעָה וַעֲשָׂרָה כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה — אוֹמֵר זֶה חֶלְקוֹ הַמַּגִּיעוֹ מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה לְכָךְ.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ חָלְקוּ תִּשְׁעָה כְּנֶגֶד תִּשְׁעָה, וַעֲשָׂרָה כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה, אֵין אוֹמֵר זֶה חֶלְקוֹ הַמַּגִּיעוֹ מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה לְכָךְ.

דף נז.

וְאַזְדָּא רַבִּי יוֹחָנָן לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ — לָקוֹחוֹת הֵן, וּמַחְזִירִין זֶה לָזֶה בַּיּוֹבֵל.

וּצְרִיכִי, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן הָכָא, בְּהָא קָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן דּוּמְיָא דְּבִנְךָ, מָה בִּנְךָ בְּבָרוּר לָךְ, אַף שׁוֹרְךָ וְצֹאנְךָ בְּבָרוּר לָךְ; אֲבָל שָׂדֶה מֶכֶר הוּא דְּאָמַר רַחֲמָנָא לְיהַדַּר בְּיוֹבֵל, יְרוּשָּׁה וּמַתָּנָה לָא!

וְאִי אַשְׁמְעִינַן שָׂדֶה — לְחוּמְרָא, אִי נָמֵי לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל הָכָא — אֵימָא לָא, צְרִיכָא.

מֵיתִיבִי: וְכֵן הַשּׁוּתְּפִין שֶׁחָלְקוּ, אֶחָד נָטַל עֲשָׂרָה וְאֶחָד נָטַל תִּשְׁעָה וְכֻלָּם — שֶׁכְּנֶגֶד הַכֹּלָּם אֲסוּרִין, שֶׁעַם הַכֹּלָּם מוּתָּרִים. וְאִם אָמְרוּ יֵשׁ בְּרֵירָה, לִיבְרוֹר חַד מִינַּיְיהוּ לְבַהֲדֵי כֻּלָּם וְלִשְׁקוֹל, וְהָנָךְ לִישְׁתְּרוֹ!

אָמַר רַב אָשֵׁי: אִי דְּשָׁווּ כּוּלְּהוּ לַהֲדָדֵי — הָכִי נָמֵי, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? דְּלָא שָׁווּ כּוּלְּהוּ לַהֲדָדֵי, וְשָׁוֵי הַאי כַּלְבָּא חַד וּמַשָּׁהוּ, וְהַאי מַשָּׁהוּ מָשֵׁיךְ וְאָתֵי בְּכוּלְּהוּ.

מַתְנִי׳ הַכֹּל נִכְנָסִין לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר, חוּץ מִן כְּלָאִים, וּטְרֵפָה, וְיוֹצֵא דּוֹפֶן, וּמְחוּסַּר זְמַן, וְהַיָּתוֹם. וְאֵיזֶהוּ יָתוֹם? כֹּל שֶׁמֵּתָה אִמָּהּ שֶׁנִּשְׁחֲטָה וְאַחַר כָּךְ יָלְדָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֲפִילּוּ נִשְׁחֲטָה אִמָּהּ וְהַשָּׁלַח קַיָּים — אֵין זֶה יָתוֹם.

גְּמָ׳ מְנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנַן: "שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב" — פָּרַט לְכִלְאַיִם, "אוֹ עֵז" — פָּרַט לְנִדָּמָה, "כִּי יִוָּלֵד" — פָּרַט לְיוֹצֵא דּוֹפֶן, "וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים" — פָּרַט לִמְחוּסַּר זְמַן, "תַּחַת אִמּוֹ" — פָּרַט לְיָתוֹם.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: נֶאֱמַר כָּאן "תַּחַת הַשָּׁבָט", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "תַּחַת אִמּוֹ". מָה לְהַלָּן — פָּרַט לְכָל הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ, אַף כָּאן — פָּרַט לְכָל הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ. וּמָה כָּאן — פָּרַט לִטְרֵפָה, אַף לְהַלָּן — פָּרַט לִטְרֵפָה.

"הַכֹּל", לְאֵיתוֹיֵי מַאי? לְאֵיתוֹיֵי הָא דְּתָנוּ רַבָּנַן: הָרוֹבֵעַ, וְהַנִּרְבָּע, וְהַמּוּקְצֶה, וְהַנֶּעֱבָד, וְהָאֶתְנָן, וְהַמְחִיר, וְטוּמְטוּם, וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס — כּוּלָּן נִכְנָסִין לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס אֵין נִכְנָסִין לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר.

וְתַנָּא דִּידַן, אִי גָּמַר "תַּחַת" "תַּחַת" מִקֳּדָשִׁים — הָנֵי נָמֵי לָא, וְאִי לָא יָלִיף — הָנֵי מְנָא לֵיהּ?

לְעוֹלָם גָּמִיר, וְהָנֵי רַחֲמָנָא רַבִּינְהוּ, דִּכְתִיב: "כִּי מָשְׁחָתָם בָּהֶם מוּם בָּם לֹא יֵרָצוּ לָכֶם", וְתָאנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ הַשְׁחָתָה, אֵינוֹ אֶלָּא דְּבַר עֶרְוָה וַעֲבוֹדָה זָרָה. דְּבַר עֶרְוָה — דִּכְתִיב: "כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ", עֲבוֹדָה זָרָה — דִּכְתִיב: "פֶּן תַּשְׁחִיתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כָּל סָמֶל תַּבְנִית זָכָר אוֹ נְקֵבָה".

וְכֹל שֶׁהַמּוּם פּוֹסֵל בּוֹ — דְּבַר עֶרְוָה וַעֲבוֹדָה זָרָה פּוֹסְלִין בּוֹ, וְכֹל שֶׁאֵין הַמּוּם פּוֹסֵל בּוֹ — אֵין דְּבַר עֶרְוָה וַעֲבוֹדָה זָרָה פּוֹסְלִין בּוֹ, וְהַאי מַעֲשֵׂר הוֹאִיל וְלָא פָּסֵיל בֵּיהּ מוּמָא, דִּכְתִיב: "לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לָרַע וְלֹא יְמִירֶנּוּ" — דְּבַר עֶרְוָה וַעֲבוֹדָה זָרָה נָמֵי לָא פָּסֵיל בֵּיהּ.

רוֹבַע וְנִרְבָּע — דְּבַר עֶרְוָה, מוּקְצֶה וְנֶעֱבָד — עֲבוֹדָה זָרָה, וְאֶתְנַן — דְּבַר עֶרְוָה, וּמְחִיר אִיתַּקֵּשׁ לְאֶתְנַן,

טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס — קָסָבַר: סְפֵיקָא הוּא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר. קָסָבַר סְפֵיקָא הוּא, מִיעֵט רַחֲמָנָא גַּבֵּי קְדָשִׁים — זָכָר וַדַּאי וּנְקֵבָה וַדַּאִית, וְלֹא טוּמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס. מַעֲשֵׂר נָמֵי גְּמַר "תַּחַת" "תַּחַת" מִקֳּדָשִׁים.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַכֹּל נִכְנָסִין לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר, חוּץ מִן הַכִּלְאַיִם וְהַטְּרֵפָה, דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר בָּרְתּוֹתָא שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: אֲנִי שָׁמַעְתִּי הֵימֶנּוּ אַף יוֹצֵא דּוֹפֶן וּמְחוּסַּר זְמַן וְיָתוֹם.

וְתַנָּא קַמָּא, אִי גָּמַר "תַּחַת" "תַּחַת" מִקֳּדָשִׁים — הָנֵי נָמֵי לָא, וְאִי לָא גָּמַר, בִּשְׁלָמָא טְרֵפָה — "כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט" כְּתִיב, פְּרָט לִטְרֵפָה שֶׁאֵינָהּ עוֹבֶרֶת, אֶלָּא כִּלְאַיִם מְנָא לֵיהּ? לְעוֹלָם גָּמַר, וּבְיוֹצֵא דּוֹפֶן —

דף נז:

סָבַר לַהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאָמַר: יוֹצֵא דּוֹפֶן — וָלָד מְעַלְיָא הוּא, וּדְלָא כְּרַבִּי יוֹחָנָן.

בְּמְחוּסַּר זְמַן סָבַר לַהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה, יָתוֹם — כְּגוֹן שֶׁהַשַּׁלַּח קַיָּים, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: אֲפִילּוּ שָׁחַט אֶת אִמּוֹ וְהַשַּׁלַּח קַיָּים — אֵין זֶה יָתוֹם.

הֵעִיד רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן סַתְרִיאֵל מֵעֲרִקַת לְבָנָה לִפְנֵי רַבִּי: בְּמִקּוֹמֵנוּ מַפְשִׁיטִין אֶת הַמֵּתָה וּמַלְבִּישִׁין אֶת הַחַי. אָמַר רַבִּי: נִתְגַּלָּה טַעְמָהּ שֶׁל מִשְׁנָתֵינוּ.

חֲזִירִין שֶׁבְּמִקּוֹמֵנוּ יֵשׁ לָהֶם שִׁשִּׁים רִבּוֹא קְלָפִים בְּבֵית הֶמְסֵס שֶׁלּוֹ, פַּעַם אַחַת נָפַל אֶרֶז אֶחָד שֶׁבְּמִקּוֹמֵנוּ, וְעָבְרוּ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה קְרוֹנוֹת עַל חוּדּוֹ אַחַת.

פַּעַם אַחַת נָפְלָה בֵּיצַת בַּר יוֹכָנִי, וְטִבְּעָה שִׁשִּׁים כְּרָכִים, וְשִׁבְרָה שִׁלֹּשׁ מֵאוֹת אֲרָזִים. וּמִי שְׁדָיָא לֵיהּ? וְהָא כְּתִיב: "כְּנַף רְנָנִים נֶעֱלָסָה"! אָמַר רַב אַשִׁי: הָהוּא מוּזַרְתָּא הֲוַאי.

מַתְנִי' שְׁלֹשׁ גֲּרָנוֹת לְמַעְשֵׂר בְּהֵמָה: בְּפֶרֶס הַפֶּסַח, וּבְפֶרֶס הָעֲצֶרֶת, וּבְפֶרֶס הֶחָג, וְהֵן גֲּרָנוֹת שֶׁל מַעְשַׂר בְּהֵמָה, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.

בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בַּאֲדָר, בְּאֶחָד בְּסִיוָן, בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בְּאָב. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: בְּאֶחָד בְּנִיסָן, בְּאֶחָד בְּסִיוָן, בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל. וְלָמָּה אָמְרוּ בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל וְלֹא אָמְרוּ בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי? מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם טוֹב, וְאִי אֶפְשָׁר לְעַשֵּׂר בְּיוֹם טוֹב — לְפִיכָךְ הִקְדִּימוּהוּ בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בְּאֶחָד בֶּאֱלוּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: הָאֱלוּלִים מִתְעַשְּׂרִים בִּפְנֵי עַצְמָן.

כָּל הַנּוֹלָדִים מֵאֶחָד בְּתִשְׁרֵי עַד עֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל — הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין. חֲמִשָּׁה לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וַחֲמִשָּׁה לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה — אֵינָן מִצְטָרְפִין. חֲמִשָּׁה לִפְנֵי הַגּוֹרָן וַחֲמִשָּׁה לְאַחַר הַגּוֹרָן — הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֶמְרוּ שָׁלֹשׁ גְּרָנוֹת לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה? שֶׁעַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ הַגּוֹרָן — מוּתָּר לְמָכוֹר וְלִשְׁחוֹט, הִגִּיעַ הַגּוֹרָן — לֹא יִשְׁחוֹט, וְאִם שָׁחַט — פָּטוּר.

גְּמָ' מַאי שְׁנָא תִּלְתָּא? אָמַר רַבָּה בַּר שֵׁילָא: לָקֳבֵל חוּרְפֵי, וְאַפְלֵי, וְקַיְיטֵי.

וּמַאי שְׁנָא בְּהֶנֵי זִימְנֵי? אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם בְּרֵיהּ דְּרַב חִיָּיא אִישׁ כְּפַר עַכּוֹ:

דף נח.

כְּדֵי שֶׁתְּהֵא בְּהֶמָה מְצוּיָה לְעוֹלֵי רְגָלִים.

וְאַף עַל גַּב דִּתְנַן: עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ הַגּוֹרָן מוּתָּר לִמְכוֹר וְלִשְׁחוֹט — נִיחָא לֵיהּ דְּלִיתְעֲבִיד מִצְוָה בְּמָמוֹנֵיהּ, וַהֲדַר לְזַבּוֹן וְלֵיכוֹל.

וְאַמַּאי קָרֵי לֵיהּ "גּוֹרָן"? דְּטָבְלָה כְּגוֹרָן.

וְכַמָּה "פָּרָס"? פֵּירֵשׁ רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה: אֵין פָּרָס פָּחוֹת מֵחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם.

מַאי מַשְׁמַע? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: "פְּרוֹס" — פַּלְגָא. פַּלְגָא דְּמַאי? פַּלְגָא דְּהִלְכוֹת פֶּסַח, כִּי הָא דְּתַנְיָא: שׁוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין בְּהִלְכוֹת פֶּסַח קוֹדֶם לְפֶסַח שְׁלֹשִׁים יוֹם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת.

בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בַּאֲדָר, בְּאֶחָד בְּסִיוָן. בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי רַבִּי עֲקִיבָא וּבֶן עַזַּאי? רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: אֲדָר הַסָּמוּךְ לְנִיסָן זִימְנִין מָלֵא וְזִימְנִין חָסֵר, זִימְנִין דְּמִיקְלַע בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְזִימְנִין דְּמִיקְלַע בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה, וּמִשּׁוּם הָכִי לָא קָבִיעַ לֵיהּ זְמַן. וּבֶן עַזַּאי סָבַר: אֲדָר הַסָּמוּךְ לְנִיסָן לְעוֹלָם חָסֵר, הִילְכָךְ קָבִיעַ לֵיהּ זְמַן בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בַּאֲדָר.

בְּאֶחָד בְּסִיוָן — אַיְידֵי דְּלָא נְפִישִׁי, אִי אָמְרִתְּ לִיקַּדִּים לִיעַשַּׂר — עַד דְּמָטֵי רֶגֶל שָׁלְמִי לְהוּ. בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בְּאָב וְכוּ'. בֶּן עַזַּאי לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: הָאֱלוּלִים מִתְעַשְּׂרִין בִּפְנֵי עַצְמָן.

וְלִיעַשְּׂרִינְהוּ בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים! זִימְנִין דְּמִחַסְּרִין לֵיהּ לְאָב, וּבָעֵינַן לְמֵיעְבַּד הֲכִירָא בְּחָדָשׁ וְיָשָׁן. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: בְּאֶחָד בְּנִיסָן, בְּאֶחָד בְּסִיוָן וְכוּ'. בְּאֶחָד בְּנִיסָן — כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דְּאָמַר: שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. בְּאֶחָד בְּסִיוָן — כְּדַאֲמַרַן.

בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל — רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן לְטַעְמַיְיהוּ, דְּאָמְרִי: בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה.

וְלָמָּה אָמְרוּ בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בֶּאֱלוּל, וְלֹא אָמְרוּ בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי? מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם טוֹב וְכוּ'.

וְתִיפּוֹק לֵיהּ, דְּבָעֵינַן לְמֶעְבַּד הֶכֵּירָא בְּחָדָשׁ וְיָשָׁן!

חֲדָא וְעוֹד קָאָמַר, חֲדָא — דְּבָעֵינַן לְמֵיעְבַּד הֶכֵּירָא בְּחָדָשׁ וְיָשָׁן, וְעוֹד — מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם טוֹב, וְאִי אֶפְשָׁר לְעַשֵּׂר בְּיוֹם טוֹב מִשּׁוּם סְקָרְתָּא.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בְּאֶחָד בֶּאֱלוּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר וְכוּ'. תַּנְיָא, אָמַר בֶּן עַזַּאי: הוֹאִיל וְהַלָּלוּ אוֹמְרִים כָּךְ, וְהַלָּלוּ אוֹמְרִים כָּךְ — הָאֱלוּלִין מִתְעַשְּׂרִין לְעַצְמָן.

וְלִיחְזֵי טַעְמֵיהּ דְּמַאן מִסְתַּבַּר! וְכִי תֵּימָא: לָא מָצֵי קָאֵי אַטַּעְמַיְיהוּ, וְהָתַנְיָא: בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: כָּל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל דּוֹמִין עָלַי כְּקִלִּיפַּת הַשּׁוּם חוּץ מִן הַקֶּרַח הַזֶּה!

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִפִּי הַשְּׁמוּעָה אָמְרוּהָ, מִפִּי חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי.

תַּנְיָא: בְּאֵיזֶה צַד אָמַר בֶּן עַזַּאי הָאֱלוּלִים מִתְעַשְּׂרִין לְעַצְמָן? נוֹלְדוּ לוֹ חֲמִשָּׁה בְּאָב וַחֲמִשָּׁה בֶּאֱלוּל — אֵין מִצְטָרְפִין, חֲמִשָּׁה בֶּאֱלוּל וַחֲמִשָּׁה בְּתִשְׁרֵי — אֵין מִצְטָרְפִין, חֲמִשָּׁה בְּתִשְׁרֵי וַחֲמִשָּׁה בְּאָב מִצְטָרְפִין.

פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא, כִּי הֵיכִי דְּמַפְסְקִי שְׁנַיִם, מַפְסְקִי גָּרְנוֹת, קָא מַשְׁמַע לַן.

כְּדְתָנֵי: חֲמִשָּׁה לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וַחֲמִשָּׁה לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה — אֵין מִצְטָרְפִין, חֲמִשָּׁה לִפְנֵי הַגּוֹרָן וַחֲמִשָּׁה לְאַחַר הַגּוֹרָן — הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין.

אָמַר רָבָא: לְדִבְרֵי בֶּן עַזַּאי, נוֹלְדוּ לוֹ חֲמִשָּׁה בְּאָב וַחֲמִשָּׁה בֶּאֱלוּל וַחֲמִשָּׁה בְּתִשְׁרֵי, כּוּלָּן לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר,

דף נח:

וְנוֹטֵל אֶחָד מִן הָאֱלוּלִין וְהַשְּׁאָר פְּטוּרִין, מִמָּה נַפְשָׁךְ: אִי בְּאֶחָד בֶּאֱלוּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה — דְּאֱלוּל וְתִשְׁרֵי מִצְטָרְפִין וּדְאָב פְּטוּרִים, וְאִי בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה — דְּאָב וֶאֱלוּל מִצְטָרְפִין דְּתִשְׁרֵי פְּטוּרִין.

מַאי אָמְרַתְּ: לְצָטְרְפוּ לְגוֹרָן אַחֵר? עֲשִׂירִי וַדַּאי אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא סָפֵק.

פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא לְגָזוֹר, דִּילְמָא אָתֵי לְמִישְׁקַל מֵהָנָךְ, קָא מַשְׁמַע לַן.

מַתְנִי' בְּאֵי זֶה צַד מְעַשְּׂרִין? כּוּלָּן לַדִּיר, וְעוֹשֶׂה לָהֶם פֶּתַח קָטָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ שְׁנַיִם יְכוֹלִין לָצֵאת כְּאֶחָת, וּמוֹנִין: אֶחָד, שְׁנַיִם, שְׁלֹשָׁה, אַרְבָּעָה, חֲמִשָּׁה, שִׁשָּׁה, שִׁבְעָה, שְׁמוֹנָה, תִּשְׁעָה, וְהַיּוֹצֵא עֲשִׂירִי סוֹקֵר בְּסִיקְרָא וְאוֹמֵר: "הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר". לֹא סְקָרוֹ בְּסִיקְרָא, וְלֹא מְנָאָן בַּשֵּׁבֶט, אוֹ שֶׁמְּנָאָן רְבוּצִים אוֹ עוֹמְדִים — הֲרֵי אֵלּוּ מִתְעַשְּׂרִין.

הָיָה לוֹ מֵאָה וְנָטַל עֶשְׂרָה, עֶשְׂרָה וְנָטַל אֶחָד — אֵין זֶה מַעֲשֵׂר. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַעֲשֵׂר. קְפַץ אֶחָד מִן הַמְּנוּיִין לְתוֹכָן — הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין, מִן הַמְּעוּשָּׂרִין לְתוֹכָן — כּוּלָּם יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיֵאָכְלוּ בְּמוּמָן לַבְּעָלִים.

גְּמָ׳ תָּנוּ רַבָּנָן: בְּאֵי זֶה צַד מְעַשֵּׂר? כּוֹנָסָן לַדִּיר, וְעוֹשֶׂה לָהֶם פֶּתַח קָטָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ שְׁנַיִם יְכוֹלִין לָצֵאת כְּאֶחָד, אִימּוֹתֵיהֶם מְבַחוּץ וְהֵם מִבִּפְנִים, וְגוֹעוֹת, וְיוֹצְאוֹת לִקְרַאת אִמָּן. וְלַפְּקִינְהוּ אִינְהוּ! "יַעֲבוֹר" כְּתִיב, וְלֹא שֶׁיַּעֲבִירוּהוּ.

וְלִשְׁדֵּי לְהוּ יַרְקָא וְלִיפְּקוּ לְוָתֵיהּ! אָמַר רַב הוּנָא: גְּזֵירָה מִשּׁוּם לְקוּחַ וּמִשּׁוּם יָתוֹם.

תָּנוּ רַבָּנָן: "כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת" — פָּרַט לַטָּרִיפָה שֶׁאֵינָהּ עוֹבֶרֶת תַּחַת הַשֵּׁבֶט. מִצָּוָה לְמְנוֹתָן בְּשֵׁבֶט. לֹא מָנָאן בְּשֵׁבֶט, אוֹ שֶׁמָּנָאן רְבוּצִים אוֹ עוֹמְדִים, מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "הָעֲשִׂירִי קֹדֶשׁ" — מִכָּל מָקוֹם.

וְאֵין לִי אֶלָּא שֶׁקָּרָא שְׁמוֹ "עֲשִׂירִי", לֹא קָרָא שְׁמוֹ "עֲשִׂירִי" מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "יִהְיֶה קֹדֶשׁ" מִכָּל מָקוֹם. יָכוֹל הָיוּ לוֹ מֵאָה וְנָטַל עֶשְׂרָה, עֶשְׂרָה וְנָטַל אֶחָד, יָכוֹל יִהְיוּ מְעוּשָּׂרִין? תַּלְמוּד לוֹמַר "עֲשִׂירִי", וְאֵין זֶה עֲשִׂירִי. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַעֲשֵׂר.

מַאי טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה? סָבַר לֵיהּ כְּאַבָּא אֶלְעָזָר בֶּן גּוּמֶל, דְּתַנְיָא: אַבָּא אֶלְעָזָר בֶּן גּוּמֶל אוֹמֵר: "וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם" — בִּשְׁתֵּי תְּרוּמוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אַחַת תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, וְאַחַת תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר.

כְּשֵׁם שֶׁהַתְּרוּמָה גְּדוֹלָה נִיטֶּלֶת בְּאוֹמֶד וּבְמַחְשָׁבָה —

דף נט.

אַף תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר נִטֶּלֶת בְּאוֹמֶד וּבְמַחְשָׁבָה, וּמַעֲשֵׂר קָרֵייהּ רַחֲמָנָא תְּרוּמָה, דִּכְתִיב: "כִּי אֶת מַעְשַׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַה' תְּרוּמָה נָתַתִּי לַלְוִיִּם לְנַחֲלָה", וְאִיתַּקַּשׁ מַעְשַׂר בְּהֵמָה לְמַעֲשַׂר דָּגָן, מָה מַעְשַׂר דָּגָן נִיטָּל בְּאוֹמֶד וּבְמַחְשָׁבָה — אַף מַעְשַׂר בְּהֵמָה נִיטָּל בְּאוֹמֶד וּבְמַחְשָׁבָה.

אָמַר רָבָא: עֲשִׂירִי מֵאֵלָיו הוּא קָדוֹשׁ. מְנָא לֵיהּ לְרָבָא הָא? אִילֵּימָא מֵהָא דְּתַנְיָא: אֵין לִי אֶלָּא שֶׁקָּרָא שְׁמוֹ "עֲשִׂירִי", לֹא קָרָא שְׁמוֹ "עֲשִׂירִי" מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "עֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ" — מִכָּל מָקוֹם.

וְדִלְמָא "עֲשִׂירִי" הוּא דְּלָא קָרֵייהּ, "קֹדֶשׁ" קָרֵייהּ! אֶלָּא מֵהָא דְּתַנְיָא: קָרָא לַתְּשִׁיעִי "עֲשִׂירִי", וְיָצָא הָעֲשִׂירִי וְלֹא דִּבֵּר — הַתְּשִׁיעִי נֶאֱכָל בְּמוּמוֹ, וְהָעֲשִׂירִי מַעֲשֵׂר.

וְדִלְמָא שָׁאנֵי הָתָם, דְּאִיבָּרַר לֵיהּ עֲשִׂירִי, אִי נָמֵי, דְּאַחְוִי עִילָּוֵיהּ!

אֶלָּא מֵהָא דְּתַנְיָא: קָרָא לַתְּשִׁיעִי ״עֲשִׂירִי״, וּמֵת עֲשִׂירִי בַּדִּיר — תְּשִׁיעִי נֶאֱכָל בְּמוּמוֹ, וְכוּלָּם פְּטוּרִין. מַאי טַעְמָא כּוּלָּם פְּטוּרִין, לָאו מִשּׁוּם דְּקִדֵּשׁ לֵיהּ עֲשִׂירִי?

וְדִלְמָא דְּאִיפְּטְרוּ בְּמִנְיַן הָרָאוּי, דְּהָאמַר רָבָא: מִנְיַן הָרָאוּי פּוֹטֵר!

אֶלָּא מֵהָא דְּתַנְיָא: קָרָא לַתְּשִׁיעִי ״עֲשִׂירִי״, וְנִשְׁתַּיֵּיר עֲשִׂירִי בַּדִּיר — הַתְּשִׁיעִי נֶאֱכָל בְּמוּמוֹ, וְהָעֲשִׂירִי מַעֲשֵׂר. וְהָתַנְיָא: תְּשִׁיעִי חוּלִּין!

תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת: הָא מַנִּי? רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה הִיא, דְּתַנְיָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן:

דף נט:

אַף הַתְּשִׁיעִי אֵינוֹ קָדוֹשׁ אֶלָּא אִם כֵּן נֶעֱקַר שֵׁם עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ, וְהַדִּין נוֹתֵן.

וּמָה אַחַד עָשָׂר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה קְדוּשָּׁה לִיקָרֵב, אֵינוֹ קָדוֹשׁ אֶלָּא אִם כֵּן נֶעֱקַר שֵׁם ״עֲשִׂירִי״ הֵימֶנּוּ, תְּשִׁיעִי שֶׁאֵין עוֹשֶׂה קְדוּשָּׁה לִיקָרֵב — אֵינוֹ דִּין שֶׁאִם נֶעֱקַר שֵׁם ״עֲשִׂירִי״ הֵימֶנּוּ — אֵין, אִי לָא — לָא?

הֵיא הַנּוֹתֶנֶת! אַחַד עָשָׂר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה קְדוּשָּׁה לִיקָרֵב, אִי נֶעֱקַר שֵׁם עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ — אֵין, אִי לָא — לָא; תְּשִׁיעִי שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה קְדוּשָּׁה לִיקָרֵב, אַף עַל גַּב דְּלָא נֶעֱקַר שֵׁם עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ. אִי נָמֵי, אַחַד עָשָׂר, דְּאִיבָּרַר לֵיהּ עֲשִׂירִי — אִי נֶעֱקַר שֵׁם עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ — אֵין, אִי לָא — לָא. תְּשִׁיעִי, דְּאַבְּתִי לָא אִיבָּרַר לֵיהּ עֲשִׂירִי, וְאַף עַל גַּב דְּלָא נֶעֱקַר שֵׁם ״עֲשִׂירִי״ הֵימֶנּוּ, תּוּ לָא מִידִּי.

אָמַר רָבָא: מִנְיַן הָרָאוּי פּוֹטֵר. מְנָא לֵיהּ לְרָבָא הָא? אִילֵימָא מֵהָא דְּתָנַן: קִפֵּץ אֶחָד מִן הַמְּנוּיִין לְתוֹכָן — כּוּלָּן פְּטוּרִין. מְנוּיִין גּוּפַיְיהוּ דְּאִיפְּטְרוּ — לָאו בְּמִנְיַן הָרָאוּי?

וְדִלְמָא דְּעַשַּׂר עִילָּוְיֵיהוּ!

הָהֵיא לָא מָצֵית אָמְרַתְּ, הָא תָּנֵי: מִן הַמְעוּשָּׂרִין לְתוֹכָן!

וְדִלְמָא מַאי ״מְעוּשָּׂרִין״? מַעֲשֵׂר דָּוְקָא, דְּיָקָא נָמֵי דְּקָתָנֵי ״יִרְעוּ״!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: אָמַר קְרָא ״יַעֲבוֹר״, וְלֹא שֶׁכְּבָר עָבַר. מַאי שֶׁכְּבָר עָבַר? אִי דְּעַשַּׂר עִילָּוְיֵיהוּ — צְרִיכָא לְמֵימְרָא? אֶלָּא לָאו דְּאִיפְּטְרוּ לְהוּ בְּמִנְיַן הָרָאוּי? שְׁמַע מִינַּהּ.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא: הָיוּ לוֹ עֲשָׂרָה טְלָאִים וְהִכְנִיסָן לַדִּיר, וּמָנָה חֲמִשָּׁה, וּמֵת אֶחָד מֵהֶם — אִם מִן הַמְּנוּיִים מֵת — מוֹנֶה וּמַשְׁלִים עֲלֵיהֶם, וְאִם מִשֶּׁאֵינָן מְנוּיִים מֵת — מְנוּיִים פְּטוּרִין, וְשֶׁאֵינָן מְנוּיִים מִצְטָרְפִין לַגּוֹרָן אַחֵר.

וְאָמַר רָבָא: הָיוּ לוֹ אַרְבָּעָה עָשָׂר טְלָאִים וְהִכְנִיסָן לְדִיר, וְיָצְאוּ שִׁשָּׁה בְּפֶתַח זֶה, וְאַרְבָּעָה בְּפֶתַח זֶה, וְאַרְבָּעָה נִשְׁתַּיְּירוּ שָׁם. אוֹתָם אַרְבָּעָה, אִם בְּפֶתַח הַשִּׁשָּׁה יָצְאוּ — נוֹטֵל אֶחָד מֵהֶם, וְהַשְּׁאָר מִצְטָרְפִין לְגוֹרָן אַחֵר;

וְאִם לָאו — שִׁשָּׁה פְּטוּרִין, וְאַרְבָּעָה אַרְבָּעָה מִצְטָרְפִין לְגוֹרָן אַחֵר.
יָצְאוּ אַרְבָּעָה בְּפֶתַח זֶה, וְשִׁשָּׁה בְּפֶתַח זֶה, וְנִשְׁתַּיְּירוּ שָׁם אַרְבָּעָה — אִם אוֹתָם אַרְבָּעָה בְּפֶתַח הַשִּׁשָּׁה יָצְאוּ — נוֹטֵל מֵהֶם אֶחָד, וְהַשְּׁאָר פְּטוּרִים; וְאִם לָאו — אַרְבָּעָה וְשִׁשָּׁה פְּטוּרִים, וְאַרְבָּעָה מִצְטָרְפִין לְגוֹרָן אַחֵר.
יָצְאוּ אַרְבָּעָה בְּפֶתַח זֶה, וְאַרְבָּעָה בְּפֶתַח זֶה, וְנִשְׁתַּיְּירוּ שָׁם שִׁשָּׁה — אִם אוֹתָן שִׁשָּׁה יָצְאוּ בְּפֶתַח אֶחָד — נוֹטֵל מֵהֶם אֶחָד וְהַשְּׁאָר פְּטוּרִים; וְאִם לָאו — אַרְבָּעָה פְּטוּרִים, וְשִׁשָּׁה מִצְטָרְפִין לְגוֹרָן אַחֵר.
מַאי קָא מַשְׁמַע לַן, דְּמִנְיָן הָרְאוּי פּוֹטֵר? וְהָאֲמַרהּ רָבָא חֲדָא זִמְנָא! מַהוּ דְּתֵימָא: וַדַּאי מִנְיָן הָרְאוּי אָמְרִינַן, סָפֵק מִנְיָן הָרְאוּי, דַּחֲזֵי לְהָכָא וְדַחֲזֵי לְהָכָא — לָא אָמְרִינַן, קָא מַשְׁמַע לַן.
וְאָמַר רָבָא: הָיוּ לוֹ חֲמִשָּׁה עָשָׂר טְלָאִים, לֹא יֹאמַר: אֶבְרוֹר עֶשְׂרָה וְאַכְנִיסֵם לַדִּיר וְאֶטּוֹל מֵהֶם אֶחָד, וְהַשְּׁאָר פְּטוּרִים, אֶלָּא כּוֹנְסָן לַדִּיר, וּמוֹצִיא עֶשְׂרָה, וְנוֹטֵל מֵהֶם אֶחָד, וְהַשְּׁאָר מִצְטָרְפִין לְגוֹרָן אַחֵר. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: הָיוּ לוֹ חֲמִשָּׁה עָשָׂר טְלָאִים,

דף ס.

לֹא יֹאמַר: אֶבְרוֹר עֶשְׂרָה וְאֶטּוֹל מֵהֶן אֶחָד וְהַשְּׁאָר פְּטוּרִים, אֶלָּא כּוֹנְסָן לַדִּיר, וּמוֹצִיא עֶשְׂרָה, וְנוֹטֵל מֵהֶן אֶחָד, וְהַשְּׁאָר מִצְטָרְפִין לְגוֹרָן אַחֵר.
וְהָתַנְיָא: תִּשְׁעָה עָשָׂר טְלָאִים, לֹא יֹאמַר: אֶבְרוֹר עֶשְׂרָה וְאֶטּוֹל מֵהֶן אֶחָד, וְהַשְּׁאָר פְּטוּרִין, אֶלָּא כּוֹנְסָן לַדִּיר, וּמוֹצִיא עֶשְׂרָה וְנוֹטֵל מֵהֶן אֶחָד, וְהַשְּׁאָר פְּטוּרִין.
תַּרְגְּמַהּ רַב הוּנָא בַּר סְחוֹרָה קַמֵּיהּ דְּרָבָא בְּרִיגְלָא: בְּדִיר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי פְּתָחִים עָסְקִינַן, וְיָצְאוּ תִּשְׁעָה בְּפֶתַח זֶה וְתִשְׁעָה בְּפֶתַח זֶה, דְּהַאיְךְ חַד חָזֵי לְהָכָא וּלְהָכָא.
וְלִישַׁנֵּי לֵיהּ: כְּגוֹן שֶׁמָּנָה תִּשְׁעָה, וְכִי מְטָא עֲשָׂרָה קָרֵי "חַד" מֵרִישָׁא! קָסָבַר: עֲשִׂירִי לְמִנְיָן בְּהֶמּוֹת הוּא קָדוֹשׁ.
וְלִישַׁנֵּי לֵיהּ בְּגוֹרָן, וּמְנָאן זוּגוֹת זוּגוֹת! קָסָבַר: עֲשִׂירִי לְמִנְיָן בְּהֶמּוֹת הוּא קָדוֹשׁ.
אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: זְכַאי אִימֵּיהּ דְּרַב הוּנָא בַּר סְחוֹרָה, דְּשַׁנִּי לֵיהּ שְׁמַעְתָּא בְּרִיגְלָא כִּשְׁמַעְתֵּיהּ.

מַתְנִי' יָצְאוּ שְׁנַיִם כְּאַחַת — מוֹנֶה אוֹתָם שְׁנַיִם שְׁנַיִם, מְנָאָן אֶחָד — תְּשִׁיעִי וַעֲשִׂירִי מְקוּלְקָלִין.
קָרָא לְתְשִׁיעִי "עֲשִׂירִי", וְלָעֲשִׂירִי "תְּשִׁיעִי", וְלָאַחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי" — שְׁלָשְׁתָּן מְקוּדָּשִׁין: הַתְּשִׁיעִי נֶאֱכָל בְּמוּמוֹ, וְהָעֲשִׂירִי מַעֲשֵׂר, וְאַחַד עָשָׂר קָרֵב שְׁלָמִים וְעוֹשֶׂה תְּמוּרָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: וְכִי יֵשׁ תְּמוּרָה עוֹשָׂה תְּמוּרָה? אָמְרוּ מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: אִילּוּ הָיָה תְּמוּרָה — לֹא הָיָה קָרֵב. קָרָא לַתְּשִׁיעִי "עֲשִׂירִי", וְלָעֲשִׂירִי "עֲשִׂירִי", וְלָאַחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי" — אֵין אַחַד עָשָׂר מְקוּדָּשׁ. זֶה הַכְּלָל: כֹּל שֶׁלֹּא נֶעֱקַר שֵׁם עֲשִׂירִי מִמֶּנּוּ, אֵין אַחַד עָשָׂר מְקוּדָּשׁ.

גְּמָ׳ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מְנָאָן זוּגוֹת זוּגוֹת, קִינְטָרִין קִינְטָרִין — עֲשִׂירִי לְמַנְיָנוֹ הוּא קָדוֹשׁ. "לְמַנְיָנוֹ" מַאי? רַב מָארִי אָמַר: לַמִּנְיָן שֶׁלּוֹ הוּא קָדוֹשׁ, רַב כָּהֲנָא אָמַר: לְמִנְיַן בְּהֵמוֹת הוּא קָדוֹשׁ.

תְּנַן: יָצְאוּ שְׁנַיִם כְּאַחַת — מוֹנֶה אוֹתָן שְׁנַיִם שְׁנַיִם. מְנָאָן אֶחָד — תְּשִׁיעִי וַעֲשִׂירִי מְקוּלְקָלִין. בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר: לַמִּנְיָן שֶׁלּוֹ הוּא קָדוֹשׁ, מִשּׁוּם הָכִי הָווּ תְּשִׁיעִי וַעֲשִׂירִי מְקוּלְקָלִין, וְלָעֲשִׂירִי קָא קָרֵי לֵיהּ "תְּשִׁיעִי", וְלָאַחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי". אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: לְמִנְיַן בְּהֵמוֹת הוּא קָדוֹשׁ, לַתְּשִׁיעִי "תְּשִׁיעִי" קָא קָרֵי לֵיהּ, וְלָעֲשִׂירִי "עֲשִׂירִי" קָא קָרֵי לֵיהּ!

אָמַר לָךְ רַבִּי יוֹחָנָן: כִּי אָמֵינָא אֲנָא — הֵיכִי דְּאִיכַּוְּין לְאַפּוֹקֵי זוּגוֹת זוּגוֹת, הֵיכָא דִּנְפַק מִמֵּילָא — לָא.

תָּא שְׁמַע: מְנָאָן לְמַפְרֵעַ — עֲשִׂירִי שֶׁבְּמִנְיָן הוּא קָדוֹשׁ. בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר לְמִנְיַן בְּהֵמוֹת הוּא קָדוֹשׁ — שַׁפִּיר, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר לַמִּנְיָן שֶׁלּוֹ הוּא קָדוֹשׁ, עֲשִׂירִי "חַד" קָרֵי לֵיהּ!

אָמַר רָבָא: הוֹאִיל וְאִיתֵּיהּ בְּמִנְיָנָא פָּרְסָאָה, דְּקִרוּ לְעַשָּׂרָה "חַד".

דף ס:

קָרָא לַתְּשִׁיעִי "עֲשִׂירִי", וְלָעֲשִׂירִי "תְּשִׁיעִי", וְלָאַחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי". תָּנוּ רַבָּנָן: מִנַּיִן שֶׁאִם קָרָא לַתְּשִׁיעִי "עֲשִׂירִי", וְלָעֲשִׂירִי "תְּשִׁיעִי", וְלָאַחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי", שֶׁשְּׁלָשְׁתָּן מְקוּדָּשִׁין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְכָל מַעְשַׂר בָּקָר וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבוֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ", יָכוֹל שֶׁאֲנִי מְרַבֶּה אַף שְׁמִינִי וּשְׁנִים עָשָׂר?

אָמְרַתְּ: הוֹאִיל וְהוּא קָדוֹשׁ, וְטָעוּתוֹ מִתְקַדֶּשֶׁת, מָה הוּא אֵינוֹ מְקוּדָּשׁ אֶלָּא בְּסָמוּךְ, אַף טָעוּתוֹ אֵינָהּ מִתְקַדֶּשֶׁת אֶלָּא בְּסָמוּךְ.

וְהָתַנְיָא: מָה הוּא מְיוּחָד, אַף טָעוּתוֹ מְיוּחֶדֶת!

תְּאַנֵּי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: הָא מַנִּי? רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּתַנְיָא: רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵין אַחַד עָשָׂר קָדוֹשׁ עַד שֶׁיִּשְׁתּוֹק בַּתְּשִׁיעִי, וְיִקְרָא לָעֲשִׂירִי "תְּשִׁיעִי", וְלָאַחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי".

סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: טָעוּת מַעֲשֶׂר תְּמוּרָה הָוֵי, וְסָבַר לַהּ כַּאֲבוּהּ, דְּאָמַר: אֵין מֵימֵר חוֹזֵר וּמֵימֵר.

אָמַר רָבָא: יָצְאוּ שְׁנַיִם בַּתְּשִׁיעִי, קָרָאן "תְּשִׁיעִי" — עֲשִׂירִי וְחוּלִּין מְעוֹרְבִין זֶה בָּזֶה, עֲשִׂירִי מֵאֵלּוּ קָדוֹשׁ, לַתְּשִׁיעִי "תְּשִׁיעִי" קָא קָרֵי לֵיהּ.

קְרָאן "עֲשִׂירִי", עֲשִׂירִי וּתְשִׁיעִי מְעוֹרָבִין זֶה בָּזֶה. מַאי טַעְמָא? "עֲשִׂירִי" קָא קָרֵי לְהוּ לְתַרְוַיְיהוּ.

יָצְאוּ שְׁנַיִם בָּעֲשִׂירִי וּקְרָאן "עֲשִׂירִי", עֲשִׂירִי וְאַחַד עָשָׂר מְעוֹרָבִין זֶה בָּזֶה. קְרָאן "אַחַד עָשָׂר", עֲשִׂירִי וְחוּלִּין מְעוֹרָבִין זֶה בָּזֶה.

הָא תּוּ לְמָה לִי? הַיְינוּ הָךְ! הָא קָא מַשְׁמַע לַן: דְּכֹל בַּת אַחַת תַּרְוַוְיְיהוּ קָא קָדְשִׁי, וְאַף עַל גַּב דְּלֹא נָעֲקַר שֵׁם "עֲשִׂירִי" הֵימֶנּוּ.

יָתֵיב רַב כָּהֲנָא וְקָאָמַר לֵיהּ לְהָא שְׁמַעְתָּא, אֲמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְרַב כָּהֲנָא: וַהֲלֹא לֹא נָעֲקַר שֵׁם "עֲשִׂירִי" הֵימֶנּוּ, וּתְנַן זֶה הַכְּלָל: כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נָעֲקַר שֵׁם "עֲשִׂירִי" הֵימֶנּוּ — אֵין אַחַד עָשָׂר מְקוּדָּשׁ! הָנֵי מִילֵּי בְּזֶה אַחַר זֶה, אֲבָל בְּבַת אַחַת — תַּרְוַיְיהוּ קָא קָדְשִׁי.

זֶה אַחַר זֶה — בְּהֶדְיָא קָתָנֵי לַהּ: קָרָא לַתְּשִׁיעִי "עֲשִׂירִי", וְלָעֲשִׂירִי "עֲשִׂירִי", וְלָאַחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי" — אֵין אַחַד עָשָׂר מְקוּדָּשׁ. "זֶה הַכְּלָל" לְאֵיתוֹיֵי מַאי? לָאו לְאֵיתוֹיֵי בְּבַת אַחַת?

לָא, לְאֵיתוֹיֵי יָצָא עֲשִׂירִי וְלֹא דִּבֵּר, דְּהָא לֹא נָעֲקַר שֵׁם "עֲשִׂירִי" הֵימֶנּוּ.

דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, הָא דְּתַנְיָא: יָצְאוּ שְׁנַיִם בָּעֲשִׂירִי, וְלֹא קָדַם אֶחָד מֵהֶן אֶת חֲבֵירוֹ, וּקְרָאן "עֲשִׂירִי" — עֲשִׂירִי וְאַחַד עָשָׂר מְעוֹרָבִין זֶה בָּזֶה, וַהֲלֹא לֹא נָעֲקַר שֵׁם עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ! אֶלָּא לָאו מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן: כֹּל בְּבַת אַחַת תַּרְוַיְיהוּ קָא קָדְשִׁי.

אִי מִשּׁוּם הָא לָא אִירְיָא, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? דִּקְדֵים חַד מִינַּיְיהוּ וְאַפֵּיק לְרֵישֵׁיהּ, וְקַרְיֵיהּ "אַחַד עָשָׂר", וַהֲדַר אִיעָרוּב וּנְפוּק בַּהֲדֵי, וּקְרִינְהוּ "עֲשִׂירִי", דְּהָא נָעֲקַר שֵׁם עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ. וְהָא "לֹא קָדַם" קָתָנֵי! מַאי "לֹא קָדַם"? דַּהֲדַר אִיעָרוּב.

וּכְמַאן? דְּלָא כְּרַבִּי, דְּאִי רַבִּי — הָאָמַר: "אַחַד עָשָׂר" לָא הָוֵי עֲקִירָה!

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי, כִּי אָמַר רַבִּי הֵיכָא דְּאִית לֵיהּ בְּהֵמוֹת טוּבָא, דְּאָמְרִינַן: חַד עִישּׂוּרָא קָאָמַר, הָכָא דְּלֵית לֵיהּ בְּהֵמוֹת טְפֵי.

מַאי רַבִּי? דְּתַנְיָא: קָרָא לַעֲשִׂירִי "אַחַד עָשָׂר", וְלָאַחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי" — אֵין אַחַד עָשָׂר קָדוֹשׁ, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַחַד עָשָׂר קָדוֹשׁ. כְּלָל אָמַר רַבִּי: כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נָעֲקַר שֵׁם עֲשִׂירִי הֵימֶנּוּ — אֵין אַחַד עָשָׂר קָדוֹשׁ. אָמַר רָבָא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? כְּגוֹן דְּאִית לֵיהּ בְּהֵמוֹת טוּבָא, דְּאָמְרִינַן: חַד עִישּׂוּרָא קָאָמַר.

יָצְאוּ שְׁנַיִם בָּעֲשִׂירִי, תֵּנֵי חֲדָא: יִרְעוּ, וְתַנְיָא אִידָךְ: יִקָּרְבוּ, וְתַנְיָא אִידָךְ: יָמוּתוּ.

לָא קַשְׁיָא, הָא דְּתַנְיָא יִרְעוּ — רַבָּנַן הִיא, דְּאָמְרִי: אֵין מְבִיאִין קָדָשִׁים לְבֵית הַפִּסּוּל"

דף סא.

וְהָא דְּתַנְיָא יִקָּרְבוּ — רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּאָמַר: מְבִיאִין קָדָשִׁים לְבֵית הַפִּסּוּל.

וְהָא דְּתָנֵי יְמוּתוּ — רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: טָעוּת מַעֲשֵׂר, תְּמוּרָה הָוְיָא, קָסָבַר רַבִּי יְהוּדָה: תְּמוּרַת מַעֲשֵׂר מֵתָה.

וְקָסָבַר רַבִּי יְהוּדָה תְּמוּרַת מַעֲשֵׂר מֵתָה? וְהָתְנַן, אָמְרוּ מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: אִילּוּ הָיָה תְּמוּרָה לֹא הָיָה קָרֵב, מִכְּלָל דְּרַבִּי יְהוּדָה סָבַר קָרֵב!

וְכִי תֵּימָא: רַבִּי מֵאִיר לְמַאי דְּסָבְירָא לֵיהּ קָאָמַר, וְהָתַנְיָא: אֵין בֵּין אַחַד עָשָׂר לִשְׁלֹמִים, אֶלָּא שֶׁזֶּה עוֹשֶׂה קְדוּשָּׁה לִיקָרֵב, וְזֶה אֵין עוֹשֶׂה קְדוּשָּׁה לִיקָרֵב, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. קָדוֹשׁ לִיקָרֵב הוּא דְּלָא הוּא עָבִיד, הָא אִיהוּ גּוּפֵיהּ קָרֵיב!

וְעוֹד, דְּתַנְיָא: "אִם מִן הַבָּקָר" — לְרַבּוֹת אַחַד עָשָׂר לִשְׁלָמִים.

יָכוֹל שֶׁאֲנִי מְרַבֶּה אַף הַתְּשִׁיעִי? אָמַרְתָּ: וְכִי הֶקְדֵּשׁ לְפָנָיו מְקַדֵּשׁ אוֹ לְאַחֲרָיו מְקַדֵּשׁ? הֲוֵי אוֹמֵר — לְאַחֲרָיו מְקַדֵּשׁ.

סְתָם סֵיפְרָא מַנִּי? רַבִּי יְהוּדָה, וְקָתָנֵי: "מִן הַבָּקָר" — לְרַבּוֹת אַחַד עָשָׂר לִשְׁלָמִים.

אֶלָּא תַּרְגְּמָהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי אַבָּא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: בְּמַעֲשֵׂר בְּזְמַן הַזֶּה עָסְקִינַן, וּמִשּׁוּם תַּקָּלָה.

אִי הָכִי, מַאי אִירְיָא תְּרֵי? אֲפִילּוּ חַד נָמֵי! לָא מִיבַּעְיָא קָאָמַר: לָא מִיבַּעְיָא חַד דְּלֵית לֵיהּ פְּסֵידָא, אֲבָל תְּרֵי, כֵּיוָן דִּנְפִישִׁי פְּסֵידָא — לִישַׁהֵינְהוּ עַד דְּנִיפּוֹל בְּהוּ מוּמָא וְלֵיכְלִינְהוּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

אִיתְמַר: הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ "צֵא וְעַשֵּׂר עָלַי", רַב פַּפִּי מְשַׁמֵּיהּ דְּרָבָא אָמַר: קָרָא לַתְּשִׁיעִי "עֲשִׂירִי" — קָדוֹשׁ, וְלָאַחַד עָשָׂר "עֲשִׂירִי" — אֵינוֹ קָדוֹשׁ. וְרַב פָּפָּא אָמַר: אֲפִילּוּ קָרָא לַתְּשִׁיעִי "עֲשִׂירִי" — אֵינוֹ קָדוֹשׁ, דְּאָמַר לֵיהּ: לְתַקּוֹנֵי שַׁדַּרְתָּיךְ וְלָא לְעַוּוֹתֵי.

וּמַאי שְׁנָא מֵהָא דְּתָנַן: הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ "צֵא וּתְרוֹם" — תּוֹרֵם כְּדַעַת בַּעַל הַבַּיִת.

אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת — תּוֹרֵם בְּבֵינוֹנִית, אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים. פִּיחֵת עֲשָׂרָה אוֹ הוֹסִיף עֲשָׂרָה — תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה?

אָמְרִי: הָתָם, כֵּיוָן דְּאִיכָּא דְּתָרֵים בְּעַיִן יָפָה, וְאִיכָּא דְּתָרֵים בְּעַיִן רָעָה, אָמַר: לְהָכִי אֲמַדְתִּיךְ. הָכָא טָעוּתָא הִיא, אָמַר: לָא אִיבְּעִי לֵךְ לְמִיטְעֵי.

הֲדַרַן עָלָךְ מַעְשַׂר בְּהֵמָה, וּסְלִיקָא לַהּ מַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת.